

SVETA TEREZIJA OD DJETETA ISUSA POVIJEST JEDNE DUŠE

(Rukopisi A, B, C)

5. izdanje

ZAGREB 1984

PREDGOVOR

"Ništa nije tako tajanstveno kao one tajne pripreme koje čekaju čovjeka na pragu svakoga života. Sve je dovršeno prije naše dvanaeste godine."

Što se tiče svete Terezije od Djeteta Isusa i Svetoga Lica, kod nje je sve bilo dovršeno tek 30. rujna 1879. godine kad je izdahnula u bolesničkoj sobi Karmela u Lisieuxu, podrovana sušicom, u dobi od dvadeset i četiri godine i devet mjeseci.

Međutim, njezin je suvremenik Peguy govorio i za nju, jer je istina da se sudbina ukorjenjuje u jednu zemlju, razdoblje, obitelj, da je dužnik nasljeđa, povijesti. Nitko nije otok. Terezija nije sišla s neba kao anđeo; rođena je u zemlji normandijskoj, ovisna o svojim precima i svome kraju.

Prije nego što je cijeli svijet slavio svetu Tereziju iz Lisieuxa i njezin put djetinjstva, postojalo je jedno dijete: Terezija Martin, iz Alencon.

Ona je doista tajanstveni plod onih tajnih priprema. Da je svaki od njezinih roditelja slijedio sklonost svoga srca, "najveća svetica modernih vremena" ne bi nikad ugledala svjetlo dana.

* * *

Louis Martin, dijete vojničke obitelji, rođen u Bordeauxu 22. kolovoza 1823, poznao je život vojničkih logora i bio odgojen u uspomenama na Napoleonove podvige, iako se njegov otac pridružio kraljevskoj vojsci za vrijeme vladavine od Sto dana. Kapetan za vrijeme Obnove, budući Terezijin djed povukao se u mirovinu u Alencon 1830. godine.

Njegov sin Louis, uredan, točan, povučenog i zamišljenog temperamenta, izučio je urarski obrt, obrt strpljivosti i točnosti. U dvadeset i drugoj godini pomišlja na još samotniji život pa se javlja za pripravnika u samostanu Velikog Svetog Bernarda. Budući da nije znao latinski, bio je odbijen. Nakon stanovitog boravka u Parizu nastani se kao urar u Alenconu i živi sa svojim roditeljima u ulici Pont-Neuf, provodeći kroz osam godina gotovo samostanski život, ispunjen radom, molitvom, čitanjem, ribolovom - njegova omiljena razonoda - i posjećivanjem prijatelja u katoličkom klubu.

Alencon, glavni grad pokrajine Orne, imao je onda 13.600 stanovnika. Taj miran gradić savršeno je odgovarao ovom tihom čovjeku, a na glasu je jedino po svojim čipkaricama koje izvoze čuvene alenconske čipke po cijeloj Francuskoj, a napose u Pariz, gdje bučna raskoš skriva krhkost Carstva.

Zelija Guerin rođena je 23. prosinca 1831. u obitelji seljačkog podrijetla. I ona živi u ratničkim uspomenama, budući da joj je otac sudjelovao u bitci kod Wagrama, i završio karijeru u žandarmeriji. Godine 1844. povlači se u Alencon, u ulicu Saint-Blaise broj 36, nasuprot općinskoj zgradi.

Odgojena od tog silovitog oca i majke koja je nije voljela, Zelija će jednoga dana pisati svome bratu: "Moje djetinjstvo, moja mladost bili su žalosni kao mrtvački pokrov, jer, dok je tebe majka mazila, prema meni, ti znaš, bila je veoma stroga; premda tako dobra, prema meni nije ima razumijevanja; zbog toga sam mnogo trpjela u srcu. (Obiteljska pisma, 7.11. 1865) Ona će svoju naklonost pokazivati prema tom bratu Izidoru, studentu farmacije, i prema svojoj sestri Elizi, svojoj pouzdanici, koja će kasnije stupiti u samostan od Pohoda u Le Mansu pod imenom sestra Marija Dositeja. S njima će se dopisivati sve do svoje smrti i u pismima otkriti svoj nemirni temperament, često žalostan, ali i svoju živu narav, revnost u poslu, postojanu vjeru, zdrav razum, pa i duhovitost.

Kao Louis Martin i ona pomišlja na redovnički život. Kao i on, i ona će doživjeti odlučno odbijanje kad bude molila da je prime sestre u gradskoj bolnici u Alenconu. Onda se dala na proizvodnju alenconskih čipaka i otvorila "ured" na svoj račun, potpomognuta od svoje sestre: kao sposobna radnica, potpuno će uspjeti.

* * *

Dvoje isključenih od redovničkog života, urar u trideset petoj i čipkarica u dvadeset sedmoj godini, sreli su se i poslije kratkih zaruka vjenčali u crkvi Naše Gospe 13. srpnja 1858. Nastanili su se u ulici Pont-Neuf i živjeli najprije deset mjeseci - na Louisov prijedlog, ali zajedničkim pristankom - kao brat i sestra. Posredovanjem jednog ispovjednika promijenili su prvotnu odluku tako da se iz tog braka rodilo devetero djece od 1860. do 1873. "Što se mene tiče, jako volim djecu, rodila sam se da ih imam, ali će i tome uskoro biti kraj. Imat ću četrdeset i jednu godinu dvadeset i trećeg ovog mjeseca, a to je vrijeme kad se postaje baka!" pisat će prije rođenja svog posljednjeg djeteta, Terezije. (15. 12. 1872)

Samo je pet kćeri preživjelo: u to vrijeme smrtnost djece nije još bila pobijedena. Slaboga zdravlja, gospođa Martin, podgrizana rakom na prsima koji se otkrio kao neizlječiv tek 1876, pristaje, bez kolebanja, da svoje peto dijete, a kasnije i ostalu djecu, preda više ili manje savjesnim dojiljama. Kroz petnaest godina izmjenjivat će se rođenja i umiranja: otišla su dva dječaka i dvije djevojčice, od kojih dražesna Helena u petoj godini. "Otkako sam izgubila ovu djevojčicu, osjećam žarku želju da je ponovno vidim, piše majka; međutim, ova što ostaju trebaju me i, radi njih, molim dragoga Boga da me ostavi još koju godinu na zemlji. Jako sam žalila za dvojicom svojih dječaka, ali još više žalim zbog gubitka ove; počela sam se radovati, bila je tako dražesna, tako mila, tako razumna za svoju dob! Ne prođe ni trenutak dana da ne pomislim na nju. (27. 3. 1870)

Rat od 1870. i njegove posljedice - trebalo je primiti u kuću devet njemačkih vojnika - ne prekida povećanje obitelji i njezin uspon među bolje stojeće građane neumornim radom majke, koja ustaje rano, ide na počinak kasno, a sada joj pomaže i njezin muž koji je prodao svoju urarsko-draguljarsku radionicu. Obitelj Martin seli se u ulicu Saint-Blaise, u kuću koja se može i danas posjetiti.

Obiteljski život ima povlašteno mjesto. Sretni su samo kad su zajedno. Marija, najstarija, očeva miljenica, Paulina, živa i nestašna, mamina pouzdanica, odlaze redovito u samostan Pohođenja u Le Mans. Dvije gojenice žive tu sretne pod budnim okom tetke Dositeje, koja pripovijeda njihovoj majci o njihovu napretku u školi, o njihovu vladanju i cijeni njihov tako različiti temperament. Ali svaki dolazak na praznike izaziva provalu radosti, a svaki povratak potoke suza.

Samo "jadna Leonija", najslabije nadarena, često bolesna, ostaje stalna mamina briga, "neustrašiva" Celina postaje uskoro nerazdruživa s Terezijom, najmanjom. Šetnje u "Paviljon" ili u normandska sela, izleti u Semalle, susreti s obitelji ujaka Guerina, koji se nastanio kao apotekar u Lisieuxu, putovanja vlakom u posjete tetki redovnici u Le Mans, obilježiti će djecu Martin koja će se cijeloga života sjećati tih jednostavnih radosti. Sedam smrti koje su obitelj zavile u crno od 1859. do 1870. - dva djeda, baka i četvero djece - nisu ugasili ovu uzajamnu ljubav koja ujedinjuje njezine članove, baš naprotiv.

Očevu strogost i krutost smekšala je njegova blagost i dobrota prema živim i bučnim djevojkama koje pomućuju njegovu sklonost šutnji i miru. On sam nastoji razonoditi obiteljske večernje sastanke čitajući pjesme pjesnika koji su tada bili na glasu - romantičara -, pjevajući stare melodije svojim lijepim glasom, izrađujući sitne igračke na veliku radost svojih kćeri.

Mama, često u brizi za budućnost (ona osjeća da joj malakše snaga), upravlja kućom "sa doista nevjerojatnom i čudesnom hrabrošću, poput jake žene! Ne obaraju je protivštine, ne uzdižu je uspjesi!" piše njena sestra (25. 10.-1868). Njezin osjećaj za stvarnost, živost njezina razgovora, njezina osjećajna ljubeznost duša su obitelji.

U obitelji Martin vlada čvrsta vjera koja vidi Boga u svim događajima i služi mu neprekidno: molitva u obitelji, jutarnja misa, česta sveta pričest - rijetkost u to vrijeme kad jansenizam nastavlja svoje pustošenje -, nedjeljna večernja, duhovne vježbe. Čitav je život uređen prema crkvenoj liturgijskoj godini, hodočašća, točno obdržavanje posta i nemrsa... Međutim nema ništa izvještačenoga ili namještenoga u toj obitelji koja ne poznaje ukočenosti: djela to potvrđuju. Prihvaćaju i hrane napuštenu djecu, prosjake i starce. Zeliya Martin pri kraju će svoj ionako kratki san i njeguje svoju služavku. Louis Martin sam se osobno zauzima za napuštene, pomaže nekom padavičaru ili nekom umirućem. Uče djecu poštovati siromaha u njegovu ljudskom dostojanstvu. Mama voli da su joj kćerke lijepo i ukusno obučene, a kad se sestra Marija Dositeja uznemiruje videći kako se Marija, koja ima šesnaest godina, zabavlja u društvu svojih vršnjakinja, Zeliya joj odgovara: "Dakle, treba li se zatvoriti u samostan? Ne može se, u svijetu, živjeti poput vukova! Od svega onoga što nam "sveta djevojka" govori, ima tu dobrog i lošeg." (12. 11. 1876)

* * *

U četvrtom mjesecu trudnoće ona javlja Guerinovima "o događaju koji će se dogoditi vjerojatno pri kraju godine" 1872. i koji se, za sada, tiče samo nje: "Nadam se da će to dijete dobro uspjeti." To je prvi spomen opstojanja one koju već nazivaju "mala Terezija" za sjećanje na onu Tereziju koja je umrla u dobi od nekoliko mjeseci.

I evo radosne vijesti: "Moja se kćerkica rodila, jučer, u četvrtak, uvečer u 11 sati i pol. Veoma je jaka i dobro izgleda, kažu mi da je teška osam funti, recimo šest, to je već prilično; izgleda veoma dražesna. Trpjela sam svega pola sata, a ono što sam osjećala prije ne računam. Bit će krštena sutra u subotu, samo vi ćete nedostajati pa da svečanost bude potpuna. Marija će biti kuma sa, kao kumom, jednim dječakom manje-više njezinih godina. (3. 1. 1873)

Sve će se odvijati kako javlja gospođa Martin. Jedino iznenađenje: jedan dječak donio je ovo pisamce u ulicu Saint-Blaise, u kojem je njegov otac napisao ovu kratku pjesmicu:

"Smiješi se i rasti brzo

Na sreću, sve te poziva,

Nježne brige, nježna Ljubav,

Da, smiješi se Zori,

Pupoljče što si se tek otvorio,

Jednoga dana bit ćeš Ruža.

Ali tek što se rodila, Marija-Franciska-Terezija Martin upoznala je patnju: s petnaest dana malo da nije umrla od jake crijevne upale. U trećem mjesecu još opasnija uzbuna: "Veoma je

bolesna, i nemam nikakve nade da ću je spasiti. Ova jadna mala strašno trpi, od jučer, čovjeku se kida srce kad je vidi." (1. 3. 1973)

Kad je opasnost prošla, majka je, na savjet liječnika, bila prisiljena odijeliti se od Terezije i povjeriti je jednoj dojilji prijateljici. Godinu dana malu će dojiti jaka i živahna Ruža Taille te će provoditi život seljanke. U Semalleu "velika beba pocrnjela od sunca" uživa u prirodi među cvijećem i životinjama; "njezina je dojilja vozi na tačkama u polje posađenu na svežanj trave; ne plače skoro nikad. Mala Ruža veli da nema dražesnijeg djeteta. (20. 7. 1873)

Plavojka s plavim očima, veoma lijepa, nasmijana, prirodno nadarena, živa i vrlo osjetljiva, sklona na žestoku srdžbu, svojevoljna i otmjena, Terezija ubrzo postaje miljenica, obasipana poljupcima od cijele obitelji, i utoliko više milovana što je bila odsutna. "Cijeli moj život svidjelo se dragome Bogu da me okruži "I j u b a v l j u", moje su prve uspomene pune osmijeha i najnježnijih milovanja!..."

Alenconsko ozračje, ne baš idilično, ali dovoljno vedro da bi sestra Terezija u dvadeset i trećoj godini pišući iz poslušnosti uspomene iz djetinjstva koje ćemo čitati, mogla govoriti: "Ah! kako su brzo prošle sunčane godine moga ranog djetinjstva, ali kako su sladak trag ostavile u mojoj duši! (...) Sve mi se smiješilo na zemlji; nalazila sam cvijeće na svakom koraku, i moja sretna narav doprinosila je također tome da moj život bude ugodan." (V. str. 30. i 31.)

Smrt njezine majke morala je naglo prekinuti tu sreću i potaknuti na odlazak u Lisieux. No, to će nam pripovijedati sama Terezija...

TEREZIJINA OBITELJ

LOUIS MARTIN i ZELIE GUERIN vjenčali su se 13. srpnja 1858.

Ovo su njihova djeca:

1. MARIJA, rođena 22. 2. 1860, umrla 19. 1. 1940.

Karmelićanka 15. 10.1886. (sestra Marija od Presvetog Srca).

2. PAULINA, rođena 7. 9.1861, umrla 28. 7.1951.

Karmelićanka 2. 10. 1882. (Majka Agneza od Isusa)

3. LEONIJA, rođena 3. 6. 1863, umrla 16. 6. 1941.

U Redu Pohođenja 28. 1. 1899. (sestra Franciska Terezija).

4. JELENA, rođena 13. 10. 1864, umrla 22. 2. 1870.

5. JOSIP LOUIS, rođen 20. 9. 1866, umro 14. 2. 1867.

6. JOSIP IVAN KRSTITELJ, rođen 19. 1. 1867, umro 24. 8. 1868.

7. CELINA, rođena 28. 4.1869, umrla 25. 2. 1959,

Karmelićanka 14. 9. 1894. (sestra Genoveva od Svetoga Lica).

8. MELANIJA TEREZIJA, rođena 16. 8.1870, umrla 8.10. 1870.

9. TEREZIJA, rođena 2.1.1873, umrla 30. 9.1897.

Karmelićanka 9. 4. 1888. (sestra Terezija od Djeteta Isusa i Svetoga Lica).

Bilješka. Sva djeca obitelji Martin imaju kao prvo ime MARIJA.

Prvo poglavlje: ALENCON (1873-1877)

RUKOPIS POSVEĆEN ČASNOJ MAJCI AGNEZI OD ISUSA

RUKOPIS "A"

I.M.J.T.

Siječanj 1895.

Isus +

PROLJETNA PRIČA BIJELOGA CVIJETKA KOJU JE SAM NAPISAO I POSVETIO ČASNOJ MAJCI AGNEZI OD ISUSA

Vama, draga moja Majko, vama koja ste mi dva puta majkom, hoću da povjerim povijest svoje duše... Onoga dana kad ste zatražili od mene da to učinim, činilo mi se da će to rastresti moje srce zaokupljajući ga njim samim, ali tada mi je Isus dao osjetiti da ću mu ugoditi ako prostodušno poslušam; uostalom, ja ću činiti samo jedno: počet ću pjevati ono što moram ponavljati dovijeka: Milosrđe Gospodnje!... (Ps 88, 1)

Prije nego sam se prihvatila pera, klekla sam pred Marijin kip (onaj koji nam je dao toliko dokaza o posebnoj majčinskoj brizi Nebeske Kraljice za našu obitelj); molila sam je da vodi moju ruku da ne napišem nijednoga retka koji joj ne bi bio ugodan. Tada sam otvorila Sveto Evanđelje, i moj je pogled pao na ove riječi: "Popevši se na goru, Isus dozva k sebi sve one koje je htio; i oni dođoše k njemu." (Mk 3, 13) Eto tajne moga poziva, tajne cijeloga moga života i nadasve tajne osobitih prava Isusovih na moju dušu... On ne zove one koji su toga dostojni, nego one koje hoće, ili, kako kaže sv. Pavao: "Bog će se smilovati kome hoće, i iskazat će milosrđe kome hoće da ga iskaže. To dakle nije djelo onoga koji hoće, ni onoga koji trči, nego Boga koji iskazuje milosrđe. (Rim 9, 15-16)

Dugo sam se pitala zašto dragi Bog ima svojih odabranika, zašto sve duše ne dobivaju jednaku mjeru milosti; čudila sam se videći kako obilno dijeli izvanredna dobročinstva svecima koji su ga prije vrijeđali, kao na primjer sv. Pavlu, sv. Augustinu, i kako ih tako reći

sili da prime njegove milosti; ili čitajući životopis svetaca koje se naš Gospodin udostojao milovati od kolijevke do groba, ne dopuštajući na njihovu putu nijedne zapreke koja bi ih priječila da se dignu k njemu, i predusrećući te duše tolikim dobročinstvima da nisu mogle okaljati čistoga sjaja svoje krsne haljine; pitala sam se zašto, na primjer, umiru jadni divljaci u velikom broju prije nego su i čuli izgovoriti ime Božje..

Isus se udostojao da me pouči o toj tajni. On je pred moje oči stavio knjigu prirode, i ja sam shvatila da je sve cvijeće što ga je On stvorio lijepo, da sjaj ruže i bjelina ljiljana ne uklanjaju miris male ljubice ni čarobnu jednostavnost tratinčice... Shvatila sam, kad bi svi mali cvjetovi htjeli biti ruže, da bi priroda izgubila svoj proljetni ures, a polja više ne bi bila išarana cvjetićima...

Tako je i u svijetu duša, koji je vrt Isusov. On je htio stvoriti velike svece koji se mogu usporediti s ljiljanima i ružama; ali On je stvorio i manjih svetaca, i oni se moraju zadovoljiti time da budu tratinčice ili ljubičice, određene da razveseljuju pogled dragoga Boga kad ga spušta k svojim nogama. Savršenstvo se sastoji u vršenju njegove volje i u tome da budemo ono što On hoće da budemo...

Shvatila sam i to da se ljubav našega Gospodina otkriva isto tako u najpriprostijoj duši koja se ni u čemu ne opire njegovoj milosti, kao i u najuzvišenijoj duši. Doista, budući da je svojstvo ljubavi da se ponizuje, čini se, kad bi sve duše bile slične dušama svetih učitelja koji su sjajem svoje nauke rasvijetlili Crkvu, da se dragi Bog ne bi spuštao dosta nisko dolazeći do njihova srca. Ali On je stvorio dijete koje ne zna ništa i oglašuje se samo slabim plačem; On je stvorio bijednoga divljaka koji ima samo prirodni zakon da se po njemu ravna; i On se udostojava silaziti sve do njihovih srdaca, i tu su njegovi poljski cvjetovi kojih ga jednostavnost očarava...

Spuštajući se tako, dragi Bog pokazuje svoju beskrajnu veličinu. Kao što sunce u isti čas obasjava i visoke cedre i svaki mali cvijetak kao da je jedini na zemlji, isto se tako naš Gospodin napose bavi svakom dušom kao da nema njoj jednakih. I kao što su u prirodi sva godišnja doba raspoređena tako da se u određeni dan rascvjetava i najponiznija tratinčica, isto je tako kod Njega sve usklađeno na dobro svake duše.

Pjesma o milosrđu Gospodnjem

Bez sumnje, draga moja Majko, vi se pitate čudeći se što ja to želim postići, jer do sada još ništa nisam rekla što bi bilo nalik na povijest moga života; ali vi ste tražili od mene da sasvim neusiljeno pišem što mi dođe na pamet. Ja dakle ne kanim pisati svoj život u pravom smislu riječi: tu su samo moje misli o milostima koje mi se dragi Bog udostojao udijeliti.

Nalazim se u razdoblju svoga života kada mogu baciti pogled na prošlost; moja je duša sazrela u ognju vanjskih i unutarnjih kušnja; kao cvijet ojačan olujom dižem sada glavu i vidim da se na meni ispunjuju riječi psalma XXII: "Gospodin je moj pastir, ništa mi neće nedostajati. On mi daje odmor na ugodnim i plodnim pašnjacima. On me njeno vodi uzduž voda. On vodi moju dušu ne umarajući je... Ali ni kad siđem u dolinu smrtne sjene, ni tada se neću bojati nikakva zla, jer ćeš Ti biti sa mnom, Gospodine!..." (Ps 22,1-4)

Gospodin je uvijek bio prema meni milosrdan i pun blagosti... Spor u kažnjavanju i obilan u milosrđu!... (Ps 102,8) Sretna sam također, Majko, što ću pred vama pjevati milosrđe

Gospodinovo... Samo za vas pisat ću povijest maloga cvijetka što ga je ubrao Isus, isto ću tako govoriti neusiljeno, ne uznemirujući se ni zbog stila ni zbog brojnih zastranjivanja što ću ih činiti. Majčino srce uvijek razumije svoje dijete, pa i onda kad ono ne zna drugo nego tepati. Sigurna sam također da ćete me shvatiti i razumjeti vi koji ste odgojili moje srce i prikazali ga Isusu!...

Čini mi se, kad bi mali cvijetak mogao govoriti, da bi govorio jednostavno ono što je dragi Bog učinio za njega, ne pokušavajući skrivati njegovih dobročinstava. On ne bi pod plaštem lažne poniznosti rekao da je ružan i bez mirisa, da mu je sunce oduzelo njegov sjaj i da su oluje slomile njegovu stabljiku, kad bi uviđao da je u njemu sve upravo obrnuto.

Cvijetak koji će pripovijedati svoju povijest raduje se što mora objaviti darove koje je sasvim nezasluženo dobio od Isusa, on spoznaje da ništa u njemu nije bilo podobno da privuče njegove božanske poglede i da je jedino njegovo milosrđe učinilo sve ono što ima dobro u njemu... On mu je dao da nikne na svetom tlu, koje kao da je sasvim prožeto djevičanskim mirisom. On je učinio da prije njega iznikne osam ljiljana u sjajnoj bjelini. U svojoj ljubavi On je htio očuvati svoj mali cvijetak od otrovnoga daha ovoga svijeta; tek što se njegov vjenčić počeo otvarati, božanski ga je Spasitelj presadio na goru Karmel, gdje su već dva ljiljana, koji su ga okruživali i nježno ljuljali u proljeće njegova života, širili svoj slatki miris...

Prošlo je sedam godina otkad je mali cvijetak uhvatio korijena u vrtu Zaručnika djevica, i sada tri ljiljana njišu kraj njega svoje mirisave vjenčiće; malo podalje rascvjetava se drugi ljiljan pod pogledima Isusovim, a dvije blagoslovljene stabljike, koje su proizvele te cvjetove, ujedinjene su sada za vječnost u nebeskoj domovini... Ondje su one opet našle svoja četiri ljiljana kojih rascvjetavanje zemlja nije vidjela... O da bi se Isus udostojao da ne ostavi dugo na stranjoj obali cvjetove koji su ostali u progonstvu! Neka bi naskoro grana ljiljana bila potpuna u nebu!

Izložila sam vam, draga Majko, u par riječi ono što je dragi Bog učinio za mene, a sada ću ući u potankosti moga djetinjeg života. Znam da će ondje gdje bi svaki drugi vidio samo dosadnu priču, vaše majčinsko srce naći i nešto čara...

I onda, uspomene koje ću pobuditi ujedno su i vaše, jer je uz vas proteklo moje djetinjstvo i jer imam sreću da pripadam roditeljima kojima nema ravnih i koji su nas okruživali istim brigama i istim nježnostima. O da bi se oni udostojali blagosloviti najmlađe svoje dijete i pomoći mu da opjeva milosrđe Božje!...

U povijesti svoje duše do svoga ulaska u Karmel razlikujem tri jasno odijeljena razdoblja. Prvo, usprkos kratkom trajanju, nije najsiromašnije uspomena; proteže se od časa kad se probudio moj razum pa do odlaska naše drage majke u nebesku domovinu.

Dragi mi je Bog udijelio milost da je vrlo rano otvorio moj razum i tako duboko u moju pamet usjekao uspomene iz moga djetinjstva te mi se čini da su se događaji koje kanim pripovijedati događali jučer. Isus je, bez sumnje, u svojoj ljubavi htio da upoznam neusporedivu majku koju mi je dao, ali koju se njegova božanska ruka požurila da okruni u nebu!

Mala "vragoljanka"

Cijeli moj život svidjelo se dragome Bogu da me okruži ljubavlju, moje su prve uspomene pune osmijeha i najnježnijih milovanja!... Ali ako je On stavio oko mene mnogo ljubavi, stavio ju je također u moje malo srce stvorivši ga nježnim i osjećajnim. Ja sam mnogo ljubila tatu i mamu i iskazivala im svoju nježnost na tisuću načina, jer sam bila vrlo srdačna. Ali sredstva koja sam upotrebljavala bila su katkada neobična, kako dokazuje ovaj odlomak iz jednog mamina pisma: "Beba je vragoljanka da joj nema ravne: miluje me i želi mi smrt: 'O, kako bih rado da ti umreš, jadna moja majčice!...' Kad su je zbog toga ukorili, rekla je: 'Ali to je zato da odeš u nebo, jer ti kažeš da treba umrijeti da se dođe onamo.' Ona isto tako želi smrt svome ocu u svojoj pretjeranoj ljubavi! (Pismo Paulini, 5. prosinca 1875)

25. lipnja 1874, kad mi je bilo jedva 18 mjeseci, evo što je mama rekla o meni (u pismu Mariji i Paulini): "Otac vam je upravo postavio njihaljku, Celina je vesela kao nitko, ali treba vidjeti malu kako se njiše; smiješna je, drži se kao velika, nema opasnosti da će ispustiti konopac, a kad se ne njiše dosta jako, ona viče. Sprijeda je vežu drugim konopcem, i usprkos tome ja nisam mirna kad je vidim visoko gore."

"Nedavno mi se dogodila smiješna zgoda s malom. Imam običaj ići na misu u 5 i pol. Prve dane se nisam usudila da je ostavim, ali videći da se nikad ne budi, odlučila sam napokon da je ostavim. Polegla sam je u svoj krevet i primakla kolijevku tako blizu da je bilo nemoguće da padne. Jednoga dana zaboravila sam približiti kolijevku. Kad sam se vratila kući, male više nije bilo u mom krevetu. U isti čas začujem krik. Pogledam i vidim je kako sjedi na stolici kod uzglavlja moga kreveta; mala joj je glavica ležala na uzglavnici, i tu je ona spavala nemirnim snom jer je bila stisnuta. Nisam mogla sebi predstaviti kako je pala sjedećke na tu stolicu, jer je prije ležala. Zahvalila sam dragome Bogu što joj se ništa nije dogodilo: to je uistinu bila Božja providnost. Mala se morala koturati po podu, njezin dobri anđeo bdio je nad njom, i duše u čistilištu, kojima se svaki dan molim za nju, zaštitile su je. Eto; kako ja to povezujem... a vi povezujte kako vi budete htjeli!..."

Na kraju pisma dodala je mama: "Eto, mala mi beba prelazi ručicom preko lica i grli me. Ta sirota mala neće nipošto da me ostavi, neprestano je sa mnom; vrlo rado ide u vrt, ali ako mene nema ondje, neće da ostane u vrtu i plače dok mi je ne dovedu..."

Evo odlomka iz drugog pisma (Paulini, 29. listopada 1876): "Mala me Terezija neki dan pitala hoće li ona doći u nebo. Rekla sam joj da hoće ako bude vrlo dobra. Ona mi odgovori: 'Da, ali ako ne bih bila dobra, išla bih u pakao... Ali ja dobro znam što bih učinila: odletjela bih k tebi u nebo; kako bi me dragi Bog mogao uzeti od tebe?... Ti bi me čvrsto držala u svojim rukama.' Vidjela sam u njezinim očima kako je čvrsto uvjerena da joj dragi Bog ne može ništa ako bude u rukama svoje majke..."

"Marija jako voli svoju sestricu, smatra da je vrlo umiljata; ona je možda malo osjetljiva, jer se sirotica strašno boji da joj ne zada muke. Jučer sam joj htjela dati ružu znajući da je to čini sretnom, ali ona me stala moliti da je ne režem, jer joj je to Marija zabranila: bila je crvena od uzbuđenja; usprkos tome dala sam joj dvije, i ona se više nije usudila pojaviti u kući. Uzalud sam joj govorila da su ruže moje, ona je govorila: 'Ne, nego Marijine..' 'To je dijete koje se vrlo lako uzbuđuje. Čim učini malu štetu, odmah treba da to svi znaju. Jučer je nehotice srušila komadić papirnatoz zastora; zato je zapala u takvo stanje da je pobuđivala samilost. Onda je to trebalo što brže kazati ocu. On je stigao četiri sata poslije toga, nitko više nije mislio na to, ali ona je brzo došla k Mariji i rekla: 'Reci brzo tati da sam razderala papirnati zastor.' Stajala je kao krivac koji čeka osudu; ali ona je u svojoj glavici mislila da će joj se lakše oprostiti ako se sama optuži. (Pismo Paulini, 21. svibnja 1876)

Ljubav prema roditeljima i sestrama

Jako sam voljela svoju dragu kumu. Ako se i nije vidjelo na meni, ja sam jako pazila na sve što se oko mene događa i govori; ini mi se da sam sudila o stvarima kao i sada. Pažljivo sam slušala što je Marija učila Celinu, da bih i ja činila kao ona. Poslije njezina povratka iz Zavoda od Pohođenja (u srpnju 1875) bila sam vrlo dobra i činila sve što je ona htjela, samo da bi mi dopustila da uđem u njezinu sobu kad je ona poučavala Celinu. Ona me je također obasipala darovima, koji su me, usprkos svojoj maloj vrijednosti, vrlo veselili.

Veoma sam se ponosila svojim dvjema velikim sestrama, ali moj djetinji ideal bila je Paulina... Kad sam počela govoriti i kad me je mama pitala: "Na što misliš?", odgovor je bio uvijek isti: "Na Paulinu!..." Jednom zgodom išla sam svojim prstićem po staklu i govorila: "Ja pišem: Paulina!"

Često sam čula kako govore da će Paulina sasvim sigurno biti redovnica. Tada sam, ne znajući pravo što je to, mislila: "I ja ću biti redovnica". To je eto jedna od mojih prvih uspomena, i odonda nisam nikada promijenila svoje odluke!...

Vas je, moja draga Majko, Isus odabrao da me zaručite s Njim; vi niste bili tada kraj mene, ali već se stvorila veza među našim dušama... Vi ste bili moj ideal, ja sam htjela biti slična vama, i vaš me je primjer već od moje druge godine vukao k Zaručniku djevice... O, koliko bih vam slatkih misli htjela povjeriti! Ali moram nastaviti povijest maloga cvijetka, njegovu potpunu i opću povijest, jer kad bih htjela govoriti u tančine o svojim odnosima prema "Paulini", morala bih pustiti sve drugo!...

Moja draga mala Leonija zauzimala je također veliko mjesto u mom srcu. Ona me je jako voljela, navečer me je ona čuvala kad je sva obitelj bila na šetnji... Čini mi se da još sada

čujem ljupke napjeve koje je pjevala da me uspava... U svakoj je stvari tražila načina da mi učini veselje, i ja bih se također bila jako žalostila kad bih joj zadala boli.

Vrlo se dobro sjećam njezine prve sv. Pričesti, osobito časa kad me je uzela na ruke da me ponese sa sobom u svetište; to mi se činilo tako lijepo što me je nosila velika sestra sva u bjelini kao ja!... Uvečer su me rano plegli u krevet jer sam bila premalena da ostanem kod svečane večere, ali još sada vidim tatu kako je došao od stola i donio svojoj maloj kraljici nekoliko komada izvrsna kolača...

Sutradan, ili nekoliko dana poslije toga, išli smo s mamom k maloj drugarici Leonijinoj. Mislim da nas je upravo toga dana naša dobra majčica odvela iza jednog zida da nam dade vina poslije večere (koju nam je priredila siromašna gospođa Dagorau), jer nije htjela ražalostiti dobru ženu, ali je također htjela da nam ništa ne nedostaje... Ah, kako je majčino srce nježno, kako svoju nježnost prenosi u tisuću pažnja predviđajući ono na što nitko ne bi mislio!

Sada mi preostaje da govorim o svojoj dragoj Celini, maloj drugarici moga djetinjstva. Ali uspomene su tako obilne da ne znam koje bih izabrala. Izvadit ću nekoliko odlomaka iz pisama koja vam je mama pisala u Zavod od Pohodjenja, ali neću sve prepisivati, jer bi bilo predugo... 10. srpnja 1873. (godine moga rođenja) pisala vam je ovo: "Dojilja je odvela malu Tereziju u četvrtak. Ona se samo smijala, a najviše joj se sviđala mala Celina; ona je praskala od smijeha zajedno s njom; moglo bi se reći da već ima želju za igrom, to će doći brzo; već se drži na svojim nožicama, ukručena kao kolčić. Mislim da će rano prohodati i da će biti dobre ćudi; izgleda vrlo bistra i jedra je kao jabuka..."

Osobito poslije odlaska od dojilje (2. travnja 1874) pokazivala sam svoju ljubav prema mojoj dragoj Celinici. Mi smo se vrlo dobro slagale, samo sam ja bila mnogo življa i mnogo manje bezazlena od nje; premda sam bila tri i pol godine mlađa od nje, činilo mi se da smo iste dobi.

Terezijin značaj

Evo odlomka iz jednog mamina pisma koji će vam pokazati koliko je Celina bila dobra, a ja zločesta: "Moja mala Celina upravo teži za krepošću, to je najdublji osjećaj njezina bića; ona ima nevinu dušu i zgraža se od zla. Što se tiče male zločke, ne zna se pravo kakva će biti: još je tako malena, tako nestašna! Bistrija je od Celine, ali je mnogo manje blaga i osobito je u nje gotovo neslomljiva tvrdoglavost; kad ona kaže 'ne', ništa je ne može skloniti da popusti; mogao bi je metnuti jedan dan u podrum, ona bi radije ondje spavala nego rekla 'da'..."

"Ona ipak ima zlatno srce, vrlo je umiljata i vrlo iskrena. Veselje ju je vidjeti kako trči za mnom da mi se ispovjedi: 'Mama, gurnula sam Celinu jedanput, tukla sam je jedanput ali neću više.' - (Tako je to u svemu što ona čini.) U četvrtak navečer bili smo na šetnji prema kolodvoru. Ona je svakako htjela ući u čekaonicu da potraži Paulinu. Trčala je pred nama s veseljem da je bio užitak, ali kad je vidjela da se treba vratiti a da nismo ušli u vlak da potražimo Paulinu, plakala je cijelim putem." (Pismo Paulini, 14. svibnja 1876)

Ovaj zadnji dio pisma podsjeća me na sreću koju sam osjetila kad sam vas vidjela na povratku iz Zavoda od Pohodjenja; vi ste me, draga Majko, uzeli na ruke, a Marija je uzela Celinu. Tada sam vas tisuću puta pomilovala i naginjala se natrag da se divim vašoj velikoj pletenici...

Zatim ste mi dali tablicu čokolade koju ste čuvali tri mjeseca. Možete misliti kakva je to bila svetinja za mene!...

Putovanje u Le Mans

Sjećam se i svog puta u Le Mans (29. ožujka 1875); tada sam se prvi put vozila željeznicom. Kolikog li veselja što sam putovala sama s mamom!... Međutim, ne znam više zašto sam požela plakati, i ta moja sirota majčica mogla je mojoj tetki u Le Mansu pokazati samo prostu djevojčicu svu crvenu od suza što ih je prolijevala po putu... Nisam zadržala nijednu uspomenu na govornicu, nego se samo sjećam časa kad mi je tetka pružila bijelog mišića i malu košaricu od bijelog tvrdog papira punu bombona na kojima su na vrhu bila dva lijepa prstena od šećera, upravo veličine moga prsta. Odmah sam kliknula: "Koje li sreće! Bit će jedan prsten za Celinu!" Ali, o jada! Uhvatim košaricu za ručku, drugu ruku dadem mami, i mi odemo. Poslije nekoliko koračaja pogledam svoju košaricu i vidim da su se gotovo svi moji bomboni prosuli po ulici, kao kamenčići maloga Palčića... Pogledam još bolje i vidim da je i jedan od dragocjenih prstenova doživio zlu sudbinu bombona... Nisam ništa više imala za Celinu!... Tada provali moja bol; zamolih mamu da se vratimo natrag, ali ona, čini se, nije obraćala pažnju na mene. To je bilo previše, za mojim suzama provale moji krikovi... Nisam mogla razumjeti da mama ne dijeli sa mnom moju muku, i to je još veoma povećavalo moju žalost.

Sada se vraćam na pisma u kojima vam mama govori o Celini i meni. To je najbolje sredstvo koje mogu upotrijebiti da jasno upoznate moj značaj. Evo odlomka u kojemu moje pogreške odsijevaju živim sjajem: "Eto, Celina se zabavlja s malom igrajući se kockama. One se prepiru od vremena do vremena. Celina popušta, da bi imala koji biser u svojoj kruni. Ja sam dužna da popravljam svoju jadnu bebu koja se silno žesti; kad stvari ne idu kako ona želi, valja se po podu kao očajnica, uvjeren da je sve propalo; ima časova kad je to jače od nje, i ona se sva guši. To je vrlo razdražljiva djevojčica, ali je vrlo umiljata i vrlo bistra, sjeća se svega." (Pismo Paulini, 5. prosinca 1875)

Vidite, draga Majko, kako sam bila daleko od toga da budem djevojčica bez pogreške. Nije se o meni moglo reći čak ni to da sam dobra kad spavam, jer sam noću bila još nemirnija nego danju: zbacila bih sve svoje pokrivače i tada bih se (sve u snu) udarala o ogradu svoga krevetića; bol bi me probudila, i ja bih rekla: "Mama, ja sam se udarila!..." Uboga majčica morala bi se dići i tada bi ustanovila da sam doista imala otekline na čelu, da sam se udarila. Ona bi me dobro pokrila i opet legla. Ali nakon jednog časa ja sam se ponovno počela udarati, tako da su me morali vezati u mom krevetu. Svake večeri morala je Celina vezati brojne konopce koji će spriječiti malu nestašku da se izudara i da budi svoju mamu. To je pomoglo, i otada sam bila dobra u snu...

Imala sam i drugu pogrešku (u budnom stanju), o kojoj mama ne govori u svojim pismima, a to je bilo veliko samoljublje. Dat ću vam samo dva primjera, da moje pričanje ne bude predugo. - Jednoga dana reče mi mama: "Terezice, ako poljubiš zemlju, dat ću ti jedan novčić." Jedan novčić, to je za mene bilo čitavo bogatstvo. Da ga zaslužim, nisam trebala da snizujem svoju veličinu, jer zbog moga malog stasa nije bila velika udaljenost između mene i zemlje; ali moja se oholost pobunila na pomisao da "poljubim zemlju"; ja se uspravim i rekнем mami: "O ne, draga majčice, ja volim biti bez novčića!..."

Drugom prilikom morali smo ići u Grogny gospođi Monnier. Mama reče Mariji neka mi obuče moju lijepu svjetloplavu haljinu s čipkama, ali da mi ne ostavi gole ruke, da mi ne

pocrne na suncu. Pustila sam ravnodušno da me oblače, kako to moraju dopustiti djeca u mojoj dobi, ali u sebi sam mislila da bih bila mnogo ljepša s golim ručicama.

Da su me s ovakvom čuđi, kao što je moja, odgajali roditelji bez kreposti, ili da me je, kao Celinu, razmazila Lujza, bila bih postala vrlo zločesta i možda bih se izgubila... Ali Isus je bdio nad svojom malom zaručnicom. On je htio da se sve okrene na njezino dobro, dapače i njezini nedostaci, koji su joj, potisnuti zarana, poslužili da uznapreduje u savršenosti..

Kako je u mene bilo samoljublja, a i ljubavi prema dobru, čim sam počela ozbiljno razmišljati (a to sam činila još vrlo mala), bilo je dovoljno da mi kažu da nešto nije dobro, i ja više nisam imala želje da mi to ponove dva puta...

Celina i Terezija nerazdružive

S veseljem razabirem iz maminih pisama da sam joj, kako sam rasla, pružala sve više utjehe. Imajući oko sebe samo dobre primjere, htjela sam ih, naravno, slijediti. Evo što je mama pisala godine 1876: "I Terezija hoće katkada da pravi žrtvice... To je dražesna djevojčica, nježna je kao sjena, vrlo je živa, ali srce joj je osjetljivo. Celina i ona jako se vole, dovoljne su jedna drugoj da se zabavljaju. Svaki dan, odmah poslije ručka, Celina uhvati svoga pjetlića, i u isti čas kokicu Tereziji; meni to ne polazi za rukom, ali ona je tako hitra da je prvim skokom već ima. Zatim obadvije sa svojim životinjama sjednu u zapećak i zabavljaju se tako vrlo dugo. (Mala Ruža dala mi je na dar kokicu i pjetlića, a ja sam pjetlića dala Celini.) Neki dan je Celina spavala kod mene, a Terezija je ležala na drugom katu u Celininu krevetu; bila je zamolila Lujzu da je skine dolje da je obuku. Lujza se popne da je potraži, ali nađe krevet prazan. Terezija je bila čula Celinu i sišla za njom. Lujza joj reče: 'Ti dakle nećeš doći dolje da se obučeš?' - 'O ne, draga Lujza, mi smo kao dvije male kokice, ne možemo se rastati!' Govoreći to one su se grlile i stiskale jedna uz drugu... Navečer su Lujza, Celina i Leonija otišle u Katolički dom ostavivši sirotu Tereziju, koja je dobro razumjela da je premalena da ide onamo; govorila je: 'Kad bi me samo htjeli poleći u Celinin krevet!...' Ali ne, nisu je htjeli... Nije rekla ništa, ostala je sama sa svojom malom svjetiljkom, a za četvrt sata već je spavala dubokim snom... (Pismo Paulini, 8. studenoga 1876)

Jednoga dana mama je još pisala: "Celina i Terezija su nerazdružive, nemoguće je vidjeti dvoje djece koja bi se više voljela. Kad Marija dođe po Celinu da je poučava, sirota je Terezija sva u suzama. Jao, što će biti s njom, njezina mala prijateljica odlazi!... Marija joj se smiluje, uzima i nju, i ta mala jadnica sjedi na stolici dva ili tri sata. Dadu joj zrnca da ih niže na konac, ili krpicu za šivanje. Ona se ne usuđuje micati, a češće duboko uzdahne. Kad joj se konac izvuče iz igle, pokušava ga ponovno utaknuti; dražesno ju je vidjeti kako joj to ne polazi za rukom i kako se ne usuđuje smetati Mariju; naskoro se vide dvije krupne suze kako teku niz obraze... Marija je brzo utješi, utakne joj konac u iglu, i siromašni se anđelak smješka kroz suze... (Pismo Paulini, 4. ožujka 1877)

Sjećam se kako uistinu nisam mogla ostati bez Celine; radije bih otišla od stola ostavivši svoje slatkiše nego da ne pođem za njom čim se digla. Vrtjela sam se u svojoj velikoj stolici, moleći da me skinu, a onda smo se pošle zajedno igrati. Katkada smo išle s malom "prefektom", što mi se vrlo sviđalo zbog parka i svih lijepih igračaka koje nam je pokazivala, ali ja sam išla onamo više da ugodim Celini, jer sam radije ostajala u našem vrtiću da "stružem zidove": vadile bismo sve sjajne kamenčiće koji su se tamo nalazili, i onda smo ih prodavali tati, koji ih je od nas "kupovao" vrlo ozbiljno.

Kako sam bila premalena da nedjeljom idem k službi Božjoj, ostajala je mama kod kuće da me čuva. Bila sam vrlo dobra i hodala sam samo na prstima za vrijeme mise. Ali čim bih vidjela da se otvaraju vrata, zaorilo bi se sve od veselja kojemu nema ravna; pojurila bih pred svoju lijepu sestricu, koja je tada bila "nakićena kao kapelica"... i rekla joj: "O, draga Celinice, daj mi brzo blagoslovljenoga kruha!" Katkada ga nije imala, jer je stigla prekasno... Što se tada moglo učiniti? Nije se smjelo dogoditi da ostanem bez njega to je bila "moja misa"... Pomoć se brzo našla. - "Nemaš blagoslovljenoga kruha: dobro, blagoslovi ga ti!" Rečeno - učinjeno. Celina uzme stolicu, otvori ormar, dohvati kruh, odreže komadić i vrlo ozbiljno izmoli jednu Zdravomariju nad njim, zatim mi ga pruži, a ja se s njim prekrižim i pojedem ga s velikom pobožnošću, osjećajući da ima sasvim isti okus kao i blagoslovljeni kruh...

Često smo međusobno vodile duhovne rasprave. Evo primjera, koji uzimam iz maminih pisama: "Naše su dvije drage djevojčice, Celina i Terezija, anđeli blagoslova, male anđeoske naravi. Terezija je veselje, sreća i dika Marijina, i nevjerojatno je kako se ona time ponosi. Istina, ona ima odgovora rijetkih za njezinu dob, ona pobija Celinu koja je dvostruko starija od nje. Neki dan rekla je Celina: 'Kako to da dragi Bog može biti u tako maloj hostiji?' Mala joj odgovori: 'To nije tako čudno, jer je dragi Bog svemoguć.' - Što to znači svemoguć?' - 'No, to znači da može učiniti sve što hoće...' (Pismo Paulini, 10 svibnja 1877).

"Biram sve!"

Jednoga dana Leonija, misleći da je prevelika da se igra s lutkom, dođe k nama dvjema s košarom punom haljinica i lijepih komada tkanine za druge haljinice; odozgo je ležala njezina lutka. - "Evo, draga sestrice - reče nam ona birajte: dajem vam sve ovo." - Celina pruži ruku i uzme omotić vrpca koji joj se sviđao. Poslije jednog časa razmišljanja pružim i ja ruku govoreći: "Ja biram sve!" I uzmem košaru bez daljnjih pitanja. Svjedoci toga prizora smatrali su postupak sasvim ispravnim. Celina nije ni mislila da se zbog toga požali (uostalom, ona je imala dovoljno igračaka: njezin ju je kum obasipao darovima, a Lujza je nalazila načina da joj pribavi sve što je željela).

Ta zgodica iz moga djetinjstva kratak je sadržaj cijeloga moga života. Kad sam kasnije spoznala što je savršenost, shvatila sam da treba mnogo trpjeti da se postane sveticom, tražiti uvijek ono što je najsavršenije, i zaboravljati sebe; shvatila sam da ima mnogo stupnjeva u savršenosti i da je svaka duša slobodna da odgovara na poticaje našega Gospodina, da čini malo ili mnogo za Njega, jednom riječju, može birati među žrtvama koje On traži. Tada sam kao u dane svoga ranog djetinjstva kliknula: "Bože moj, ja biram sve! Ne želim biti napola svetica; ne bojim se trpjeti za Tebe, bojim se samo jednoga: da bih vršila svoju volju; uzmi je od mene, jer ja biram sve što Ti hoćeš..."

San o vražićima

Treba da se zaustavim. Još vam ne smijem govoriti o svojoj mladosti, nego o maloju vragoljanki od četiri godine.

Sjećam se jednoga sna koji sam morala sanjati u toj dobi i koji se duboko usjekao u moje pamćenje. Jedne noći sanjala sam da sam izašla da se sama prošećem po vrtu. Stigavši do stuba kojima se trebalo uspeti da se dođe u vrt, zaustavila sam se od užasa. Preda mnom, pokraj sjenice, nalazila se bačva s vapnom, i na toj su bačvi dva ružna mala vražića plesala neobičnom brzinom usprkos teškim okovima što su ih imali na nogama. Najednom baciše na mene svoje plamene oči, zatim se u isti čas, očito više prestrašeni nego ja, survaše u bačvu, a

onda se sakriše u praonicu koja se nalazila nasuprot meni. Videći kako su se prestrašili, htjela sam znati što će učiniti, te se približim k prozoru. Ubogi su vražići bili tamo, skakali su po stolovima, ne znajući kako da umaknu mome pogledu. Katkada bi se približili k prozoru, nemirno gledajući da li sam još tamo, i videći me još uvijek počeli bi iznova trčati kao očajnici.

Bez sumnje, u tom snu nema ništa neobično, ali ja mislim da je dragi Bog dopustio da ga se sjetim, kako bi mi dokazao da se duša u stanju milosti ne treba ništa bojati zlih duhova, koji su kukavice, spremni na bijeg pred pogledom djeteta...

Evo još jednoga odlomka iz maminih pisama. Sirota majčica već je osjećala konac svoga progonstva". Moje me dvije djevojčice ne uznemiruju, obadvije su tako dobre, to su izabrane naravi, sigurno će biti dobre. Marija i ti moći ćete ih savršeno odgojiti. Celina nikada ne učini ni najmanju hotimičnu pogrešku.

Mala će također biti dobra, ona ne bi slagala ni za sve zlato ovoga svijeta. Ona ima duha kakvoga nisam vidjela ni u jedne od vas. (Pismo Paulini, 22. ožujka 1877)

"Neki dan bila je s Celinom i Lujzom u trgovini mješovite robe. Govorila je o svojim žrtvicama i živo raspravljala s Celinom. Gospođa je rekla Lujzi: 'to to znači: kad se ova mala igra u vrtu, čuje se samo govor o žrtvicama? Gospođa Gaucherin primiče glavu k svome prozoru da pokuša razumjeti kako će svršiti rasprava o žrtvicama...' Ta mala sirotica sačinjava našu sreću, ona će biti dobra, već se sada vidi klica. Ona govori samo o dragome Bogu, ni za što na svijetu ne bi propustila svoje molitve. Voljela bih da je vidi kako recitira priče: nikada nisam vidjela ništa tako umiljato; sasvim sama pronalazi izraz koji treba dati, i ton, ali osobito kad kaže: 'Djetešce s plavom glavicom, gdje misliš da je dragi Bog?' A kad je kod riječi 'On je tamo gore u plavom nebu', ona diže svoj pogled gore s anđeoskim izrazom; možeš neumorno tražiti od nje da to ponavlja, tako je to lijepo, ima nešto tako nebesko u njezinu pogledu da očarava!..." (Pismo Paulini, 4. ožujka 1877)

Šetnje po poljima

O, draga Majko, kako sam bila sretna u toj dobi! Već sam se počela radovati životu. Krepost je imala za mene čara, i ja sam bila, čini mi se, u istom raspoloženju kao danas, jer sam već imala veliku vlast nad svojim činima.

Ah! kako su brzo prošle sunčane godine moga ranog djetinjstva, ali kako su sladak trag ostavile u mojoj duši! Sjećam se sa srećom onih dana kad nas je tata poveo u "Paviljon", najmanje sitnice usjekle su se u moje srce... Sjećam se osobito nedjeljnih šetnja na kojima nas je mama uvijek pratila... Još osjećam duboke i pjesničke dojmove koji su se rađali u mojoj duši kad sam gledala žitna polja išarana različcima i poljskim cvijećem. Već sam tada voljela daljine... Svemir i gorostasne jele kojih su se grane doticale zemlje ostavljali su u mom srcu dojam sličan onom koji osjećam još danas gledajući prirodu.

Često smo na tim dugim šetnjama susretali siromahe, i uvijek je mala Terezija imala dužnost da im nosi milostinju, a to ju je činilo vrlo sretnom. Ali često je također tata, jer mu se put činio predug za njegovu malu kraljicu, vodio nju kući ranije nego druge (na njezinu veliku žalost). Tada bi Celina, da je utješi, napunila tratinčicama svoju lijepu košaricu i dala joj je na povratku. Ali jao! Sirota bakica mislila je da ih njezina unučica ima previše, pa bi uzela dobar

dio za svoju Blaženu Djevicu... To se nije sviđalo maloj Tereziji, ali se dobro čuvala da ne kaže ništa, jer je imala lijep običaj da se nikad ne tuži, pa ni onda kad bi joj uzeli nešto njezino; isto tako kad bi je nepravredno optužili, radije bi šutjela i ne bi se opravdavala; to nije bila nikakva njezina zasluga, nego prirodna vrlina... Kolika šteta što je to dobro raspoloženje iščezlo!...

Oh, uistinu, sve mi se smiješilo na zemlji: nalazila sam cvijeće na svakom koraku, i moja sretna narav pridonosila je također tome da moj život bude ugodan. Ali imalo se započeti novo razdoblje za moju dušu, morala sam proći kroz oganj kušnje i trpjeti od svoga djetinjstva, da bih mogla ranije biti prikazana Isusu. Kao što proljetno cvijeće počinje nicati pod snijegom i razvija se na prvim zrakama sunca, tako je isto i mali cvijetak čije uspomene pišem morao proći kroz zimu kušnje...

Drugo poglavlje: BUISSONNETS (1877-1881)

Sve potankosti iz bolesti naše drage majke još su mi u srcu, sjećam se osobito posljednjih sedmica koje je provela na zemlji. Celina i ja bile smo kao sirote male prognanice. Svako bi jutro došla po nas gospođa Leriche, i mi bismo kod nje provele dan. Jednoga dana nismo imale vremena da izmolimo jutarnju molitvu prije odlaska, i putem mi Celina sasvim tiho šapne: "Trebalo li da reknemo da nismo obavile našu molitvu?..." - "O da!" odgovorim joj ja. Tada ona to prilično plašljivo rekne gospođi Leriche, a ona nam odgovori: "Dobro, drage djevojčice, možete je odmah izmoliti. I metne nas obje u veliku sobu i ode... Tada me Celina pogledala, i mi smo rekle: "Ah, ona nije kao mama... Mama je uvijek s nama molila!..."

Kad smo se igrale s djecom, uvijek nas je pratila misao na našu dragu majku. Jednom je Celina dobila lijepu kajsiću; tada se prignula k meni i rekla mi sasvim tiho: "Nećemo je pojesti, dat ću je mami." Jao! naša je sirota majčica bila već previše bolesna da bi jela zemaljsko voće, ona se još mogla zasititi samo u nebu slavom Božjom i piti s Isusom otajstveno vino o kojemu je govorio kod Posljednje večere, govoreći da će ga podijeliti s nama u kraljevstvu svoga Oca. (Mt 26, 29)

Dirljiviji obred Posljednjeg pomazanja utisnuo se također u moju dušu. Još vidim mjesto gdje sam bila pokraj Celine. Svih pet nas bile smo poredane po dobi, a ubogi tata bio je također tamo i jecao...

Isti dan ili sutradan iza mamine smrti uzeo me tata na ruke i rekao: "Hajde poljubi posljednji put svoju sirotu majčicu!" I ja bez ijedne riječi primakoh usne k čelu svoje drage majke...

Ne sjećam se da sam mnogo plakala. Nisam nikome govorila o dubokim osjećajima koje sam gajila... Gledala sam i slušala šuteći... Nitko nije imao vremena da se bavi sa mnom, osim toga sam vidjela mnogo stvari koje su mi htjeli sakriti. Jednom sam se našla nasuprot zaklopcu od lijesa... Stala sam dulje da ga motrim, nikad ga još nisam bila vidjela, ali sam ipak shvaćala... Bila sam tako mala da sam unatoč malog stasa mamina bila prisiljena dići glavu da ga vidim ozgor, i činio mi se tako velik... tako tužan...

Petnaest godina kasnije našla sam se pred drugim lijesom, pred lijesom majke Genoveve. Bio je jednake veličine kao i mamin, i ja sam pomislila da sam opet u danima svoga djetinjstva!... Sve mi se moje uspomene vratiše u velikoj množini, to je bila ista mala Terezija koja je

gledala, ali je ponarasila, i lijes joj se činio malen. Nije više morala dići glavu da ga vidi; dizala ju je još samo zato da promatra nebo, koje joj se činilo veoma veselo jer su se sve njezine kušnje svršile i jer je zima njezine duše prošla zauvijek...

Onoga dana kad je Crkva blagoslovila smrtne ostatke naše majčice sada u nebu, dragi mi je Bog htio dati drugu na zemlji i htio je da je slobodno izaberem. Bile smo zajedno svih nas pet i gledale se žalosno. Lujza je bila tamo također; videći Celinu i mene reče: "Sirote djevojčice, više nemate majke!..." Tada se Celina baci u naručje Mariji govoreći: "E dobro, onda ćeš mi ti biti mama." A ja, premda sam bila navikla raditi kao Celina, ipak se okrenuh k vama, draga Majko, i kao da je već budućnost razgrnula svoj veo, bacih se u naručje vaše kliknuvši: "E dobro, meni će Paulina biti mama!"...

Kako sam već gore rekla, u ovoj svojoj dobi trebalo je da uđem u drugo razdoblje svoga života, najbolnije od svih triju, osobito otkad je ušla u Karmel ona koju sam izabrala za svoju drugu "mamu". To razdoblje ide od vremena kad su mi bile četiri i po godine pa do moje četrnaeste godine. U to vrijeme našla sam ponovno svoju djetinju narav, premda sam ušla u ozbiljnost života.

Treba da vam kažem, draga Majko, da se poslije smrti mamine moja sretna narav potpuno promijenila. Ja, tako živa, tako srdačna, postadoh plašljiva i mirna, osjetljiva preko mjere. Jedan pogled bio je dovoljan da me ljuto rasplače, nitko se nije smio baviti sa mnom, kako bih bila zadovoljna. Nisam mogla podnositi društvo stranih osoba i svoju sam radost ponovno nalazila samo u krugu obitelji... Međutim, ja sam i dalje bila okruživana najnježnijom pažnjom. Tako nježno srce tatino još se uz ljubav, koju je već imalo, napunilo pravom majčinskom ljubavlju!... A niste li vi, draga Majko, i Marija bile za mene najnježnije i najnesebičnije majke?... Ali, da nije dragi Bog obasuo svojim blagotvornim zrakama svoj mali cvijetak, on se nikad ne bi mogao naviknuti na zemlju. Bio je još preslab da podnese kiše i oluje. Njemu je trebalo topline, blage rose i proljetnih lahora. Nikada mu nisu nedostajala sva ta dobročinstva, Isus mu ih je pokazao, dapače i pod snijegom kušnje!

Preseljenje u Lisieux

Nisam osjetila nikakve tuge ostavljajući Alencon. Djeca vole promjenu, i ja sam s veseljem došla u Lisieux. Sjećam se putovanja i kako smo navečer stigli k ujni; još vidim Ivanu i Mariju kako nas čekaju na vratima... Bila sam vrlo sretna što imam tako umiljate sestričnice; jako sam ih voljela, isto kao i svoju ujnu, a osobito svoga ujaka, samo što sam se njega bojala i nisam se tako ugodno osjećala kod njega kao u našoj vili Buissonnets.

Tu je moj život bio uistinu sretan... Odmah ujutro dolazili ste k meni, pitali me da li sam već preporučila svoje srce dragom Bogu; zatim ste me oblačili govoreći o Njemu, i onda sam uz vas izmolila svoju molitvu. Zatim ste me učili čitati; prva riječ koju sam znala sama pročitati bila je "nebesa". Moja draga kuma prihvatila se da me nauči pisati, a vi, draga Majko, sve drugo. Nisam baš osobito lako učila, ali sam imala dobro pamćenje. Katekizam, a nadalje biblijsku povijest jako sam voljela, učila sam to s veseljem, ali gramatika mi je često natjerala suze na oči... Sjetite se samo muškoga i ženskoga roda!

Čim bi moje učenje svršilo, popela bih se na vidikovac noseći svoju ružicu i svoju ocjenu tati. Kako sam bila sretna kad sam mu mogla kazati: "Imam petice bez izuzetka, Paulina je to rekla prva!..." Kad sam vas naime ja morala pitati imam li petice bez izuzetka, a vi ste mi rekli "da", to je onda u mojim očima bio jedan stupanj manje. Vi ste mi također davali bodova, kad ih

nisam nakupila u dovoljnom broju, i ja bih dobila nagradu i jedan dan slobodno. Sjećam se da su mi se ti dani činili mnogo dulji nego drugi, a to je vas radovalo jer je to bio dokaz da nisam voljela biti bez posla.

Svako poslijepodne išla sam na kratku šetnju s tatom; zajedno smo išli u pohode Presvetom Sakramentu, svaki dan u drugoj crkvi. Tako sam po prvi put ušla u karmelsku kapelu. Tata mi je pokazao rešetke u koru i rekao da se iza njih nalaze redovnice. Nisam mogla ni naslutiti da ću devet godina kasnije i ja biti među njima!...

Poslije šetnje (za koje mi je tata svaki dan kupio kakav mali dar za jedan ili dva novčića) vraćala sam se kući. Tad sam izrađivala svoje zadaće, a zatim sam sve preostalo vrijeme skakutala po vrtu oko tate, jer se nisam znala igrati lutkom. Veliko mi je veselje bilo pripravljeti čajeve od sitnog zrnja i od kore drveća što sam ih nalazila na zemlji. Tada bih čaj nosila tati u lijepoj maloj šalici, a dragi je tatica ostavljao posao i smiješeći se radio kao da pije. Prije nego bi mi vratio šalicu, pitao bi me (kao potajno) da li treba izliti čaj. Katkada bih rekla "da", ali češće bih odnijela svoj dragocjeni čaj, s namjerom da ga više puta ponudim.

"Kraljica" i njezin tata

Rado sam nje govala svoje cvjetice u vrtu koji mi je tata dao. Zabavljala sam se podižući oltariće u udubini koja nalazila u sredini u zidu. Kad bih svršila, potrčala bih k tati i vukla ga govoreći mu neka dobro zatvori oči i neka ih otvara dok mu ne kažem da to učini. On bi radio sve što sam htjela, i dao se dovesti pred moj vrtić; tada bih povikala: "Tata, otvori oči!" On bi ih otvorio i pokazivao se ushićen da me razveseli; divio se onome što sam ja smatrala remek-djelom!...

Nikad ne bih završila kad bih htjela da ispriповijedam tisuću takvih zgodica koje se u velikom broju natiskuju u mom pamćenju... Ah, kako ću moći ponoviti sve izljeve nježnosti kojima je tata obasipao svoju "malu kraljicu"? Ima stvari što ih srce osjeća, ali ih riječi, pa ni misao ne mogu izraziti...

Bili su to za mene lijepi dani, kada bi me moj "dragi kralj" poveo sa sobom na ribolov. Tako sam voljela polje, cvijeće i ptice! Katkada sam pokušavala loviti ribu svojom malom udicom, ali sam radije sjela sama na cvjetnu travu. Tada su moje misli bile vrlo duboke, i ne znajući što znači razmišljati, moja bi duša zaronila u pravu molitvu... Slušala sam daleke žamore... Šum vjetra, dapače nejasni zvukovi vojničke glazbe koji su dopirali do mene, napunjali bi blagom tugom moje srce... Zemlja bi mi se činila mjestom progonstva, i ja sam snivala o Nebu...

Popodne bi brzo prolazilo, naskoro se valjalo vratiti u Buissonnets, ali prije polaska uzela bih užinu koju sam ponijela u svojoj košarici; lijepi komad kruha s marmeladom što ste mi ga spremili promijenio je izgled: mjesto njegove žive boje vidjela sam još samo blijedu ružičastu boju, svu osušenu i upijenu... Tada mi se zemlja činila još žalosnija, i ja sam shvaćala da će samo na nebu biti radost bez oblaka...

Kad već govorim o oblacima, sjećam se kako se jednoga dana lijepo modro nebo nad cijelim krajem prekrilo njima i kako je doskora počela oluja s grmljavinom: munje su sjekle tamne oblake, i ja sam vidjela kako je u nekoj udaljenosti udario grom. Ništa se nisam prestrašila, nego sam bila očarana, činilo mi se da je dragi Bog tako blizu mene!... Ali tata nije bio sasvim tako zadovoljan kao njegova mala kraljica, ne zato što bi ga oluja plašila, nego su se trava i

velike ivančice (koje su bile više od mene) blistale kao od dragulja, a mi smo morali prijeći preko nekoliko livada da dođemo na put. Moj dragi tata bojao se da dragulji ne poprskaju njegovu kćerkicu, te ju je usprkos teretu udica uzeo i iznio na svojim leđima.

Na šetnjama mi je tata rado davao da nosim milostinju siromasima koje smo susretali. Jednoga dana vidjeli smo siromaha koji se mučno vukao na štakama. Ja se približim da mu dam jedan novčić, ali kako se nije smatrao dovoljno siromašnim da primi milostinju, pogleda me smiješeći se žalosno i odbije moj dar. Ne mogu izreći što se događalo u mom srcu; htjela sam ga utješiti, olakšati mu nesreću, a mjesto toga možda sam mu zadala bol; siromašni je bolesnik bez sumnje pogodio moje misli, jer sam vidjela kako se okrenuo i nasmiješio mi se. Uto mi je tata kupio kolač; tako sam željela da ga dam tome siromahu, ali se nisam usudila. Ipak sam htjela da mu nešto dadem što mi ne bi mogao odbiti, jer sam osjećala vrlo veliku samilost prema njemu. Tada sam se sjetila kako sam čula da se na dan prve sv. Pričesti dobiva svaka milost koja se moli. Ta me misao utješi, i premda sam imala tek šest godina, rekoh u sebi: "Molit ću se za svog siromaha na dan svoje prve sv. Pričesti." Održala sam svoje obećanje pet godina poslije toga, i nadam se da je dragi Bog uslišio molbu, koju mi je On nadahnuo da mu je upravim za jedan od njegovih udova koji trpe...

Dječji grijesi

Jako sam ljubila dragoga Boga i vrlo često sam mu darivala svoje srce, služeći se molitvicama koje me je naučila mama. Ali jednoga dana, ili točnije jedne večeri, u lijepom mjesecu svibnju učinila sam pogrešku koju je vrijedno ispričati. Ona mi je dala jakoga povoda da se ponizim, i ja mislim da sam zbog nje imala savršeno pokajanje.. - Kako sam bila premalena da idem na svibanjske pobožnosti, ostajala sam kod kuće s Viktorijom i s njom sam obavljala svoje pobožnosti pred svojim oltarićem koji sam uređivala po svom ukusu. Sve je bilo tako maleno: svijećnjaci i lonci sa cvijećem, a dvije povostene šibice osvjetljavale su ga potpuno. Katkada me je Viktorija iznenadila davši mi dva komadića prave svijeće, ali to je bilo rijetko. Jedne večeri bilo je sve spremno da se počnemo moliti, i ja joj rekoh: "Viktorija, hoćete li početi 'Spomeni se', ja ću zapaliti svijeće". Ona se pričinila kao da će početi, ali ne reče ništa, nego me pogleda smijući se. Kad sam vidjela kako moje dragocjene šibice brzo izgaraju, zamolih je da počne molitvu, ali ona je i dalje šutjela. Tada se ja dignem i počnem joj vrlo glasno govoriti da je zlobna, i izašavši iz svoje uobičajene blagosti, udarih nogom iz sve snage... Uboga Viktorija izgubila je volju da se smije, pogleda me začuđeno i pokaže mi komadić svijeće koji mi je donijela... Kako sam prije plakala od srdžbe, tako sam sada lila suze iskrenog pokajanja, čvrsto odlučivši da to nikad više neću učiniti!...

Drugom prilikom dogodila mi se druga zgodica s Viktorijom, ali zbog nje se nisam nimalo pokajala, jer sam potpuno sačuvala svoj mir. - Htjela sam imati tintarnicu koja se nalazila na kuhinjskom kaminu. Kako sam bila premalena da je dohvatim, zamolila sam vrlo uljudno Viktoriju da mi je dade, ali ona me odbije rekavši neka se popnem na stolicu. Ja uzmem stolicu ne rekavši ni riječi, ali sam mislila u sebi kako ona nije ljubezna. Hoteći joj to pokazati, tražila sam u svojoj glavicu što me je najviše vrijeđalo; ona me je često, kad bih joj dosadila, zvala "malo dijete", a to me je veoma ponizivalo. Ja se, prije nego što sam skočila dolje sa svoje stolice, okrenem dostojanstveno i kažem joj: "Viktorija, vi ste dijete!" Onda sam pobjegla, pustivši je neka razmišlja o dubokoj riječi koju sam joj rekla... Na učinak nije trebalo dugo čekati, jer sam je odmah čula kako viče: "Gospodična Marija... Tereza mi je kazala da sam dijete!" Marija dođe i naloži mi da molim za oprostjenje, ali ja to učinim bez kajanja, uvjeren da Viktorija, kad nije htjela pružiti svoju veliku ruku da mi učini malu uslugu, zaslužuje naziv dijete. Ipak me je ona veoma voljela, i ja nju također. Jednoga dana

izvukla me iz velike opasnosti u koju sam upala svojom krivnjom. Viktorija je glačala imajući pokraj sebe kablíč s vodom. Ja sam je gledala njišući se (kao obično) na stolici. Najednom se stolica izmakne, i ja padnem, ali ne na pod, nego na dno kabliča! Moje se noge doticale glave, i ja sam ispunjala kablíč kao što malo pile ispunja svoje jaje! . Uboga Viktorija gledala me s krajnjim zaprepaštenjem, jer nikada nije vidjela ništa slično. Ja sam imala vruću želju da izađem što prije iz svoga kabliča, ali nije bilo moguće. Moj je zatvor bio tako tijesan da se nisam mogla ni maknuti. S malo muke spasi me Viktorija iz moje velike opasnosti, ali ne i moju haljinu i sve drugo što mi je morala presvući, jer sam bila mokra kao miš.

Drugom prilikom pala sam u kamin. Srećom vatra nije gorjela. Viktorija se samo pomučila da me digne i strese pepeo kojega sam bila puna. Bila je srijeda, dan kad ste vi bili na pjevanju s Marijom, kad su mi se sve ove neprilike događale. Isto je tako bila srijeda kad je došao velečasni Ducellier da nas posjeti. Kad mu je Viktorija rekla da nema nikoga kod kuće osim male Terezije, on uđe u kuhinju da me vidi i pogleda moje zadaće. Bila sam ponosna što primam svoga ispovjednika; ja sam se naime kratko vrijeme prije toga bila ispovjedila po prvi put. Kako li slatke uspomene za mene!...

Prva ispovijed

Ljubljena moja Majko, s kakvom ste me brigom vi pripremili! Rekli ste mi da neću svoje grijehe reći čovjeku, nego dragom Bogu. U to sam uistinu bila čvrsto uvjerena te sam obavila svoju ispovijed s velikim duhom vjere; zapitala sam vas dapače ne moram li kazati velečasnom Ducellieru da ga ljubim od svega srca, jer sam imala govoriti dragom Bogu u njegovoj osobi...

Dobro poučena o svemu što mi je trebalo govoriti i činiti, ušla sam u ispovjedaonicu i klekla, ali otvorivši prozorčić, velečasni Ducellier nije vidio nikoga. Bila sam tako malena da mi se glava nalazila pod daščicom na koju se naslanjaju ruke. Tada mi on reče neka ustanem i stojim. Poslušah odmah, digoh se i okrenuh se k njemu da ga dobro vidim, te obavih svoju ispovijed kao velika djevojka i primih njegov blagoslov s velikom pobožnošću, jer ste mi vi rekli da će u tom času suze maloga Isusa očistiti moju dušu. Sjećam se da me je prva pouka koju sam dobila potakla osobito na pobožnost prema Blaženoj Djevici, i ja odlučih da podvostručim svoju ljubav prema njoj. Izišavši iz ispovjedaonice bila sam tako zadovoljna i tako lagana da nikada nisam osjetila toliko radosti u svojoj duši. Otada sam se ispovijedala na sve velike blagdane, i bio je pravi blagdan za mene svaki put kad sam išla na ispovijed.

Blagdani

Blagdani!... Ah, kakve mi uspomene budi ta riječ! Blagdani, ja sam ih toliko voljela!... Vi ste mi znali tako dobro objasniti, ljubljena moja Majko, sve tajne koje se kriju u svakome od njih, tako da su to bili za mene uistinu nebeski dani. Osobito sam voljela procesiju s Presvetim Sakramentom. Kakve li radosti sipati cvijeće pred noge dragome Bogu!... Ali prije nego sam ga pustila da padne, bacila sam ga uvis što sam više mogla, i nikada nisam bila tako sretna kao onda kad bih vidjela kako se latice mojih ruža dotiču posvećene pokaznice...

Blagdani! Ah, ako su veliki bili rijetki, svaka je sedmica donijela po jedan koji je bio vrlo drag mome srcu: nedjelju! Kakav je dan bila nedjelja! To je bio blagdan dragoga Boga, blagdan počinka. Ponajprije sam ostajala u krevetiću dulje nego druge dane, a onda je mama Paulina mazila svoju kćerkicu donoseći joj čokoladu u njezin krevetić; zatim ju je oblačila kao malu kraljicu... Kuma bi dolazila češljati kumče, koje nije uvijek bilo prijazno kad su ga

potezali za kosu, ali poslije je bila vrlo zadovoljna kad je išla da pozdravi svoga "kralja", koji bi je toga dana zagrlio još nježnije nego obično. Zatim bi cijela obitelj pošla k svetoj Misi. Cijelim putem, pa i u crkvi, mala "tatina kraljica" držala ga je za ruku, njezino je mjesto bilo kraj njega. Kad smo morali sići za propovijed, trebalo je naći još dvije stolice jednu pokraj druge. To nije bilo tako teško: čini se da je svima bilo drago vidjeti tako lijepa starca s tako malom djevojčicom, da su se ljudi micali da im dadu mjesta. Moj ujak, koji se nalazio u klupama crkvenih tutora, veselio bi se videći nas da dolazimo; govorio bi da sam ja njegova mala sunčana zraka...

Nisam se ništa uznemirivala što me gledaju; slušala sam vrlo pažljivo propovijedi, koje međutim nisam baš mnogo razumjela. Prva propovijed koju sam razumjela i koja me duboko dirnula bila je propovijed o Muci Isusovoj koju je propovijedao velečasni Ducellier, i otada sam razumjela sve druge propovijedi. Kad je propovjednik govorio o svetoj Tereziji, tata se nagnuo k meni i rekao mi sasvim tiho: "Slušaj dobro, moja mala kraljice, govori se o tvojoj svetoj zaštitnici." Ja sam doista pažljivo slušala, ali sam češće gledala tatu nego propovjednika. Njegovo mi je lijepo lice govorilo tako mnogo!... Katkada bi se njegove oči napunile suzama koje se uzalud trudio da zadrži. Činilo se već kao da ne pripada zemlji, toliko je njegova duša voljela uroniti u vječne istine... Njegov je put međutim bio još daleko do kraja, duge su godine morale proći prije nego se lijepo nebo otvorilo njegovim očaranim očima i prije nego je Gospodin obrisao suze svoga dobrog i vjernoga sluge!...

Ali da se vratim k svojoj nedjelji. Taj radosni dan, koji je prolazio tako brzo, imao je i svoju tužnu stranu. Sjećam se da je moja sreća bila nepomućena do večernje; za vrijeme večernje mislila sam kako se dan počinka bliži kraju, kako sutra treba iznova početi život, kako treba raditi, učiti zadaće, i moje bi srce osjetilo zemaljsko progonstvo... Čeznula sam za vječnim počinkom na nebu, za nedjeljom bez kraja u vječnoj domovini!...

Tek šetnje prije povratka u Buissonnets uklanjale su iz mog srca osjećaj žalosti... Tada obitelj nije više bila potpuna, jer bi tata, da ugodni mome ujaku, puštao svake nedjelje navečer Mariju ili Paulinu da idu k njemu. Samo sam onda bila vrlo zadovoljna kad sam i ja mogla ostati. To sam više voljela nego da me pozovu sasvim samu, jer su manje gledali na mene. Najveći mi je užitak bio slušati sve što bi govorio moj ujak, ali nisam voljela da me ispituje, a jako sam se bojala kad bi me stavio na jedno svoje koljeno i strahovitim glasom pjevao Modrobradoga... Upravo bih se razveselila kad bih vidjela tatu da je došao po nas.

Vraćajući se kući gledala bih zvijezde, koje su nježno treperile, i taj bi me pogled oćaravao... Osobito je bila jedna skupina zlatnih bisera koju sam opazila s veseljem, otkrivši da ima oblik slova T (evo otprilike njezina oblika ***). Pokazivala bih je tati, govoreći mu da je moje ime zapisano na nebu. Zatim nisam htjela ništa više vidjeti od ružne zemlje, pa sam ga molila da me vodi. Tada sam, ne gledajući kuda koraćam, dizala glavicu neumorno motreći zvjezdano nebesko modri!...

Što da kažem o zimskim večerima, osobito nedjeljom? Ah, kako mi je bilo ugodno poslije partije dame sjesti s Celinom na koljena tati... Svojim lijepim glasom pjevao bi napjeve koji bi nam dušu napunjali dubokim mislima... Ili bi nas nježno ljuljuškao i uz to recitirao pjesme pune vječnih istina... Tada bismo se popele da zajednički izmolimo večernju molitvu, i mala je kraljica bila potpuno sama kraj svojega kralja; pri tom je trebalo samo da ga gleda, pa da zna kako se mole sveci... Na kraju smo dolazile sve redom prema godinama da zaželimo tati laku noć i da primimo njegov poljubac. Kraljica je naravno dolazila posljednja, a kralj, da bi je poljubio, uhvatio bi je za lakte, a ona bi kliknula glasno: "Laku noć tata, spavaj dobro!"

Svake večeri ponavljalo bi se to isto... Tada bi me moja mamica uzela na svoje ruke i odnijela u Celinin krevet, a ja bih je pitala: "Paulina, jesam li danas bila jako dobra?... Hoće li anđelčići letjeti oko mene?" Odgovor je uvijek bio "da", inače bih cijelu noć proplakala... Pošto bi me poljubila, kao i moja draga kuma, Paulina bi sišla dolje, a sirota mala Terezija ostala bi potpuno sama u tami. Uzalud se trudila da sebi predstavi anđelčice kako lete oko nje, doskora bi je obuzeo strah, mrak bi je plašio, jer iz svog kreveta nije vidjela zvijezde koje su nježno treperile...

Paulina, odgojiteljica Terezijina

Smatram pravom milošću što ste me privikli, ljubljena moja Majko, da nadvladavam svoj strah. Katkad ste me poslali samu uvečer da potražim kakvu stvar u kojoj udaljenoj sobi. Da nisam bila tako dobro odgajana, bila bih postala vrlo plašljiva, dok me je sada zaista teško prestrašiti... Katkada se pitam kako ste me mogli odgojiti s toliko ljubavi i nježnosti a da me niste razmazili. Jer istina je da mi niste dopustili nijedne nesavršenosti, nikada me niste korili bez razloga, ali nikada se niste vraćali na stvar koju ste jednom bili odredili. Ja sam to znala tako dobro da ne bih bila mogla ni htjela učiniti nijednoga koraka ako ste mi ga vi zabranili. I tata se morao pokoravati vašoj volji. Bez pristanka Pauline nisam išla na šetnju, i kada bi mi tata rekao da idem, odgovorila bih: "Paulina ne da." Tada je on molio dopuštenje za mene, a Paulina bi mu katkada, da mu ugodu, rekla "da", ali mala je Terezija dobro vidjela na njezinu licu da to nije bilo od srca; zato bi stala plakati ne primajući utjehe dok Paulina ne bi rekla "da" i poljubila je od srca!

Kad je mala Terezija bila bolesna, a to je bilo svake zime, nemoguće je reći s kakvom je majčinskom nježnošću bila njegovana. Paulina bi je plegla u svoj krevet (nečuvena povlastica!), zatim bi joj dala sve što bi željela. Jednoga je dana Paulina izvukla ispod uzglavnice svoj lijepi mali nožić i dala ga svojoj maloj kćerkici očaravši je toliko da se ne da opisati. - "Ah, Paulina, - kliknula je ona - ti me dakle toliko voliš da se za mene odričeš svoga lijepog malog nožića koji ima zvijezdu u sedefu?... Ali, kad me toliko voliš, bi li ti žrtvovala svoju uru da me spasiš od smrti?... - "Ne samo da bih dala uru da te spasim od smrti, nego bih je odmah žrtvovala da te samo vidim naskoro zdravu." - Slušajući te riječi Paulinine, moje čuđenje i moje priznanje bijahu toliki da ih ne mogu izraziti... Ljeti sam katkada болоvala na srcu. Paulina me je opet njegovala s nježnošću. Da me zabavi, a to je bio najbolji lijek, vozila me u kolicima okolo po vrtu, a zatim bi me skinula i na moje mjesto stavila lijepi mali stručak tratinčica, koji bi vozila vrlo oprezno do moga vrta i koji bi ondje veoma svečano zauzeo mjesto...

Paulini sam se u svemu najiskrenije povjeravala. Ona je rješavala sve moje sumnje... Jednom sam se čudila što dragi Bog ne daje jednaku slavu u nebu svim odabranicima, i bojala sam se da nisu svi sretni. Tada me Paulina poslala po veliku tatinu čašu i rekla mi da je stavim uz svoj sasvim mali naprstak te da oboje napunim vodom. Tada me zapita koje je od njih punije. Rekoh joj da je jedno i drugo jednako puno i da je nemoguće uliti u njih više vode nego što mogu primiti. Moja mi draga majka tada objasni da će u nebu dragi Bog dati svima izabranicima toliko slave koliko je mogu nositi, i da posljednji neće moći ništa zavidjeti prvome. Približavajući tako mome shvaćanju najuzvišenije tajne, vi ste, draga majko, znali dati mojoj duši hranu koja joj je bila potrebna...

S kakvom li sam radosti svake godine očekivala dijeljenje nagrada!... Tu se kao uvijek pazilo na pravednost, i ja sam uvijek dobivala samo zaslužene nagrade. Stojeći sasvim sama u sredini otmjenog skupa, slušala sam svoju presudu koju je čitao "Kralj Francuske i Navare".

Srce mi je snažno udaralo kad sam primala nagrade i vijenac... To je za mene bilo kao slika Posljednjega suda!... Odmah poslije podjele mala bi kraljica skinula svoju bijelu haljinu; tada bi se žurili da je preobuku kako bi mogla sudjelovati u velikoj predstavi!...

Ah, kako su bile radosne te obiteljske svečanosti! Videći tada svoga dragoga kralja tako vesela, nisam ni slutila kakve su ga kušnje imale pohoditi! .

Proročansko viđenje

Jednoga mi je dana međutim dragi Bog pokazao u zaista neobičnom viđenju živu sliku kušnje koju nam je po svojoj svetoj volji pripremio u budućnosti.

Tata je bio na putu nekoliko dana, i trebala su proći još dva dana prije njegova povratka. Mogla su biti dva ili tri sata po podne, sunce je sjalo živim sjajem i čitava priroda kao da je bila u svečanosti. Bila sam sama na prozoru mansarde koja je gledala u veliki vrt. Gledala sam pred sebe baveći se u duhu vedrim mislima, kad vidjeh pred praonicom, koja je bila upravo nasuprot mome prozoru, čovjeka obučena sasvim poput tate, jednaka stasa i jednaka hoda, samo je bio mnogo pognutiji. Glava mu je bila pokrivena nekom vrstom pregače neodređene boje, tako da nisam mogla vidjeti njegova lica. Imao je šešir sličan tatinu. Vidjela sam ga kako se približava pravilnim korakom prolazeći pokraj moga vrtića... Najednom obuze moju dušu nadnaravni strah, ali začas sam pomislila da se bez sumnje tata vratio i da se skriva kako bi me iznenadio. Tada viknem vrlo glasno dršćući od uzbuđenja: "Tata, tata!..." Ali tajanstvena osoba kao da me nije čula, nastavi svoj neobični hod i ne okrenuvši se. Prateći čovjeka očima, vidjela sam da je pošao prema šumici koja je dijelila veliku aleju na dvoje. Očekivala sam da će se pojaviti na drugoj strani visokog drveća, ali proročansko viđenje bijaše iščezlo.

Sve je to trajalo samo jedan čas, ali se tako duboko usjeklo u moje srce da mi je danas, poslije petnaest godina, uspomena na to tako živa kao da je viđenje još uvijek pred mojim očima...

Marija je bila s vama, draga Majko, u sobi koja je bila povezana s onom u kojoj sam se ja nalazila. Čuvši da zovem tatu, prestrašila se osjećajući, kako mi je kasnije rekla, da se dogodilo nešto neobično. Ne pokazujući mi svoga uzbuđenja, ona dotrči k meni pitajući me što me obuzelo da zovem tatu koji je u Alenconu. Ja joj ispriповjedih što sam vidjela. Da me umiri, Marija mi reče da je to bez sumnje Viktorija htjela da me prestraši, te je sakrila glavu pregačom. Ali kad smo Viktoriju pitali, tvrdila je da nije izlazila iz kuhinje. Uostalom, ja sam bila potpuno uvjerena da sam vidjela muškarca i da je bio sličan tati. Tada smo sve tri pošle iza šumice, ali kad nismo našle nikakva znaka da je itko onuda prošao, rekli ste mi neka više na to ne mislim...

Ne misliti više na to nije bilo u mojoj moći. Vrlo često predstavljala mi je moja mašta tajanstveni prizor koji sam vidjela... Vrlo često nastojala sam dići zastor koji mi je krio smisao toga prizora, jer sam u dnu duše bila duboko uvjerena da je to viđenje imalo svoj smisao koji mi se mora jednoga dana otkriti... Taj sam dan morala dugo čekati, ali poslije četrnaest godina sam je dragi Bog odgrnuo tajanstveni zastor.

Kad sam jednog blagdana imala razgovor sa sestrom Marijom od Presvetog Srca, govorile smo kao uvijek o stvarima drugog života i o svojim uspomenama iz djetinjstva; tada sam je podsjetila na viđenje koje sam imala u dobi od šest do sedam godina. Najednom, pripovijedajući potankosti toga neobičnog prizora, shvatile smo obje u isti čas što je on značio... Ja sam uistinu vidjela tatu kako se približava pognut od godina... To je uistinu bio on, noseći na časnom licu, na sijedoj glavi, znak svoje slavne kušnje... Kao što je božansko lice Isusovo bilo pokriveno za vrijeme njegove Muke, tako je i lice njegova vjernoga sluge moralo biti zastrto u danima njegovih boli, da bi moglo odsijevati u nebeskoj domovini pred svojim Gospodinom, Vječnom Riječju!... Iz krila te neizrecive slave, kad je već kraljevaio u nebu, naš je dragi otac postigao za nas milost da shvatimo viđenje koje je njegova mala kraljica imala u dobi u kojoj se ne treba bojati obmane. Iz krila slave pribavio nam je tu slatku utjehu, te smo shvatile da nam je deset godina prije naše velike kušnje dragi Bog dao sliku o njoj, kao što otac daje naslutiti svojoj djeci slavnu budućnost koju im pripravlja, i raduje se gledajući unaprijed neprocijenjena bogatstva koja će im biti baštinom...

Ah, zašto je upravo meni dragi Bog dao to rasvjetljenje? Zašto je tako malenom djetetu pokazao stvar koju ono nije moglo razumjeti, stvar od koje bi, da ju je razumjelo, umrlo od žalosti? Zašto?... To je jedna od onih tajna koje ćemo bez sumnje razumjeti u nebu i koje će uzrokovati naše vječno divljenje! . .

Kako je dragi Bog dobar!... Kako odmjeruje kušnje prema snagama koje nam daje! Nikada ne bih, kako sam upravo rekla, mogla podnijeti ni pomisao na gorke muke koje mi je budućnost namjenjivala... Nisam mogla bez strepnje ni pomisliti da tata može umrijeti... Jednom se popeo na vrh ljestava, pa kako sam ja bila upravo pod njima, on mi vikne: "Makni se, mala moja sirotice! Ako padnem, smrvit ću te!" Čuvši to, osjetih kako mi se buni cijela nutrina, te mjesto da se udaljim, pripijem se uz ljestve misleći: "Ako tata padne, neću se bar žalostiti što ga vidim kako umire, jer ću umrijeti s njim!"

Ne mogu reći kako sam voljela tatu; sve je na njemu izazivalo moje divljenje. Kad mi je izlagao svoje misli (kao da sam već velika djevojka), rekla bih mu prostodušno: kad bi on to sve rekao velikim ljudima u vladi, sigurno bi ga učinili kraljem, i Francuska bi tada bila sretna

kao nikada prije... Ali u dnu duše bila sam zadovoljna (i to sam sebi predbacivala kao sebičnu misao) što samo ja dobro poznam tatu, jer da je postao Kralj Francuske i Navare, znala sam da bi bio nesretan, jer je to sudbina svih vladara, a iznad svega, on ne bi više bio samo moj kralj!.

Putovanje u Trouville

Bilo mi je šest ili sedam godina kad nas je tata poveo u Trouville. Nikad neću zaboraviti dojma što ga je na mene učinilo more. Nisam mogla da ga ne gledam bez prestanka. Njegova veličanstvenost, šum njegovih valova, sve je govorilo mojoj duši o veličini i moći dragoga Boga. Sjećam se da su me za vrijeme jedne šetnje po žalu promatrali neki gospodin i gospođa kako veselo trčim oko tate, te su pristupili k njemu i zapitali ga da li sam njegova, te rekli da sam vrlo umiljata djevojčica. Tata im odgovori da sam njegova, ali sam opazila da im je dao znak neka me ne hvale... Tada sam prvi put čula da sam umiljata, i to me je vrlo obradovalo, jer to nisam vjerovala. Vi ste, ljubljena moja Majko, strogo pazili da se preda mnom ne događa ništa što bi moglo povrijediti moju nevinost, a pogotovo da ne čujem nijedne riječi koja bi mogla unijeti taštinu u moje srce. Kako sam pazila samo na vaše i Marijine riječi (a vi mi niste nikada upravili ni jedne jedine pohvale), nisam pridavala mnogo važnosti riječima i pogledima udivljenja spomenute gospođe.

Uvečer toga dana, u vrijeme kada sunce kao da se kupa u neizmjernim valovima puštajući pred sobom sjajnu brazdu, sjela sam sasvim sama s Paulinom na jednu stijenu... Tada sam se sjetila dirljive pripovijesti "Zlatna brazda"... Dugo sam promatrala tu sjajnu brazdu, sliku milosti koja obasjava put što ga mora prijeći mali brodi s dražesnim bijelim jedrom... Tu kraj Pauline stvorila sam odluku da nikada neću udaljiti svoju dušu od pogleda Isusova kako bi u miru plovila prema nebeskoj domovini!...

Moj je život tekao mirno i sretno. Ljubav kojom sam okružena u vili Buissonnets činila je da, tako reći, rastem, ali ja sam bez sumnje bila dosta velika da započnem borbu, da započnem upoznavati svijet i nevolje kojih je on pun...

Treće poglavlje: BOLNE GODINE (1881-1883)

Bilo mi je osam i po godina kad je Leonija izašla iz zavoda a ja došla na njezino mjesto u opatiji. Često sam čula kako je vrijeme provedeno u zavodu najbolje i najugodnije u životu, ali za mene nije bilo tako: pet godina što sam ih ondje provela bile su najtužnije u mom životu; da nisam imala kraj sebe svoju dragu Celinu, ne bih bila mogla ostati ondje ni jedan mjesec da ne obolim... Siromašni mali cvijetak bio je navikao da napaja svoje krhko korijenje u izabranoj zemlji, uređenoj upravo za njega. Osim toga bilo mu je prilično teško kad se našao usred cvjetova svake vrste; s korijenjem često premalo nježnim, i kad je u običnoj zemlji morao naći sok potreban za svoju hranu!...

Vi ste me, ljubljena moja Majko, tako dobro poučavali da sam po dolasku u zavod bila najnajprednija među djecom moje dobi. Smjestiše me u razred učenica koje su sve bile starije od mene; jedna od njih u dobi od 13 do 14 godina bila je slabo nadarena, ali je znala obmanjivati učenice, pa i učiteljice. Videći me tako mladu, kako sam gotovo uvijek prva u

razredu i da me sve redovnice vole, u njoj se bez sumnje probudila ljubomora, shvatljiva za gojenicu zavoda, te mi je na tisuću načina zagorčavala moje male uspjehe...

Kako sam od prirode bila bojažljiva i nježna, nisam se znala braniti, nego sam se zadovoljavala time da sam plakala ne govoreći ni riječi i ne tužeći se ni vama na ono što sam podnosila. Ipak nisam imala dovoljno kreposti da se izdignem nad te nevolje života, i moje jadno malo srce trpjelo je mnogo...

Srećom sam se svake večeri vraćala u očinski dom. Tada se moje srce razveseljavalo, ja sam skakala po koljenima moga "kralja", kazivala mu ocjene koje sam dobila, i kad bi me on poljubio, zaboravljala sam sve svoje nevolje... S kakvom sam mu radošću javila uspjeh svoga prvoga sastavka (sastavka iz biblijske povijesti); samo jedan bod nedostajao mi je do najviše ocjene, jer nisam znala kako se zvao Mojsijev otac. Bila sam dakle prva i dobila sam lijepu srebrnu medalju. Da me nagradi, tata mi je dao lijep komadić od četiri novčića, koji sam stavila u kutiju i koji je gotovo svakog četvrtka dobivao novi komad uvijek iste veličine... (Iz te kutije namjeravala sam uzimati kad sam na neke velike blagdane htjela dati milostinju od svoga novca, bilo za širenje svete vjere ili za druge slične svrhe.) Paulina, očarana uspjehom svoje male učenice, dala joj je na dar lijep obruč, da je potakne da i dalje bude dobra učenica. Mala sirotica imala je pravu potrebu za tim obiteljskim radostima, bez njih bi joj život u zavodu bio pretežak.

Sestrične Guerin

Popodne svakog četvrtka bio je praznik, ali ne takav kakve mi je davala Paulina: nisam bila na vidikovcu s tatom... Morala sam se igrati, ali ne s mojom Celinom, što mi se sviđalo kad sam bila potpuno sama s njom, nego s mojim malim sestričnicama i s kćerkicama gospođe Maudelonde. To je za mene bila prava muka; kako se nisam znala igrati kao druga djeca, nisam bila ugodna drugarica, ali sam, što sam bolje mogla, nastojala oponašati druge, no bez uspjeha, i veoma sam se dosađivala, osobito kad je trebalo cijelo popodne plesati četvorku. Jedino što mi se sviđalo bila je šetnja u park "Zvijezdu"; tada sam ja bila svagdje prva, berući cvijeće do mile volje; a kako sam znala naći najljepše, pobuđivala sam zavist svojih malih drugarica...

Sviđalo mi se također kad bih slučajno bila sama s malom Marijom; kako tada nije bilo Celine Maudelonde da je uvuče u obične igre, puštala me je da ja slobodno biram, i ja bih izabrala potpuno novu igru. Marija i Terezija postajale bi dva pustinjaka koji su imali samo siromašnu kolibu i malo polje za žito i nešto povrća. Život bi im prolazio u neprekidnom razmatranju, to jest, jedan bi pustinjač zamjenjivao drugoga u molitvi kad je trebalo obavljati razne poslove. Sve bi se to radilo u slozi, u šutnji i na savršeno redovnički način. Kad bi teta došla po nas da idemo na šetnju, naša bi se igra nastavljala i na ulici. Dva pustinjaka molila su zajedno krunicu služeći se prstima da ne pokažu svoju pobožnost radoznom svijetu. Ali jednoga se dana mlađi pustinjač zaboravio: dobivši kolač za užinu, učini velik znak križa prije nego ga je počeo jesti, a to je izazvalo smijeh svih prisutnih svjetovnih ljudi...

Marija i ja bile smo uvijek istoga mišljenja, imale smo tako jednak ukus da je jednom prilikom naše jedinstvo volje prevršilo mjeru. Vraćajući se jedne večeri iz opatije, ja rekoh Mariji: "Vodi me, a ja ću zatvoriti oči." - "Ja ću ih također zatvoriti", odgovori ona. Rečeno - učinjeno: bez razjašnjavanja svaka učini po svojoj volji... Išle smo pločnikom te nije bilo opasnosti od vozila. Poslije ugodne šetnje od nekoliko minuta, pošto su uživale slast da hodaju ne gledajući, dvije male nestaške padoše zajedno preko sanduka koji su stajali pred

vratima nekog dućana, ili točnije, prevrnuše ih. Trgovac izleti sav bijesan da digne svoju robu, a dva dobrovoljna slijepca već su se digla sasvim sama i otišla žurnim koracima, širom otvorenih očiju, slušajući opravdane ukore Ivane, koja je bila isto tako ljuta kao i trgovac!... Da bi nas kaznila, odluči da nas razdvoji, i od toga dana išle su Marija i Celina zajedno, dok sam ja hodala s Ivanom. To je učinilo kraj našem prevelikom jedinstvu volje, i to ujedno nije bilo zlo za starije sestrične, koje naprotiv nisu nikada bile istoga mišljenja te su se prepirale cijelim putem. Tako je bio uspostavljen potpuni mir.

Terezija i Celina

Još nisam ništa rekla o svojim srdačnim odnosima prema Celini. Ah, kad bi trebalo da sve pripovijedam, ne bih mogla svršiti...

U Lisieuxu su se uloge izmijenile. Celina je postala nemirni mali nestaško, a Terezija je bila još samo vrlo tiha djevojčica, ali pretjerano plačljiva... To nije smetalo da se Celina i Terezija sve više vole. Katkada je bilo malih nesuglasica, ali to nije bilo ozbiljno, i u dnu duše one su uvijek bile istoga mišljenja. Mogu reći da mi moja draga sestrice nikada nije zadala boli, nego je bila za mene kao sunčana zraka, razveseljujući me i tješeci me uvijek... Tko bi mogao reći kako me je ona neustrašivo branila u opatiji kad bi bila optužena... Toliko se brinula za moje zdravlje da mi je to katkada bilo dosadno. Nije mi bilo dosadno gledati je kako se zabavlja. Svrstala je čitavu vojsku naših lutkica držala im školu kao kakva vješta učiteljica, samo što se brinula da njezine djevojčice budu uvijek dobre, dok su moje često bile poslone pred vrata zbog lošeg vladanja... Kazivala mi je sve novosti koje je upravo naučila u školi, a to me je vrlo zabavljalo, i ja sam u nju gledala kao u zdenac znanja. Dobila sam nadimak "Celinina kćerkica", pa kad bi se ona ljutila na mene, najveći je znak njezina nezadovoljstva bio kad bi mi rekla: "Nisi više moja kćerkica, svršeno je, toga ću se uvijek sjećati!..." Tada je trebalo da samo zaplačem kao Magdalena, moleći je da me i dalje smatra svojom kćerkicom, i ona bi me odmah poljubila obećavajući mi da se ničega više neće sjećati... Da me utješi, uzela bi jednu svoju lutku i rekla joj: "Draga, poljubi svoju tetu." Jednom je lutka bila tako hitra da me nježno poljubi da se svojim dvjema ručicama zarila u moj nos... Celina, koja to nije načinila hotimice, gledala me zaprepašteno, dok mi je lutka visjela na nosu. Teta je brzo odbila prenježne zagrljaje svoje nećakinje i stala se smijati od svega srca zbog tako neobičnog doživljaja.

Najzabavnije nas je bilo gledati kako kupujemo novogodišnje darove jedna za drugu, zajedno u istoj trgovini, brižno se sakrivajući jedna od druge. Imale smo na raspolaganju deset novčića, a trebalo nam je bar pet ili šest različitih predmeta; radilo se o tom koja će kupiti ljepše stvari. Zadovoljne s kupljenim darovima, nestrpljivo smo čekale Novu godinu da možemo dati jedna drugoj svoje krasne darove. Ona koja se prva probudila požurila se da drugoj poželi sretnu Novu godinu, tada smo izmijenile darove, i svaka je bila oduševljena blagom za koje je dala deset novčića!...

Ti mali darovi pružali su nam gotovo isto toliko užitka kao i lijepi darovi moga ujaka; uostalom, to je bio samo početak veselja. Toga dana bile smo brzo obučene, i svaka je vrebala da skoči za vrat tati; čim bi izašao iz svoje sobe, odjekivali bi poklici radosti po cijeloj kući, a dragi je tata izgledao sretan što nas vidi tako zadovoljne... Darovi koje su Marija i Paulina davale svojim kćerkicama nisu imali velike vrijednosti, ali su im također uzrokovali veliku radost... Ah, to je bilo zato što u ono doba nismo još bile otupjele, naša se duša rascvjetavala u svoj svojoj svježini kao cvijet, sretan što prima jutarnju rosu... Isti dašak njihao je naše cvjetne vjenčiće, i što je radovalo ili žalostilo jednu, radovalo je u isto vrijeme ili žalostilo i drugu.

Da, naše radosti bile su zajedničke; to sam snažno osjetila na lijepi dan prve sv. Pričesti moje drage Celine (13. svibnja 1880). Još nisam išla u opatiju, jer sam imala tek sedam godina, ali sačuvala sam u svom srcu slatku uspomenu na to kako ste vi, ljubljena moja Majko, pripremili Celinu na taj čin. Svake večeri uzeli ste je na koljena i govorili joj o velikom djelu koje će izvršiti. Ja sam opet slušala, željna da se i ja pripravim, ali vi ste mi vrlo često govorili neka odem, jer sam bila premalena. Tada je moje srce bilo vrlo žalosno, i ja sam mislila da nisu previše četiri godine za pripravu na primanje dragoga Boga...

Jedne večeri čula sam vas kako ste rekli da poslije prve Pričesti treba početi nov život. Odmah sam odlučila da ne čekam toga dana, nego da počnem nov život u isto vrijeme s Celinom... Nikada nisam toliko osjetila da je volim kao što sam to osjetila za vrijeme njezinih trodnevnih duhovnih vježbi. Prvi put u životu bila sam daleko od nje, nisam spavala u njezinu krevetu... Prvi dan, zaboravivši da se neće vratiti, spremila sam da pojedem s njom kiticu trešanja što mi ih je tata kupio, a kad sam vidjela da ne dolazi, bila sam vrlo žalosna. Tata me tješio govoreći mi da će me sutradan povesti u opatiju da vidim svoju Celinu, i da ću joj tada dati drugu kiticu trešanja... Dan Celinine prve Pričesti ostavio je na mene dojam kao i dan moje prve Pričesti. Probudivši se ujutro potpuno sama u velikom krevetu, osjetila sam se kao poplavljena radošću. "To je danas!... Došao je veliki dan...", ponavljala sam neumorno te riječi. Činilo mi se kao da ja idem na prvu Pričest. Uvjerena sam da sam toga dana primila velikih milosti, i smatram ga jednim od najljepših dana moga života...

Paulina ulazi u Karmel

Vratila sam se malo unatrag da spomenem ovu krasnu i slatku uspomenu, a sada treba da govorim o bolnoj kušnji koja je slomila srce male Terezije kad joj je Isus oteo njezinu drugu mamu, njezinu Paulinu koju je tako nježno ljubila!

Jednoga dana bila sam rekla Paulini da bih htjela biti pustinja, otići s njom u daleku pustinju, a ona mi je odgovorila da je moja želja ujedno i njezina i da će ona čekati dok ja budem dosta velika za polazak. Ona to bez sumnje nije bila rekla ozbiljno, ali mala Terezija bila je to shvatila ozbiljno. A kolika je bila njezina žalost kad je jednoga dana čula kako njezina draga Paulina razgovara s Marijom o svom skorom ulasku u Karmel... Nisam znala što je Karmel, ali sam shvaćala da će me Paulina ostaviti i poći u samostan, shvaćala sam da me neće čekati i da ću izgubiti svoju drugu majku!

Ah, kako bih mogla iskazati tjeskobu svoga srca... U jedan čas shvatila sam što je život; dotada ga nisam vidjela tako žalosna, ali sad mi se ukazao u svoj svojoj zbilji; vidjela sam da je život samo trpljenje i neprekidno rastajanje. Lila sam gorke suze, jer još nisam shvaćala radosti žrtve; bila sam slaba, tako slaba da smatram velikom milošću što sam mogla podnijeti kušnju koja se činila da je daleko iznad mojih sila!... Da sam malo po malo saznala za odlazak moje drage Pauline, možda ne bih bila toliko trpjela, ali kako sam to saznala iznenada, bilo mi je kao da se oštar mač zario u moje srce...

Uvijek ću se sjećati, ljubljena moja Majko, kako ste me nježno tješili... Zatim ste mi objasnili život u Karmelu, koji mi se učinio vrlo lijep! Ponavljajući u duši sve što ste mi rekli, osjetih da je Karmel ona pustinja gdje dragi Bog hoće da se i ja sakrijem... Osjetila sam to tako snažno da nije bilo ni najmanje sumnje u mom srcu: to nije bio san djeteta koje se daje zanositi, nego sigurnost da je to božanski poziv, htjela sam ići u Karmel ne radi Pauline, nego radi Isusa samoga... Mislila sam na mnoge stvari koje se ne mogu izraziti riječima, ali koje su ostavile dubok mir u mojoj duši.

Sutradan sam povjerila svoju tajnu Paulini; ona je u mojim željama vidjela volju Božju te mi reče da ću naskoro poći s njom da posjetim majku prioricu u Karmelu pa neka joj kažem kakve mi je osjećaje dragi Bog usadio u dušu. ...

Jedna nedjelja bi odabrana za taj svečani posjet. Veoma sam se zbunila kad sam čula da će Marija Guerin ići sa mnom, a bila je još prilično malena da vidi karmelićanke. Trebalo je međutim da nađem načina kako ću ostati sama s poglavaricom. I evo kakva mi je misao došla: rekoh Mariji, kad smo dobile povlasticu da vidimo majku prioricu, treba da budemo vrlo dobre i vrlo uljudne; zato joj moramo povjeriti svoje tajne te moramo jedna za drugom izići na jedan čas i pustiti drugu sasvim samu. Marija mi povjerova na riječ, i premda se opirala da povjerava tajne, kojih nije ni imala, ostale smo same, jedna za drugom, kod naše majke priorice.

Čuvši moju "veliku tajnu", majka Marija od Gonzage povjerova u moje zvanje, ali mi reče da se ne primaju postulante od devet godina i da treba čekati dok mi bude šesnaest godina.. Morala sam se odreći usprkos živoj želji da uđem što prije i da primim prvu sv. Pričest na dan Paulinina oblačenja... Toga dana primila sam laskave pohvale po drugi put. Sestra Terezija od sv. Augustina došla je da me vidi, i neumorno je ponavljala da sam umiljata... Nisam namjeravala doći u Karmel da primam pohvale, zato sam poslije razgovora neprestano ponavljala dragome Bogu da samo radi Njega želim biti karmelićanka.

Nastojala sam da se dobro naužijem svoje drage Pauline nekoliko tjedana što je još ostala u svijetu. Svaki dan smo joj Celina i ja kupovale kolač i bombona, znajući da ih naskoro više neće jesti. Uvijek smo bile uz nju ne dajući joj ni časka odmora. Napokon dođe 2. listopada (1882) dan suza i blagoslova, kad je Isus ubrao prvi od svojih cvjetova, koji je imao da bude majkom onih koji su mu se priključili malo godina poslije toga.

Vidim još mjesto gdje sam primila posljednji poljubac od Pauline. Nato nas je ujna sve odvela na sv. Misu, dok je tata otišao na goru Karmel da prinese svoju prvu žrtvu... Sva je obitelj bila u suzama, tako da su nas ljudi koji su nas vidjeli kako ulazimo u crkvu gledali začuđeno. Ali to mi je bilo sasvim svejedno i nije me priječilo da plačem. Da se sve srušilo oko mene, mislim da ne bih na to obraćala nikakve pažnje. Gledala sam lijepo plavo nebo i čudila se kako sunce može sjati tolikim sjajem, kad je moja duša prepravljena žalošću!

Možda će vam se, ljubljena moja Majko, činiti da pretjerujem bol koju sam osjećala?... Meni je sasvim jasno da moja bol nije smjela biti tako velika, jer sam imala nadu da ću vas ponovno naći u Karmelu; ali moja duša nije bila ni izdaleka zrela, morala sam proći kroz mnogo kušnja prije nego sam postigla toliko željeni cilj...

2. listopada bio je dan određen za povratak u opatiju. Trebalo je dakle da se vratim onamo usprkos svojoj žalosti... Popodne je ujna došla po nas da idemo u Karmel, i ja vidjeh svoju dragu Paulinu iza rešetaka... Ah, što sam pretrpjela u toj karmelskoj govornici! Kako pišem povijest svoje duše, moram reći sve dragoj Majci. Priznajem da moje boli prije njezina ulaska u Karmel nisu bile ništa prema onima koje su došle poslije... Svakog četvrtka išli smo svi kao obitelj u Karmel, i ja, koja sam bila navikla srdačno se razgovarati s Paulinom, dobila sam jedva dvije ili tri minute na kraju razgovora; provela sam ih dakako plačući i odlazila razdrta srca.. Nisam mogla shvatiti da ste iz pažnje prema ujni poklanjali osobito riječ Ivani i Mariji mjesto da govorite sa svojim kćerkicama... Nisam to shvaćala i govorila sam u dnu srca: "Paulina je izgubljena za mene!" Upravo je čudno koliko se moj duh razvio u krilu patnje; razvio se do te mjere da sam doskora oboljela.

Terezijina bolest

Bolest koja me je zahvatila dolazila je jamačno od đavla, koji je bio bijesan zbog vašega ulaska u Karmel te se htio na meni osvetiti za štetu koju mu je naša obitelj imala nanijeti u budućnosti, ali nije znao da slatka Nebeska Kraljica bdije nad svojim krhkim cvijetkom, da mu se smješka iz visine sa svoga prijestolja i da se sprema da zaustavi oluju u času kad bi se njezin cvijetak morao nepovratno slomiti... Pod konac godine zahvatila me stalna glavobolja, ali nije bila tako jaka, pa sam mogla nastaviti svoje nauke, i nitko se nije uznemirivao zbog mene. To je potrajalo do Uskrsa godine 1883. Kako je tata otišao u Pariz s Marijom i Leonijom, uzela me je u juna k sebi s Celinom.

Jedne večeri poveo me ujak sa sobom; tom mi je prilikom govorio o mami i o prošlim uspomenu, s dobrotom koja me je duboko dirnula i natjerala u plač. Tada mi je rekao da sam preosjetljiva i da bi trebalo da se mnogo rastresem. Zato odlučio s ujom da nam pribavi zabave za vrijeme uskrsnih praznika. Te iste večeri trebali smo poći u Katolički dom, ali moja uja, videći da sam preumorna, plegla me u krevet. Kad sam se svlačila, spopala me neobična drhtavica; misleći da mi je hladno, moja me uja obložila pokrivačima i toplim bocama, ali ništa nije moglo ublažiti moju tresavicu koja je potrajala gotovo cijelu noć. Kad se ujak s mojim sestričnima i Celinom vratio iz Katoličkog doma, veoma se iznenadio kad me je našao u takvu stanju, koje je on shvatio kao vrlo ozbiljno, ali to nije htio reći, da ne prestraši uju. Sutradan je potražio doktora Nottu, koji se složio s ujakom da sam oboljela od vrlo teške bolesti od koje nikada nijedno dijete tako mlado nije bilo pogođeno. Svi su bili zaprepašteni, uja me morala zadržati kod sebe te me je njegovala zaista majčinskom brigom.

Kad se tata vratio iz Pariza s mojim starijim sestrama, Amata ih je dočekala s tako žalosnim licem da je Marija pomislila da sam umrla... Ali ta bolest nije došla zato da umrem, nego, kao u slučaju Lazarovu, više zato da se proslavi Bog... (Usp. Iv 11, 4) I doista je tako bilo; po divnoj predanosti mogla jadnoga taticu, koji je pomislio da će "njegova kćerkica poludjeti ili umrijeti". Bilo je tako i po predanosti Marijinoj!... Ah, što je ona pretrpjela radi mene... Kako sam joj zahvalna za svu brigu kojom me je tako nesebično obasipala... Njezino joj je srce kazivalo što je meni potrebno. I zaista, majčino je srce mnogo pronicljivije nego liječnikovo, ono zna pogoditi što je dobro u bolesti njezina djeteta...

Sirota Marija morala se nastaniti kod ujaka, jer je bilo nemoguće da me u to vrijeme prenesu u Buissonnets. Međutim se približavao dan Paulinina oblačenja (6. travnja 1883). Preda mnom se izbjegavao razgovor o njemu, jer su znali koliku bol osjećam što neću moći ići onamo; ali ja sam često govorila o tom, tvrdeći da će mi biti dosta dobro te ću moći vidjeti svoju dragu Paulinu. - I zaista, dragi Bog nije htio da mi odbije tu utjehu, ili bolje, On je htio utješiti svoju dragu zaručnicu koja je toliko pretrpjela zbog bolesti svoje kćerkice... Primijetila sam da Isus ne želi iskušavati svojih kćeri na dan njihovih zaruka, ta svečanost mora biti bez oblaka, predosjećaj nebeskih radosti: nije li to pokazao već pet puta? Mogla sam dakle zagrliti svoju dragu majku, sjesti na njezina koljena i obasuti je milovanjima... Mogla sam je promatrati tako divnu u bijelom zaručničkom uresu... Ah, bio je to lijep dan, usred moje mračne kušnje, ali taj je dan brzo prošao... Naskoro sam se morala popeti na kola koja su me odnijela vrlo daleko od Pauline... vrlo daleko od moga dragoga Karmela.

Stigavši u Buissonnets, polegoše me u krevet, protiv moje volje, jer sam ja tvrdila da sam potpuno ozdravila i da ne trebam više njege. Ali jao! bila sam tek na početku svoje kušnje!... Sutradan me zahvatila bolest kao i prije i toliko se pogoršala da po ljudskim računima nisam imala ozdraviti. .

Ne znam kako da opišem tu čudnovatu bolest; sada sam uvjerena da je to bilo djelo đavla, ali još dugo vremena poslije svoga ozdravljenja mislila sam da sam hotimice oboljela, i to je bilo pravo mučeništvo za moju dušu...

Rekla sam to Mariji, a ona me umirila, kako je najbolje znala, svojom uobičajenom dobrotom; rekla sam to i u ispovijedi, i tu me je još moj ispovjednik nastojao smiriti, govoreći da nije moguće da bih se pretvarala bolesnom u tolikoj mjeri kako sam to bila. Dragi Bog, koji je bez sumnje htio da me očisti i nadasve da me ponizi, dopustio je to unutarnje mučeništvo sve do moga ulaska u Karmel, gdje je otac naših duša uklonio sve moje sumnje kao rukom, i otada sam savršeno mirna.

Nije čudo što se bojim da sam se činila bolesnom a da to uistinu nisam bila, jer sam govorila i radila stvari na koje nisam mislila; gotovo uvijek činilo se da sam u bunilu, jer sam govorila riječi koje nisu imale smisla, a ipak sam sigurna da nisam ni za jedan čas bila lišena upotrebe razuma... Često se činilo da sam u nesvjestici, nisam se ni najmanje micala; tada bih bila dopustila da rade od mene što god bi htjeli, dapače da me i ubiju, ali ipak sam čula sve što se oko mene govorilo, i sjećam se još svega...

Jednom mi se dogodilo da dulje vremena nisam mogla otvoriti oči i da sam ih otvorila jedan čas dok sam se nalazila sama... Mislim da je to đavao dobio izvanjsku vlast nada mnom, ali se nije mogao približiti mojoj duši ni mom duhu, osim toliko da mi ulije užasan strah od nekih stvari, na primjer od vrlo jednostavnih lijekova koje su mi uzalud pokušavali dati. Ali ako je dragi Bog dopustio zlome duhu da mi se približi, slao mi je i vidljive anđele... Marija je uvijek bila kraj moga kreveta njegujući me i tješeći s majčinskom nježnošću; nikada nije pokazivala ni najmanje zlovolje, a ipak sam joj ja zadavala mnogo muke, kad nisam mogla podnijeti da se udalji od mene. Međutim trebalo je da pođe i na ručak s tatom, ali ja tada nisam prestala zvati je cijelo vrijeme otkad bi otišla; Viktorija, koja me čuvala, bila je katkada prisiljena da ide po moju dragu "mamu", kako sam je zvala... Kad je Marija htjela izaći, a trebala je poći na sv. Misu ili u pohode Paulini, tada ne bih rekla ništa... Ujak i ujna bili su mi također jako dobri. Moja draga ujnica dolazila je svaki dan da me vidi noseći mi tisuću poslastica. I drugi su me prijatelji naše obitelji posjećivali, ali ja sam molila Mariju neka im kaže da ne želim primati posjeta. Nije mi se mililo "vidjeti oko svoje postelje osobe kako sjede poredane jedna do druge i gledaju u me kao u neobičnu životinju". Jedini posjet koji sam voljela bio je posjet moga ujaka i moje ujne.

Ne bih znala reći koliko se poslije ove bolesti moja ljubav prema njima povećala. Shvatila sam jasnije nego ikada da nam oni nisu obični rođaci. Ah, ubogi tatica imao je i te kako pravo kad nam je često ponavljao riječi koje sam upravo napisala. Kasnije je iskusio da se nije prevario, i sada mora zagovarati i blagoslivljati one koji su ga obasipali tako požrtvovnim brigama... A ja sam još u progonstvu, i ne znajući pokazivati svoje zahvalnosti, imam samo jedno sredstvo da olakšam svoje srce: moliti se za rođake koje ljubim i koji su mi bili i još uvijek jesu tako dobri!

Leonija mi je bila također vrlo dobra, nastojala me zabavljati koliko je znala, a ja sam joj katkada zadavala muke jer je dobro vidjela da Mariju nitko ne može zamijeniti kraj mene...

A moja draga Celina, što li ona nije učinila za svoju Tereziju!... Mjesto da nedjeljom ide na šetnju, zatvorila se po čitave sate s ubogom djevojčicom koja je bila nalik na slaboumnicu. Zaista je trebalo ljubavi da se ne bježi od mene... Ah, drage moje sestrice, koliko sam vam zadala patnje!... Nitko vam nije zadao toliko muke kao ja, i nitko nije primio toliko ljubavi

koliko ste mi je vi obilno dale... Na sreću, imat ću Nebo da se odužim, moj Zaručnik je vrlo bogat, i ja ću crpsti iz njegove riznice ljubavi da vam stotruko vratim za sve što ste pretrpjeli radi mene...

Moja najveća utjeha za vrijeme moje bolesti bilo je pismo od Pauline... Čitala sam ga i ponovno čitala dok ga nisam znala napamet... Jednom ste mi, ljubljena moja Majko, poslali pješčanik i jednu od mojih lutaka obučenu kao karmelićanka; moju radost nemoguće je izreći... Moj ujak nije bio zadovoljan; govorio je: mjesto da me podsjećaju na Karmel, trebalo bi ga udaljiti iz moga duha. Ali ja sam naprotiv osjećala da me nada da ću jednom biti karmelićanka drži na životu... Užitek mi je bio raditi za Paulinu; izrađivala sam joj male predmete od bijelog debelog papira, a najmiliji mi je posao bio plesti vijence od krasuljaka i potočnica za Blaženu Djevicu. Bili smo u lijepom mjesecu svibnju, sva se priroda kitila cvijećem i odisala veseljem, samo je mali cvijetak ginuo, i činilo se da je zauvijek uvenuo... Međutim on je imao uza se Sunce, a to Sunce bijaše čudotvorni kip Blažene Djevice koji je dva puta govorio mami, i često je, vrlo često, mali cvijetak okretao svoj cvjetni vjenčić prema toj blagoslovljenoj Zvijezdi...

"Smiješak" Blažene Djevice

Jednoga dana vidjeh tatu kako je ušao u Marijinu sobu gdje sam ja ležala. Dao joj je nekoliko zlatnika s izrazom velike žalosti na licu i rekao joj neka piše u Pariz i dade čitati mise u crkvi Naše Gospe od Pobjede da ona ozdravi njegovu jednu kćerkicu. Ah, kako sam bila ganuta videći vjeru i ljubav moga dragoga kralja! Bila bih voljela da sam mu mogla kazati da sam ozdravila, ali ja sam mu već bila prouzročila dosta lažnih radosti. Moje želje nisu mogle učiniti čudo, a čudo je bilo potrebno da me ozdravi... Bilo je potrebno čudo, i Naša ga je Gospa od Pobjede učinila.

Jedne nedjelje (za vrijeme devetnice svetih misa) izađe Marija u vrt ostavivši me s Leonijom koja je čitala kraj prozora. Za nekoliko minuta stanem zvati gotovo sasvim tiho: "Mama... mama!" Leonija, koja se već bila navikla na takvo moje dozivanje, nije obraćala pažnje na mene. To potraja dugo, tada zazvah glasnije, i napokon se vrati Marija. Vidjela sam je jasno kako je ušla, ali nisam mogla reći da sam je prepoznala, i ja sam nastavila zvati sve glasnije: "Mama..."

Trpjela sam mnogo od te neprirodne i neobjašnjive borbe, i Marija je od nje trpjela možda još više nego ja. Poslije uzaludnih pokušaja da mi pokaže da je kraj mene, Marija klekne kraj moga kreveta s Leonijom i Celinom, zatim se okrene prema Blaženoj Djevici i pomoli joj se žarko kao majka koja moli, koja zahtijeva život svoga djeteta. I Marija postiže što je željela...

Ne nalazeći nikakve pomoći na zemlji, uboga mala Terezija također se okrenula prema Nebeskoj Majci i molila je od svega srca da joj se napokon smiluje... Najednom mi se Blažena Djevica ukaza lijepa, tako lijepa da nikada prije nisam vidjela ništa tako lijepo. Njezino je lice odisalo neizrecivom dobrotom i nježnošću, ali do dna duše dirnuo me je "divni osmijeh Blažene Djevice". Tada nestade svih mojih muka, dvije krupne suze provriješe ispod mojih kapaka i potekoše tiho niz moje obraze, ali to bijahu suze nepomućene radosti... Ah, pomislih, Blažena mi se Djevica nasmiješila, kako sam sretna!... Ali to nikada nikome neću reći, jer bi onda nestalo moje sreće. Bez ikakva napora spustih oči i vidjeh Mariju koja me gledala s ljubavlju. Izgledala je ganuta i činilo se da naslućuje milost koju mi je udijelila Blažena Djevica...

Ah, svakako sam njoj i njezinim usrdnim molitvama dugovala milost što mi se nasmiješila Nebeska Kraljica. Videći moj pogled uprt u Blaženu Djevicu, rekla je u sebi: "Terezija je ozdravila!" Da, mali će se cvijetak preporoditi na život, sjajna zraka koja ga je ogrijala nije smjela obustaviti svojih dobročinstava; ona nije djelovala najednom, nego postepeno i blago; ona je podigla svoj cvijetak i ojačala ga toliko da se poslije pet godina rascvjetavao na plodnoj gori karmelskoj.

Kako sam rekla, Marija je pogodila da mi je Blažena Djevica udijelila neku skrivenu milost, pa kad sam ostala sama s njom, pitala me što sam vidjela, i ja se nisam mogla oprijeti njezinim tako nježnim i tako upornim pitanjima. Sva u čudu što sam vidjela svoju tajnu otkrivenu a da je sama nisam odala, povjerim je potpuno svojoj dragoj Mariji... Jao! Upravo kako sam osjećala, tako je moja sreća iščezla i okrenula se u gorčinu. Kroz četiri godine bila je uspomena na neiskazanu milost koju sam primila prava duševna muka za mene. Svoju sreću imala sam ponovno naći tek pred nogama Naše Gospe od Pobjede, ali tada mi se vratila u svoj svojoj punini... O toj drugoj milosti Blažene Djevice govorit ću kasnije ponovno. Sada treba da vam kažem, ljubljena moja Majko, kako se moja radost prometnula u žalost.

U govornici Karmela

Kad je Marija čula moju bezazlenu i iskrenu pripovijest o "mojoj milosti", zamolila me je da joj dopustim da to kaže u Karmelu; nisam joj to mogla uskratiti... Kod moga prvog posjeta dragom Karmelu ispunila me radost kad sam vidjela svoju Paulinu u odjeći Blažene Djevice; to je bio vrlo slatki čas za nas obje... Bilo je toliko toga da kažemo jedna drugoj da nisam mogla reći ništa od svega; moje je srce bilo prepuno...

Dobra majka Marija od Gonzage bila je također ondje i obasipala me sa tisuću znakova ljubavi. Vidjela sam i druge redovnice; i pred njima je započelo ispitivanje o milosti koju sam

primila; pitale su me da li je Blažena Djevica držala maloga Isusa, ili također da li je bilo mnogo svjetla, itd. Sva su me ta pitanja uznemirila i zadala mi muke, mogla sam odgovoriti samo jedno: "Blažena Djevica činila mi se vrlo lijepa... i vidjela sam je kako mi se smiješi." Mene je samo njezino lice zapanjilo, pa videći sada da su karmelićanke zamišljale sasvim nešto drugo (a moje duševne muke počele su već u povodu moje bolesti), pomislila sam da sam lagala... Da sam sačuvala svoju tajnu, bila bih bez sumnje sačuvala i svoju sreću, ali Blažena Djevica dopustila je tu muku za dobro moje duše. Možda bi me inače obuzela kakva tašta misao, a ovako, kad me je snašlo poniženje, nisam se mogla pogledati bez osjećaja duboke groze... Ah, što sam pretrpjela! Mogla bih to reći samo Bogu!...

Četvrto poglavlje: PRVA PRIČEST U INTERNATU (1883-1886)

Govoreći o posjetu karmelićankama, sjećam se prvoga posjeta, kratko vrijeme poslije Paulinina ulaska u samostan. Zaboravila sam o njemu pripovijedati gore, ali to je pojedinost koju ne smijem mimoići. Ujutro onoga dana kad sam trebala ići u govornicu razmišljala sam sasvim sama u svom krevetu (tu sam naime obavljala svoje najdublje molitve i tu sam, protivno od zaručnice u Pjesmi nad pjesmama, uvijek nalazila svoga Ljubljenoga), pitala sam se koje ću ime dobiti u Karmelu. Znala sam da ima jedna sestra Terezija od Isusa, a ipak mi se moje lijepo ime Terezija nije smjelo oduzeti. Najednom pomislih na Maloga Isusa kojega sam toliko ljubila, i rekoh sebi: "Oh, kako bih bila sretna da se zovem Terezija od Djeteta Isusa!" U govornici nisam ništa rekla o snu koji sam usnila potpuno budna, ali dobra majka Marija od Gonzage, pitajući sestre koje bi mi ime trebalo dati, dođe na misao da me nazove imenom o kojem sam sanjala... Moje je veselje bilo veliko, i to sretno podudaranje misli učinilo mi se kao posebna nježnost moga ljubljenoga Maloga Isusa.

Zaboravila sam još nekoliko sitnih pojedinosti iz svoga djetinjstva prije vašega ulaska u Karmel. Nisam vam pripovijedala kako sam voljela slike i štivo... Pa ipak, ljubljena moja Majko, lijepim slikama koje ste mi pokazivali kao za nagradu dugujem jednu od najslađih radosti i jedan od najsnažnijih dojmova koji su me potakli na krepostan život... Zaboravljala sam vrijeme gledajući slike. Tako mi je, na primjer, slika "Mali cvijetak Božanskog Uznika" govorila toliko stvari da sam u njih potpuno uronila. Videći da je Paulinino ime zapisano ispod malog cvijetka, bila bih voljela da je i Terezijino ondje, i ja sam se prikazala Isusu da budem njegov mali cvijetak..

Terezijino štivo

Kako se nisam znala igrati, mnogo sam voljela čitanje i u njemu bih bila provela svoj život; na sreću, imala sam za vodiče zemaljske anđele, koji su mi birali knjige koje su sve na zabavan način hranile moje srce i moj duh, a zatim, smjela sam provesti samo određeno vrijeme u čitanju, što mi je bilo predmetom velikih žrtava, jer sam često morala prekidati čitanje usred najzanimljivijeg mjesta...

Ta sklonost za čitanjem trajala je do moga ulaska u Karmel. Navesti broj knjiga koje su prošle kroz moje ruke ne bi mi bilo moguće, ali nikada nije dragi Bog dopustio da pročitam jednu jedinu knjigu koja bi mi mogla naškoditi. Istina je da čitajući neke viteške pripovijesti nisam uvijek u prvi čas opazila životnu istinu; ali doskora mi je dragi Bog jasno pokazao da je prava slava samo ona koja će trajati vječno, i da za njezino postizavanje nije potrebno stvarati sjajnih djela, nego skrovito i kreposno živjeti do te mjere da ne zna lijeva što radi desnica... (Usp. Mt 6, 3) Isto sam tako, čitajući pripovijesti o rodoljubnim djelima francuskih junakinja, osobito časne Ivane Arške, dobila veliku želju da ih nasljedujem; činilo mi se da u sebi osjećam isti žar kojim su se one oduševljavale, isti nebeski zanos. Tada sam primila milost koju sam uvijek smatrala jednom od najvećih u mom životu, jer u toj dobi nisam primala rasvjetljenja odozgo kao sada kad sam njima preplavljena. Mislila sam da sam rođena za slavu, i dok sam tražila sredstvo da to postignem, dragi mi je Bog ulio osjećaje koje sam upravo opisala. On mi je također dao da shvatim da se moja slava neće pokazati očima smrtnika, nego će se sastojati u tom da ću postati velikom sveticom!...

Ta bi se želja mogla činiti drskom ako se promisli kako sam bila slaba i nesavršena i kako sam to još sada, poslije sedam godina redovničkog života. Međutim, uvijek osjećam isto smiono pouzdanje da ću postati velikom sveticom, jer ne računam na svoje zasluge, kojih uopće nemam, nego se uzdam u Onoga koji je sama Krepost i Svetost. On će se jedini zadovoljiti mojim slabim naporima i podići me k sebi, pokriti me svojim beskrajnim zaslugama i tako me učiniti sveticom. Nisam tada mislila da treba mnogo trpjeti da se dođe do svetosti, ali mi je dragi Bog doskora to pokazao šaljući mi kušnje o kojima sam gore pripovijedala...

Sada moram nastaviti svoje pripovijedanje gdje sam ga prekinula.

Putovanje u Alencon

Tri mjeseca poslije moga ozdravljenja poslao nas je tata na putovanje u Alencon (u kolovozu 1883). To je bilo prvi put da sam se vratila onamo, i moje je veselje bilo vrlo veliko kad sam ponovno ugledala mjesta gdje je proteklo moje djetinjstvo, a osobito što sam se mogla pomoliti na maminu grobu i moliti je neka me uvijek štiti...

Dragi mi je Bog udijelio milost da sam upoznala svijet upravo samo toliko da ga mogu prezirati i od njega se udaljiti. Mogla bih reći da sam za vrijeme svoga boravka u Alenconu prvi put ušla u svijet. Oko mene bila je sama radost i sreća, slavili su me, brižno su me pazili i divili mi se; jednom riječju, život mi je kroz petnaest dana bio posut samim cvijećem... Priznajem da je taj život imao čara za mene. Mudrost potpuno pravo kaže da čar taštine zavodi i duh koji je daleko od zla. (Mudr. 4, 12) U dobi od deset godina dade se srce lako zaslijepiti, i ja smatram velikom milošću što nisam ostala u Alenconu. Prijatelji koje smo ondje imali bili su previše svjetski; oni su vrlo dobro znali spojiti zemaljske radosti sa službom dragom Bogu. Nisu dosta mislili na smrt, a ipak je smrt pohodila velik broj osoba koje sam poznavala, mlade, bogate i sretne! Rado se vraćam mišlju na čarobna mjesta gdje su one živjele, te se pitam gdje su sada i što imaju od dvoraca i vrtova gdje sam ih vidjela kako uživaju udobnosti života?... I vidim da je sve pod suncem taština i duhovna bijeda... (usp. Prop. 2, 11) i da je jedino dobro ljubiti Boga svim srcem svojim i biti ovdje dolje siromah duhom...

Priprema na prvu pričest

Možda mi je Isus htio pokazati svijet prije svoga prvoga pohoda meni, kako bih slobodnije izabrala put kojim sam mu imala obećati da ću ga slijediti. Vrijeme moje prve Pričesti ostalo mi je duboko urezano u srcu, kao uspomena bez oblaka. Čini mi se da nisam mogla biti pripravljena bolje nego što sam bila, i tada su me moje duševne muke ostavile gotovo godinu dana. Isus je htio da okusim radost tako savršenu koliko je to moguće u ovoj dolini suza...

Sjećate li se, ljubljena moja Majko, prekrasne knjižice koju ste mi napisali tri mjeseca prije moje prve Pričesti... Ona mi je pomogla da na suvisao i brz način pripremam svoje srce. Premda sam ga već dulje vremena na to pripremljala, ipak mu je trebalo dati novoga poleta, ispuniti ga novim cvijećem, da se Isus može u njemu ugodno odmarati... Svaki dan sam načinila velik broj žrtvica koje su se pretvarale u isto toliko cvjetova; izgovorila sam također još veći broj uzdaha koje ste mi za svaki dan napisali na moju knjižicu, i ti čini ljubavi sačinjavali su pupoljke cvijeća...

Svakoga tjedna napisali ste mi lijepo pisamce, koje je dušu ispunjavalo dubokim mislima i pomagalo me u kreposnom životu. To je bila utjeha za vašu sirotu kćerkicu koja je činila veliku žrtvu pomirujući se s time da neće svake večeri biti pripravljana na vašim koljenima kao nekoć njezina draga Celina...

Marija je zamjenjivala Paulinu kod mene. Ja bih sjela na njezina koljena i tu bih pohlepno slušala ono što bi mi govorila. Činilo mi se da cijelo njezino srce, tako veliko, tako plemenito, prelazi u mene. - Kao što glasoviti ratnici uče svoje sinove ratničkom zanatu, tako je ona meni govorila o životnim bojevima, o palmi koja se daje pobjednicima... Marija mi je još govorila o besmrtnim bogatstvima koja se mogu lako sabirati svaki dan, i o nesreći ako kraj njih prolazimo bez volje da se potrudimo i pružimo ruku za njima. Zatim mi je kazivala o sredstvu

kako se vjernošću u najmanjim stvarima postaje svetom. Dala mi je listić "O odricanju", koji sam proučavala s užitkom...

Ah, kako je bila rječita moja draga kuma! Bila bih voljela da nisam bila jedina koja je slušala njezine duboke pouke. Osjećala sam se tako dirnuta da sam u svojoj bezazlenosti mislila da bi najveći grešnici bili dirnuti kao ja i da bi, puštajući svoja prolazna bogatstva, htjeli samo još stjecati nebeska...

U toj dobi nije me još nitko bio naučio kako se obavlja razmatranje; ja sam to, međutim, toliko željela, ali Marija, kako me je smatrala dosta pobožnom, dopuštala mi je samo usmene molitve. Jednoga dana upitala me jedna od mojih učiteljica u opatiji što radim u slobodne dane kad sam sama. Ja joj odgovorih da se zavučem u jedan prazni prostor iza svoga kreveta, koji lako mogu zatvoriti zastorom, i ondje razmišljam. - Ali o čemu razmišljaš? upita me ona. Razmišljam o dragom Bogu, o životu... o vječnosti, ukratko razmišljam!... Dobra redovnica smijala mi se srdačno, a kasnije me je rado podsjećala na vrijeme kad sam "razmišljala", pitajući me da li još "razmišljam"... Sada razumijem da sam tada i ne znajući obavljala razmatranja i da me je već dragi Bog potajno poučavao.

Tri mjeseca pripreve prodoše brzo, zatim sam morala obaviti duhovne vježbe i u tu svrhu postati velika gojenica zavoda i spavati u opatiji. Ne mogu iskazati slatku uspomenu koju su mi ostavile te duhovne vježbe; zaista, ako sam mnogo pretrpjela u zavodu, bila sam zato obilno nagrađena neizrecivom srećom tih nekoliko dana provedenih u očekivanju Isusa... Ne vjerujem da se ta sreća može kušati igdje drugdje osim u redovničkim zajednicama. Budući da je broj djevojčica malen, lako je baviti se svakom napose. I doista, naše učiteljice obasipale su nas u tom času majčinskim brigama... Nada mnom su bdjele jo više nego nad drugima.

Svake bi večeri dolazila prva učiteljica sa svojom malom svjetiljkom da me poljubi u mom krevetu, pokazujući mi veliku ljubav. Jedne večeri, dirnuta njezinom dobrotom, rekoh joj da ću joj povjeriti veliku tajnu; onda tajanstveno izvučem svoju dragocjenu knjižicu ispod uzglavlja i pokažem joj je s očima sjajnim od radosti...

Ujutro mi se činilo vrlo lijepim kad sam vidjela da se sve učenice dižu odmah na znak buđenja i da rade kao redovnice, ali ja nisam bila navikla da se potpuno sama uredim. Nije bilo Marije da mi uredi kosu, te sam bila prisiljena da plačljivo pružim češalj nadstojnici umivaonice. Ona se smijala videći veliku djevojčicu od jedanaest godina kako se ne zna počesljati. Ipak bi me počesljala, ali ne tako nježno kao Marija, no ja se ipak nisam usuđivala plakati, kao što sam to radila svaki dan pod nježnom rukom moje kume...

Uvjerila sam se za vrijeme duhovnih vježbi da sam razmažena djevojčica i njegovana kako ih ima malo na svijetu, osobito među djevojčicama koje su ostale bez majke... Svaki dan bi mi Marija i Leonija došle u posjete s tatom, koji me obasipao milovanjima; tako nisam trpjela zbog rastanka od obitelji, i ništa nije zamračilo lijepo nebo mojih duhovnih vježbi.

Vrlo sam pažljivo slušala pouke koje nam je davao časni Domin; ja sam ih pače ukratko bilježila; od svojih misli nisam htjela upisati nijedne, misleći da ću ih se dobro sjećati, a tako je i bilo...

Za mene je bila velika sreća što sam išla na sve molitve s redovnicama; među svojim drugaricama isticala sam se velikim križem koji mi je dala Leonija i koji sam nosila za pojasom poput misionara; taj je križ izazivao ljubomoru u redovnicama, koje su mislile da ga

nosim zato da nasljeđujem svoju sestru karmelićanku... Ah, zaista su k njoj letjele moje misli! Znala sam da je moja Paulina u duhovnim vježbama kao i ja, ali ne zato da se Isus dade njoj, nego da se ona dade Isusu. Ta samoća, provedena u očekivanju, bila mi je dakle dvostruko draga...

Sjećam se da su me jednoga jutra poslali u zavodsku bolnicu jer sam mnogo kašljala. (Poslije moje bolesti moje su učiteljice mnogo pazile na mene; zbog lake glavobolje ili pače ako su vidjele da sam bljeđa nego inače, slale su me na zrak ili u zavodsku bolnicu da se odmorim.) Vidjela sam kako je ušla moja ljubljena Celina; dobila je dopuštenje da me posjeti premda su bile duhovne vježbe, i da mi donese sliku koja me je vrlo obradovala, a to je bio "Mali cvijetak Božanskoga Uznika". O, kako mi je bilo ugodno primiti tu uspomenu iz Celine ruke!... Koliko sam mislila na ljubav zbog nje!...

"Veliki dan"

Uoči velikoga dana primila sam odrješenje po drugi put, moja opća ispovijed ostavila je velik mir u mojoj duši, i dragi Bog nije dopustio da ga i najmanji oblak pomuti. Po podne sam zamolila oprostjenje od cijele obitelji koja me posjetila, ali sam mogla govoriti samo kroz suze, jer sam bila previše uzbuđena... Pauline nije bilo, ali ja sam osjećala da je ona srcem kraj mene; poslala mi je lijepu sliku po Mariji, ja sam joj se neumorno divila i pokazivala je svima da joj se dive!... Bila sam napisala pismo dobrom ocu Pichonu da se preporučim njegovim molitvama, a rekla sam mu također da ću naskoro biti karmelićanka te da će onda on biti moj duhovni vođa. (To se zaista i dogodilo četiri godine kasnije, jer sam mu u Karmelu otvorila svoju dušu...) Marija mi je dala jedno pismo od njega, zaista sam bila presretna!... Sve su me sreće stizale zajedno. Ali najviše me u njegovu pismu obradovala ova rečenica: "Sutra ću uzaći na sveti žrtvenik za tebe i tvoju Paulinu!" Paulina i Terezija postale su 8. svibnja još više ujedinjene, jer se činilo da ih Isus povezuje preplavljujući ih svojim milostima...

Napokon je svanuo "najljepši dan među mojim danima". Kakve li su neiskazane uspomene ostavile u mojoj duši najmanje pojedinosti toga nebeskoga dana!... Najprije radosni uranak u zoru, smjerni i nježni poljupci učiteljica i velikih drugarica... Velika soba ispunjena snježnim pahuljicama, te se svakoj djevojčici činilo da se njima odijeva jedna za drugom... Nadasve ulazak u kapelu i jutarnje pjevanje lijepe pjesme: "O oltaru sveti među anđelima!"

Ali neću da ulazim u pojedinosti. Ima stvari koje gube svoj miris čim se izlože zraku; ima skrovitih misli koje se ne mogu prenijeti u zemaljski jezik a da ne izgube svoj unutarnji i nebeski smisao; one su kao onaj "kamen bijeli koji će se dati pobjedniku i na kojem je napisano ime kojega nitko ne pozna osim onoga koji ga prima". (Otk 2, 17)

Ah, kako je bio sladak prvi cjelov Isusov mojoj duši!... To je bio cjelov ljubavi; osjećala sam da sam ljubljena, pa sam govorila: "Ja te ljubim, dajem ti sebe zauvijek." Nije bilo zahtjeva, ni bojeva, ni žrtava. Već su se dugo vremena Isus i sirota mala Terezija gledali i razumjeli... Toga dana to više nije bio pogled, nego sjedinjenje, oni nisu više bili dvoje, Terezija bijaše iščezla, kao kaplja vode koja se gubi u pučini oceana. Ostao je samo Isus, On je bio Učitelj, Kralj. Zar ga nije Terezija molila da joj uzme slobodu, jer joj je njezina sloboda zadavala strah? Ona se osjećala tako slaba, tako krhka da se zauvijek htjela sjediniti s božanskom jakošću!... Njezina je radost bila prevelika, preduboka a da bi je mogla izdržati. Naskoro je obliše divne suze na veliko čudo njezinih drugarica, koje su kasnije govorile jedna drugoj: "A zašto je plakala? Je li ju što tištalo?... - Ne, to je prije bilo zato što ne vidi svoju majku kraj

sebe, ili svoju sestru karmelićanku koju toliko voli." One nisu mogle shvatiti da ovo prognano srce, kad sva nebeska radost uđe u njega, ne može da je podnese ne lijući suza...

Odsutnost moje majke nije mi zadavala boli na dan moje prve Pričesti: ta zar nije nebo bilo u mojoj duši, a zar se nije moja mama već prije dugog vremena ondje nastanila? Tako sam, primajući posjet Isusov, primala i posjet svoje ljubljene majke koja me je blagoslivljala uživajući u mojoj sreći... Nisam plakala ni zbog toga što nije bilo Pauline. Ja bih dakako bila sretna da sam je vidjela kraj sebe, ali već dugo vremena bila je moja žrtva primljena. Toga je dana samo radost ispunjala moje srce, ja sam se sjedinjivala s njom koja se neopozivo davala Onome koji se s tolikom ljubavlju davao meni!

Popodne sam ja izgovarala čin posvete Blaženoj Djevici. Bilo je sasvim pravo da ja govorim u ime svojih drugarica svojoj Nebeskoj Majci, ja koja sam tako mlada ostala bez svoje zemaljske majke... Cijelim sam joj srcem govorila i cijelim se srcem posvetila njoj, kao dijete koje se baca u naručje majci i moli je neka bdije nad njim. Čini mi se da je Blažena Djevica morala pogledati svoj mali cvijetak i nasmiješiti mu se: nije li ga ona već jednom ozdravila vidljivim smiješkom?... Nije li ona u čašku svoga maloga cvijetka položila svoga Isusa, Cvijet s poljana, Ljiljan iz doline?... (Pjesma nad pjesmama 2, 1)

Uveče toga lijepoga dana našla sam opet svoju zemaljsku obitelj. Već ujutro poslije Mise zagrlila sam tatu i sve svoje drage rođake, ali sada je bilo pravo sjedinjenje. Tata je uzeo za ruku svoju malu kraljicu i uputio se prema Karmelu... Tada sam vidjela svoju Paulinu kao zaručnicu Isusovu, vidjela sam je s bijelom koprenom poput moje i s vijencem od ruža... Ah, moja radost bila je bez gorčine; nadala sam se da ću doskora biti s njom i zajedno s njom očekivati nebo!

Nisam bila bezosjećajna na obiteljskoj svečanosti uvečer na dan moje prve Pričesti. Lijepi sat koji mi je darovao moj kralj vrlo me je razveselio, ali moja je radost bila tiha, i ništa nije pomutilo moga unutarnjeg mira. Marija me uzela k sebi u noći iza toga lijepoga dana, jer i iza najsjajnijih dana dolazi tmina, samo će dan prve, jedine i vječne Pričesti u nebu biti bez zalaska sunčanoga!...

Sutradan iza moje prve Pričesti bio je također lijep dan, ali je bio protkan sjetom. Lijepa haljina koju mi je kupila Marija, svi darovi što sam ih dobila nisu mi ispunjali srca. Samo Isus mogao me je zadovoljiti, ja sam uzdisala za onim časom kad ću ga moći primiti po drugi put. Otprilike mjesec dana poslije svoje prve Pričesti pošla sam na ispovijed za Spasovo i usudila se tražiti dopuštenje da se pričestim. Protiv svakog očekivanja, velečasni mi je to dopustio te sam imala sreću da kleknem k svetom stolu među tatom i Marijom. Kakvu sam slatku uspomenu sačuvala na taj drugi posjet Isusov! Moje suze potekoše još jednom s neiskazanom milinom, i neprestano sam u sebi ponavljala ove riječi svetoga Pavla: "Ne živim više ja, nego živi Isus u meni!..." (Gal 2, 20) Poslije te pričesti postala je moja želja da primam dragoga Boga sve veća, i dobila sam dopuštenje da se pričješćujem na sve glavne blagdane.

Uoči tih sretnih dana uzela bi me Marija uvečer na koljena i pripravljala me kao što je to činila i za moju prvu Pričest. Sjećam se da mi je jednom govorila o trpljenju, pa je rekla da vjerojatno neću stupati tim putem, nego da će me dragi Bog uvijek nositi kao malo dijete...

Sutradan iza moje Pričesti dođoše mi Marijine riječi ponovno u pamet. Osjetila sam da se u mom srcu rađa velika želja za trpljenjem i u isto vrijeme duboko uvjerenje da mi je Isus namijenio velik broj križeva. Osjetila sam se preplavljena tako velikim utjehama da ih gledam

kao jednu od najvećih milosti u mom životu. Trpljenje mi postade sklonošću, u njemu je bilo milina koje su me očaravale premda ih nisam dobro poznavala.

Sve dotada bijah trpjela a da nisam voljela trpljenja, a od toga dana osjetila sam prema njemu istinsku ljubav. Osjećala sam također želju da ljubim samo dragoga Boga i da samo u Njemu nalazim radosti. Često sam kod svojih Pričesti ponavljala ove riječi iz knjige "Nasljeduj Krista": "O Isuse, slatkoće neiskazana, prometni mi u gorčinu sve utjehe zemaljske!..." (Nasljeduj Krista III, 26, 3) Ta je molitva izlazila preko mojih usana neusiljeno, sama od sebe; činilo mi se da je ponavljam ne svojom voljom, nego kao dijete koje ponavlja riječi što mu ih druga prijateljska osoba nadahnjuje... Kasnije ću vam reći, ljubljena moja Majko, kako se Isusu svijdjelo da ispuni moju želju, kako je samo On bio uvijek moja neiskazana slatkoća. Kad bih vam o tome odmah pripovijedala, morala bih govoriti unaprijed o vremenu svoga djevojačkog života, a još mi preostaje da vam priopćim mnogo pojedinosti o svom djetinjstvu.

Sveta potvrda

Kratko vrijeme iza moje prve Pričesti ušla sam ponovno u duhovne vježbe za svetu Potvrdu. Veoma sam se brižno pripremala da primim pohod Duha Svetoga. Nisam shvaćala zašto se ne poklanja velika pažnja primanju toga sakramenta Ljubavi. Obično su se obavljale samo jednodnevne duhovne vježbe za svetu Potvrdu, ali kako biskup nije mogao doći u određeni dan, utješila sam se time što sam imala dva dana samoće. Da nas rasonodi, povela nas je naša učiteljica na Mont Cassin; ondje sam nabrala pune ruke velikih krasuljaka za Tijelovo. Ah, kako je moja duša bila radosna! Poput apostola očekivala sam sva sretna pohod Duha Svetoga... Uživala sam pri pomisli da ću naskoro biti potpuna kršćanka, a osobito što ću zauvijek nositi na čelu tajanstveni križ što ga biskup označuje stavljajući sakramentat...

Napokon je došao sretni trenutak. Nisam osjetila silnog vjetra u času silaska Duha Svetoga, nego prije onaj blagi lahor kojega je šum čuo prorok Ilija na brdu Horebu... (Usp. 1 Kr 19, 12-13) Toga dana primila sam jakost da trpim, jer naskoro iza toga imalo je da započne mučeništvo moje duše... Moja draga Leonijica bila mi je kuma. Ona je bila tako uzbuđena da nije mogla suspreći suze da joj ne teku za cijelo vrijeme obreda. Sa mnom je primila svetu pričest, jer sam ja još jednom imala sreću da se sjedinim s Isusom na taj lijepi dan.

Život u opatiji

Poslije tih divnih i nezaboravnih blagdana moj se život vratio u svoj uobičajeni tok, to jest, morala sam nastaviti život u zavodu koji mi je bio tako težak. U času moje prve Pričesti voljela sam taj život s djevojčicama moje dobi, koje su sve bile pune dobre volje, stvorivši poput mene odluku da će ozbiljno provoditi krepostan život. Ali meni se trebalo vratiti u doticaj sa sasvim drugačijim učenicama rastresenima, koje se nisu htjele držati reda, i to me je činilo veoma nesretnom.

Bila sam vesele ćudi, ali se nisam znala uživjeti u igre moje dobi. Često bih se za vrijeme odmora naslonila na jedno drvo i netremice promatrala drugarice, zadubljujući se u ozbiljne misli! Izmisliła sam igru koja mi se sviđala, a to je bilo ukapanje jadrnih ptičica koje bismo našle uginule pod drvećem. Mnoge su mi učenice pomagale, tako da je naše groblje bilo vrlo lijepo, zasađeno drvećem i cvijećem razmjerno s veličinom naših pernatih prijateljica. Rado sam još pripovijedala pripovijesti koje sam izmišljala kako su mi dolazile na pamet. Moje su me drugarice tada gorljivo okruživale, a katkada bi se i velike učenice umiješale u skupinu slušateljica. Ista pripovijest nastavljala bi se kroz nekoliko dana, jer mi se sviđalo da je učinim

što zanimljivijom kako sam vidjela dojmove što bi ih proizvela i koji bi se očitovali na licima mojih drugarica. No brzo bi mi učiteljica zabranila da nastavljam svoj govornički posao, jer nas je htjela vidjeti da se igramo i trčimo, a ne da raspravljamo...

Lako sam pamtila smisao stvari koje sam učila; ali sam teško učila od riječi do riječi. Tako sam za katekizam gotovo svaki dan, u godini prije moje prve Pričesti, tražila dopuštenje da ga učim za vrijeme odmora. Moji naponi bili su okrunjeni uspjehom, i ja sam uvijek bila prva. Ako sam slučajno za jednu zaboravljenu riječ izgubila svoje mjesto, moja se žalost očitovala u gorkim suzama, koje velečasni Domin nije znao kako da stiša... On je bio vrlo zadovoljan sa mnom (ne zato što sam plakala) i zvao me svojim malim doktorom, zbog moga imena Terezija. Jednom se dogodilo da učenica koja je bila po redu za mnom nije znala postaviti svojoj drugarici pitanje iz katekizma. Pošto je velečasni prošao uzalud redom sve učenice, vratio se do mene i rekao da će sada vidjeti da li zaslužujem svoje prvo mjesto. U svojoj dubokoj poniznosti očekivala sam samo to. Ustavši sa sigurnošću, rekoh ono što me je pitao, bez ijedne pogreške, na veliko čudo svijetu... Poslije moje prve Pričesti moja se gorljivost za katekizam nastavila sve do moga izlaska iz zavoda. Napredovala sam vrlo dobro u svojim naukama, gotovo uvijek bila sam prva, a najbolje sam uspjehe imala u povijesti i stilu. Sve su me moje učiteljice smatrale vrlo bistrom učenicom, ali nije bilo tako kod moga ujaka, kod kojega sam vrijedila kao mala neznanica, dobra i umiljata, koja ima ispravan sud, ali je nesposobna i nespretna...

Nisam iznenađena tim mišljenjem koje su imali moj ujak i ujna o meni i imaju ga bez sumnje još i sada; nisam gotovo ništa govorila jer sam bila previše plačljiva, a kad sam pisala, moj mačji rukopis i moj pravopis, koji je samo prirodan, nisu bili takvi da predobivaju... U svojim malim radovima šivanja, vezenja i drugima dobro sam napredovala, istina, po mišljenju mojih učiteljica, ali kriv i nespretn način kako sam držala svoj posao opravdavao je ne baš osobito povoljno mišljenje o meni. Smatram to kao milost što je dragi Bog, hoteći moje srce samo za sebe, uslišavao već tada moju molitvu "pretvarajući mi u gorčinu utjehe zemaljske" (Nasljeduj Krista III, 26, 3). Ja sam to više osjećala potrebu za tim što sam bila neosjetljiva za pohvale. Često su preda mnom hvalili sposobnost drugih učenica, ali moju nikada; iz toga sam zaključila da je nemam, i pomirila sam se s tim da vidim da je nemam...

Samoća srca

Moje osjetljivo i nježno srce lako bi se kome priklonilo da je našlo srce koje bi bilo sposobno da ga razumije... Pokušavala sam da se povežem s djevojčicama svoje dobi, osobito s dvjema od njih. Voljela sam ih, a one su opet voljele mene koliko su bile sposobne za to. Ali jao, kako je uskogrudno i prevrtljivo srce stvorova!... Brzo sam uvidjela da je moja ljubav bila neshvaćena: jedna od mojih prijateljica morala je otići kući i vratila se poslije nekoliko mjeseci. Za njezine odsutnosti mislila sam na nju, čuvajući kao dragocjenost mali prsten što mi ga je dala. Kad sam je ponovno vidjela, moje je veselje bila veliko. Ali jao, za uzvrat sam dobila samo ravnodušan pogled... Moja ljubav nije bila shvaćena; ja sam to osjetila i nisam prosjačila ljubav koju su mi uskraćivali. Ali dragi mi je Bog dao srce tako vjerno, kad je jednom ljubilo, da ljubi zauvijek. Tako sam i dalje molila za svoju prijateljicu i još je uvijek volim...

Videći da Celina voli jednu našu učiteljicu, htjela sam se povesti za njom, ali kako nisam znala steći naklonost stvorova, nisam mogla u tom uspjeti. O sretne li nesposobnosti! Od kolikih me je velikih zala očuvala!... Kako sam zahvalna Isusu što mi je dao da nađem samo "gorčinu u zemaljskim prijateljstvima"! Sa srcem kao što je moje bila bih se pustila da me

uhvate i podrežu mi krila, a kako bih onda mogla letjeti i otpočiniti (Usp. Ps 54, 6) Kako se srce koje se predalo ljubavi stvorova može iskreno sjediniti s Bogom?... Osjećam da to nije moguće. Premda nisam pila iz čaše otrovane prežarkom ljubavi stvorova, osjećam da se ne mogu varati. Vidjela sam toliko duša što ih je zavelo to varavo svjetlo, kako lete poput bijednih leptira i spaljuju svoja krila, a onda se vraćaju k pravom, blagom svjetlu ljubavi, koja im daje nova krila, sjajnija i lakša, da mogu letjeti k Isusu, tom ognju nebeskom koji gori, a ne spaljuje (usp. Izl 3, 2).

Ah, osjećam da je Isus znao da sam preslaba da me izvrgne napasti: možda bih bila dopustila da čitava izgorim na varavom svjetlu, da se njegov sjaj pokazao mojim očima... Ali nije bilo tako: susretala sam samo gorčinu ondje gdje jače duše susreću radost i u svojoj se vjernosti od nje otkidaju. Ja dakle nemam nikakve zasluge što nisam prionula uz ljubav stvorova, jer me je od toga sačuvalo samo veliko milosrđe dragoga Boga!... Priznajem da sam bez Njega mogla pasti tako nisko kao sveta Magdalena, i duboka riječ našega Gospodina Šimunu odjekuje veoma blago u mojoj duši... Znam da "onaj kome se manje oprašta manje ljubi" (Lk 7, 47), ali znam također da je meni Isus oprostio više nego svetoj Magdaleni, jer mi je oprostio unaprijed, ne dopustivši da padnem. Ah, kako bih rado da mogu objasniti što osjećam!... Evo jednog primjera koji će malo osvjetliti moju misao.

Uzmimo da se sin vrsna liječnika na svom putu spotakne o kamen i padne te pri tom padu slomi koji ud; odmah dolazi k njemu njegov otac, podiže ga s ljubavlju, njeguje mu rane, upotrebljavajući sva sredstva svoga umijeća; doskora sin potpuno ozdravi i iskaže ocu svoju zahvalnost. Taj sin ima bez sumnje mnogo razloga da ljubi svoga oca! Ali evo odmah još jednog primjera.

Otac je saznao da se na putu njegova sina nalazi kamen, požurio se da pretekne sina i ukloni kamen, a da ga nitko nije vidio. Zacijelo taj sin, predmet dalekovidne ljubavi očeve, budući da ne zna od kakve ga je nesreće očuvao otac, neće ocu iskazati svoje zahvalnosti i ljubiti će ga manje nego da ga je izliječio... Ali ako dozna kakvoj je opasnosti upravo izbjegao, neće li ga još više voljeti? Eto, ja sam to dijete, predmet dalekovidne ljubavi jednoga Oca koji nije poslao svoju Riječ da otkupi pravedne, nego grešnike (usp. Mt 9, 13). On hoće da ga ljubim jer mi je oprostio ne mnogo, nego sve. On nije čekao da ga ljubim mnogo kao sveta Magdalena, nego je htio da znam kako me je ljubio ljubavlju neiskazane brige da bih ga sada ljubila kao izvan sebe!...

Čula sam u propovijedi da se još nije našla čista duša koja bi ljubila više od duše pokajnice. Ah, kako bih rado da mogu opovrći tu riječ!...

Bolest skrupula

Primjećujem da sam se jako udaljila od svoga predmeta; zato se žurim da se vratim k njemu... Godina iza moje prve Pričesti prošla je gotovo čitava bez unutrašnjih kušnja za moju dušu. Ali kod duhovnih vježbi za moju drugu Pričest vidjela sam da me je snašla strašna bolest - skrupuloznost ... Treba proći kroz to mučeništvo da bi se moglo dobro shvatiti. Što sam podnijela kroz godinu i pol, ne bih mogla iskazati...

Sve moje misli i najjednostavnija djela postajala su za mene predmet nemira. Smirila bih se tek onda kad bih sve povjerala Mariji, a to me je stajalo mnogo truda, jer sam smatrala da joj moram kazati i najneobičnije misli koje sam imala o njoj samoj. Čim bih se riješila svoga tereta, uživala bih jedan časak mir, ali taj bi mir prolazio kao munja, i doskora bi se moje

mučeništvo započinjalo iznova. Kolike li je strpljivosti trebalo mojoj dragoj Mariji da me sluša ne pokazujući nikada zlovolje!... Jedva bih se vratila iz opatije, već bi mi ona stala kovrčati kosu za sutradan. (Mala je kraljica naime, da bi razveselila tatu, svaki dan imala kovrčavu kosu, a tome su se veoma čudile njezine drugarice, a osobito učiteljice, koje nisu vidjele djevojčica tako maženih od svojih roditelja.) Dok sam sjedila na stolici, neprestano sam plakala pripovijedajući joj sve svoje skrupule. Na koncu godine vratila se Celina kući, jer je svršila svoje nauke, a sirota Terezija, prisiljena da se vrati u zavod, brzo je oboljela; jedini čar koji ju je držao u zavodu bio je život s njezinom nerazdvojivom Celinom, bez nje nije "njezina kćerkica" nikako mogla ondje ostati...

Izlazak iz opatije. Privatna pouka

Izišla sam dakle iz opatije u dobi od trinaest godina i nastavila svoje obrazovanje uzimajući po nekoliko satova na tjedan kod Gospođe Papinau. To je bila jako dobra osoba, vrlo obrazovana, ali se malo ponašala kao stara djevojka. Živjela je sa svojom majkom, i dražesno je bilo vidjeti malo kućanstvo koje su one vodile utroje. (I mačka je naime pripadala u obitelj, te sam morala trpjeti da mi prede na mojim bilježnicama, i još se diviti njezinu lijepu krznu.) Imala sam prednost da živim u prisnu prijateljstvu s tom obitelji: budući da je Buissonnets bio predaleko za postarije noge moje učiteljice, ona je zahtijevala da ja dolazim na satove k njoj. Kad bih došla, obično bih našla samo staru gospođu Cochain, koja me je gledala "svojim velikim sjajnim očima", a onda bi zvala mirnim i svečanim glasom: "Gospođu Papinau... Go...spodića Te... rezija je tu!..." Njezina bi joj kći spremno odgovorila djetinjim glasom: "Evo me, mama." I naskoro bi sat započinjao. Ti su satovi imali za mene i tu korist (osim pouke koju nisam ondje dobivala) da sam po njima upoznala svijet... Tko bi to bio mogao vjerovati!... U toj sobi sa starinskim pokućstvom, punoj knjiga i bilježnica, često sam prisustvovala posjetima svake vrste: dolazili su svećenici, gospođe, djevojke itd. Gospođa Cochain zabavljala je društvo sama koliko je mogla, da bi njezina kćerka mogla držati sat sa mnom, ali te dane ne bih naučila mnogo. Gledajući u knjigu čula bih sve što se govorilo, pa i ono što bi bilo bolje za mene da uopće nisam čula: taština se tako lako ušulja u srce!... Jedna je gospođa rekla da imam lijepu kosu... Druga je, odlazeći, pitala, misleći da je ne čujem, tko je ta tako lijepa mlada djevojka. I te riječi, to laskavije što nisu bile rečene preda mnom; ostavljale su u mojoj duši radostan utisak, koji mi je jasno kazivao koliko sam bila puna samoljublja.

Oh, kako žalim duše koje propadaju!... Tako je lako zalutati na cvjetnim stazama svijeta... Bez sumnje je za malo plemenitiju dušu slatkoća koju svijet nudi pomiješana s gorčinom, i golemi se bezdan želja ne može ispuniti časovitim hvalama... Ali da moje srce nije bilo uzdignuto prema Bogu od prvog časa svoga buđenja, da mi se svijet smiješio od moga prvoga koraka u životu, što bi bilo od mene?...

O, ljubljena moja Majko, s kakvom zahvalnošću pjevam milosrđe Gospodnje!... Nije li me Gospodin, po ovim riječima Mudrosti, "izvukao iz svijeta prije nego je moj duh izopačila njegova zloba i njegov varavi lik zaveo moju dušu"?... (Mudr 4,11) Blažena Djevica također je bdjela nad svojim malim cvijetkom, nije nipošto htjela da on potamni u dodiru sa zemaljskim stvarima te ga je povukla k sebi na svoju goru prije nego se rascvjetao... Čekajući taj sretni trenutak, mala Terezija rasla je u ljubavi prema svojoj Nebeskoj Majci; da joj dokaže tu ljubav, učinila je djelo koje ju je mnogo stajalo i koje ću odmah ispriповjediti u nekoliko riječi usprkos njegovoj duljini...

Terezija, "dijete Marijino"

Gotovo odmah poslije svoga dolaska u opatiju bila sam primljena u Društvo svetih anđela. Jako sam voljela djela pobožnosti koje mi je to društvo nalagalo, jer sam imala sasvim posebnu sklonost da se molim blaženim nebeskim duhovima, a osobito onome kojega mi je dragi Bog dao za pratioca u mom progonstvu. Neko vrijeme poslije moje prve Pričesti vrpca aspirantice za Djecu Marijinu zamijeni vrpca Svetih anđela, ali ja sam otišla iz opatije a da nisam bila primljena u Društvo Blažene Djevice. Kako sam izašla prije nego sam završila svoje nauke, nisam imala dopuštenje da uđem kao stara učenica; priznajem da ta povlastica nije bila jedna od mojih želja, ali kad sam mislila na to kako su sve moje sestre bile "djeca Marijina", bojala sam se da sam manje od njih dijete svoje Nebeske Majke, i ja sam pošla vrlo ponizno (usprkos tome koliko me je to stajalo) tražiti dopuštenje da budem primljena u Društvo Blažene Djevice u opatiji. Prva učiteljica nije me htjela odbiti, ali mi je postavila kao uvjet da dva dana u tjednu dolazim po podne u opatiju, da pokažem jesam li dostojna da budem primljena. Mjesto da me obraduje, to me je dopuštenje stajalo vrlo velike muke. Ja nisam poput drugih starih učenica imala učiteljicu prijateljicu s kojom bih mogla provesti po više sati. Tako sam se zadovoljila da pozdravim učiteljicu, zatim sam radila u tišini sve do kraja sata ručnoga rada. Nitko nije obraćao pažnje na mene. Tada bih se uspela na galeriju kapelice i ostala pred Presvetim Sakramentom dok nije tata došao po mene.

To je bila moja jedina utjeha; nije li Isus bio moj jedini prijatelj?... Znala sam razgovarati samo s Njim; razgovori sa stvorovima, pa i pobožni razgovori, umarali su mi dušu... Osjećala sam da više vrijedi razgovarati s Bogom nego razgovarati o Bogu, jer se toliko samoljublja uvlači u duhovne razgovore!... Ah, ja sam zaista samo radi Blažene Djevice dolazila u opatiju... Katkada sam se osjećala sama, vrlo sama. Kao u dane svoga zavodskog života, kad sam se tužna i žalosna šetala po velikom dvorištu, ponavljala sam ove riječi, koje su uvijek vraćale mir i jakost u moje srce: "Život ti je lađa, a ne stanak tvoj!..." (Lamartine)

Kad sam bila sasvim mala, te su mi riječi davale hrabrost. I sada još, usprkos godinama, koje brišu tolike dojmове djetinje pobožnosti, očarava moju dušu slika lađe i pomaže joj podnositi progonstvo... Ne kaže li i Mudrost: "Život je kao lađa koja siječe uzburkane valove i ne ostavlja za sobom nikakva traga svoga hitrog prolaska?... (Mudr 5, 10) Kad mislim na sve to, duša mi roni u neizmjernost, i čini mi se kao da se već dodirujem vječne obale... Čini mi se da me Isus grli... I kao da vidim Nebesku Majku gdje mi dolazi u susret s tatom... mamom... i sa četiri anđelka... Mislim da napokon uživam zauvijek pravi, vječni život u obitelji...

Pred Marijin ulazak u Karmel

Ali prije nego to ću vidjeti obitelj okupljenu oko očinskog ognjišta u nebesima, morala sam proći kroz mnogo rasanaka. Iste godine kad sam primljena kao dijete Blažene Djevice uzela mi je ona moju dragu Mariju, jedinu potporu moje duše... Marija me je vodila, tješila i pomagala u kreposnu životu; ona je bila moje jedino proročište. Bez sumnje je Paulina ostala duboko u mom srcu, ali Paulina je bila daleko, jako daleko od mene!... Pretrpjela sam mučeništvo, da se naviknem živjeti bez nje, da vidim između nje i sebe neprohodne zidove; ali napokon sam spoznala žalosnu stvarnost: Paulina je bila izgubljena za mene, gotovo isto tako kao da je umrla. Ona me je uvijek voljela, molila se za mene, ali u mojim očima moja je ljubljena Paulina postala sveticom, koja više nije smjela shvaćati zemaljske stvari; i da je ona poznavala nevolje svoje jadne Terezije, one bi je morale zaprepatiti i spriječiti je da je toliko ne ljubi... Inače, sve da sam joj htjela povjeriti svoje misli kao u Buissonnetsu, ne bih to bila

mogla, jer je razgovor bio uvijek samo za Mariju. Celina i ja smjele smo doći samo na kraj razgovora, upravo toliko da smo se mogle zagrliti...

Tako sam ja uistinu imala samo Mariju, ona mi je bila tako reći nenadoknadviva, samo sam joj kazivala svoje skrupule i bila sam joj tako poslušna da nikada moj ispovjednik nije upoznao moju ružnu bolest; ja bih mu rekla samo broj grijeha koje mi je Marija dopustila da mu kažem, i nijedan više; tako sam mogla biti smatrana kao najmanje skrupulozna duša na svijetu, premda sam to bila u najvišem stupnju... Marija je dakle znala sve što se dogodilo u mojoj duši, znala je i moje želje za Karmelom; ja sam je toliko voljela da nisam mogla živjeti bez nje.

Boravak u Trouvilleu

Naša nas je ujna svake godine pozivala redom k sebi u Trouville; ja bih vrlo rado išla onamo, ali s Marijom! Kad je nisam imala, jako sam se dosađivala. Jednom sam se međutim nauživala u Trouvilleu; to je bilo one godine kad je tata putovao u Carigrad. Da nas malo rasonodi (jer smo bile vrlo žalosne što je tata tako daleko), Marija nas je poslala, Celinu i mene, petnaest dana na more. Ja sam se ondje mnogo zabavljala jer sam imala svoju Celinu. Ujna nam se pobrinula za sve moguće zabave, šetnje na magarcu, ribolov na jegulje, itd. Ja sam bila još pravo dijete unatoč svojih 12 i pol godina. Sjećam se kako sam se radovala stavljajući u kosu lijepu svijetloplave vrpce što mi ih je dala ujna; sjećam se također da sam se još u Trouvilleu ispovijedala za ovo djetinje veselje koje se meni činilo grijehom...

Jedne večeri iskusila sam nešto što me je veoma razočaralo. Marija (Guerin), koja je gotovo uvijek bila bolesna, često je cmizdrila. Tada bi je moja ujna mazila, obasipala najnježnijim imenima, i moja draga sestričnica jednako je i dalje plakala govoreći da je boli glava. Mene je također gotovo svakog dana boljela glava, ali se nisam na to tužila. Jedne večeri odlučih oponašati Mariju; latim se dakle plakati sjedeći u jednom naslonjaču u kutu salona. Odmah se Ivana i ujna užurbaše oko mene, pitajući me što mi je. Odgovorih kao Marija: "Boli me glava." Čini se da mi nije polazilo za rukom jadikovanje, nikako ih nisam mogla uvjeriti da bi me glavobolja natjerala u plač. Mjesto da me maze, govorili su mi kao odrasloj osobi, a Ivana me blago ukori što nemam povjerenja u ujnu: Ivana je naime mislila da imam neki nemir savjesti...

Napokon je to prošlo samo na moj račun, i ja tvrdo odlučih da neću više oponašati drugih. Tada sam shvatila i basnu "o magarcu i psiću" (La Fontaine). Ja sam bila onaj magarac koji je vidio kako ljudi maze psića te i on digao svoje teško kopito na stol da i njega pomiluju. Ali jao! Ako i nisam dobila batine kao jedna životinja, dobila sam zaista svoj dio, i to me je za sav život izliječilo od želje da svraćam na se pažnju. Jedini pokušaj da to postignem stajao me preskupo!...

Slijedeće godine, u kojoj je otišla od nas moja draga kuma, pozvala me ujna još jednom k sebi (u srpnju 1886), ali ovaj put samu, i ja sam se osjećala tako tuđa da sam poslije dva ili tri dana oboljela te me je trebalo odvesti natrag u Lisieux. Moja bolest, za koju su se uplašili da je teška, bila je samo čežnja za Buissonnetsom. Čim sam prekoračila kućni prag, zdravlje mi se vratilo... I toj je djevojčici dragi Bog imao oduzeti oslonac koji ju je vezao sa životom!...

Čim sam doznala za Marijinu odluku, odlučila sam da neću više tražiti nikakva veselja na zemlji...

Terezijina soba

Poslije svoga izlaska iz zavoda nastanila sam se u staroj slikarskoj sobi Paulininoj, koju sam uredila po svom ukusu. To je bio pravi bazar, zbirka pobožnosti i raznih rijetkosti, vrt i ptičnjak... Tako je u dnu na zidu visio velik križ od crnog drveta bez Krista, i nekoliko crteža koji su mi se sviđali. Na drugom zidu bila je košarica podstavljena muselinom i ukrašena ružičastim vrpcama, u kojoj je bilo ukrasnog bilja i cvijeća. Napokon, na zadnjem zidu, smjestio se samo portret Pauline u dobi od deset godina. Ispod toga portreta imala sam stol, na kojem je bio smješten velik kavez s velikim brojem ptica, kojih je skladno cvrkutanje razbijalo glavu posjetiocima, ali ne i njihovoj maloj gospodarici, koja ih je jako milovala... Bio je ondje još bijeli ormarić, pun mojih školskih knjiga, bilježnica itd. Na ormariću bio je postavljen kip Blažene Djevice s vazama u kojima je uvijek bilo prirodnog cvijeća, i sa svijećnjacima; svuda unaokolo bilo je mnoštvo malih kipova svetaca i svetica, malih košarica od školjki, kutija od bijelog debelog papira itd. Napokon, pod prozorom mi je visio moj vrt, gdje sam njegovala cvijeće u loncima (najrjeđe što sam ga mogla naći). Imala sam još jedan stolić za cvijeće u svom "muzeju", gdje sam stavljala povlašteno bilje... Pred prozorom bio je smješten moj stol, sa zelenim pokrivačem: nasred toga pokrivača stavila sam pješćanik, mali kip svetoga Josipa, jastučić za sat, košarice cvijeća, tintarnicu itd. Nekoliko šepavih stolica i krasna postelja Paulinine lutke završavahu sav moj uređaj. Zaista, ta siromašna mansarda bijaše poseban moj svijet, i ja bih, kao gospodin de Maistre, mogla sastaviti knjigu s naslovom "Šetnja po mojoj sobi". U toj sobi rado sam ostajala čitave sate da učim i razmišljam uz lijepi pogled koji se pružao pred mojim očima...

Kad sam saznala da će Marija otići, moja je soba izgubila za mene svaki žar; nisam htjela ni jedan jedini čas ostaviti dragu sestru koja je imala doskora odletjeti... Koliko sam joj prilika pružila za djela strpljivosti! Svaki put kad sam prolazila ispred vrata njezine sobe kucala sam dok mi nije otvorila, i grlila sam je od svega srca: htjela sam si stvoriti zalihu poljubaca za sve vrijeme koje sam imala biti bez njih.

Drugo putovanje u Alencon

Mjesec dana prije Marijina ulaska u Karmel poveo nas je tata u Alencon, ali to putovanje nije bilo nimalo nalik na prvo, sve je tu bilo za mene žalost i gorčina. Ne bih mogla izreći suze koje sam prolila na maminu grobu jer sam zaboravila ponijeti kitu različaka koje sam za nju nabrala. Ja sam zaista od svega sebi stvarala muku! To je sasvim protivno nego danas, jer mi dragi Bog daje milost da me nikakva kratkotrajna stvar ne može utući. Kad se sjećam proteklog vremena, moja duša je prepuna zahvalnosti videći dobročinstva koja sam primila s neba; zbila se tolika promjena u meni da se ne mogu prepoznati... Istina je da sam željela milost da nad svojim činima imam neograničenu vlast, da budem njihov gospodar, a ne sluga. Te riječi iz knjige "Nasljeduj Krista" (III, 38, 1) duboko su me dirale, ali ja sam morala, da tako kažem, svojim željama plaćati tu neprocjenjivu milost. Bila sam još samo dijete koje kao da nije imalo druge volje nego samo volju drugih, i zbog toga su ljudi u Alenconu govorili da sam slaboga značaja...

Dok sam ja bila na tom putovanju, Leonija je pokušala ući u klarise; ja sam se rastužila zbog njezina izvanrednog ulaska, jer sam je jako voljela i jer je nisam mogla zagrliti prije njezina odlaska.

Nikada neću zaboraviti dobrote i zbunjenosti našega jasnoga tatice kad je došao s viješću da je Leonija već obukla odjeću klarise... Poput nas, i on je to smatrao vrlo čudnim, ali nije htio

ništa reći videći koliko je Marija nezadovoljna. Poveo nas je u samostan, i ondje sam osjetila stiskanje srca kao što ga još nikada prije nisam osjetila videći samostan; to je u meni stvaralo sasvim suprotan dojam nego Karmel, gdje mi je sve širilo srce... Pogled na redovnice nije me više očaravao, i nisam više imala napast da ostanem među njima. Ta sirota Leonija bila je međutim vrlo umiljata u svojoj odjeći; rekla nam je neka dobro pogledamo njezine oči jer ih nećemo više vidjeti (klarise se naime pokazuju samo sa spuštenim očima), ali dragi se Bog zadovoljio sa dva mjeseca žrtve, i Leonija se vratila da nam pokaže svoje plave oči, vrlo često orošene suzama...

Kad sam odlazila iz Alencona, mislila sam da će Leonija ostati kod klarisa; zato sam se vrlo tužna lica udaljila od žalosne ulice "polumjeseca". Bile smo još samo tri, a doskora nas je i naša draga Marija imala napustiti...

Marija ulazi u Karmel

15. listopada bio je dan rastanka! Od radosne i brojne obitelji u Buissonnetsu ostale su još samo dvije posljednje djevojčice... Golubice su pobjegle iz očinskog gnijezda, a one koje su ostale htjele su također odletjeti za njima, ali njihova krila bijahu još preslaba da bi mogle poletjeti...

Dragi Bog, koji je htio dozvati k sebi najmanju i najslabiju od svih, požurio se da ojača njezina krila. On, kojemu se mili pokazivati svoju dobrotu i svoju moć služeći se najneuglednijim sredstvima, zaista je odlučio pozvati mene prije Celine, koja je bez sumnje više zasluživala tu milost. Ali Isus je znao kako sam slaba, i zato mi je sakrio prvu predstavu u šupljinu stijene. (Usp. Pjesma nad pjesmama II, 14)

Kad je Marija ušla u Karmel, bila sam još jako skrupulozna. Kad se više nisam mogla povjeravati njoj, okrenula sam se k nebu. Obratila sam se onoj četvorici anđelaka koji su prije mene otišli onamo gore, jer sam mislila da te nevine duše koje nisu nikada znale za nemir i strah moraju požaliti svoju sirotu sestricu koja trpi na zemlji. Govorila sam im djetinje prostodušno, ističući im da sam kao posljednje dijete u obitelji uvijek bila najviše ljubljena, najviše obasipana nježnošću svojih sestara, te da bi mi i oni, da su ostali na zemlji, bez sumnje dali dokaza o svojoj ljubavi... Njihov odlazak u nebo nije po mom mišljenju smio biti razlogom da me zaborave. Naprotiv, budući da se nalaze u mogućnosti da crpu iz božanske riznice, treba da odande uzmu za mene mir i da mi tako pokažu da se i u nebu znade ljubiti...

Na odgovor nisam dugo čekala: brzo je mir preplavio moju dušu svojim slatkim valovima, i ja shvatih, ako sam ljubljena na zemlji, da sam ljubljena i u nebu... Od toga časa porasla je moja odanost prema mojoj braći i sestrama, i ja često volim razgovarati s njima, govoriti im o tugama progonstva... o svojoj želji da im se naskoro pridružim u nebeskoj domovini...

Peto poglavlje: POSLIJE BOŽIĆNE MILOSTI (1886-1887)

Ako me je nebo obasipalo milostima, nije to bilo zato što bih ih zasluživala: bila sam još vrlo nesavršena. Ja sam, istina, imala veliku želju da živim kreposnim životom, ali sam to radila na vrlo čudan način. Evo jednog primjera.

Terezijina pretjerana osjetljivost

Kako sam bila posljednje dijete, nisam bila navikla da se sama poslužujem. Celina bi uredila sobu gdje smo zajedno spavale, a ja nisam radila nikakav kućanski pasao. Kad je Marija stupila u Karmel, ja sam katkada, da razveselim dragoga Boga, pokušala namjestiti krevet ili sam uvečer, ako Celine nije bilo kod kuće, unijela njezine lonce sa cvijećem. Kako sam rekla, činila sam to radi dragoga Boga, i zato nisam trebala očekivati hvalu stvorova. Ali jao, bilo je to sasvim drugačije. Ako se kojom nesrećom na Celini nije vidjelo da je sretna i iznenađena mojim malim uslugama, nisam bila zadovoljna i dokazivala sam joj to svojim suzama...

Bila sam uistinu nepodnošljiva zbog svoje prevelike osjetljivosti. Tako na primjer, ako se dogodilo da sam nehotice samo malo ražalostila nekoga koga sam voljela, onda sam, mjesto da se svladam i da ne plačem, a to je još povećavalo moju pogrešku mjesto da je umanjuje, plakala kao Magdalena, a kad sam se počela tješiti zbog same pogreške, onda sam plakala što sam prije plakala... Sva su uvjerenja bila beskorisna, i ja nisam mogla postići da se popravim od te tužne pogreške.

"Obraćenje" u božićnoj noći 1886.

Ne znam kako sam se uljuljavala u slatku nadu da ću ući u Karmel, a bila sam još u povojima djetinjstva!... Trebalo je da dragi Bog učini malo čudo da bih ja postala velika u jedan čas, i to je čudo učinio na nezaboravni dan Božića. Te je sjajne noći, koja obasjava slatkoću Presvetog Trojstva, Isus, slatko Djetešce od jednog sata, pretvorio noć moje duše u bujicu svjetla... Te noći, kad je htio da postane slab i da trpi za moju ljubav, On me je učinio jakom i hrabrom, naoružao me svojim oružjem, i poslije te blagoslovljene noći nisam nijednom bila poražena u boju, nego sam naprotiv išla od pobjede do pobjede i počela, da tako kažem, "stupati putem diva"!... (Ps 18, 5) Izvor mojih suza je presahnuo i otada se samo rijetko i teško otvarao; tako se obistinila ona riječ koja mi je bila rečena: "Ti toliko plačeš u djetinjstvu da poslije više nećeš imati suza da ih liješ!..."

Bilo je to 25. prosinca 1886. kad sam primila milost da izađem iz djetinjstva, jednom riječju, milost potpunog obraćenja.

Vratili smo se s ponoćke gdje sam imala sreću da primim Boga jakoga i moćnoga. Stigavši u Buissonnets, veselila sam se što ću naći svoje cipele u kaminu. Taj nam je stari običaj donosio toliko veselja u doba našega djetinjstva da je Celina htjela da i dalje postupa sa mnom kao s malim djetetom jer sam bila najmanja u obitelji... Tata je rado gledao moju sreću, slušao moje uzvike radosti kad bih izvukla koje iznenađenje iz začaranih cipela, i radost moga ljubljenoga kralja još bi mnogo povećavala moju sreću. Ali Isus, hoteći mi pokazati da se moram osloboditi svojih djetinjih pogrešaka, oduzeo mi je i te nedužne radosti. Dopustio je da se tata, umoran od ponoćke, ozlovolji videći moje cipele u kaminu i da rekne ove riječi, koje su mi se zasjekle u srce: "Napokon, sreća da je to posljednja godina!..." Ja se tada uspnem stubama da odložim šešir, a Celina, poznavajući moju osjetljivost i videći sjajne suze u mojim očima, htjede također zaplakati, jer me je veoma voljela i razumjela moju tugu. Ona mi reče: "Terezijo, nemoj silaziti dolje, bit će ti vrlo teško, ako odmah pogledaš u svoje cipele." Ali Terezija nije više bila ista, Isus je promijenio njezino srce! Zadržavajući suze, siđem brzo dolje, i susprežući kucaje srca, uzmem svoje cipele, stavim ih pred tatu i veselo izvadim sve darove pokazujući se sretna kao kakva kraljica. Tata se smijao, postao je ponovno radostan, a Celini je bilo kao da sanja!... Na sreću, to je bila slatka stvarnost, mala Terezija našla je ponovno duševnu jakost koju je izgubila u dobi od četiri i pol godine, i imala ju je sačuvati zauvijek!

U toj svijetloj noći započe treće razdoblje moga života, najljepše od svih, najpunije nebeskih milosti... U jednom je času Isus izvršio djelo koje ja nisam mogla izvršiti u deset godina; Isus ga je izvršio zadovoljavajući se mojom dobrom voljom koje mi nikada nije nedostajalo. Mogla sam mu reći poput njegovih apostola: "Gospodine, svu sam noć lovila, a nisam ništa uhvatila." (Lk 5, 5) Još milosrdniji prema meni nego prema svojim učenicima, Isus sam uze mrežu, baci je i izvuče je punu riba... On učini mene ribarom duša, osjetih veliku želju da radim na obraćenju grešnika, želju koju nikada prije nisam osjetila tako živo... Osjetih, jednom riječju, kako ljubav ulazi u moje srce, osjetih potrebu da za- boravim sebe kako bih sijala veselje, i otada sam bila sretna!

Terezijina revnost za duše

Gledajući jedne nedjelje sliku našega Gospodina na križu, dirnula me krv koja je kapala iz jedne od njegovih božanskih ruku. Osjetih veliku žalost misleći na to kako je ta krv kapala na zemlju a da se nitko nije požurio da je pokupi, i ja odlučih da ću u duhu stalno biti podno križa da hvatam božansku rosu koja je tekla s njega, shvaćajući da ću je tada morati rasipati na duše... Neprestano je također u mom srcu odzvanjao uzvik Isusov na križu: "Žedan sam" (Iv 19, 28) Te su riječi raspirivale u meni nepoznat i veoma živ žar ... Htjela sam napojiti svoga Ljubljenoga, a sama sam se osjećala kako me pali žeđa za dušama... Ali tada me još nisu privlačile duše svećenika, nego duše velikih grešnika; gorjela sam od želje da ih otmem vječnome ognju.

Da potakne moju revnost, dragi mi je Bog pokazao da su mu moje želje ugodne.

Terezijin "prvi grešnik"

Čula sam govoriti o velikom zločincu koji je upravo bio osuđen na smrt zbog užasnih zločina, a po svemu se činilo da će umrijeti bez pokajanja. Ja sam htjela pod svaku cijenu spriječiti da ne dođe u pakao, i da to postignem, upotrijebila sam sva sredstva koja se mogu zamisliti. Osjećajući da sama od sebe ne mogu ništa, prikazala sam dragom Bogu sve neizmjerne zasluge našega Gospodina i blago svete Crkve. Napokon sam zamolila Celinu da dade čitati misu na moje nakane. Nisam se usudila da sama zamolim misu bojeći se da ne bih bila prisiljena priznati da je to za velikog zločinca Pranzinija. Nisam to htjela reći ni Celinu, ali ona me svojim tako nježnim i tako upornim pitanjima natjerala da joj odam svoju tajnu. Ona ne samo da mi se nije rugala, nego me još zamolila da mi smije pomoći da obratim svoga grešnika. Ja prihvatih njezinu pomoć sa zahvalnošću, jer bih bila voljela da se svi stvorovi ujedine sa mnom da izmolimo milost za krivca.

Osjećala sam u dnu srca sigurnost da će naše želje biti ispunjene, ali da se ohrabrim i uzmognem dalje moliti za grešnike, rekoh dragom Bogu da sam potpuno uvjeren da će oprostiti jednom nesretniku Pranziniju, a da ću to vjerovati i onda ako se ne ispovjedi i ne pokaže nikakva znaka kajanja; toliko pouzdanja imam u neizmjereno milosrđe Isusovo ali ga ipak molim samo jedan znake kajanja za moju jednostavnu utjehu...

Moja molitva bila je doslovce uslišana! Usprkos tatinoj zabrani da ne smijemo čitati nikakvih novina, nisam smatrala da sam neposlušna ako pročitam mjesta koja su govorila o Pranziniju. Sutradan iza njegova smaknuća dođe mi pod ruku dnevnik La Croix. Otvorih ga žurno, i što vidjeh? . Ah, suze odadoše moje uzbuđenje, te sam se morala sakriti... Pranzini se nije ispovjedio, popeo se na stratište i spremao se da turi glavu u kobni otvor, kad se najednom, obuzet nenadanim nadahnućem, okrenuo, pograbio raspelo koje mu je pružao svećenik, i poljubio tri puta njegove presvete rane!... Zatim je njegova duša otišla da primi milosrdnu osudu Onoga koji izjavljuje da će na nebu biti veća radost nad jednim grešnikom koji se pokajo nego nad devedeset i devet pravednika kojima ne treba pokajanja... (Lk 15, 7)

Dobila sam znaka koji sam molila, i taj je znak bio vjerna slika milosti koje mi je Isus udijelio da me privuče da molim za grešnike. Nije li pred ranama Isusovim, kad sam vidjela kako teče njegova božanska krv, ušla u moje srce žeđa za dušama? Htjela sam ih napojiti ovom neokaljanom krvi koja ih je imala očistiti od njihovih mrlja; i usne moga "prvoga djeteta" pripiše se na presvete rane! . Kako li neizrecivo slatka odgovora! . Ah, poslije ove jedinstvene milosti moja je želja za spasavanjem duša rasla svakoga dana bilo mi je kao da

čujem Isusa kako mi govori kao Samaritanki: "Daj mi piti!" (Iv 4, 7) To je bila prava uzajamna ljubav: dušama sam davala krv Isusovu, Isusu sam prikazivala te iste duše, osvježene božanskom rosom. Tako mi se činilo da mu gasim žeđu, i što sam mu više davala piti, to se više povećavala žeđa moje uboge male duše, i tu mi je žarku žeđu davao On kao najsladši napitak svoje ljubavi...

Duhovni napredak Terezijin

U zaista kratko vrijeme znao me je dragi Bog izvesti iz uskoga kruga u kojem sam se vrtjela ne znajući kako da iz njega izađem. Kad vidim put koji sam prevalila s njegovom pomoću, moja je zahvalnost velika, ali moram dakako priznati: ako je i bio učinjen najveći korak, preostajalo mi je još mnogo stvari da ih se odreknem.

Oslobodivši se skrupula i pretjerane osjetljivosti, moj se duh brzo razvio. Uvijek sam ljubila veliko, lijepo, ali u to vrijeme obuzela me silna želja za znanjem. Ne zadovoljavajući se satovima i zadaćama koje mi je davala moja učiteljica, ja sam počela posebno proučavati povijest i prirodne nauke. Ostale nauke ostavljale su me ravnodušnom, ali ove dvije grane privlačile su svu moju pažnju. Tako sam za nekoliko mjeseci stekla više znanja nego za vrijeme svoga školovanja. Ah, to je možda bila samo taština i žalost duha... (usp. Prop. 2, 11)

Često mi je dolazilo na pamet poglavlje iz knjige "Nasljeduj Krista" (III, 43) gdje se govori o naukama, ali ja sam nalazila načina da to ipak nastavim, govoreći sama sebi da, u dobi za učenje, nije zlo ako to činim. Ne vjerujem da sam uvrijedila dragoga Boga (premda uviđam da sam u tom provela beskorisno vrijeme), jer sam za to učenje upotrebljavala samo određen broj sati koje nisam htjela premašiti, da tako umrtvim svoju odviše živu želju za znanjem...

Bila sam u najpogibeljnijoj dobi za mlade djevojke, ali dragi je Bog učinio za mene ono što pripovijeda prorok Ezekijel u svojim proroštvima (16, 8-13): "Prolazeći kraj mene Isus je vidio da je došlo vrijeme za mene da budem ljubljena. On je učinio savez sa mnom, i ja sam postala njegova... On je nada mnom raširio svoju kabanicu, oprao me u dragocjenim mirisima, odjenuo me u vezene haljine, dajući mi ogrlica i uresa neprocijenjenih... Nahratio me najfinijim brašnom, medom i uljem u izobilju... Tada sam postala lijepom u njegovim očima, i On me je učinio moćnom kraljicom!... "

Da, Isus je sve to učinio za mene. Mogla bih uzeti svaku riječ koju sam upravo napisala i pokazati kako se ostvarila na moje dobro, ali već su milosti koje sam gore iznijela dovoljan dokaz za to. Govorit ću stoga samo o hrani koju mi je Gospodin podijelio u izobilju.

Duhovno štivo

Već sam se dugo hranila čistim brašnom što se nalazi u knjizi "Nasljeduj Krista". To je bila jedina knjiga koja mi je koristila, jer još nisam bila pronašla blaga sakrivena u Evanđelju. Znala sam napamet gotovo sva poglavlja ove drage knjižice, koja me nikada nije ostavljala. Ljeti sam je nosila u džepu, zimi u svom mufu; bila je kao srasla sa mnom. Kod ujne su se rado zabavljali njom, otvarali je nasumce i davali mi da čitam poglavlje koje im je upravo palo u oči. Kad mi je bilo četrnaest godina, dragi je Bog vidio da je kod moje tolike želje za znanjem potrebno da mi "čistom brašnu" doda "meda i ulja u izobilju". Taj med i to ulje našla sam u predavanjima velečasnog Arminjona "o svršetku vidljivog svijeta i o tajnama budućeg života". Tu je knjigu posudio tata od mojih dragih karmelićanki, a ja sam protiv svoga običaja (jer nisam čitala tatinih knjiga) zamolila da je smijem čitati.

To štivo bilo je još jedna od najvećih milosti u mom životu. Čitala sam tu knjigu kod prozora svoje sobe za učenje, i dojam koji sam osjetila od toga štiva tako je dubok i sladak da ga ne mogu iskazati.

Sve velike istine vjere, tajne vječnosti, uranjahu moju dušu u sreću koja nije bila od ovoga svijeta... Osjećala sam već unaprijed ono što je Bog pripremio onima koji ga ljube (1 Kor 2, 9) - ne okom ljudskim, nego okom srca - i videći da vječne nagrade nisu ni u kakvu omjeru prema lakim žrtvama ovoga života (Rim 8, 18), htjela sam ljubiti, ljubiti Isusa žarko, dati mu tisuću znakova ljubavi dok mi je to još moguće... Prepisala sam više odlomaka o savršenoj ljubavi i o dočeku što će ga dragi Bog prirediti svojim odabranicima u času kad On sam postane njihova velika i vječna nagrada. Ponavljala sam bez prestanka riječi ljubavi koje su zapalile moje srce.

Duhovno prijateljstvo među sestrama

Celina je postala moja pouzdanica, njoj sam povjeravala svoje skrovite misli. Od Božića mogle smo se razumjeti, razlika u dobi nije više postojala, jer sam ja postala velika stasom, a osobito velika u milosti... Prije toga vremena često sam se tužila da uopće ne znam tajne Celinine. Ona mi je govorila da sam premalena i da moram rasti "do visine stolića" da bi ona mogla imati povjerenja u mene... Ja sam se znala popeti na taj dragocjeni stolić kad bih bila kraj nje, govoreći joj neka mi govori povjerljivo, ali moja je lukavost bila beskorisna, jer nas je još dijelila neka udaljenost!...

Isus, koji je htio da zajedno napredujemo, stvorio je u našim srcima veze jače od krvnih. On nas je učinio sestrama po duši, na nama se ostvariše ove riječi iz Duhovne pjesme svetoga Ivana od Križa (zaručnica kliče govoreći Zaručniku):

"Iduć tvojim stopama,

Djevice po putu lako polijeću.

Sveti dodir tvoje iskre,

Vino mirisno,

U srcu im bude težnje slatke, božanstvene."

Da, vrlo smo lako slijedile stope Isusove. Iskre ljubavi koje je punim rukama sijao u naše duše, vino slatko i jako kojim nas je požio, uklanjahu ispred naših očiju prolazne stvari, a s naših su usana izlazili uzdasi ljubavi kojima nas je On nadahnjivao.

Razgovori na "vidikovcu"

Kako su bili slatki razgovori koje smo vodile svake večeri na vidikovcu! Pogled bi nam zaronio u daljinu, mi bismo gledale bijeli mjesec kako se polako uspinje iza velikoga drveća... srebrnaste odsjeve koje je širio preko usnule prirode... sjajne zvijezde koje su treperile u dubini nebeskoga modrila... laki šapat večernjeg povjetarca koji je lagano gonio nebom bijele oblake: sve je dizalo naše duše k nebu, k lijepom nebu od kojeg smo vidjele tek bistro naličje...

Ne znam da li se varam, ali čini mi se da je izljev naših duša bio sličan kao u svete Monike i njezina sina kad su u ostijskoj luci ostali kao izgubljeni u zanosu gledajući divote Stvoriteljeve!... Čini mi se da smo primale milosti tako uzvišena reda kao što su ih dobivali veliki sveci. Kako stoji u knjizi "Nasljeđuj Krista" (III, 43, 4), dragi se Bog objavljuje katkada usred živog sjaja, a katkada "lako zastrt, pod sjenama i slikama". Upravo tako udostojao se pokazivati se našim dušama, ali kako je bila prozirna i laka koprena koja je Isusa otimala našim pogledima!... Sumnje nije moglo biti, više nije bila potrebna vjera ni ufanje, ljubav nas je osposobila da nađemo na zemlji Onoga koga smo tražile.

"Nađosmo ga sama, i On nam dade svoj cjelov, da nas ubuduće nitko ne može prezirati."
(Pjesma nad pjesmama 8, 1)

Tako velike milosti nisu mogle ostati bez plodova, bili su to obilni plodovi, a krepostan život postao nam je sladak i prirodan. U početku je moje lice često odavalo borbu, ali malo po malo iščezao je taj dojam, a odricanje mi je postalo lako, dapače i u prvi čas. Isus je rekao: "Onome koji ima dat će se još, i on će biti u obilju." (Mt 13, 12) Za jednu vjerno primljenu milost davao mi je mnoštvo drugih... On se sam davao meni u svetoj Pričesti češće nego bih se bila usudila nadati. Uzela sam kao pravilo vladanja da bez izuzetka primam sve pričesti koje bi mi moj ispovjednik davao, ali sam puštala da on određuje broj, i nikada ga nisam molila za više. U to vrijeme nisam imala hrabrosti koju imam danas; inače bih radila drugačije, jer sam čvrsto uvjeren da duša mora reći svome ispovjedniku želju koju osjeća za primanjem Boga. On ne silazi svaki dan s neba zato da ostane u zlatnom ciboriju, nego da nađe drugo nebo koje mu je neizmjereno milije nego prvo: nebo naše duše načinjeno po njegovoj slici, živi hram Presvetoga Trojstva!...

Isus, jedini vođa Terezijin

Isus, koji je vidio moju želju i čestitost moga srca, dopustio je da mi u mjesecu svibnju moj ispovjednik kaže da se pričestim četiri puta na tjedan, a kad je taj lijepi mjesec prošao, dodao je i petu pričest svaki put kad bi se desio koji blagdan. Obilje slatkih suza poteče iz mojih očiju kad sam izlazila iz ispovjedaonice: činilo mi se da sam Isus želi da mi se daje, jer sam bila samo kratko vrijeme na ispovijedi. Nikada nisam ni riječi govorila o svojim unutarnjim osjećajima, staza kojom sam stupala bila je tako ravna, tako svijetla da mi nije trebalo drugoga vođe do Isusa... Uspoređivala sam duhovne vođe s vjernim zrcalima koja odražuju Isusa u dušama, govoreći da se kod mene dragi Bog ne služi posrednikom, nego da djeluje izravno!...

Kad vrtlar brižno nastoji oko ploda za koji hoće da mu dozori prije vremena, ne čini to nikad zato da ga ostavi na stablu, nego da ga ponudi na sjajno prostrtu stolu. Sa sličnom je namjerom Isus rasipao svoje milosti na svoj mali cvijetak... Onaj koji je u dane svoga zemaljskog života klicao: "Oče, blagoslivljam te što si ove stvari sakrio od učenih i mudrih i otkrio ih najmanjima" (Mt 11, 25), htio je da u me- ni sine njegovo milosrđe. Budući da sam bila malena i slaba, spuštao se k meni i potajno me upućivao u stvari svoje ljubavi. Ah, da su me mudraci koji su proveli svoj život u učenju došli pitati, zacijelo bi se začudili videći djevojčicu od četrnaest godina kako razumije tajne savršenosti, tajne koje im sve njihovo znanje ne može otkriti, jer za njihovo posjedovanje treba biti siromašan duhom!...

Snazan božanski poziv

Kako kaže sveti Ivan od Križa u svojoj pjesmi, "ja nisam imala ni vođe, ni svjetla, osim onoga koje je sjalo u mom srcu; to me je svjetlo vodilo sigurnije nego podnevno svjetlo, k mjestu gdje me je čekao Onaj koji me savršeno poznaje". To mjesto bijaše Karmel. Ali prije nego ću počinuti u sjeni Onoga koga sam željela (Pjesma nad pjesmama 2, 3), morala sam proći kroz mnoge kušnje. No, božanski poziv bio je tako silan da bih prošla i kroz oganj, da je to bilo potrebno, samo da bih bila vjerna Isusu...

Imala sam samo jednu dušu da me hrabri u mom zvanju, dušu moje ljubljene Majke... Moje srce našlo je u njezinu srcu vjeran odjek, i bez nje zacijelo ne bih stigla na blagoslovljenu obalu koja je nju prije pet godina primila na svoje tlo natopljeno rosom nebeskom...

Da, pet godina bila sam odijeljena od vas, ljubljena moja Majko, mislila sam da sam vas izgubila, ali u času kušnje vaša mi je ruka pokazala put kojim sam imala ići... Trebala mi je ta pomoć, jer sa mi moji pohodi Karmelu postajali sve bolniji; nisam mogla govoriti o svojoj želji da uđem u Karmel a da se ne bih osjećala odbijena. Marija je mislila da sam premlada, te je činila sve što je mogla da spriječi moj ulazak. I vi sami, draga Majko, želeći me iskušati, pokušavali ste katkada stišati moj žar. Napokon, da nisam imala zvanja, bila bih se zaustavila na početku, jer sam nailazila na zapreke čim sam počela odgovarati na Isusov poziv.

Nisam htjela reći Celini svoju želju da tako mlada uđem u Karmel, i to mi je zadavalo još više muke, jer mi je bilo vrlo teško da od nje nešto skrivam... Ta patnja nije potrajala dugo, doskora je moja ljubljena sestra doznala za moju odluku. I ne samo da me nije od toga pokušala odvratiti, nego je s divnom hrabrošću primila žrtvu koju je dragi Bog od nje tražio. Da bi se moglo shvatiti kako je bila velika ta žrtva, trebalo bi znati kako smo tijesno bile povezane... Ista nam je duša, da tako kažem, davala život, već nekoliko mjeseci uživale smo zajedno najsladji život o kojem bi mlade djevojke mogle sanjati; sve je oko nas odgovaralo našim ukusima, imale smo najveću slobodu, mislila sam, ukratko, da je naš život ideal sreće na zemlji... Ali tek što smo počele kušati taj ideal sreće, trebalo se slobodno njega odreći, i moja se ljubljena Celina nije bunila ni jedan čas. Isus nije međutim zvao nju prvu, i ona se mogla na to tužiti... Kako je imala isto zvanje kao ja, trebala je ona ići prva!... Ali kao što su u doba mučenika oni što su ostajali u tamnici veselo davali cjelov mira svojoj braći koja su prva odlazila da se bore u areni, tješeci se mišlju da su možda sačuvani za još veće bojeve, tako je i Celina pustila svoju Tereziju da se udalji i ostala sama za slavnu i krvavu borbu za koju ju je Isus odredio kao odabranicu svoje ljubavi!...

Celina je dakle znala za moje borbe i za moje patnje, ona je u njima sudjelovala kao da se radilo o njezinu zvanju. Od nje se nisam imala bojati da će se protiviti, ali nisam znala kako da tati objavim svoju namjeru... to da mu kažem da bi pustio svoju kraljicu, on koji je već žrtvovala svoje tri starije kćeri?... Ah, koliko li sam unutarnjih borba podnijela prije nego što sam osjetila snagu da govorim... Međutim, trebalo je da se odlučim; bilo mi je blizu četrnaest i po godina, još nas je samo šest mjeseci dijelilo od lijepe božićne noći kad sam odlučila ući u Karmel, u isti sat kad sam prošle godine primila "moju milost".

Terezija otkriva svoje zvanje ocu

Da otkrijem svoju veliku tajnu, odabrala sam blagdan Duhova (29. svibnja 1887). Cijeli sam dan molila svete apostole da se mole za mene i da mi nadahnu riječi koje sam imala reći...

Nisu li upravo oni trebali da pomognu plašljivom djetetu kojemu je Bog odredio da postane apostolom apostola molitvom i žrtvom? Istom po podne po povratku s večernje našla sam zgodu da govorim sa svojim ljubljenim taticom. On je pošao i sjeo na rub cisterne i ondje je sklopljenih ruku promatrao divote prirode, sunce kojega su zrake izgubile svoju snagu zlatilo je vrškove visokoga drveća, gdje su ptičice veselo cvrkutale svoju večernju molitvu. Lijepo lice tatino imalo je nebeski izražaj, osjećala sam da mir preplavljuje njegovo srce. Bez ijedne riječi došla sam i sjela kraj njega, a oči su mi već bile orošene suzama. On me pogleda nježno, uzme moju glavu i privine je na svoje srce govoreći mi: "Što ti je, moja mala kraljice?... Kaži mi sve..." Zatim ustane kao da bi htio sakriti vlastito uzbuđenje, pođe polagano držeći neprestano moju glavu na svom srcu. Kroz suze sam mu povjerila svoju želju da uđem u Karmel. Tada se njegove suze pomiješale s mojima, ali on ne reče ni riječi da me odvrti od moga zvanja, zadovoljavajući se jednostavno napomenom da sam još premlada za tako ozbiljnu odluku. Ali ja sam tako dobro branila svoju stvar da je tata sa svojom iskrenom i plemenitom naravi brzo došao do uvjerenja da je moja želja - želja samoga Boga, i zato je u svojoj dubokoj vjeri kliknuo da mu dragi Bog iskazuje veliku čast što od njega tako traži njegovu djecu.

Mi smo još dugo nastavili svoju šetnju, a mojem je srcu odlanulo zbog dobrote kojom je moj neusporedivi otac primio moju tajnu, te se blago izlijevalo u njegovo srce. Činilo se da tata uživa u toj tihoj radosti koju daje prinesena žrtva. Govorio mi je kao svetac i rado bih se sjetila njegovih riječi da ih ovdje zapišem, ali sam od njih sačuvala samo tako miomirisno sjećanje da se ne može riječima opisati. Čega se savršeno sjećam, bio je simbolički čin koji je moj ljubljani kralj nesvjesno izvršio. Približivši se jednom malo nižem zidu, pokaže mi skup malih bijelih cvjetova, nalik na sićušne ljiljane, uzme jedan od tih cvjetova i daje mi ga, razlažući mi kako se dragi Bog brinuo da izraste i kako ga je brižno sačuvao do toga dana.

Slušajući njegove riječi, bilo mi je kao da čujem svoju povijest. Tolika je bila sličnost između onoga što je Isus učinio za mali cvijet i za malu Tereziju... Ja sam primila taj cvjetić kao relikviju; opazila sam da je tata, kad ga je htio ubrati, izvukao i sve njegovo korijenje, a da ga nije polomio. Činilo se da mu je bilo određeno da živi još u drugoj zemlji, plodnijoj od nježne mahovine u kojoj su protekla njegova prva jutra... Taj isti čin učinio je tata i sa mnom nekoliko časaka ranije, dopuštajući mi da se uspnem na goru Karmel i da ostavim prijatnu dolinu, svjedoka mojih prvih koraka u životu.

Stavila sam bijeli cvijetak u svoju knjigu "Nasljeduj Krista", kod poglavlja s naslovom "da treba ljubiti Isusa iznad svih stvari" (II, 7). Tu je još i sada, samo mu se stabljika slomila tik do korijena, kao da mi dragi Bog time hoće reći da će doskora raskinuti veze svoga malog cvijetka i da neće dopustiti da uvene na zemlji!

Ujak Guerin se protivi

Kad sam dobila pristanak tatin, mislila sam da ću bez straha moći odletjeti u Karmel, ali još su veoma bolne kušnje imale iskušati moje zvanje. Dršćući sam povjerila svome ujaku odluku koju sam stvorila (8. listopada 1887). On me obasuo svim mogućim znakovima nježnosti, ali mi nije dao dopuštenje za ulazak u Karmel, naprotiv, zabranio mi je da mu govorim o svom zvanju prije dobi od sedamnaest godina. To se protivi ljudskom razboru, govoraše on, poslati djevojčicu od petnaest godina u Karmel; budući da je život karmelićanke u očima svijeta život filozofa, značilo bi učiniti veliku krivicu redu ako bi tko pustio neiskusnu djevojčicu da ga prigrlji... Svi bi o tome govorili, itd., itd. Na kraju reče da bi se moralo dogoditi čudo da bi on pristao na moj ulazak u Karmel.

Vidjela sam dobro da bi sva uvjeravanja bila beskorisna, zato sam se povukla, dok mi je srce tonulo u najdublju gorčinu. Jedina moja utjeha bila je molitva, molila sam Isusa da načini traženo čudo jer ću se samo uz tu cijenu moći odazvati njegovu pozivu.

Prošlo je prilično dugo vremena dok sam se ponovno usudila govoriti s ujakom. Stajalo me mnogo muke da pođem k njemu; on sa svoje strane kao da više nije mislio na moje zvanje, ali kasnije sam saznala da ga je moja žalost mnogo promijenila u moju korist.

Prije nego je dragi Bog rasvijetlio moju dušu zrakom nade, htio mi je poslati veoma bolno mučeništvo, koje potraja tri dana. Oh, nikad nisam tako dobro razumjela, kao za vrijeme te kušnje, boli Blažene Djevice i svetoga Josipa, kad su tražili božansko Dijete Isusa... Bila sam u žalosnoj pustoši ili bolje, moja je duša bila nalik na krhku barčicu, prepuštenu bez kormilara na milost i nemilost burnim valovima. . Znam da je Isus bio ondje i spavao u mom čamcu, ali noć je bila tako crna da mi je bilo nemoguće da ga vidim; ništa me nije obasjavalo, dapače ni munja nije proparala tamnih oblaka... Bez sumnje, svjetlost munje vrlo je žalosna svjetlost, ali ipak, da je oluja provalila otvoreno, ja bih bar na jedan trenutak mogla vidjeti Isusa... To je bila noć, duboka noć duše... Poput Isusa u vrtu njegove smrtne borbe osjećala sam se i ja sama, ne nalazeći utjehe ni na zemlji ni sa nebesa, dragi Bog kao da me je napustio!... Priroda kao da je učestvovala u mojoj gorkoj žalosti: kroz ta tri dana nije sunce pokazalo ni jedne jedine svoje zrake, a kiša je padala kao iz kabla. (Opazila sam da je u svim ozbiljnim prilikama moga života priroda bila slika moje duše: u dane suza nebo je plakalo sa mnom, u dane radosti sunce je slalo napretek svoje radosne zrake, a nebesko modriilo nije bilo zamračeno ni jednim oblakom...)

Četvrti dan napokon, bila je upravo subota, dan posvećen slatkoj Kraljici nebesa, poslala sam u posjet ujaku. Kako sam se iznenadila kad sam vidjela kako me gleda i zove u svoju radnu sobu premda mu nisam pokazala želju za tim!... On me poče blago koriti što je vidio da ga se bojim, a onda mi reče da nije potrebno tražiti čudo: on je samo molio dragoga Boga da mu dade "iskrenu naklonost srca", i Bog ga je uslišao... Ah, nisam više bila u napasti da molim čudo, jer se za mene čudo već dogodilo: ujak nije više bio isti. Bez ikakvih aluzija na ljudski razbor reče mi da sam ja cvijetak što ga je dragi Bog htio ubrati, i on se više neće tome opirati!...

Taj konačni odgovor bio je zaista dostojan njega. Po treći put je taj kršćanin drugih vremena dopuštao da se jedna od pokćerki njegova srca zakopa daleko od svijeta. Moja je ujna također bila divna nježnošću i razboritošću. Ne sjećam se da je za vrijeme moje kušnje rekla ijednu riječ koja bi mi kušnju mogla povećati; vidjela sam da ima mnogo samilosti prema svojoj jadnoj maloj Tereziji, i tako, kad sam dobila pristanak svoga dragog ujaka, dala mi je i ona svoj, ali mi je na tisuću načina htjela pokazati da će joj moj odlazak zadati tugu... Jao, naši dragi rođaci nisu tada ni izdaleka slutili da će im biti potrebno još dva puta ponoviti istu žrtvu... Ali kad je dragi Bog pružao ruku da traži, nikada je nije pružao praznu, i njegovi najmiliji prijatelji mogli su iz nje obilno crpsti jakost i hrabrost koje su im bile tako potrebne... Ali moje me srce zanosi jako daleko od moga predmeta, jer mu se vraćam gotovo nerado.

Poslije odgovora moga ujaka, vi shvaćate, draga Majko, s kakvim sam veseljem krenula natrag u Buissonnets pod "lijepim nebom na kojemu su se oblaci potpuno raspršili"!... I u mojoj je duši prestala noć. Isus se probudio i vratio mi moju radost, buka valova stišala se; mjesto vjetra kušnje lagani je povjetarac nadimao moje jedro, te sam mislila da ću brzo stići na blagoslovljenu obalu koju sam vidjela sasvim pred sobom. Ona je zaista bila vrlo blizu

mojega čamca, ali više nego jedna oluja imala se još podići i, otimajući mu iz vidika njegov sjajni svjetionik, zadavati mu strah da se udaljio u nepovrat od tako žarko žuđene obale... .

Poglavar Karmela se protivi

Nekoliko dana poslije ujakova pristanka došla sam vas posjetiti, ljubljena moja Majko, i rekoh vam svoju radost što su sve moje kušnje prošle. Ali kakvo je bilo moje iznenađenje i moja žalost kad ste mi rekli da velečasni superior ne pristaje na moj ulazak prije dvadeset i prve godine... Nitko nije mislio na tu zapreku, najveću od svih. Međutim, ne gubeći srčanost, pođoh sama s tatom i Celinom k našem Ocu da ga pokušam ganuti dokazujući mu da doista imam zvanje za Karmel. On nas primi veoma hladno. Moj divni tatica uzalud se priključio mojim molbama, ništa nije moglo promijeniti njegove odluke. On mi reče da nema opasnosti u odlaganju, da mogu provoditi život karmelićanke kod kuće, da nije sve izgubljeno ako ne primim disciplinu, itd., itd. Napokon je na kraju dodao da je on samo zastupnik preuzvišenog biskupa, i ako mi biskup dopusti ući u Karmel, on više neće imati ništa da kaže... Izašla sam sva u suzama iz župnog dvora; na sreću sam bila sakrivena svojim kišobranom, jer je padala kiša kao iz kabla. Tata nije znao kako da me utješi... Obeća mi da će me povesti u Bayeux čim to zaželim, jer ja sam odlučila da postignem svoje ciljeve; rekoh da ću poći sve do Svetoga Oca, ako mi preuzvišeni ne dopusti da uđem u Karmel sa petnaest godina... Mnogo se događaja zbilo prije moga puta u Bayeux. Izvana je moj život bio naoko isti: učila sam, uzimala satove crtanja sa Celinom, i moja je spretna učiteljica nalazila u meni mnogo sklonosti prema njezinoj umjetnosti. Nadasve sam rasla u ljubavi prema dragom Bogu, osjećala sam u svom srcu dotada nepoznate polete, a katkada sam imala prave zanose ljubavi.

Jedne večeri, ne znajući kako da kažem Isusu da ga ljubim i koliko želim da ga posvuda ljube i slave, mislila sam sa žalošću kako On nikada neće primiti ni jedan jedini čin ljubavi iz pakla. Tada rekoh dragom Bogu da bih ja, da ugodim njemu, rado pristala da budem bačena onamo kako bi on bio vječno ljubljen i na tom mjestu hule... Znala sam da to njega ne može slaviti, jer on želi samo našu sreću, ali kad tko ljubi, osjeća potrebu da kaže tisuću ludosti. Ako sam i govorila tako, nije to bilo zato što ne bih čeznula za nebom, nego je tada moje nebo bilo samo ljubav, i ja sam osjećala kao sveti Pavao da me ništa ne bi moglo otrgnuti od božanskog predmeta koji me je očarao! (Rim 8, 39)

Iskustvo s dječjim dušama

Prije nego ću ostaviti svijet, dragi mi je Bog dao utjehu da izbliza promatram djetinje duše. Kako sam bila najmlađe dijete u obitelji, nisam nikada imala tu sreću. Evo žalosnih prilika koje su mi je priskrbile. Jedna siromašna žena, majka naše služavke, umrije u cvijetu mladosti ostavivši troje sasvim malene djece. Za vrijeme njezine bolesti primili smo u kuću njezine dvije djevojčice, od kojih starija još nije imala šest godina. Ja sam se njima bavila po cijele dane, i bio je velik užitek za mene kad sam vidjela s kakvom nevinošću vjeruju sve što im govorim. Sveto krštenje zacijelo ostavlja u dušama vrlo duboku klicu bogoslovnih kreposti, jer se očituju već od djetinjstva i jer nam je nada u buduća dobra dovoljna za prihvaćanje žrtava. Kad sam htjela da moje dvije djevojčice budu lijepo popustljive jedna prema drugoj, nisam obećavala igračaka ili bombona onoj koja bi popustila svojoj sestri, nego sam im govorila o vječnim nagradama što će ih mali Isus dati u nebu dobroj dječici. Starija, kojoj se razum počeo razvijati, gledala me očima sjajnim od radosti, stavljala mi tisuću dražesnih pitanja o malom Isusu i o njegovu lijepom nebu, i oduševljeno mi obećavala da će uvijek popuštati svojoj sestri. Govorila je da nikada u životu neće zaboraviti ono što joj je rekla "velika gospođica", jer tako me je zvala...

Gledajući izbliza te nevine duše, shvatila sam kakva je nesreća ako se ne oblikuju dobro čim se razbude, dok su još nalik na mekan vosak u koji se može utisnuti biljeg kreposti, ali i zla... Shvatila sam riječ Isusovu u Evanđelju da je bolje potonuti u more nego sablazniti i samo jedno od male dječice. (Mt 18, 6) Ah, koliko bi duša postiglo svetost da su bile dobro upravljane!...

Znam da dragi Bog ne treba nikoga da izvrši svoje djelo, ali kao što On dopušta spretnu vrtlaru da uzgaja rijetke i nježne biljke i daje mu za to potrebno znanje, a sebi pridržava brigu za plodnost, isto tako Isus želi da bude pomagan u svom božanskom uzgajanju duša.

Što bi se dogodilo kad nespretnan vrtlar ne bi znao cijepiti svoje drveće i kad ne bi umio raspoznavati prirodu svakoga stabla te htio uzgojiti ruže na breskvi? . . . Upropastio bi stablo koje je međutim bilo dobro i sposobno da donosi plodove.

Isto tako treba znati raspoznavati od djetinjstva što dragi Bog traži od duša, i pomagati djelovanje njegove milosti, ali nikada je ne pretjecati niti usporavati.

Kao što mlade ptičice uče pjevati slušajući svoje roditelje, isto tako uče i djeca poznavanje kreposti, uzvišenu pjesmu božanske ljubavi, kraj duša koje su dužne da ih oblikuju za život.

Sjećam se da sam među svojim pticama imala čiška koji je divno pjevao. Imala sam i malu konopljarku koju sam obasipala svojim majčinskim brigama, jer sam je primila prije nego je mogla uživati sreću svoje slobode. Ta uboga mala zarobljenica nije imala roditelja da je uče pjevati, nego je, slušajući od jutra do večera svoga druga čiška kako veselo ćurliće, htjela da ga oponaša... Taj pothvat bijaše za konopljarku težak, njezin se nježni glas teškom mukom usklađivao s drhtavim glasom njezina učitelja pjevanja. Bilo je dražesno vidjeti napore siromašne ptičice, ali su joj oni napokon bili okrunjeni uspjehom, jer je njezino pjevanje, premda je sačuvalo mnogo veću nježnost, postalo sasvim isto kao i čiškovo.

Ljubljena moja Majko! Vi ste mene naučili pjevati... Vaš me je glas očaravao od djetinjstva, i sad imam utjehu da češće čujem da sam vam slična! Znam koliko sam još daleko od toga, ali ja se unatoč svojoj slabosti nadam da ću vječno ponavljati istu pjesmu kao vi!...

Neuspjeh kod biskupa u Bayeuxu

Prije svoga ulaska u Karmel stekla sam još mnogo iskustva o životu i bijedama svijeta, ali te bi me pojedinosti odvele predaleko, zato ću odmah nastaviti pripovijedanje o svom zvanju.

31. listopada bio je dan određen za moj put u Bayeux. Krenula sam sama s tatom, sa srcem punim nade, ali također vrlo uzbuđena mišlju da ću pohoditi biskupski dvor. Prvi put u svom životu morala sam poći u pohode bez pratnje svojih sestara, i to još u pohode biskupu! Ja, koja nikada nisam imala potrebu govoriti osim kad sam odgovarala na pitanja koja su mi postavljali, morala sam sada sama objasniti svrhu svoga pohoda, izložiti razloge koji me potiču da tražim dopuštenje za ulazak u Karmel; jednom riječju, morala sam pokazati ozbiljnost svoga zvanja. Ah, koliko me je muke stajalo to putovanje! Trebalo je da mi dragi Bog udijeli sasvim posebnu milost da bih mogla nadvladati svoju veliku plašljivost... Isto je tako veoma točno da ljubav nikada ne nalazi nemogućnosti, jer smatra da je sve moguće i sve dopušteno (Nasljeduj Krista III, 5, 4). Zaista mi je jedino ljubav Isusova mogla pomoći da svladam te teškoće kao i one koje su došle kasnije, jer mu se svidjelo da svoje zvanje kupim vrlo velikim kušnjama...

Danas, kad uživam samoću Karmela - odmarajući se u sjeni Onoga kojega sam tako žarko željela (Pjesma nad pjesmama 2, 3) - vidim da sam svoju sreću kupila za vrlo malu cijenu, i ja bih bila spremna da podnesem mnogo veće muke da je postignem, kad je ne bih još imala!

Kiša se izlivala kad smo stigli u Bayeux. Tata nije htio da njegova mala kraljica uđe u biskupski dvor u svojoj lijepoj haljini potpuno mokroj, zato ju je uspeo na omnibus i doveo do katedrale. Tu počеше moje nevolje. Preuzvišeni i sav njegov kler prisustvovali su velikom pogrebu. Crkva je bila puna gospođa u crnini, i svi su gledali u mene u mojoj svijetloj haljini i bijelom šeširu. Ja bih rado bila izašla iz crkve, ali na to se nije moglo ni misliti zbog kiše. Da me još više ponizi, dragi Bog dopusti da me tata u svojoj patrijarhalnoj prostodušnosti povede sasvim naprijed u katedrali. Ne želeći da mu zadajem boli, ja sam se dobrovoljno žrtvovala i dobrim stanovnicima Bayeuxa pružila zabavu koju bih željela da nisam nikada doživjela... Napokon sam mogla odahnuti po volji u jednoj kapeli koja se nalazila iza glavnog oltara; ondje sam ostala dulje vremena i žarko se molila čekajući da prestane kiša i da možemo izaći. Kad smo izlazili, pokazivao mi je tata divnu ljepotu građevine, koja se činila mnogo veća jer je bila prazna. Ali mene je zaokupljala samo jedna misao, te nisam mogla uživati ni u čemu.

Pošli smo ravno do prečasnog Reveronyja, koji je bio obaviješten o našem dolasku jer je sam odredio dan putovanja. Bio je odsutan, te smo morali lutati ulicama, koje su mi se činile veoma tužne. Napokon smo se vratili u blizinu biskupskog dvora, i tata me uvede u lijep hotel, gdje nisam iskazala čast sposobnom kuharu. Ubogi moj tata bio je gotovo nevjerojatno nježan prema meni. Govorio mi je neka se ne žalostim jer će mi sasvim sigurno preuzvišeni odobriti moju molbu. Pošto smo se odmorili, vratili smo se k prečasnom Reveronyju. Neki gospodin stigao je u isto vrijeme, ali ga je generalni vikar uljudno zamolio neka pričeka, i pustio nas prve u svoju sobu. (Siromašni gospodin imao je vremena da se dosađuje, jer je naš posjet dugo trajao.)

Prečasní Reverony pokazao se vrlo ljubezan, ali mislim da ga je motiv našega puta jako iznenadio. Pošto me pogledao smiješeći se i postavio nekoliko pitanja, reče nam: "Ja ću vas povesti do preuzvišenoga, budite tako dobri i pođite sa mnom."

Videći suze kako su zablistale u mojim očima, doda: "Ah, vidim dragulje... Ne treba ih pokazati preuzvišenome!"

Poveo nas je kroz nekoliko prostranih odaja s biskupskim portretima. Našavši se u tim velikim dvoranama, činila sam se sama sebi kao jadni mravić i pitala se što ću se usuditi reći preuzvišenom. On se šetao sa dva svećenika jednim hodnikom. Vidjela sam kako mu prečasní Reverony govori nekoliko riječi i kako se vraća s njim, a mi smo ga čekali u njegovoj sobi. Ondje su bila tri golema naslonjača smještena pred kaminom, u kojem je živo pucketala vatra.

Kad je tata vidio da ulazi njegova Preuzvišenost, klekne kraj mene da primi njegov blagoslov. Tada preuzvišeni reče tati neka se smjesti u jedan naslonjač, a sam sjedne nasuprot njemu. Prečasní Reverony htjede da ja sjednem u srednji naslonjač. Ja uljudno otklonim, ali on je bio uporan, govoreći mi neka pokažem jesam li sposobna slušati. Smjesta sjednem bez razmišljanja, ali se zibunim videći da je on sjeo na stolicu dok sam ja utonula u naslonjač gdje se četvero kao ja moglo udobno smjestiti (udobnije nego ja, jer meni nije ni izdaleka bilo udobno!...) Nadala sam se da će tata govoriti, ali on mi reče neka sama razložim preuzvišenome svrhu našega posjeta. Ja to učinim što sam rječitije mogla. Njegova Preuzvišenost, navikla na rječitost, kao da nije bila veoma dirnuta mojim razlozima. Mjesto

njih više bi mi bila koristila jedna riječ prečasnog poglavara, ali na nesreću nisam je imala, i njegovo protivljenje nije nimalo govorilo meni u prilog.

Preuzvišeni me upitao da li već dugo želim ući u Karmel.

"O da, preuzvišeni, vrlo dugo..."

"Da vidimo", prihvati smijući se prečasní Reverony, vi ne možete nikako reći da već petnaest godina imate tu želju.

"Istina je", odvratim ja smiješeći se također, "ali ne treba ni oduzeti mnogo godina, jer sam ja željela postati redovnicom otkad se probudio moj razum, a poželjela sam Karmel čim sam ga dobro upoznala, jer sam uviđala da će sve težnje moje duše biti ispunjene u tom redu." Ne znam, draga Majko, da li su to upravo moje riječi: mislim da je to bilo još neuspjelije, ali napokon to je smisao.

Preuzvišeni, misleći da će ugoditi tati, pokuša me nagovoriti neka još nekoliko godina ostanem kod njega; i zato je bio nemalo iznenađen i zadivljen kad je vidio da tata pristaje uz mene i moli da dobijem dopuštenje da odletim sa petnaest godina. Međutim sve je bilo beskorisno. On reče da prije nego donese odluku mora bezuvjetno razgovarati s poglavarem Karmela.

Nisam mogla očekivati ništa što bi me jače rastužilo, jer sam poznavala odlučno protivljenje našega Oca. Zato sam, ne obazirući se na preporuku prečasnog Reveronyja, ne samo pokazala dragulje preuzvišenome, nego sam ih i prosula pred njega!... Vidjela sam dobro da je bio dirnut. Uzevši me za vrat prisloni moju glavu na svoje rame te me milovao, kao što, čini se, nitko nikada nije bio milovan od njega. On mi reče da nije sve izgubljeno, da je vrlo zadovoljan što ću putovati u Rim da potvrdim svoje zvanje, i mjesto da plačem, treba da se veselim. Na kraju doda da će slijedeći tjedan, kad ionako ide u Lisieux, razgovarati o meni s prečasnim župnikom svetog Jakova i da ću zacijelo dobiti njegov odgovor u Italiji. Shvatila sam da je beskorisno da iznova molim, uostalom nisam imala više ništa da kažem jer sam iscrpla sva vrela svoje rječitosti.

Jedan sveti otac

Preuzvišeni nas je ispratio do vrta. Tata ga je vrlo raspoložio kad mu je rekao da sam dala podići kosu kako bih se činila starijom. (To se nije zaboravilo, jer preuzvišeni nikada ne govori o svojoj kćerkici a da ne pripovijeda slučaj s kosom...) Prečasní Reverony nas je ljubezno otpratio do izlaza iz biskupskog vrta. Rekao je tati da se nikada nije vidjelo ništa slično: "Jedan otac tako rećan da daje svoje dijete dragom Bogu kao i ovo dijete spremno da se samo žrtvuje!"

Tata ga je zapitao nekoliko razjašnjenja o hodočašću, između ostaloga, kako treba da se obuće kad bude išao pred Svetoga Oca. Vidim ga još sada kako se okrenuo k prečasnom Reveronyju pitajući ga: "Jesam li dosta dobro ovako?" On je također bio rekao preuzvišenome, ako mi on ne dopusti ući u Karmel, da ću ja tu milost moliti od samoga pape. Bio je vrlo jednostavan u svojim riječima i u svojem ponašanju moj ljubljeni kralj, ali je bio i tako lijep... Imao je sasvim prirodnu otmjenost, koja se morala jako svidjeti preuzvišenome, koji je bio navikao vidjeti oko sebe osobe koje poznaju sva pravila salonske etikete, ali ne poznaju "kralja Francuske i Navare" osobno s njegovom malom kraljicom...

Kad sam se našla na ulici, suze mi ponovno počеше teći, ne toliko zbog moje žalosti, koliko zato što je moj ljubljani tatica poduzeo beskoristan put... On, koji se unaprijed veselio da će poslati brzogav u Karmel javljajući povoljan odgovor preuzvišenoga, bio je prisiljen da se vraća bez ikakva odgovora... Ah, kako mi je bilo teško!... Činilo mi se da je moja budućnost zauvijek slomljena. Što sam se više približavala kraju, vidjela sam kako se moje prilike sve više zamršuju. Duša mi je utonula u gorčinu, ali i u mir, jer sam tražila samo volju dragoga Boga.

Čim sam stigla u Lisieux, odmah sam potražila utjehu u Karmelu i našla sam je kod vas, ljubljena moja Majko. Oh ne, nikada neću zaboraviti sve ono što ste vi pretrpjeli zbog mene. Kad se ne bih bojala da ću ih profanirati služeći se njima, mogla bih reći riječi koje je Isus upravio apostolima u noći svoje Muke: "Vi ste uvijek bili sa mnom u svim mojim kušnjama" ... (Lk 22, 28) Moje predrage sestre također su mi pružile mnogo slatkih utjeha...

Šesto poglavlje: PUT U RIM (1887)

Tri dana poslije puta u Bayeux imala sam poći na mnogo dulji put: u Vječni grad. Ah, kakav je to bio put! On sam poučio me je više nego duge godine učenja, on mi je pokazao taštinu svega prolaznoga i da je "sve tuga srca pod suncem" ... (Prop 2, 11) Ipak sam vidjela mnogo lijepih stvari, razgledala sam sve divote umjetnosti i vjere, a nadasve, stupala sam po istoj zemlji kao i sveti apostoli, po zemlji natopljenoj krvlju mučenika, i moja je duša porasla u dodiru sa svetim stvarima...

Veoma sam sretna što sam bila u Rimu, ali razumijem i ljude svijeta koji su mislili da me je tata poveo na taj veliki put ne bi li promijenio moje mišljenje o redovničkom životu. I doista bi se imalo i čime pokolebati zvanje koje ne bi bilo dovoljno učvršćeno.

Vrijedna iskustva

Celina i ja, koje još nikada nismo živjele među velikim svijetom, našosmo se usred plemstva od kojega se gotovo isključivo sastojalo hodočašće. Ah, daleko od toga da nas zablješete, svi su nam se ti naslovi i ti "plemeniti" činili kao dim... Iz daljine mi je to katkada bilo bacilo malo praha u oči, ali izbliza, vidjela sam da "nije sve zlato što sja" i razumjela sam riječi iz knjige "Nasljeduj Krista" (III, 24, 2): "Ne idite za sjenom koja se zove slavno ime, nemojte željeti ni mnogo poznanstva ni posebno prijateljstvo ikojega čovjeka".

Shvatila sam da se prava veličina nalazi u duši, a ne u imenu, jer će, kao što kaže prorok Izaija, "Gospodin dati drugo ime svojim izabranicima" (Iz 65, 15). I sveti Ivan također kaže da će "pobjednik dobiti kamen bijeli na kojem je napisano novo ime kojega nitko ne pozna osim onoga koji ga prima" (Otk 2, 17). U nebu ćemo dakle znati koji su naši plemićki naslovi. "Tada će svaki primiti od Boga hvalu koju zaslužuje" (1 Kor 4, 5), i onaj koji na zemlji bude htio biti najsiromašniji i najnepoznatiji iz ljubavi prema Isusu bit će prvi, najodličniji i najbogatiji...

Drugo iskustvo koje sam stekla tiče se svećenika. Kako nisam nikada živjela u bližem poznanstvu s njima, nisam mogla shvatiti glavni cilj karmelske obnove. Moliti za grešnike - to me je zanosilo, ali moliti za svećeničke duše, za koje sam mislila da su čistije od kristala, to mi se činilo čudnovato!...

Ah, svoje zvanje shvatila sam u Italiji, i nije bio predalek put ići po tako korisnu spoznaju...

Kroz mjesec dana upozнала sam mnogo svetih svećenika i vidjela da su oni, ako ih njihovo uzvišeno dostojanstvo i izdiže nad anđele, ipak samo slabi i krhki ljudi... Ako sveti svećenici, koje Isus u svom Evanđelju zove "sol zemlje", u svom vladanju pokazuju da su im i te kako potrebne molitve, što da kažemo o onima koji su mlaki? Nije li Isus kazao i ovo: "Ako sol obljutavi, čime će se soliti?" (Mt 5, 13)

O draga Majko, kako je lijepo zvanje kojemu je cilj čuvati sol određenu za duše! To je zvanje - zvanje karmelsko, jer je jedini cilj naših molitava i naših žrtava da budemo apostoli apostola, moleći se za njih dok oni dušama propovijedaju evanđelje svojim riječima i nadasve svojim primjerima... Treba da se zaustavim, jer kad bih nastavila govoriti o tom predmetu, ne bih nikada svršila!...

Sad ću vam, ljubljena moja Majko, pripovijedati o svom putovanju s nekim pojedinostima. Oprostite mi ako vam budem pripovijedala previše. Ja ne razmišljam prije pisanja, a pišem u tako različitim časovima, zbog premalo slobodna vremena, da će vam se moje pripovijedanje možda činiti dosadnim... Tješi me misao da ću vam u nebu ponovno pripovijedati o milostima koje sam primila, i da ću to tada moći pripovijedati ugodnim i ljupkim izrazima... Više ništa neće prekinuti naše iskreno otkrivanje tajna, i vi ćete jednim jedinim pogledom sve shvatiti... Jao, budući da još moram upotrebljavati jezik žalosne zemlje, pokušat ću to izreći s jednostavnošću malenog djeteta koje poznaje ljubav svoje majke!

7. studenoga krenulo je hodočašće iz Pariza, ali tata nas je doveo u taj grad nekoliko dana prije da nam ga pokaže.

U Parizu

Jednoga jutra u tri sata prošla sam kroz Lisieux koji je još spavao (4. studenoga 1887). Mnogo je dojmova prostrujalo mojom dušom u taj čas. Osjećala sam da idem u nepoznato i da me ondje čekaju velike stvari... Tata je bio veseo. Kad je vlak krenuo, on je zapjevao staru pjesmu: "Vozi, vozi, diližanso, evo nas na dugu putu."

Stigavši u Pariz ujutro, odmah smo ga počeli razgledati. Naš jadni tatica jako se trudio da nas zabavi. Tako smo doskora vidjeli sve divote glavnoga grada. Ja sam našla samo jednu koja me očarala, a ta je divota bila "Naša Gospa od Pobjede". Ah, što sam osjetila do Gospinih nogu, ne bih mogla iskazati... Milosti koje mi je udijelila tako su me duboko uzbudile da su samo suze iskazale moju sreću, kao na dan moje prve Pričesti... Blažena Djevica dala, mi je da osjetim da mi se zaista ona nasmiješila i ozdravila me. Shvatila sam da ona bdije nada mnom, da sam njezino dijete, i tako sam je mogla zvati još samo imenom "Mama" jer mi se ono činilo još nježnije nego ime "Majka"... S kakvim sam je žarom molila da me uvijek čuva i da naskoro ostvari moj san krijući me u sjenu svoga djevičanskog plašta!... Ah, to je bila jedna od mojih prvih djetinjih želja... Rastući shvatila sam da će mi u Karmelu biti moguće naći uistinu plašt Blažene Djevice, i prema toj plodnoj gori bile su upravljene sve moje želje...

Još sam molila Našu Gospu od Pobjede da udalji od mene sve što bi moglo okaljati moju čistoću. Znala sam dobro da će se na putu kao što je put u Italiju dogoditi mnoge stvari koje bi me mogle smesti, nadasve zato što sam se, ne poznavajući zla, bojala da ću ga otkriti. Nisam bilaiskusila da je "čistima sve čisto" (Tit 1, 15) i da duša bezazlena i iskrena ne vidi zla ni u čemu jer zaista zlo postoji samo u nečistim srcima, a ne u neosjetnim predmetima... Molila

sam i svetog Josipa da bdije nada mnom; od svog sam djetinjstva gajila posebnu pobožnost koja se sjedinjivala s mojom ljubavi prema Blaženoj Djevici. Svaki dan sam molila molitvu: "Sveti Josipe, oče i čuvaru djevica." Tako sam bez straha pošla na svoje dugo putovanje; bila sam tako dobro zaštićena da mi se činilo nemogućim bojati se.

Posvetivši se Presvetom Srcu u bazilici na Montmartreu, krenuli smo iz Pariza u ponedjeljak 7. studenoga ujutro. Brzo smo se upoznali s osobama hodočašća. Ja, tako plašljiva da sam se obično jedva usudila govoriti, najednom sam se potpuno riješila te neugodne pogreške. Na svoje veliko iznenađenje govorila sam slobodno sa svim uglednim gospođama, sa svećenicima i dapače s preuzv. biskupom iz Coutancesa. Činilo mi se kao da sam uvijek živjela u tom svijetu. Mislim da su nas svi jako voljeli, i tata je izgledao ponosan na svoje dvije kćeri. Ali ako se on ponosio nama, mi smo se jednako ponosile njime, jer u cijelom hodočašću nije bilo ljepšeg ni otmjenijeg gospodina od moga ljubljenoga kralja. On je rado vidio kraj sebe Celinu i mene; često kad nismo bile u kolima i kad bih se udaljila od njega, zvao me je da mu dam ruku kao u Lisieuxu...

Prečasni Reverony brižno je proučavao svaki moj čin, često sam ga vidjela izdaleka kako nas gleda. Kad za stolom nisam sjedila nasuprot njemu, on je već našao zgodu da se nagne da me vidi i čuje što govorim. Nema sumnje, on me je htio upoznati da vidi jesam li uistinu sposobna da budem karmelićanka. Mislim da je morao biti zadovoljan svojim proučavanjem, jer se na kraju putovanja pokazao vrlo raspoložen prema meni. Ali u Rimu je još bio daleko od toga da mi bude sklon, kako ću reći malo kasnije.

Kroz Švicarsku

Prije dolaska u taj "Vječni grad", cilj našega hodočašća, imali smo priliku da promatramo mnogo divota. Najprije je to bila Švicarska sa svojim planinama kojih se vrhunci gube u oblacima, sa svojim krasnim vodopadima koji se ruše na tisuću različitih načina, sa svojim dubokim dolinama punim gorostasnih paprati i ružičastih vrijesaka.

Ah, ljubljena moja Majko, kako su te prirodne ljepote, raskošno prosute, godile mojoj duši! Kako su je podigle prema Onome koji se udostojao da prospe takva remek-djela na zemlju progonstva koje ima da traje samo jedan dan... Nisam se mogla nagledati. Stojeći na vratima gotovo sam ostajala bez daha. Bila bih voljela da sam na obje strane vagona, jer kad bih se okrenula, vidjela bih krajolike čarobna izgleda i sasvim različite od onih koji su se pružali preda mnom.

Katkada smo se nalazili na vrhu planine, a pod našim su nogama bili ponori kojima pogled nije mogao doprijeti u dubinu i koji kao da su bili spremni da nas progutaju... Ili bolje, ondje je bilo umiljato seoce sa svojim ljupkim kućicama i zvonikom, a iznad njega su se lagano vukli rijetki oblaci sjajni od bjeline... Malo dalje bilo je golemo jezero koje su zlatile posljednje zrake sunca; mirni i čisti valovi koji su upijali nebesko modriilo što se miješalo sa zapadnim rumenilom predstavljahu našim zadivljenim očima najpjesničkiji i najčarobniji prizor koji se može vidjeti..." Daleko na obzorju vidjele su se planine kojih bi nejasni obrisi izmakli našim očima da njihovi snježni vrhunci, blistavi od sunca, nisu dodavali još jedan čar lijepom jezeru koje nas je očaravalo...

Gledajući sve te ljepote, rađale su se u mojoj duši vrlo duboke misli. Činilo mi se da već razumijem veličinu Božju i divote nebeske... Samostanski život pokazivao mi se takav kakav jest, sa svojim odricanjima, sa svojim žrtvicama koje se vrše u zatišju. Shvaćala sam kako je

lako povući se u se i misliti samo na sebe, a zaboraviti uzvišeni cilj svoga zvanja. Zato rekoh u sebi: kasnije, u času kušnje, kada kao zarobljenica u Karmelu budem mogla vidjeti samo kutić zvjezdanog neba, sjećat ću se onoga što vidim danas; ta će mi misao dati hrabrosti, zaboravit ću lako svoje jadne male interese videći veličinu i moć Boga, kojega jedino želim ljubiti. Neću doživjeti nesreću da se privežem za slamu, sada kad je "moje srce naslutilo ono što je Isus pripremio onima koji ga ljube"... (1 Kor 2, 9)

Milano

Pošto sam se nadvila moći dragoga Boga, pružila mi se prilika da se divim još i moći koju je On dao svojim stvorovima. Prvi grad Italije u koji smo došli bio je Milano. Njegovu katedralu, svu u bijelom mramoru, s njezinim kipovima, tako brojnim da bi mogli sačinjavati gotovo nebrojen narod, pregledali smo do najsitnijih pojedinosti.

Celina i ja bile smo neustrašive, uvijek prve i neposredno iza monsinjora, da vidimo sve što se tiče relikvija svetaca, i da dobro čujemo objašnjenja. Tako, dok je on prinosiso svetu žrtvu na grobu svetoga Karla, mi smo s tatom bile iza oltara, naslonivši glavu na moćnik koji obuhvaća svečevo tijelo, obučen u biskupsko odijelo. Tako je bilo svuda... (Osim kad se radilo o tome da se popnemo onamo kamo njemu biskupsko dostojanstvo nije dopuštalo, jer tada smo lijepo znale ostaviti njegovu Preuzvišenost...) Pustivši plašljive gospođe da skrivaju lice rukama pošto su se popele do prvih tornjića koji rese katedralu, pošle smo za najsmionijim hodočasnica i stigle do vrha posljednjeg mramornog tornja, odakle smo imale užitek da vidimo pod našim nogama grad Milano, kojega su brojni stanovnici bili nalik na mali mravinjak... Sišavši s našeg postolja, počele smo šetnje kolima, koje su imale trajati mjesec dana i koje su mi zauvijek zasitile želju za vožnjom bez umora!

Groblje "Campo santo" još nas je više očaralo nego katedrala. Svi njegovi kipovi od bijelog mramora, koje kanda je dlijeto genija zadahnulo životom, rasijani su po golemoj poljani mrtvih s nekim nemarom, a to za mene još povećava njihov čar... Gotovo bi čovjek došao u napast da tješi te idealne likove koji ga okružuju... Njihov izražaj tako je vjeran, njihova bol tako mirna i strpljiva da ne možeš a da ne vidiš u njima misli o besmrtnosti koje mora da nadahnjuju srce umjetnika kad izrađuju ta remek-djela. Tu je jedna djevojčica koja sipa cvijeće na grob svojih roditelja, mramor kao da je izgubio svoju težinu, a nježne latice kao da se skližu kroz prste djetetu; vjetar kao da ih već raspršuje, a isto se tako čini kao da vjetar pokreće laki veo udovica, i vrpce kojima su ukrašene kose mladih djevojaka.

Tata je bio isto tako očaran kao i mi. U Švicarskoj je bio umoran, ali tada je, pošto mu se njegovo veselje vratilo, uživao u lijepom prizoru koji smo promatrali. Njegova umjetnička duša otkrivala se u izrazima vjere i udivljenja koji su se odražavali na njegovu lijepu licu. Neki stari gospodin (Francuz), koji bez sumnje nije imao tako pjesničku dušu, gledao nas je ispod oka i govorio zlovoljno, kao da žali što se ne može s nama diviti: "Ah, kakvi su ti Francuzi zanesenjaci!" Mislim da bi taj ubogi gospodin bio bolje učinio da je ostao kod kuće, jer mi se činilo da nije zadovoljan "svojim" putovanjem; bio je često blizu nas i uvijek su iz njegovih usta izlazile jadikovke. Bio je nezadovoljan s kolima, s hotelima, s ljudima, s gradom, ukratko, sa svime... Tata sa svojom uobičajenom velikodušnošću pokušavao ga je tješiti, nudio mu svoje mjesto, itd. Ukratko, on se uvijek svagdje dobro osjećao, jer je bio upravo protivnoga značaja nego njegov neprijazni susjed... Ah, kakve smo različite ljude vidjeli, kako je zanimljivo proučavati svijet kad se spremaš da ga ostaviš!

Venecija

U Veneciji se slika potpuno izmijenila. Mjesto velegradske buke čuju se usred šutnje samo glasovi gondolijera i žubor vode koju burljaju vesla. Venecija nije bez čara, ali ja nalazim da je taj grad žalostan. Duždeva palača je sjajna, ali je žalosna i ona sa svojim golemim odajama u kojima se pokazuje zlato, drvo, najskupocjeniji mramor i slike najvećih majstora. Već davno su njezinim akustičnim svodovima prestali odjekivati glasovi guvernera koji su izricali presude o životu i smrti u dvoranama kroz koje smo prošli... Prestali su trpjeti nesretni uznici što su ih duždevi pozatvarali u mračne podzemne tamnice...

Gledajući te strašne zatvore, bilo mi je kao da se nalazim u doba mučenika i bila bih voljela da mogu ostati ondje da ih nasljedujem!...Ali trebalo je smjesta odande izaći i mi prijedosmo preko Mosta uzdisaja, koji je dobio to ime po uzdisajima olakšanja što se oteo osuđennicima kad su vidjeli da su oslobođeni užasa podzemnih tamnica, od kojih im je i smrt bila milija...

Padova, Bolonja, Loreto

Poslije Venecije došli smo u Padovu, gdje smo se poklonili jeziku sv. Antuna, zatim u Bolonju, gdje smo vidjeli sv. Katarinu kojoj se na licu vidi trag od poljupca Djeteta Isusa. Ima mnogo zanimljivih pojedinosti koje bih mogla iznijeti o svakom gradu i o tisuću posebnih zgodica s našega puta, ali ne bih nikada svršila. Zato ću pisati samo glavne pojedinosti.

S veseljem sam napustila Bolonju. Taj mi je grad postao nepodnošljiv zbog studenata kojih je pun i koji su pravili špalir kad smo imali nesreću da izađemo pješke, a nadasve zbog male neprilike koja mi se dogodila s jednim od njih. Bila sam sretna što smo krenuli prema Loretu. Nisam iznenađena što je Blažena Djevica izabrala to mjesto za svoju blagoslovljenu kućicu. Mir, veselje i siromaštvo vladaju tu neograničeno; sve je jednostavno i priprosto, žene su sačuvale svoju krasnu talijansku nošnju, a nisu poput žena drugih gradova prihvatile parišku modu. Ukratko, Loreto me je očarao!

Što da kažem o svetoj kućici?... Ah, moje je uzbuđenje bilo duboko kad sam se našla pod istim krovom kao nekoć Sveta Obitelj, kad sam gledala zidove u koje je Isus upirao svoje božanske oči, kad sam stupala po zemlji koju je sveti Josip orosio svojim znojem i gdje je Marija nosila Isusa na rukama pošto ga je bila nosila u svom djevičanskom krilu... Vidjela sam sobicu gdje je anđeo sišao k Blaženoj Djevici... Položila sam svoju krunicu u zdjelicu iz koje je jeo mali Isus ... Kako su divne te uspomene!...

Ali naša najveća utjeha bila je što smo primili samoga Isusa u njegovoj kući i što smo bili njegov živi hram na samom onom mjestu koje je On počastio svojom nazočnošću. Po jednom običaju u Italiji čuva se Presv. Sakrament u svakoj crkvi samo na jednom oltaru, i samo na njemu može se primiti sveta Pričest. Taj oltar bio je u samoj bazilici gdje se nalazi sveta kućica, zatvorena kao dragocjeni dijamant u škrinji od bijela mramora. Ali to nas nije usrećilo! Mi smo se htjele pričestiti u samom dijamantu, a ne u škrinji!... Tata sa svojom uobičajenom blagošću učini kao svi drugi, ali Celina i ja potražile smo svećenika koji nas je svuda pratio i koji se upravo spremao da služi sv. Misu u Svetoj kućici, imajući za to posebnu povlasticu. On zatraži dvije male hostije koje stavi na svoju patenu sa svojom velikom hostijom. Vi shvaćate, ljubljena moja Majko, kakvo je bilo naše ushićenje što smo se obadvije pričestile u toj blagoslovljenoj kućici!... To je bila prava nebeska sreća koju riječi nisu sposobne izraziti. Kako će tek biti kad budemo primali Pričest u vječnom stanu Nebeskoga Kralja?... Tada nećemo vidjeti kraja svojoj radosti, neće više biti žalosti rastanka i neće više

biti potrebno da za uspomenu, koju bismo ponijeli, kriomice ogrebemo zidove posvećene nazočnošću božanskom, jer Božja kuća bit će i naša za svu vječnost... Bog neće da nam dade svoju zemaljsku kuću, zadovoljava se da nam je samo pokaže, kako bismo uzljubili siromaštvo i skroviti život. Dom što nam ga je pripremio njegova je palača slave gdje ga nećemo više vidjeti sakrivena pod likom djeteta ili bijele hostije, nego takva kakav jest, u sjaju njegova beskrajnog veličanstva!...

Preostaje mi sada da govorim o Rimu, cilju našega puta, gdje sam mislila da ću naći utjehu, ali gdje sam našla križ!... Kad smo stigli, bila je noć, i kako smo spavali, probudili su nas kolodvorski namještenici koji su vikali: "Roma, Roma!" Nije to bio san, ja sam uistinu bila u Rimu! (13. studenoga)

Rim

Prvi nam je dan prošao izvan grada, i to je bio možda najkrasniji dan, jer su tu svi spomenici sačuvali svoj pečat starine, dok bi u centru Rima čovjek mogao pomisliti da se nalazi u Parizu, videći veličanstvene hotele i trgovine. Ova šetnja po rimskim poljanama ostavila je u meni vrlo slatku uspomenu. Neću govoriti o mjestima koja smo posjetili, jer ima dosta knjiga koje ih veoma opširno opisuju, nego samo o glavnim dojmovima koje sam osjetila.

Kolosej

Jedan od najsladnih dojmova bio je onaj kad sam uzdrhtala ugledavši Kolosej. Vidjela sam napokon onu arenu u kojoj su toliki mučenici prolili svoju krv za Isusa. Već sam se spremala da poljubim zemlju koju su oni posvetili, ali kakva li razočaranja! Centar je samo gomila ruševina, i hodočasnici se moraju zadovoljiti time da ih samo gledaju, jer oграда priječi ulaz unutra; uostalom, nitko i ne dolazi u napast da pokuša ući među te ruševine... Zar je trebalo doći u Rim a ne sići u Kolosej?... To mi se činilo nemogućim, nisam više slušala tumačenja našega vodiča, jedna me jedina misao obuzimala: sići u arenu...

Videći jednoga radnika koji je prolazio s ljestvama, htjela sam ga upravo zamoliti da mi ih dade, ali na sreću nisam ostvarila svoju misao, jer bi me on smatrao ludom... Evanđelje pripovijeda da je Magdalena ostala neprestano kraj groba i naginjala se više puta da bi vidjela u unutrašnjost, te je napokon ugledala dva anđela. (Usp. Iv 20, 11-12) I ja sam se poput nje, premda sam shvatila da je nemoguće da ostvarim svoje želje, nastavila nagnjati prema ruševinama kamo sam htjela sići. Napokon, nisam vidjela anđele, ali sam vidjela što sam tražila. Kriknula sam od radosti i rekla Celini: "Dođi brzo, moći ćemo proći!..." Odmah smo prekoračile ogradu koju su ruševine dosezale na tom mjestu, i začas smo se verale ruševinama koje su se rušile pod našim koracima.

Tata nas je gledao sav preneražen zbog naše smionosti. Odmah nam je rekao da se vratimo, ali dvije bjegunice nisu više ništa čule. Kao što ratnici osjećaju kako im se hrabrost povećava usred opasnosti, tako je naša radost rasla razmjerno s mukom koju smo podnosile da dosegnemo predmet naših želja. Celina, koja je pažljivije od mene slušala vodiča, sjetila se sada da je on označio neki mali kamen s križem kao mjesto gdje su se borili mučenici, te ga počne tražiti. Brzo ga je našla, i mi smo klekle na tu svetu zemlju, a naše se duše stopiše u jednu molitvu... Moje je srce snažno kucalo kad su se moje usne primakle prahu koji je bio

zarumenjen krvlju prvih kršćana. Molila sam milost da i ja postanem mučenica za Isusa, i osjetila sam u dnu duše da je moja molitva uslišana!...

Sve se to dogodilo u vrlo kratko vrijeme. Uzevši nekoliko kamenčića, vratismo se prema ruševnim zidovima da ponovno prevalimo opasan put. Kad nas je tata vidio tako sretno, nije nas mogao koriti, i ja vidjeh dobro da je ponosan zbog naše smionosti... Dragi nas je Bog vidljivo zaštitio, jer hodočasnici nisu primijetili naše odsutnosti, kad su bili dalje od nas i zabavljeni gledanjem bez sumnje veličanstvenih arkada, gdje im je vodič skretao pažnju na "male vijence i Kupide nad njima". Tako ni on ni "velečasna gospoda" nisu saznali za radost koja je ispunjala naša srca..

Katakombe

Katakombe su također učinile vrlo ugodan dojam na mene; one su u upravo takve kako sam ih zamišljala čitajući njihov opis u životu mučenika. Pošto sam ondje proboravila dobar dio popodneva, činilo mi se da sam ondje tek nekoliko časaka, tako da mi se atmosfera koja se ondje udiše činila mirisava... Trebalo je svakako ponijeti koju uspomenu iz katakomba. Pustivši i ovdje povorku da se malo udalji, Celina i Terezija prodriješe zajedno do dna stare grobnice svete Cecilije i uzeše malo zemlje posvećene njezinom nazočnošću.

Prije svoga puta u Rim nisam gajila nikakve posebne pobožnosti prema toj svetici, ali pošto sam pohodila njezinu kuću pretvorenu u crkvu, mjesto njezina mučeništva, pošto sam čula da je ona bila proglašena kraljicom harmonije ne zbog svoga lijepoga glasa ni zbog svoga dara za glazbu, nego na uspomenu "djevičanske pjesme" koju je pjevala svome nebeskom Zaručniku skrivenom u dnu njezina srca, osjetila sam prema njoj više nego pobožnost: pravu nježnost prijateljice... Ona je postala moja najmilija svetica, moja pouzdana prijateljica... Sve me je na njoj očaralo, osobito njezino odricanje, njezino neograničeno pouzdanje što ju je osposobilo da ulije ljubav prema djevičanstvu i u one duše koje nikada nisu željele drugih radosti osim radosti ovoga života...

Sveta Cecilija slična je zaručnici iz "Pjesme nad pjesmama": u njoj vidimo "zbor u vojničkom taboru"... (Pjesma nad pjesmama 7, 1) Njezin život nije bio ništa drugo nego skladna pjesma, pa i usred najvećih kušnja, i to mi nije čudno, jer je "sveto Evanđelje počivalo na njezinu srcu" i jer je u njezinu srcu počivao Zaručnik djevice!...

Sveta Agneza

Pohod crkvi sv. Agneze bio mi je također ugodan. Posjetila sam prijateljicu iz djetinjstva u njezinoj kući, dugo sam joj govorila o onoj koja tako dobro nosi njezino ime, i svim sam silama nastojala da dobijem jednu relikviju anđeoske zaštitnice moje ljubljene Majke, da joj je ponesem, ali nismo mogle dobiti nijedne druge osim jednoga crvenog kamenčića što se otkinuo od bogata mozaika, koji potječe još iz doba sv. Agneze i koji je ona morala često gledati. Nije li to bilo krasno da nam je mala svetica sama dala što smo tražile i što nam je bilo zabranjeno uzeti?... Uvijek sam to smatrala kao nježnost i dokaz ljubavi kojom ljupka sveta Agneza gleda i štiti moju ljubljenu Majku!...

Šest smo dana proveli u razgledanju glavnih znamenitosti Rima, a sedmi sam dan vidjela najveću od svih: Leona XIII. Taj sam dan toliko željela, ali sam ga se ujedno i bojala: o njemu je ovisilo moje zvanje, jer odgovor koji sam imala dobiti od biskupa nije bio stigao, a iz jednoga pisma od Vas, draga Majko, bila sam doznala nije više osobito raspoložen prema meni; tako je moja jedina daska spasa bila dozvola Svetog Oca... Ali da je dobijem, trebalo ju je tražiti, trebalo je da se pred svima usudim govoriti Papi; kod te sam pomisli drhtala. Što sam pretrpjela prije audijencije, zna samo dragi Bog, i moja draga Celina. Nikad neću zaboraviti koliko je ona učestvovala u svim mojim kušnjama; činilo se kao da je moje zvanje njezino.

(Našu uzajamnu ljubav opazili su svećenici iz hodočašća. Jedne večeri, kad smo bile u tako velikom društvu da je ponestalo stolica, Celina me je uzela na koljena te smo se gledale tako umiljato je jedan svećenik uskliknuo: "Kako se vole! Ah, nikada se te dvije sestre neće moći rastati!" Da, mi smo se voljele, ali naša je ljubav bila tako čista i tako snažna da nas misao na rastanak nije zbunjivala, jer smo osjećale da nas ništa, pa ni ocean, neće moći udaljiti jednu od druge... Celina je mirno gledala kako moj čamčić pristaje uz obalu Karmela, pomirila se s time da ostane koliko dragi Bog bude htio na olujnom moru svijeta, uvjeren da će i ona u svoje vrijeme pristati uz obalu, predmet naših čežnja...)

Terezija kod Svetog Oca

U nedjelju 20. studenoga, pošto smo se obukle po vatikanskom ceremonijalu (to jest u crno, sa svilenim čipkastim rupcem na glavi) i pošto smo se uresile velikom medaljom Leona XIII na plavoj i bijeloj vrpici, ušle smo u Vatikan u kapelu Svetoga Oca. U osam sati bilo je naše uzbuđenje veliko kad smo vidjeli Svetoga Oca kako ulazi da služi svetu Misu... Pošto je blagoslovio brojne hodočasnike ujedinjene oko sebe, uspne se stepenicama svetoga oltara i svojom nam pobožnošću, dostojnom Namjesnika Isusova, pokaže da je on uistinu "Sveti Otac".

Moje je srce vrlo snažno udaralo, a moje su molitve bile vrlo žarke dok je Isus silazio na ruke svoga Namjesnika.

Međutim, ja sam bila puna pouzdanja. U evanđelju toga dana čitale su se i ove divne riječi: "Ne boj se, malo stado, jer se svidjelo mome Ocu da ti dade svoje kraljevstvo." (Lk 12, 32) Ne, ja se nisam bojala, ja sam se nadala da će mi doskora pripadati kraljevstvo Karmela. Nisam tada mislila na ove druge riječi Isusove: "Pripravljam vam svoje kraljevstvo, kako ga je moj Otac meni pripravio." (Lk 22, 29) To znači, pripravio sam vam križeve i kušnje, jer ćete samo tako biti dostojni da posjedujete to kraljevstvo za kojim uzdišete; bilo je potrebno da Krist trpi i da tako uđe u svoju slavu. (Lk 24,26) Ako želite imati mjesto kraj njega, pijte iz čaše koju je on pio!... (Usp. Mt 20, 21-23) Tu mi je čašu pokazao Sveti Otac, i moje se suze pomiješale s gorkim pićem koje mi je bilo ponuđeno.

Poslije mise zahvalnice, koja se služila poslije mise Njegove Svetosti, počela je audijencija. Leon XIII sjedio je na visokom prijestolju, bio je obučen jednostavno u bijeli talar i kaputić iste boje, a na glavi je imao samo malu kopicu. Okruživali su ga kardinali, nadbiskupi i biskupi, ali ja sam ih vidjela samo općenito, jer sam bila zaokupljena Svetim Ocem. Prolazili smo pred njim u povorci, svaki je hodočasnik kleknuo kad je došao na red, poljubio nogu i ruku Leona XIII, primio njegov blagoslov, a dva su ga počasna stražara po obredu dotakla u znak da se digne (naime hodočasnik, jer se izražavam tako loše da bi netko mogao pomisliti na Papu).

Prije nego sam ušla u papinsku odaju, bila sam čvrsto odlučila da govorim, ali sada sam osjetila da me ostavlja hrabrost jer sam s desne strane Svetoga Oca vidjela prečasnog Reveronija!... Gotovo u isti čas on nam poruči da zabranjuje da išta govorimo Leonu XIII, da se audijencija previše ne odulji... Okrenuh se prema svojoj ljubljenoj Celini da čujem njezino mišljenje.

"Samo govori", reče mi ona.

Čas iza toga bila sam do nogu Svetoga Oca. Pošto sam poljubila njegovu papuču, on mi pruži ruku, ali mjesto da je poljubim, ja sklopim svoje ruke i digavši prema njegovu licu svoje oči natopljene suzama, kriknuh:

"Presveti Oče, ja vas molim veliku milost!..."

Tada Sveta Otac sagne glavu prema meni, tako da se moje lice gotovo doticalo njegova, i ja vidjeh kako su se njegove crne i duboke oči uprle u mene i kao da prodiru do dna moje duše.

"Presveti Oče", rekoh mu, "u čast vašeg jubileja dopustite mi da uđem u Karmel s petnaest godina!"

Od uzbuđenja je bez sumnje moj glas drhtao. Sveti Otac se okrene prema prečasnom Reveroniju, koji me je gledao zapanjeno i nezadovoljno, te reče:

"Ne razumijem sasvim dobro."

Da je dragi Bog dopustio, prečasní Reveronij bio bi mi lako postigao što sam željela; ali On mi je htio dati križ, a ne utjehu.

"Presveti Oče", odgovori generalni vikar, "to je djevojčica koja želi ući u Karmel s petnaest godina, ali poglavari raspravljaju to pitanje u ovaj čas."

"Dobro, drago dijete", odgovori Sveti Otac gledajući me s dobrotom, "učini kako odluče poglavari!"

Položivši svoje ruke na njegova koljena, pokušah zadnji napor i rekoh molećim glasom:

"Oh, Presveti Oče, kad biste vi rekli 'da', svi bi na to pristali... "

On me pogleda ravno u oči i izgovori ove riječi naglašujući svaki slog: "Hajde... hajde... Ući ćeš ako dragi Bog to hoće!..." (Njegov naglasak imao je nešto tako prodorno i tako uvjerljivo da mi se čini kao da ga još sada čujem.)

Kako me je dobrota Svetoga Oca ohrabrila, htjela sam još govoriti, ali me dva počasna stražara uljudno dotakoše da ustanem. Videći da to nije dovoljno, uzeše me za ruke, a prečasní im Reveronij pomogne da me dignu, jer sam još ostala sa sklopljenim rukama, naslonjena na koljena Leona XIII, i oni me silom odvojiše od njegovih nogu... U času kad su me tako uklanjali Sveti Otac stavi svoju ruku na moje usne, a onda je digne da me blagoslovi. Tada se moje oči napuniše suzama, a prečasní Reveronij mogao je vidjeti bar toliko dijamanata koliko ih je vidio u Bayeuxu... Dva su me počasna stražara tako reći odnijela do vrata, i ondje mi je treći dao jednu medalju Leona XIII.

Celina, koja je bila za mnom, bila je svjedokom prizora koji se upravo odigrao. Premda je bila gotovo isto tako uzbuđena kao ja, ipak se usudila da moli od Svetoga Oca blagoslov za Karmel. Prečasni Reverony odgovori zlovoljnim glasom: "Već je blagoslovljen Karmel." Dobri Sveti Otac odgovori blago: "O da, već je blagoslovljen."

Prije nas bio je tata pred nogama Leona XIII (s gospodom). Preč. Reverony bio je prijazan prema njemu i predstavio ga kao oca dviju karmelićanki. Papa u znak osobite naklonosti položi svoju ruku na časnu glavu moga ljubljenoga kralja, kao da ga na taj način obilježuje tajanstvenim pečatom u ime Onoga čiji je on pravi zastupnik...

Ah, sada kad je on u nebu, taj otac četiriju karmelićanki, na njegovu čelu ne počiva više ruka pape, da mu poriče mučeništvo... Ruka Zaručnika djevica, Kralja slave, daje glavi svoga vjernog sluga blistav sjaj, i više nikada neće ta presveta ruka prestati da počiva na čelu koje je proslavila!...

Isusova "loptica"

Moj ljubljani tata bio je vrlo žalostan kad me je vidio svu u suzama na izlasku iz audijencije. Učinio je sve što je mogao da me utješi, ali uzalud...

U dnu srca osjećala sam velik mir, jer sam učinila apsolutno sve što je bilo u mojoj moći da se odazovem pozivu dragoga Boga. Ali taj mir bio je u dubini, a gorčina je napunjala moju dušu, jer je Isus šutio. Činilo mi se da je odsutan. Ništa mi nije otkrivalo njegovu prisutnost... Toga dana se ni sunce nije usudilo sjati, i lijepo plavo nebo Italije, prekriveno tamnim oblacima, nije prestalo plakati sa mnom... Ah, bilo je svršeno, moj put nije više imao nikakva čara u mojim očima jer mu je bio promašen cilj. Međutim, posljednje riječi Svetoga Oca morale su me utješiti: nisu li one uistinu bile pravo proročanstvo? Usprkos svim zaprekama ispunilo se ono što je dragi Bog htio. On nije dopustio stvorovima da čine što hoće, nego upravo njegovu volju...

Od nekoga sam se vremena bila prikazala Djetetu Isusu da budem njegova igračkica. Rekla sam mu neka me ne drži kao vrijednu igračku koju djeca smiju samo gledati a ne usuđuju se dirati je, nego kao lopticu bez vrijednosti, koju može bacati na zemlju, gurati je nogom, probosti, ostaviti u kutu ili čak pritisnuti na svoje srce, ako ga to veseli jednom riječju, htjela sam Isusa zabavljati, pružati mu veselje, htjela sam se predati njegovim djetinjim hirovima... On je uslišio moju molitvu...

U Rimu je Isus probo svoju igračkicu. Htio je vidjeti što ima u njoj, a onda kad je vidio i bio zadovoljan svojim otkrićem, bacio je svoju lopticu i zaspao... A što je učinio za vrijeme svoga slatkog sna i što je postalo od ostavljene loptice?... Isus je sanjao da se još uvijek zabavlja svojom igračkom, pušta je i uzima naizmjenice, a zatim, pošto ju je koturao vrlo daleko, pritište je na svoje srce, ne dopuštajući više da se ikada udalji iz njegove ručice...

Vi razumijete, ljubljena moja Majko, koliko je loptica bila žalosna kad je ležala na zemlji... Ali ja se nisam prestajala nadati protiv svake nade. (Usp. Rim 4, 18)

Nekoliko dana poslije audijencije kod Svetoga Oca tata je posjetio časnog brata Simeona i kod njega našao preč. Reveronyja, koji je bio vrlo ljubezan. Tata mu predbaci kao u šali što me nije podupro u mom teškom pothvatu. Onda ispriповjedi povijest svoje kraljice bratu Simeonu. Časni starac sasluša njegovu pripovijest s velikim zanimanjem, dapače učini neke bilješke i reče ganuto: "Takvo se što ne vidi u Italiji!" Mislím da je taj razgovor učinio vrlo dobar dojam na preč. Reveronyja, jer mi je otada neprestano pokazivao da je napokon uvjeren u moje zvanje.

Pompeji i Napulj

Sutradan iza toga znamenitog dana trebalo je da odmah ujutro otputujemo u Napulj i Pompeje. Nama u čast grmio je Vezuv cijeli dan, bacajući sa svojim gruvanjem gusti stup dima uvis. Užasni su njegovi tragovi što ih je ostavio na ruševinama Pompeja; oni pokazuju moć Boga "koji gleda zemlju i čini da se trese, koji se dotiče bregova i pretvara ih u pepeo..." (Ps 103, 32)

Voljela bih da sam mogla sama prošetati posred ruševina, razmišljati o prolaznosti ljudskih stvari, ali velik broj putnika oduzimao je razorenom gradu velik dio njegova sjetnog čara...

U Napulju je sve bilo obrnuto. Velik broj kočija sa dva konja učinio je veličanstvenom našu šetnju u samostan San Martino na visokom brdu odakle se pružao pogled na cijeli grad. Na nesreću su nam se konji svaki čas prestrašili, i više nego jedanput mislila sam da mi je kucnuo zadnji čas. Kočijaš je stalno uzalud ponavljao čarobnu riječ talijanskih vozača: "Apipo, apipo..." Jadni konji htjeli su prevrnuti kola, ali napokon smo, zahvaljujući pomoći naših anđela čuvara, stigli u naš veličanstveni hotel. Za cijelo vrijeme našega putovanja stanovali smo u kneževskim hotelima, nikada još nisam bila okružena tolikom raskoši. Tu se uistinu može kazati da bogatstvo ne usređuje, jer bih ja bila sretnija pod slamnatim krovom s nadom u Karmel nego među pozlaćenim zidovima, bijelim mramornim stepenicama i svilenim sagovima, a s gorčinom u srcu...

Ah, dobro sam osjetila da se radost ne nalazi u predmetima koji nas okružuju, nego u najdubljoj nutrini duše; radost se može posjedovati isto tako u tamnici kao i u palači, a dokaz je tome i to što sam sretnija u Karmelu, pa i usred unutarnjih i vanjskih kušnja, nego u svijetu, okružena udobnostima života i nadasve slatkoćom očinskoga ognjišta!...

Duša mi je bila duboko uronila u žalost, ali izvana bila sam ista kao prije, jer sam mislila da nitko ne zna što sam molila Svetoga Oca. No doskora sam se mogla uvjeriti u protivno. Ostavši sama u vagonu s Celinom (ostali hodočasnici bijahu izašli da se okrijepe dok je vlak stajao nekoliko minuta), vidjela sam preč. Legouxa, generalnog vikara iz Coutancesa, kako je otvorio vrata našeg odjeljenja te mi, gledajući me smiješeći se, rekao: "No, kako naša mala karmelićanka?..." Ja sam tada shvatila da čitavo hodočašće zna moju tajnu. Na sreću, nitko mi nije o tom govorio, ali sam iz prijaznih pogleda vidjela da moja molba nije učinila loš dojam, naprotiv...

Asiz

U gradiću Asizu (24. studenoga) imala sam prilike da se vozim u kočiji preč. Reveronyja, koju milost nije dobila nijedna gospođa za cijeloga putovanja. Evo kako sam dobila tu povlasticu.

Pošto smo posjetili mjesta koja odišu mirisom kreposti sv. Franje i sv. Klare, svršili smo sa samostanom sv. Agneze, sestre sv. Klare. Bila sam se do mile volje nagledala glave svetičine, kadno odlazeći među posljednjima opazih da sam izgubila svoj pojas. Potražila sam ga usred mnoštva; jedan mi se svećenik smilovao i pomogao mi, ali kad mi ga je našao, vidjela sam ga kako se udaljio, a ja sam ostala sama da tražim, jer sam doduše imala pojas, ali ga nisam mogla opasati, jer nije bilo kopče... Napokon je vidjeh kako se sjaji u jednom kutu. Uzeti je i pričvrstiti na vrpcu nije trajalo dugo, ali sam prije toga izgubila više vremena. Tako sam se veoma zaprepastila kad sam se našla sama kraj crkve. Od brojnih kočija bijahu iščezle sve osim kočije preč. Reveronyja. Što da radim? Da trčim za kočijama koje više nisam vidjela, da se izložim opasnosti da zakasnim na vlak i da stavim svoga ljubljenoga tatu u brigu, ili da molim mjesto u kočiji preč. Reveronyja? Odlučih se na ovo drugo. Najumiljatije i najmanje zbunjeno što sam mogla, usprkos svojoj krajnjoj zbunjenosti, izložih mu svoj kritični položaj i stavih njega samoga u nepriliku, jer je njegova kočija bila puna najodličnije gospode iz hodočašća, tako da nije bilo moguće naći slobodno mjesto. No jedan vrlo susretljiv gospodin brzo siđe, posadi mene na svoje mjesto, a sam sjedne skromno do kočijaša. Bila sam nalik na vjevericu uhvaćenu u zamku, i nimalo se nisam osjećala ugodno, okružena svim tim velikim ličnostima, a nadasve što sam sjedila nasuprot onome kojega sam se najviše bojala... Ali on je bio vrlo ljubezan prema meni, prekidao bi s vremena na vrijeme razgovor s gospodom da govori sa mnom o Karmelu. Prije nego smo stigli na kolodvor, sva velika gospoda izvadiše svoje velike novčarke da dadu novaca kočijašu (već plaćenom). Ja učinih kao i oni i uzeh svoju sasvim malu novčarku, ali preč. Reverony nije dopustio da izvadim svoje lijepe male komade, nego je radije dao jedan veliki za nas dvoje.

Drugom prilikom našla sam se kraj njega u omnibusu. Bio je još ljubezniji i obećao mi da će učiniti sve što može da ja uđem u Karmel... Premda su mi ti mali susreti bili kao melem na moje rane, ipak nisu mogli spriječiti da mi povratak bude mnogo manje ugodan nego odlazak, jer sada više nisam imala nade "u Svetoga Oca". Nisam nalazila nikakve pomoći na zemlji, koja mi se činila kao suha i bezvodna pustinja. (Usp. Ps 62, 2) Sva moja nada bila je samo u dragoga Boga...

Upravo sam bila iskusila da više vrijedi obraćati se Njemu nego njegovim svecima...

Firenze

Žalost moje duše nije me smetala da s velikim zanimanjem razgledam sveta mjesta koja smo posjećivali. U Firenci sam bila sretna što sam mogla gledati sv. Magdalenu de Pazzi u koru karmelićanki, koje su nam otvorile veliku rešetku. Kako nismo znali da ćemo imati tu povlasticu i kako je mnogo osoba željelo da se svojom krunicom dotakne svetičine grobnice, mogla sam samo ja provući ruku kroz rešetku koja nas je od nje dijelila. Zato su mi svi donosili krunice, i ja sam se vrlo ponosila svojom dužnošću...

Uvijek je trebalo da ja nađem načina da se dotaknem svega. Tako smo u crkvi sv. Križa Jeruzalemskoga (u Rimu) imali priliku da se poklonimo komadima pravoga Kristova križa, dvama trnovima i posvećenom čavlu, zatvorenom u veličanstveni zlatni iskićeni moćnik, ali bez stakla. Tako sam ja, dok sam se klanjala dragocjenoj relikviji, našla načina da proturim svoj mali prst kroz jedan otvor moćnika i da se dotaknem čavla koji je bio oškropljen krvlju Isusovom... Bila sam uistinu preko mjere smiona!... Na sreću dragi Bog, koji vidi u dno srdaca, zna da je moja nakana bila čista i da ni za što na svijetu ne bih htjela njega uvrijediti. Ja sam se ponašala prema njemu kao dijete koje misli da sve smije, i koje gleda blago svoga Oca kao svoje.

Još ni danas ne mogu razumjeti zašto se žene tako lako izopćuju u Italiji; svaki čas su nam govorili: "Ne ulazite ovamo... Ne ulazite onamo, bit ćete izopćene!..." Ah, jadne žene, kako su one prezrene!... Međutim one ljube dragoga Boga u mnogo većem broju nego muškarci, i kod Muke Našega Gospodina žene su imale više hrabrosti nego apostoli jer se one nisu bojale napadaja vojnika i usudile su se obrisati časno lice Isusovo... Zbog toga bez sumnje dopušta Isus da one prolaze kroz prezir na zemlji, jer ga je on izabrao za sebe... Na nebu će On znati pokazati kako njegove misli nisu kao misli ljudi (usp. Iz 55, 8-9), jer tada će posljednji biti prvi... (Usp. Mt 20, 16)

Više nego jedanput za vrijeme putovanja bila sam nestrpljiva da čekam nebo da bih bila prva... Jednoga dana, kad smo posjetili samostan karmelićana, nisam se zadovoljila da slijedim hodočasnike po vanjskim galerijama, nego sam se primakla pod unutarne trijemove... Najednom vidjeh jednog dobrog starog karmelićanina koji mi je izdaleka davao znak da se udaljim, ali mjesto da odem ja mu se približih i, pokazujući na slike u trijemu, dadoh mu znak da su lijepe. On je bez sumnje po mojoj kosi na ramenu i mom mladom izgledu razabrao da sam dijete, pa mi se nasmiješio s dobrotom i udaljio se videći da nema pred sobom neprijatelja. Da sam znala govoriti s njim talijanski, bila bih mu rekla da ću jednom biti karmelićanka, ali krivnjom graditelja babilonske kule bilo mi je to nemoguće.

Povratak u Francusku

Pošto smo još posjetili Pisu i Genovu (26. i 27. studenoga), vratili smo se u Francusku. Putem smo imali veličanstven pogled. Čas smo se vozili uz more, i željeznica mu je bila tako blizu da mi se činilo da će valovi doseći do nas. (Taj je prizor bio uzrokovan olujom, a bila je večer, što je sliku činilo još impozantnijom.) Čas smo prolazili ravnica zasađenim narančama sa zrelim plodovima, zelenim maslinama s rijetkim lišćem, vitkim palmama... Uvečer smo vidjeli brojne male luke na moru, rasvijetljene mnoštvom svjetiljaka, dok su na nebu svjetlucale prve zvijezde...

Ah, kakva je poezija ispunjala moju dušu pri pogledu na sve te stvari koje sam gledala prvi i posljednji put u svom životu!... Nisam žalila što sam ih vidjela kako iščezavaju. Moje je srce

čeznulo za drugim divotama, dosta je gledalo zemaljske ljepote, a nebeske su bile predmet njegovih želja. Da bih mogla davati ih dušama, htjela sam postati zarobljenica!...

Terezija piše biskupu

Ali prije nego ću vidjeti da se preda mnom otvaraju vrata moje blagoslovljene tamnice za kojom sam uzdisala, trebalo je da se još borim i podnosim. To sam osjećala vraćajući se u Francusku, ali moje je pouzdanje bilo tako veliko da se nisam prestala nadati da će mi biti dopušteno da uđem u Karmel 25. prosinca...

Čim smo stigli u Lisieux, naš je prvi posjet bio Karmelu. Kakav je to bio sastanak!... Imale smo toliko toga da kažemo jedna drugoj, poslije mjesec dana rastanka, a taj mi se mjesec činio dulji i kroz to sam vrijeme naučila više nego u nekoliko godina...

O ljubljena moja Majko! Kako mi je bilo ugodno što vas ponovno vidim, što vam mogu otvoriti svoju izranjenu jadnu malu dušu! Vama koji ste me tako dobro znali razumjeti, kojoj je jedna riječ, jedan pogled bio dovoljan da sve pogodite! Ja sam se potpuno predala, učinila sam sve što je bilo do mene, sve, čak sam razgovarala sa Svetim Ocem. Zato nisam znala što da još učinim. Vi ste mi rekli da pišem monsinjoru i da ga podsjetim na njegovo obećanje. Učinila sam to odmah, kako sam najbolje znala, ali riječima koje je moj ujak smatrao malo previše jednostavnima, pa je popravio to pismo. U času kad sam ga htjela poslati primila sam pismo od vas u kojem ste mi javili neka ne pišem, neka pričekam nekoliko dana. Odmah sam poslušala, jer sam bila uvjeren da je to najbolji način da se ne prevarim. Napokon, deset dana prije Božića, moje je pismo otišlo! Čvrsto uvjeren da neću dugo čekati na odgovor, išla sam svako jutro poslije mise s tatom na poštu, nadajući se da ću ondje naći dopuštenje za odlazak, ali svako bi mi jutro donijelo novo razočaranje, koje međutim nije slabilo moju vjeru... Molila sam Isusa da raskine moje veze, i On ih je raskinuo, ali sasvim drugačije nego sam očekivala.

Došao je lijepi dan Božića, a Isus se nije probudio... Ostavio je na zemlji svoju lopticu, ne bacivši ni jednoga pogleda na nju...

Božić 1887. u suzama

Moje je srce bilo slomljeno kad sam išla na ponoćku: tako sam sigurno računala da ću joj prisustvovati iza karmelskih rešetaka!... Ta je kušnja bila prevelika za moju vjeru, ali Onaj čije srce bdije dok on spava (usp. Pjesma nad pjesmama 5, 2) dao mi je razumjeti da za one kojima je vjera jednaka zrnu gorušičnu On čini čudesa i premješta brda, da bi učvrstio tu tako malu vjeru. (Usp. Mt 17, 19) Ali za svoje drage prijatelje, za svoju Majku, on ne čini čudesa dok nije iskušao njihovu vjeru. Nije li dopustio da umre Lazar, premda su mu Marta i Marija poručile da je bolestan?... (Usp. Iv 11, 3) Na svadbi u Kani, kad je Blažena Djevica zamolila Isusa da pomogne domaćinu, nije li joj Isus odgovorio da još nije došao njegov čas?... (Usp. Iv 2, 4) Ali poslije kušnje, kakve li nagrade! Voda se pretvorila u vino... Lazar je uskrsnuo! Tako Isus postupa sa svojom malom Terezijom: pošto ju je dugo iskušavao, ispunio je sve želje njezina srca...

Poslije podne toga divnoga blagdana, koji je za mene prošao u suzama, posjetila sam karmelićanke. Veoma sam se iznenadila kad su otvorile rešetku i ja spazih krasnog Isusića koji je u ruci držao loptu na kojoj je bilo napisano moje ime. Mjesto Isusa, koji je bio premalen da govori, pjevale su mi karmelićanke pjesmu koju je sastavila moja ljubljena

Majka. Svaka je riječ razlijevala po mom srcu preslatku utjehu; nikada neću zaboraviti te nježnosti majčinskoga srca koje me je uvijek obasipalo najbiranijim nježnostima... Pošto sam se zahvalila lijući nježne suze, ispričovijedala sam kakvo mi je iznenađenje priredila moja ljubljena Celina kad se vratila s ponoćke. Našla sam u svojoj sobi u krasnoj zdjeli lađicu s malim Isusom koji je spavao s lopticom kraj sebe, a na bijelom jedru napisala je Celina ove riječi: "Ja spavam, ali moje srce bdije." (Pjesma nad pjesmama 5, 2) Na lađici je bila samo ova riječ: "Odricanje!" Ah, ako Isus još i nije govorio svojoj maloj zaručnici, ako su i bile njegove božanske oči uvijek zatvorene, on joj se bar otkrivao preko duša koje razumiju sve nježnosti i ljubav njezina srca...

Tri mjeseca čekanja

Na Novu godinu 1888. Isus mi je još jednom darovao svoj križ, ali ovaj put sam ga ja sama imala nositi, jer je bio toliko bolniji koliko je bio neshvaćen...

Majka Marija od Gonzage javila mi je pismom da je odgovor od monsinjora stigao 28. prosinca, na blagdan Nevine dječice, ali mi ga nije priopćila, jer je odlučila da će moj ulazak u red biti tek poslije korizme. Nisam mogla suspreći suze pri pomisli na tako dugu odgodu. Ta je kušnja imala za mene sasvim posebno značenje: vidjela sam da su moje veze sa svijetom raskinute, samo je ovaj put još sveta arka priječila ulazak siromašnoj maloj golubici...

Spremna sam vjerovati da sam morala izgledati luda kad nisam radosno primila svoja tri mjeseca progonstva, ali također vjerujem da je ta kušnja, ako se to i nije vidjelo, bila vrlo velika i da sam po njoj jako porasla u odricanju i ostalim krepostima...

Kako su prošla ta tri mjeseca tako bogata milostima za moju dušu?... Najprije mi je došla misao da se ne silim provoditi život tako strogo pravilan kako sam imala običaj, ali brzo sam shvatila vrijednost vremena koje sam dobila, i odlučih da se dadem više nego ikada na ozbiljan i strog život.

Kad kažem na strog život, ne želim kazati da sam obavljala pokore. Nažalost, nisam nikada načinila ni jedne, nisam ni izdaleka bila slična lijepim dušama koje su od svoga djetinjstva vršile svaku vrstu trapljenja, nisam osjećala nikakve sklonosti prema njima. To je bez sumnje dolazilo od moje mlitavosti, jer sam mogla, poput Celine, naći tisuću malih pronalazaka da se trapim. Mjesto toga ja sam se uvijek pustila maziti i šopati kao ptičica koja ne treba činiti pokoru... Moja trapljenja sastojala su se u svladavanju moje volje, koja je uvijek bila spremna da se nametne, u ustezanju od prigovarjanja, u iskazivanju malih usluga ne tražeći koristi od njih, u tome da se ne naslanjam na leđa kad stojim, itd., itd. Vršanjem tih sitnica pripremljala sam se da postanem zaručnicom Isusovom, i ne mogu reći koliko mi je to čekanje ostavilo slatkih uspomena...

Tri mjeseca prodoše vrlo brzo, i napokon je stigao toliko žučeni čas.

Sedmo poglavlje: PRVE GODINE U KARMELU (1888-1890)

Ponedjeljak 9. travnja, kad je Karmel slavio svetkovinu Blagovijesti, koja je bila prenesena zbog korizme, bio je izabran za moj ulazak u samostan. Uoči toga dana čitava je obitelj bila okupljena oko stola za koji sam imala sjesti posljednji put. Ah, kako su takvi intimni sastanci bolni! Onda kad bih najradije bila zaboravljena, obasipaju me milovanjima i najnježnijim

riječima, kao da hoće da osjetim žrtvu rastanka... Tata nije govorio gotovo ništa, ali njegov je pogled počivao na meni s ljubavlju... Ujna je plakala od vremena na vrijeme, a ujak mi je tisuću puta srdačno čestitao. Ivana i Marija bile su također pune nježnosti prema meni, osobito Marija, koja me povela u stranu i molila oprostnje za boli koje je mislila da mi je zadala. Napokon me je i moja draga Leonijica, koja se bila vratila iz Zavoda od Pohoda prije nekoliko mjeseci, obasipala još više poljupcima i milovanjima. Samo o Celini nisam govorila, ali vi pogađate, ljubljena moja Majko, kako je prošla posljednja noć kad smo zajedno spavale.

Ulazak u Karmel

Ujutro velikoga dana, pošto sam posljednji put bacila pogled na Buissonnets, to lijepo gnijezdo moga djetinjstva koje više nisam imala ponovno vidjeti, krenula sam držeći za ruku svoga ljubljenoga kralja, da se uspnem na goru Karmel ... Kao i dan prije, cijela se obitelj našla na okupu da prisustvuje sv. Misi i da se pričesti. Čim je Isus sišao u srce mojih ljubljenih rođaka, čula sam oko sebe samo jecaje, jedino ja nisam prolila ni suze, ali sam osjetila kako mi srce udara tako snažno da mi se činilo nemoguće da se približim samostanskim vratima, kad su nam dali znak da im pridemo. Ja sam se, međutim, približila sve se pitajući neću li umrijeti od snažnih udaraca srca... Ah, kakav je to bio trenutak! To treba proživjeti da se može znati što to znači...

Moje se uzbuđenje nije vidjelo izvana; pošto sam izgrlila sve članove svoje ljubljene obitelji, klekla sam pred svoga divnoga oca, moleći od njega blagoslov. Da mi ga dade, spustio se i on na koljena i blagoslovio me plačući... To je bio prizor kojemu su se morali radovati anđeli, videći toga starca kako prikazuje Gospodinu svoje dijete još u proljeće njegova života!... Nekoliko časaka poslije toga zatvorila su se iza mene vrata svete arke, i ondje me zagrlīše ljubljene sestre koje su mi bile kao majke i koje sam odlučila da odsada uzimam kao uzore u svojim djelima...

Napokon su se moje želje ispunile, moja je duša osjećala tako sladak i tako dubok mir da bi mi ga bilo nemoguće izraziti, i već sedam i po godina taj je intiman mir ostao moj udio, nije me ostavio ni usred najtežih kušnja.

Kao sve postulante, povelu su i mene u kor odmah nakon moga ulaska. Bio je zamračen zbog toga što je bio izložen Presv. Sakrament, a što je najprije zaokupilo moje poglede, bile su oči naše svete majke Genoveve, koje su se uprle u mene. Ostala sam jedan čas na koljenima pred njezinim nogama zahvaljujući dragom Bogu na milosti koju mi je udijelio da upoznam sveticu, a onda sam pošla za majkom od Gonzage po različitim mjestima samostana. Sve mi se ondje činilo divno, bilo mi je kao da sam prenesena u pustinju, a osobito me očaravala naša mala ćelija, ali veselje koje sam osjećala bilo je mirno, ni najmanji vjetrić nije pokretao mirnih voda na kojima je plovila moja lađica, nijedan oblak nije prekrivao moga plavoga neba... Ah, potpuno sam bila nagrađena za sve svoje kušnje... S kakvom sam dubokom radošću ponavljala ove riječi: "Sada sam zauvijek, zauvijek ovdje!"

Ta sreća nije bila kratkotrajna, nije imala iščeznuti s "obmanama prvih dana". Što se tiče obmana, dragi mi je Bog udijelio milost da nisam imala nijedne kad sam stupala u Karmel. Našla sam da je samostanski život upravo onakav kako sam ga zamišljala. Nijedna me žrtva nije iznenadila, ali ipak, vi to znate, ljubljena moja Majko, prvi moji koraci naišli su na više trnja nego ruža!

Da, patnja mi je pružala ruke, i ja sam joj se s ljubavlju bacila u zagrljaj... Što ću raditi u Karmelu, izjavila sam svečano pred nogama Isusa u hostiji, na ispitu prije polaganja zavjeta: "Došla sam da spasavam duše, a osobito da molim za svećenike." Kad se hoće postići kakav cilj, treba prihvatiti sredstva koja vode do njega. Isus mi je dao da shvatim da mi samo preko križa hoće dati duše, i moja je sklonost prema trpljenju rasla koliko se povećavalo moje trpljenje. Pet sam godina išla tim putem. Ali izvana nije ništa odavalo mojega trpljenja, koje je bilo to bolnije što sam ja jedina znala za njega. Ah, kako ćemo se iznenaditi na kraju svijeta kad budemo čitali povijest duša!... Koliko će biti ljudi koji će se čuditi videći put kojim je moja duša hodila!...

Nezaboravna ispovijed

To je tako istinito da je dva mjeseca poslije moga ulaska otac Pichon, koji je došao na polaganje zavjeta sestre Marije od Presvetog Srca (22. svibnja 1888) bio iznenađen videći što dragi Bog čini u mojoj duši, te mi rekao da je dan prije, videći me kod molitve u koru, mislio da je u mene samo djetinji žar i da je moj put vrlo ugodan. Moj razgovor s tim dobrim ocem bio je za mene vrlo velika utjeha, ali zastrta suzama zbog teškoće koju sam osjećala da mu otkrijem svoju dušu. Ipak sam obavila veliku ispovijed, kakvu još nikada nisam bila obavila. Na koncu mi otac reče ove riječi, najutješnije koje su ikada odjeknule u uhu moje duše: "U nazočnosti dragoga Boga, Presvete Djevice i svih svetaca izjavljujem da nikada niste učinili ni jednoga jedinog smrtnoga grijeha." Zatim doda: "Zahvalite dragom Bogu za ono što čini za vas, jer kad bi vas On napustio, vi biste mjesto anđelčića postali vrazčić."

Ah, nije mi to bilo teško vjerovati. Osjećala sam kako sam slaba i nesavršena, ali zahvalnost je ispunjala moju dušu. Strašno sam se bojala da sam okaljala svoju krsnu haljinu, te mi se svjedočanstvo iz usta takva duhovnog vođe kakve je željela naša sveta Terezija, to jest koji u sebi ujedinjuju znanje i krepost, činilo kao da izlazi iz usta samoga Isusa... Dobri mi je otac rekao još i ove riječi koje su se ugodno usjekle u moje srce: "Drago dijete, bio Naš Gospodin uvijek vašim Poglavarom i vašim Učiteljem!"

Terezija i njezine poglavarice

On je to i bio, i još uz to "moj duhovni vođa." Ne želim time reći da je moja duša bila zatvorena za moje glavarice. Naprotiv, uvijek sam nastojala da im ona bude otvorena knjiga. Ali naša majka, često bolesna, imala je premalo vremena da se bavi sa mnom. Znam da me je jako voljela i govorila o meni što je najbolje mogla, ali dragi je Bog dopuštao da je bez svoga znanja bila veoma stroga. Nisam je mogla sresti a da nisam poljubila zemlju, a isto je tako bilo i u rijetkim duhovnim razgovorima koje sam imala s njom... Kakve li neprocjenjive milosti!... Kako je dragi Bog vidljivo djelovao u onoj koja ga je zastupala!... Što bi bilo od mene da sam, kako su to mislili ljudi od svijeta, bila "igračka" redovničke zajednice?... Možda bih, mjesto da u svojim poglavaricama vidim Našega Gospodina, gledala u njima samo stvorenja, a moje bi se srce, tako pomno čuvano u svijetu, možda u samostanu povezalo s ljudima... Srećom sam bila očuvana od te nesreće. Bez sumnje sam jako voljela našu majku, ali čistom ljubavi koja me je dizala k Zaručniku moje duše...

Naša učiteljica bila je prava svetica, savršena slika prvih karmelićanki. Cijeli dan sam bila s njom, jer me je ona učila raditi. Njezina je dobrota prema meni bila bez granica, a ipak joj se moja duša nije mogla otkrivati... Samo s naprezanjem bilo mi je moguće obavljati duhovni razgovor. Kako nisam bila navikla govoriti o svojoj duši, nisam znala kako da izrazim ono što se u njoj zbivalo.

Jedna dobra stara majka shvatila je jednoga dana ono što sam ja osjećala. Ona mi za odmora reče smijući se:

"Draga kćerkice, meni se čini da vi i nemate mnogo da kažete svojim poglavaricama."

"Zašto to kažete, majko?"

"Jer je vaša duša do skrajnosti jednostavna, ali kad budete savršeni, bit ćete još jednostavniji: što se čovjek više približuje Bogu, to biva jednostavniji."

Dobra je majka imala pravo. Ali teškoća koju sam imala u otkrivanju svoje duše, premda je dolazila od moje jednostavnosti, bila je prava kušnja. To spoznajem sada: nisam doduše prestala biti jednostavna, ali iskazujem svoje misli s vrlo velikom lakoćom.

Rekla sam da je Isus bio "moj duhovni vođa"... Ušavši u Karmel, upoznala sam se s onim koji mi je to imao biti, ali tek što me je uzeo među svoju duhovnu djecu, otišao je u progonstvo. Tako sam ga upoznala samo zato da odmah ostanem bez njega... Kako sam od njega primala po jedno pismo na godinu kao odgovor na mojih dvanaest koje sam mu pisala, moje se srce vrlo brzo obratilo Vođi vođa, i on me je poučio u onoj znanosti koja je sakrivena učenima i mudrima, a koju se On udostojava otkrivati najmanjima... (Usp. Mt 11, 25)

Pobožnost prema Svetom Licu

Mali cvijetak, presađen na goru Karmel, imao se rascvasti u sjeni Križa. Suze i krv Isusova postadoše njegovom rosom, a njegovim suncem posta Božansko Lice pod koprenom suza... Dotada nisam bila prodrila do dubine blaga što se krije u Svetom Licu; upoznala sam ga preko vas, ljubljena moja Majko. Kao što ste nekoć prvi od nas svih pošli u Karmel, tako ste isto prvi prodrli u tajne ljubavi što se kriju u Licu našega Zaručnika. Tada ste me pozvali i ja sam shvatila... Shvatila sam što je prava slava. Onaj čije kraljevstvo nije od ovoga svijeta (usp. Iv

18, 36) pokazao mi je da se prava mudrost sastoji u tome da "hoćeš biti nepoznata i smatrana ništicom" (Nasljeduj Krista I, 2, 3) i u tome da "traži" radost u preziranju same sebe"... (Nasljeduj Krista III, 49, 7) Ah, željela sam da poput Isusova lica i "moje bude uistinu skriveno, da me nitko na zemlji ne pozna"... (Iz 53, 3) Žeđala sam za tim da trpim i da budem zaboravljena...

Kako je pun milosrđa put kojim me je dragi Bog uvijek vodio. Nikada nije dao da poželim nešto a da mi to nije ispunio; tako mi se njegova gorka čaša pokazala puna slasti...

Poslije krasnih blagdana mjeseca svibnja, poslije polaganja zavjeta i oblačenja naše ljubljene Marije, najstarije sestre, kojoj je najmlađa imala sreću da stavi vijenac na glavu na dan njezina vjenčanja, trebalo je da nas pohodi kušnja...

Prethodne godine u mjesecu svibnju (1. svibnja 1887) imao je tata napadaj paralize u nogama. Tada smo se vrlo uznemirile, ali jaki temperamenat moga dragoga kralja brzo je to nadvladao, i naša su strahovanja iščezla. Međutim smo više nego jedanput za vrijeme puta u Rim primijetili da se lako umara, da nije više tako veseo kao obično... Osobito sam opazila njegov veliki napredak u savršenosti; po primjeru sv. Franje Saleškog uspio je postati gospodar svoje prirodene naglosti do te mjere da se činilo da ima najblažu ćud na svijetu... Zemaljske stvari kao da su ga jedva dirale; lako je svladavao suprotnosti ovoga života; napokon, dragi ga je Bog preplavljivao utjehama; za vrijeme svakidašnjih pohoda Presv. Sakramentu njegove bi se oči često punile suzama, a njegovo lice odisalo nebeskim blaženstvom... Kad je Leonija izašla iz Zavoda od Pohoda, on se nije žalostio, nije nimalo prigovarao dragom Bogu što nije uslišio njegove molitve koje mu je upravio da izmoli zvanje svoje drage kćerke; dapače, s nekom je radošću pošao po nju...

Evo, s kakvom je vjerom tata primio rastanak sa svojom malom kraljicom: javio ga je svojim prijateljima u Alenconu ovim riječima: "Predragi prijatelji, jučer je Terezija, moja mala kraljica, ušla u Karmel!... Samo Bog može tražiti tako veliku žrtvu... Nemojte me žaliti, jer je moje srce preplavljeno radošću."

Bilo je vrijeme da tako vjeran sluga primi nagradu za svoja djela, bilo je pravo da njegova plaća bude nalik na plaću koju je Bog dao Nebeskom Kralju, svome Sinu jedincu... Tata je upravo prikazao Bogu jedan oltar, a sam je bio žrtva, izabrana da bude žrtvovana s Janjetom bez ljage. Vi znate, ljubljena moja Majko, naše gorčine mjeseca lipnja, a osobito 24. lipnja 1888. godine. Te su se uspomene tako duboko usjekle u naša srca da ih nije potrebno zapisivati... O draga Majko, koliko smo trpjeli!...A to je tek bio samo početak naše kušnje...

Redovničko oblačenje 10. siječnja 1889.

Međutim je stiglo vrijeme moga redovničkog oblačenja. Bila sam primljena od kapitula, ali kako se moglo misliti na priređivanje svečanosti? Već se govorilo o tome da mi se dade redovnička haljina bez vanjske svečanosti, kadno bude odlučeno da se čeka. Protiv svake nade naš se ljubljeni otac oporavio od drugog napadaja, i monsinjor je odredio svečanost za 10. siječnja. Čekanje je bilo dugo, ali također, kakva li lijepa blagdana!... Ništa nije nedostajalo, ništa, dapače ni snijega... Ne znam jesam li vam već govorila o svojoj ljubavi prema snijegu?... Još dok sam bila sasvim mala, njegova me je bjelina očaravala; jedan od najvećih užitaka bila mi je šetnja pod snježnim pahuljicama. Odakle mi je dolazila ta sklonost prema snijegu?... Možda odatle što sam bila mali zimski cvijetak, te je prvi ukras kojim su moje djetinje oči vidjele poljepšanu prirodu morao biti njezin bijeli ogrtač... Napokon, uvijek sam

željela da na dan moga redovničkog oblačenja priroda bude kao i ja ukrašena bjelinom. Uoči toga lijepoga dana žalosno sam gledala sivo nebo s kojega se od vremena do vremena otkidala sitna kiša, a temperatura je bila blaga da se više nisam nadala snijegu. Slijedeće jutro nije se nebo bilo izmijenilo. Međutim, blagdan je bio divan, a najljepši, najdivniji cvijet bio je moj ljubljani kralj; nikada nije bio ljepši, dostojanstveniji... Svi su mu se divili. Taj je dan bio njegov trijumf, njegov posljednji blagdan ovdje dolje. Dao je svu svoju djecu dragome Bogu, jer kad mu je Celina povjerala svoje zvanje, plakao je od radosti i pošao s njom u crkvu da zahvali Onome koji "mu je iskazao čast uzimajući svu njegovu djecu".

Na kraju svečanosti monsinjor zapjeva Te Deum. Jedan ga je svećenik pokušao upozoriti da se taj hvalospjev pjeva samo kod polaganja zavjeta, ali zanos je bio dan te se himna zahvalnica otpjevala do kraja. Nije li trebalo da svečanost bude potpuna, jer su se u njoj sjedinjivale sve druge?... Pošto sam posljednji put zagrlila svoga ljubljenoga kralja, vratila sam se u klauzuru. Prvo što sam opazila pod trijemom bio je "moj ružičasti Isusić", koji mi se smiješio usred cvijeća i svijeća, a zatim je odmah moj pogled pao na snježne pahuljice... Dvorište je bilo bijelo kao ja. Kolike li nježnosti Isusove! Ispunjujući želje svoje male zaručnice, darovao joj je snijega... Snijega! Ima li kojega smrtnika, ma koliko bio moćan, koji bi mogao učiniti da s neba padne snijeg da razveseli svoju ljubljenu zaručnicu?... Možda su se osobe od svijeta tako pitale, a sigurno je da im se snijeg kod moga oblačenja učinio kao malo čudo i da se cijeli grad tome začudio. Zaključilo se da imam čudan ukus kad volim snijeg... To bolje! To je još više istaklo neshvatljivu pažnju Zaručnika djevice... Onoga koji miluje ljiljane bijele kao snijeg!...

Biskup je poslije svečanosti ušao u klauzuru. Pokazao je prema meni pravu očinsku dobrotu. Uvjerena sam da je bio ponosan što sam uspjela. Pred svima je govorio da sam "njegova kćerkica". Kad god bi se poslije te lijepe svečanosti vratio, preuzvišeni je uvijek bio vrlo dobar prema meni. Sjećam se osobito njegova posjeta prigodom stogodišnjice našega oca sv. Ivana od Križa. Uzeo je moju glavu u svoje ruke, milovao me neobično nježno; nikada prije nisam bila tako počašćena! U isto vrijeme dao mi je dragi Bog te sam mislila na milovanja kojima će me On svakako obasuti pred anđelima i svecima i o kojima mi je već na ovom svijetu davao slabu sliku; tako je bila velika utjeha koju sam osjetila...

Kako sam malo prije rekla, dan 10. siječnja bio je trijumf moga kralja; uspoređujem ga s Isusovim ulaskom u Jeruzalem na Cvjetnu nedjelju. Kao što je bilo kod našega božanskoga Učitelja, tako je i iza tatine slave od jednoga dana došla bolna muka, i ta muka nije bila samo za njega; kao što su boli Isusove probole jednim mačem i srce njegove božanske Majke, isto su tako naša srca osjetila patnje onoga kojega smo najnježnije ljubile na zemlji...

Sjećam se da sam u mjesecu lipnju 1888. godine u času naših prvih kušnja, rekla: "Trpim mnogo, ali osjećam da mogu podnositi još veće kušnje." Tada nisam mislila na kušnje koje su mi bile pripravljene... Nisam znala da će 12. veljače, mjesec dana poslije moga redovničkog oblačenja, naš ljubljani tata piti iz najgorče od svih čaša, iz čaše najtežeg poniženja.

Čaša kušnje

Ah, toga dana nisam rekla da mogu trpjeti još više!... Riječi ne mogu iskazati naših tjeskoba, zato neću ni pokušati da ih opišem. Jednoga ćemo dana u nebu rado pripovijedati o našim slavnim kušnjama, a zar nismo već sada sretni što smo ih podnijele?... Da, tri godine tatina mučeništva čine mi se najmilijima, najplodnijima u cijelom našem životu; ne bih ih dala za

sve ekstaze i sva otkrivenja svetaca. Moje je srce puno zahvalnosti kad mislim na neprocjenjivo blago koje mora izazivati svetu zavist u anđelima nebeskoga dvora. .

Moja želja za patnjama bila je ispunjena, ali moja težnja za njima se smanjivala. Tako je moja duša doskora dijelila patnje moga srca. Duhovna suhoća bijaše kruh moj svagdanji, i premda sam bila lišena sve utjehe, ipak sam bila najsretnije stvorenje na svijetu, jer su sve moje želje bile zadovoljene...

O ljubljena moja Majko! Kako je bila slatka naša velika kušnja, jer su se iz svih naših srdaca dizali samo uzdisaju ljubavi i zahvalnosti... Nismo više hodale po stazama savršenosti, mi smo letjele, svih pet nas.

Dvije su sirote male prognanice u Caenu bile doduše još u svijetu, ali više nisu pripadale svijetu... Ah, kakva je čudesa stvorila kušnja u duši moje ljubljene Celine!...Sva pisma koja je pisala u to vrijeme odisala su odricanjem i ljubavlju... A tko bi mogao opisati razgovore koje smo zajedno vodile?... Ah, karmelske rešetke nisu nas nipošto razdvajale, nego su još jače spajale naše duše: imale smo iste misli, iste želje, istu ljubav prema Isusu i prema dušama... Kad su se Celina i Terezija razgovarale, nikad se nijedna riječ o zemaljskim stvarima nije primiješala u njihove razgovore, koji su već svi bili u nebu. Kao nekoć na vidikovcu, one su sanjale o stvarima vječnosti, a da bi doskora uživale tu beskrajnu sreću, birale su ovdje dolje samo "patnju i prezir".

Tako je proteklo vrijeme mojih zaruka... To je vrijeme bilo vrlo dugo za jadnu malu Tereziju! Na koncu moje godine novaštva rekla mi je naša majka neka još ne mislim na polaganje zavjeta, jer će sigurno prečasn superior odbiti moju molbu. I tako sam morala čekati još osam mjeseci...

U prvi mah bilo mi je vrlo teško da prihvatim tu veliku žrtvu, ali doskora je sinulo svjetlo u mojoj duši. Tada sam razmatrala knjigu "Temelji duhovnoga života" od oca Surina. Jednoga sam dana kod molitve shvatila da je moja tako živa želja da položim zavjete prožeta velikim samoljubljem. Budući da sam se dala Isusu da ga razveselim, da ga tješim, nisam smjela tražiti od njega da čini moju volju mjesto svoje. Shvatila sam također da zaručnica mora biti nakićena za dan svoga vjenčanja, a ja još nisam bila učinila ništa u tu svrhu... Tada sam rekla Isusu: "O moj Bože, ne molim te da smijem položiti redovničke zavjete; čekat ću koliko ti budeš htio. Jedino ne želim da mojom krivnjom bude odgođeno moje sjedinjenje s tobom. Zato ću sada sva svoja nastojanja usmjeriti na to da sebi načinim lijepu haljinu ukrašenu draguljima; kad budeš vidio da je dosta bogato ukrašena, uvjeren sam da te sva stvorenja neće spriječiti da siđeš k meni da me zauvijek povežeš sa sobom, o Predragi moj!...

Vježbe siromaštva

Poslije svoga redovničkog oblačenja već sam bila primila obilnih rasvjetljenja o redovničkoj savršenosti, a osobito o zavjetu siromaštva. Kao postulantica bila sam zadovoljna što imam lijepih stvarčica za svoju upotrebu i što imam pri ruci sve što mi je potrebno. "Moj Duhovni vođa" podnosio je to strpljivo, jer on ne pokazuje dušama sve u isto vrijeme. On redovito daje svoja rasvjetljenja malo po malo.

(U početku svoga duhovnog života, kad mi je bilo otprilike trinaest ili četrnaest godina, pitala sam se što ću kasnije još moći postići, jer sam mislila da mi je nemoguće još bolje razumjeti savršenost; vrlo brzo sam shvatila da, što više napreduješ na tom putu, to dalje misliš da si od

cilja; tako se sada pomirujem s mišlju da sam uvijek nesavršena, i u tome nalazim svoje veselje...)

Ali da se vratim k poukama koje mi je dao "moj Duhovni vođa". Jedne večeri poslije Povečerja uzalud sam tražila našu malu svjetiljku na polici gdje joj je bilo mjesto. Bilo je vrijeme velike šutnje, te mi je bilo nemoguće da pitam za nju... Shvatila sam da je jedna sestra uzela našu svjetiljku misleći da je njezina, a ja sam je jako trebala. Ali mjesto da sam osjećala žalost što sam ostala bez nje, bila sam vrlo sretna osjećajući da se siromaštvo ne sastoji samo u tome da si bez ugodnih stvari, nego još i bez neophodno potrebnih stvari; i tako sam pored vanjske tmine bila puna unutarnjeg svjetla...

U to vrijeme obuzela me prava ljubav prema predmetima koji su bili najružniji i najneprilichniji. Tako sam se obradovala kad sam vidjela da su mi uzeli lijepi vrčić za vodu iz naše ćelije i mjesto njega dali velik vrč sav okrnjen... Mnogo sam se također trudila da se ne ispričavam, a to mi se činilo veoma teško, osobito s našom učiteljicom, kojoj ne bih bila htjela ništa zatajiti.

Evo moje prve pobjede; nije velika, ali me je stajala mnogo. Mali lončić za cvijeće što je stajao iza jednog prozora našao se razbijen. Naša učiteljica, misleći da sam ga ja srušila, pokaže mi ga govoreći neka drugi put bolje pazim. Bez riječi poljubila sam zemlju, zatim sam obećala da ću ubuduće bolje paziti na red... Kako sam bila slaba u kreposti, te sa me male žrtvice mnogo stajale, i ja sam imala potrebu da mislim kako će se na Sudnji dan sve to otkriti, jer sam primjećivala ovo: kad čovjek čini svoju dužnost ne ispričavajući se nikada, nitko to ne zna, ali nesavršenosti se odmah ukazuju.

Male kreposti

Osobito sam se trudila da se vježbam u malim krepostima, jer mi nije bilo lako činiti velike. Tako sam, na primjer, rado slagala ogrtače što bi ih sestre zaboravile, i činila im male usluge koje sam mogla. Ljubav prema trpljenju bila mi je također dana, a narasla je toliko veća da mi nije bilo dopušteno ništa da je zadovoljim... Jedino malo trpljenje koje sam činila na svijetu, a koje se sastojalo u tome da se ne naslanjam na leđa kad sjedim, bilo mi je zabranjeno zbog moje sklonosti da se grbim. Jao, moj žar ne bi bez sumnje bio dugo potrajao da su mi dopustili mnoge pokore... Pokore koje su mi dopuštali bez moje molbe sastojale su se u mrtvenju moga samoljublja, a to mi je mnogo više koristilo nego tjelesne pokore...

Blagovaonica, u kojoj sam imala službu odmah poslije svoga oblačenja, pružila mi je dovoljno prilike da svoje samoljublje stavim na pravo mjesto, to jest pod noge... Istina, bila mi je velika utjeha što sam imala istu dužnost kao i vi, ljubljena moja Majko, i što sam mogla izbliza promatrati vaše kreposti, ali ta blizina bila je i predmet patnje; nisam se osjećala kao nekada, slobodna da vam sve kažem; trebalo je da se držim pravila, nisam vam mogla otkriti svoju dušu; napokon, bila sam u Karmelu, a ne više u Buissonnetsu pod očinskim krovom.

Međutim, Presveta Djevica pomagala mi je da pripravim haljinu svoje duše; čim je bila dovršena, zapreke su same od sebe nastale. Biskup mi je poslao dopuštenje koje sam zatražila, zajednica je zaključila da me primi, i moje polaganje zavjeta bilo je određeno za 8. rujna.

Sve što sam upravo napisala u nekoliko riječi iziskivalo bi mnogo stranica pojedinosti, ali te se stranice neće nikada čitati na zemlji; naskoro ću vam, ljubljena moja Majko, pripovijedati o

svim tim stvarima u našoj očinskoj kući u lijepome nebu, prema kojemu se uspinju uzdasi naših srdaca!

Moja vjenčana haljina bila je gotova, iskićena starim draguljima koje mi je dao moj Zaručnik. Ali to nije bilo dosta njegovoj darežljivosti. Htio mi je dati nov dragi kamen s bezbrojnim odsjevima. Tatina kušnja sa svim njezinim bolnim okolnostima - to su bili stari dragulji, a novi dragulj bila je vrlo mala kušnja na pogled, ali mi je zadala mnogo patnje.

Od nekog vremena, kako se naš tata osjećao malo bolje, izvozili su ga u kolicima, dapače se postavljalo pitanje da ga povedu na putovanje željeznicom da nas posjeti. Naravno, Celina je odmah pomislila da za to treba izabrati dan moga primanja koprene. "Da ga ne umaram, govoraše ona, neću da prisustvuje cijelom obredu, nego će samo na kraju poći po njega i sasvim ga polako dovesti do rešetaka da Terezija primi njegov blagoslov." Ah, prepoznajem u tome srce moje ljubljene Celine... Zaista je istina da "ljubav nikada ne uzima za izgovor nemogućnosti, jer sve smatra mogućim i sve dopuštenim" (Nasljeduj Krista III, 5, 4). Ljudska razboritost naprotiv dršće na svakom koraku i ne usuđuje se, tako reći, zakoračiti; zato se dragi Bog, koji me je htio iskušati, poslužio njome kao poučnim sredstvom, i ja sam na dan svojih zaruka zaista bila siročić, nemajući više oca na zemlji, ali sam mogla s pouzdanjem gledati u nebo i reći potpuno istinito: "Oče naš koji jesi na nebesima."

Osmo poglavlje: OD ZAVJETA DO ŽRTVE LJUBAVI (1890-1895)

Prije nego vam počnem govoriti o toj kušnji, morala bih vam, ljubljena moja Majko, govoriti o duhovnim vježbama prije moga zavjeta; nisu mi ni izdaleka donijele utjehe, a najpotpunija suhoća i gotovo zapuštenost bile su mi svagdanja hrana, Isus je kao uvijek spavao u mojoj lađici. Ah, vidim jasno da mu duše rijetko daju da mirno spava u njima. Isus je tako umoran od neprestanog trošenja i davanja da smjesta iskorišćuje odmor koji mu nudim. On se zacijelo neće probuditi prije mojih velikih duhovnih vježbi u vječnosti, ali mjesto da se žalostim, to mi pruža neizrecivu radost...

Zaista sam daleko od svetosti, i ovo je jedan dokaz za to: mjesto da se veselim svojoj suhoći, morala bih je pripisivati svojoj nedovoljnoj revnosti i vjernosti, morala bih se žalostiti što (već sedam godina) spavam za vrijeme svojih razmatranja i svojih zahvala. Ali ja se ne žalostim... Ja mislim da se mala djeca sviđaju svojim roditeljima isto tako kad spavaju kao i kad su budna; mislim kako liječnici uspavljaju svoje bolesnike da mogu izvršiti operacije; napokon mislim da "Gospodin vidi našu krhkost i sjeća se da smo samo prah" (Ps 102, 14).

Duhovne vježbe prije zavjeta

Moje duhovne vježbe prije zavjeta bile su dakle, kao i sve one poslije njih, duhovne vježbe velike suhoće. Međutim, dragi mi je Bog jasno pokazivao, a da nisam ni opazila, sredstvo kako ću mu se svidjeti i vršiti najuzvišenije kreposti. Opazila sam mnogo puta da mi Isus neće da dade zaliha, On me hrani svakoga časa sasvim novom hranom; nalazim je u sebi ne znajući kako je došla do mene... Ja sasvim priprosto vjerujem da mi Isus sam, skriven u dnu moga siromašnog srdašca, udjeljuje milost da djeluje u meni i ulijeva u moju dušu sve ono što želi da ja činim u određenom času.

Nekoliko dana prije svoga zavjeta imala sam sreću te sam primila blagoslov Svetoga Oca: molila sam ga preko dobrog brata Simeona za tatu i za sebe, i velika mi je bila utjeha što sam svome ljubljenom tatici mogla vratiti milost koju je on meni pribavio kad me je poveo u Rim.

Napokon je došao lijepi dan moga vjenčanja (8. rujna 1890). Bio je bez oblaka, ali uoči toga dana digla se u mojoj duši oluja kakve nikada nisam vidjela. Nikada mi još ni jedna jedina sumnja u moje zvanje nije bila došla na pamet; trebalo je da upoznam i tu kušnju. Uvečer, kad sam poslije Jutarnje molila Križni put, pričinilo mi se moje zvanje kao san, kao tlapnja... Vidjela sam da je život u Karmelu vrlo lijep, ali mi je đavao ulijevao uvjerenje da taj život nije za mene, da ću prevariti poglavare ako pođem stazom na koju nisam pozvana... Moje tmine bijahu tako velike da sam vidjela i shvaćala samo jedno: Nemam zvanja!... Ah, kako da ocrtam tjeskobu svoje duše?... Činilo mi se (a ta neobična stvar dokazuje da je ta kušnja bila od đavla), ako kažem svoje bojazni svojoj učiteljici, da će me ona spriječiti da ne pristupim polaganju svetih zavjeta. Ali ja sam htjela činiti volju Božju i vratiti se u svijet radije nego ostate u Karmelu i činiti svoju volju. Pozovem dakle svoju učiteljicu iz kora i sva joj zburnjena otkrijem stanje svoje duše... Na sreću, ona je vidjela jasnije nego ja i umirila me potpuno. Uostalom, čin poniženja koji sam učinila upravo je u bijeg natjerao đavla, koji je možda mislio da se neću usuditi priznati svoju kušnju. Čim sam izrekla svoje riječi, moje su sumnje

iščezele. Međutim, da bih svoj čin poniženja učinila potpunijim, htjela sam još povjeriti svoju neobičnu napast našoj Majci, koja se zadovoljila time da mi se nasmijala.

Dan zavjeta

Ujutro 8. rujna osjetila sam se preplavljena bujicom mira, i u tom miru koji "nadirazi svaku misao" (Fil 4, 7) izrekla sam svoje svete zavjete... Moje sjedinjenje s Isusom nije se dogodilo usred gromova i munja, to jest usred izvanrednih milosti, nego u krilu lakoga povjetarca poput onoga što ga je čuo na gori naš otac sv. Ilija... (usp. 1 Kr 19, 12-13).

Kakvih sve milosti nisam molila toga dana!... Osjećala sam se zaista "kraljicom", i tako sam se okoristila tim naslovom da oslobodim zarobljenike, da dobijem Kraljeve milosti za njegove nezahvalne podanike, napokon sam htjela osloboditi sve duše iz čistilišta i obratiti sve grešnike... Mnogo sam molila za svoju majku, za svoje drage sestre... za cijelu obitelj, ali najviše za svoga taticu, tako iskušavanoga i tako svetoga... Prikazala sam se Isusu da bi On savršeno ispunio u meni svoju volju, a da to stvorovi nikada ne bi spriječili...

Taj lijepi dan prošao je kao i najžalosniji dani, jer i najradosniji dani imaju sutrašnjicu, ali ja sam bez žalosti položila svoj vijenac k nogama Blažene Djevice; osjećala sam da vrijeme neće odnijeti moje sreće... Kako li lijepog blagdana, rođenja Marijina, da na taj dan postaneš zaručnicom Isusovom! Mala Blažena Djevica od jednoga dana prikazivala je svoj mali cvijetak malome Isusu... Toga je dana sve bilo maleno, osim milosti i mira koje sam primila, osim tihe radosti koju sam osjećala uvečer gledajući kako trepere zvijezde na svodu nebeskom, razmišljajući kako će se doskora lijepo nebo otvoriti mojim očaranim očima i kako ću se moći sjediniti sa svojim Zaručnikom usred vječne radosti...

Primanje koprene

24. rujna bila je svečanost moga primanja koprene, i taj je dan bio potpuno obliven suzama... Nije bilo tate da blagoslovi svoju kraljicu... Otac Pichon bio je u Kanadi... Monsinjur, koji je imao doći na večeru k mome ujaku, bio je bolestan i također nije došao; ukratko, sve je bila sama žalost i gorčina... Ipak se mir, uvijek mir, nalazio na dnu kaleža ... Toga dana dopustio je Isus te nisam mogla zadržati suze, a moje suze nisu bile shvaćene... Doista, bila sam podnijela bez plača mnogo veće kušnje, ali tada mi je pomagala jaka milost, dok me je toga dana Isus prepustio mojim vlastitim snagama i ja sam pokazala kako su one malene.

Vjenčanje Ivane Guerin

Osam dana poslije moga primanja koprene bilo je vjenčanje sestrične Ivane (1. listopada 1890). Bilo bi mi nemoguće da vam, ljubljena moja Majko, iskažem koliko me je njezin primjer poučio o nježnostima kojima zaručnica mora obasuti svoga zaručnika. Pohlepno sam slušala sve što sam mogla iz toga naučiti, jer nisam htjela da činim manje za svoga ljubljenoga Isusa nego Ivana za svoga muža Francisa, koji je bez sumnje bio vrlo savršen čovjek, ali ipak samo čovjek!...

Zabavljala sam se dapače sastavljanjem pozivnice da je usporedim s njezinom. Evo kako je moja pozivnica bila zamišljena:

Pozivnica na svadbu sestre Terezije od Djeteta Isusa

i od Svetoga Lica.

*Svemogući Bog, Stvoritelj
neba i zemlje, neograničeni
Gospodar svijeta, i preslavna
Djevica Marija, Kraljica
nebeskoga dvora, obavješćuju
vas o vjenčanju svoga uzvišenoga
Sina, Isusa, Kralja kraljeva
i Gospodara nad gospodarima,
s gospođicom Terezijom Martin,
sada Gospođom i Kneginjom
kraljevstava dobivenih u miraz
od božanskoga Zaručnika, to jest
Djetinjstva Isusova i njegove
Muke; a odatle joj plemićki
naslovi: od Djeteta Isusa i od
Svetoga Lica.*

*Gospodin Louis Martin,
Vlasnik i Gospodar Gospoštije
patnje i poniženja, i Gospođa
Martin, Kneginja i Počasna
gospođa nebeskoga dvora,
obavješćuju vas o vjenčanju
svoje kćeri Terezije s
Isusom, Riječju Božjom,*

drugom Osobom Presvetoga

Trojstva, koji je djelovanjem

Duha Svetoga postao čovjekom

i sinom Marije, Kraljice nebeske.

Kako vas nismo mogli pozvati na vjenčanje koje je obavljeno na gori Karmelu 8. rujna 1890. (jer je samo nebeski dvor imao pristupa onamo), to vas ipak molimo da dođete na Obnovu svadbe koja će se obaviti Sutra, u Dan vječnosti, kada Isus, Sin Božji, dođe na oblacima nebeskim, u sjaju svoga veličanstva, da sudi žive i mrtve.

Budući da sat još nije poznat, pozivate se da budete spremni i da bdijete.

Majka Genoveva od sv. Terezije

Sada, ljubljena moja Majko, što mi preostaje da vam kažem? Ah, mislila sam da sam svršila, ali vam još ništa nisam rekla o svojoj sreći što sam upoznala našu svetu majku Genovevu... To je neprocjenjiva milost! Dakle, dragi Bog, koji mi je udijelio tolikih milosti, htio je da živim s jednom sveticom koju nipošto nije nemoguće nasljedovati, ali sveticom koju su posvetile skrivene i sasvim obične kreposti... Više nego jedanput primila sam od nje velikih utjeha, osobito jedne nedjelje.

Došavši kao obično da je malo posjetim, nađoh ondje dvije sestre kraj majke Genoveve; pogledah je smiješeći se i htjedoh izići, jer ne smiju biti tri sestre kod jedne bolesnice, ali mi ona reče, gledajući me s izrazom nadahnuća: "Čekajte, draga kćerko, reći ću vam jednu riječcu. Svaki put kad dođete molite me da vam dadem kiticu duhovnog cvijeća. Dakle, danas ću vam dati ovu: Služite Bogu u miru i radosti; sjetite se, drago dijete, da je naš Bog - Bog mira." (Usp. 1 Kor 14, 33) Pošto sam joj prostodušno zahvalila, izašla sam ganuta do suza i uvjerena da joj je dragi Bog otkrio stanje moje duše. Toga sam dana bila do krajnosti kušana, gotovo žalosna, u takvoj noći da više nisam znala da li me dragi Bog ljubi, ali vi pogađate, ljubljena moja Majko, radost i utjehu koju sam osjetila!...

Slijedeće nedjelje htjela sam znati kakvu je objavu imala majka Genoveva; ona me je uvjeralo da nije primila nijedne. Tada je moje divljenje postalo još veće, videći u kolikom stupnju živi Isus u njoj i daje joj da djeluje i govori. Ah, takva mi se svetost čini najistinitija, najsvetija, i nju želim, jer se u njoj ne susreće nikakva obmana...

Na dan moga zavjeta bila sam također veoma utješena što sam čula iz usta majke Genoveve da je i ona prošla kroz istu kušnju kao i ja prije polaganja zavjeta... U času naših velikih muka, sjećate li se, ljubljena moja Majko, kakve smo utjehe našle kod nje? Napokon, uspomena koju je majka Genoveva ostavila u mom srcu, miomirisna je uspomena... Na dan njezina odlaska u nebo (5. prosinca 1891) osjećala sam se osobito dirnuta; tada sam prvi put prisustvovala umiranju; zaista je taj prizor bio divan... Bila sam smještena upravo do nogu kreveta svete umiruće, vidjela sam savršeno i najlakše njezine pokrete. Kroz dva sata što sam tako provela činilo mi se da bi se moja duša trebala da osjeća ispunjena žarom, ali mene je obuzela neka vrsta bešćutnosti; no upravo u času kad se naša sveta majka Genoveva rodila za nebo moje se unutarnje raspoloženje promijenilo; u tren oka osjetila sam se puna neizrecive

radosti, kao da mi je majka Genoveva dala dio sreće koju je ona uživala, jer sam čvrsto uvjerena da je ona otišla ravno u nebo...

Za njezina života rekla sam joj jednoga dana: "Draga majko, vi nećete u čistilište..." - "Nadam se", odgovorila mi je blago... Ah, sigurno dragi Bog nije mogao razočarati tako ponizna ufanja; to dokazuju sva dobročinstva koja smo primile...

Svaka se sestra požurila da zaište kakvu relikviju. Vi znate, ljubljena moja Majko, kakva je relikvija koju ja imam sreću posjedovati...

Za vrijeme smrtne borbe majke Genoveve opazila sam suzu kako se blista u njezinu oku poput dijamanta. Ta suza, posljednja od onih koje je prolila, nije pala dolje, vidjela sam je kako je sjala još u koru, a da nitko nije mislio da je pokupi. Tada sam uzela malo finog platna i usudila se uvečer, neopazice, približiti i uzeti kao relikviju posljednju suzu jedne svete... Otada sam je uvijek nosila uza se u maloj kesici u kojoj su pohranjeni moji zavjeti.

Ne pridajem važnosti svojim snima: uostalom, rijetko ih imam sa značenjem, te se pače pitam kako to da cijeli dan mislim na dragoga Boga, a ne bavim se više njime u snu... Obično sanjam o šumama, cvijeću, potocima i moru, i gotovo uvijek vidim lijepu dječicu, hvatam leptire i ptice kakvih nikad nisam vidjela. Vidite, draga Majko, ako su moji sni možda naoko pjesnički, ipak nisu ni izdaleka mistični...

Jedne noći poslije smrti majke Genoveve imala sam jedan utješljiviji san. Sanjala sam da ona sastavlja svoju oporuku i da svakoj sestri daje po koju od svojih stvari; kad je došao red na mene, mislila sam da neću ništa dobiti, jer joj nije ostalo ništa više; ali ona se digla i rekla mi tri puta s prodornim naglaskom: "Vama ostavljam svoje srce."

Influenca u Karmelu

Mjesec dana poslije smrti naše svete Majke pojavila se u našoj zajednici influenza. Ja sam jedina bila na nogama sa dvije druge sestre. Nikad ne bih mogla izreći sve što sam vidjela, kakav mi se učinio život i sve što prolazi...

Moj devetnaesti rođendan protekao je u znaku smrti jedne sestre, iza koje su doskora slijedile još dvije. U to vrijeme bila sam sama u sakristiji, i kako je moja prva pomoćnica bila teško bolesna, morala sam ja spremati pogrebe, otvarati rešetke u koru za misu itd. Dragi Bog dao mi je obilje milosti i snage u tom času; danas se pitam kako sam mogla bez straha činiti sve ono što sam činila. Smrt je vladala svuda, najteže su bolesnice bile njegovane od onih sestara koje su se jedva vukle; čim bi koja sestra izdahnula, trebalo ju je ostaviti samu.

Jednoga jutra, kad sam ustala, naslutila sam da je sestra Magdalena mrtva. Hodnik je bio u tami, nitko nije izlazio iz ćelija. Napokon odlučih ući u ćeliju drage sestre Magdalene, koje su vrata bila otvorena. I doista, nađoh je obučenu i ukočenu na slamnjači. Nisam se nimalo prepala. Videći da uz nju nema svijeće, pođoh po jednu za nju, a isto tako i po vijenac od ruža.

Uvečer onoga dana kad je umrla majka potpriorica (4. siječnja 1892) bila sam sama s bolničarkom. Nemoguće je predočiti sebi žalosno stanje zajednice u tom času; samo one koje su bile na nogama mogu si stvoriti sliku o tome; ali usred te zapuštenosti osjećala sam da dragi Bog bdije nad nama. Bez muke su sestre umirući prelazile u bolji život, odmah se

poslije smrti na njihovim licima razlijevao izraz radosti i mira; rekao bi tko da spavaju slatkim snom. Uistinu je to i bio san, jer čim prođe lik ovog svijeta, one će se probuditi da vječno uživaju slasti koje su pripravljene izabranima...

Pričesti s. Terezije

Sve vrijeme što je zajednica bila tako iskušavana mogla sam imati neizrecivu utjehu da svaki dan primam svetu Pričest...

Ah, kako je to bilo slatko!... Isus me je dugo mazio, dulje nego svoje vjerne zaručnice, jer je dopustio da ga primam, dok druge nisu imale te sreće. Bila sam također vrlo sretna što sam se smjela doticati posvećenih posuda, što sam pripravljala male pivoje na koje se imao položiti Isus. Osjećala sam da bih trebala biti vrlo revna, i često bih se sjetila riječi upravljene svetom đakonu: "Budite sveti, vi koji se dotičete posuda Gospodnjih." (Izaija 52, 11)

Ne mogu reći da sam često primila utjeha za vrijeme svojih zahvala; to je možda čas kad ih najmanje imam... Smatram to sasvim naravnim, jer sam se prikazala Isusu ne kao osoba koja želi primati njegov posjet za svoju vlastitu utjehu, nego naprotiv za zadovoljstvo Onoga koji mi se daje.

Svoju dušu zamišljam kao slobodno zemljište i molim Blaženu Djevicu da s njega ukloni ruševine koje bi mogle smetati da ne bude slobodno; zatim je molim neka sama rasprostire velik šator dostojan neba i neka ga uresi svojim vlastitim nakitom. Onda pozivam sve svece i anđele neka dođu i prirede veličanstven koncert. Čini mi se, kada Isus silazi u moje srce, da je zadovoljan što ga tako lijepo primam, te sam zadovoljna i ja... Sve to ne priječi da me pohađaju rastresenosti i spavanje, ali kad na kraju zahvale primijetim da sam je tako nevaljalo obavila, tada odlučim da sav preostali dio dana provedem u zahvali... Vidite, ljubljena moja Majko, kako sam daleko od toga da se dadem voditi putem straha; uvijek znam naći sredstvo da budem sretna i da se okoristim svojom bijedom... Bez sumnje, to ne vrijeđa Isusa, jer mi se čini da me On hrabri na tom putu.

Jednoga sam dana, protivno svome običaju, bila malo uznemirena idući na sv. Pričest; činilo mi se da dragi Bog nije zadovoljan sa mnom, te mišljah: "Ah, ako danas dobijem samo polovicu hostije, bit će mi to velika žalost: mislit ću da Isus nerado dolazi u moje srce." Približim se... Oh, sreće! Prvi put u svom životu vidjela sam svećenika kako uzima dvije jasno odijeljene hostije i daje mi ih!... Shvaćate moju radost i slatke suze koje sam prolila videći tako veliko milosrđe...

"Razapetim jedrima na valovima pouzdanja u Boga"

U godini poslije moga zavjeta, to jest dva mjeseca prije smrti majke Genoveve, primila sam veliku milost u duhovnim vježbama. Obično su mi duhovne vježbe s propovjedima još žalosnije od onih koje obavljam potpuno sama, ali te godine bilo je drugačije. Obavila sam s velikom revnošću pripremnu devetnicu usprkos unutarnjem osjećaju koji sam imala; činilo mi se, naime, da me propovjednik neće moći razumjeti jer je u prvom redu bio pozvan da duhovno pomaže velikim grešnicima, a ne redovničkim dušama. Dragi mi je Bog htio pokazati da je samo On vođa moje duše, te se zato poslužio upravo tim propovjednikom kojega sam samo ja cijnila... " Imala sam tada velikih unutarnjih kušnja svake vrste (tolikih da sam se katkada pitala postoji li nebo). Osjećala sam se raspoložena da ništa ne govorim o svojim unutarnjim raspoloženjima, jer nisam znala kako da ih izreknem. Ali tek što sam ušla u

ispovjedaonicu, osjetila sam da mi se duša širi. Pošto sam izrekla samo nekoliko riječi, pater me je izvanredno dobro razumio, dapače je i sam pogađao... Moja je duša bila kao knjiga u kojoj je pater čitao bolje nego ja... On me je s punim jedrima pustio na valove pouzdanja i ljubavi koji su me tako snažno privlačili, ali na kojima se nisam usudila ići naprijed... Rekao mi je da moje pogreške ne žaloste dragoga Boga i da mi on kao njegov zastupnik sa svoje strane kaže da je dragi Bog vrlo zadovoljan sa mnom...

Oh, kako sam bila sretna slušajući te utješne riječi!... Nikada prije nisam čula da ima pogrešaka koje ne žaloste dragoga Boga; to uvjerenje napunilo me radošću, dalo mi je snage da strpljivo podnosim progonstvo života... Osjećala sam dobro u dnu svoga srca da je to istina, jer je dragi Bog nježniji od ikoje majke; a vi, ljubljena moja Majko, niste li uvijek spremni da mi oprostite male neuljudnosti koje vam činim nehotice?... Koliko sam puta to ugodno iskusila!... Nijedna me opomena ne bi tako dirnula kao jedno jedino vaše milovanje. Ja sam takve naravi da me strah potiskuje natrag, a uz ljubav ne samo da napredujem nego upravo letim...

S. Agneza od Isusa izabrana za prioricu

O draga Majko! Osobito poslije blagoslovljenoga dana kad ste bili izabrani za prioricu, ja sam letjela putovima ljubavi... Onoga dana postala je Paulina mojim živim Isusom... Već dugo vremena imam sreću da razmatram čudesa što ih Isus izvodi posredstvom moje ljubljene Majke... Vidim da jedino patnja može oploditi duše, i više nego ikada otkrivaju mi ove uzvišene riječi Isusove svoj duboki smisao:

"Zaista vam kažem, ako pšenično zrno ne padne u zemlju i ne umre, ostaje samo; a ako umre, donosi obilan rod." (Iv 12, 24-25) A koliku ste vi obilnu žetvu poželi!... Sijali ste u suzama, ali uskoro ćete vidjeti plod svojih napora, vratit ćete se puni radosti noseći snopove u svojim rukama... (Usp. Ps 125, 5-6) O draga Majko, među tim cvjetnim snopovima sakrio se mali bijeli cvijetak, ali u nebu će dobiti glas da može pjevati vašu blagost i kreposti za koje vidi da ih vršite svaki dan u sjeni i tišini prognaničkog života...

Da, već su dvije godine kako sam shvatila mnoge tajne koje su dotada bile za mene sakrivene. Dragi mi je Bog pokazao isto milosrđe kao nekoć kralju Salomonu. Nije htio da imam i jednu jedinu želju koja mi se ne bi ispunila, i to ne samo želje za savršenstvom nego još i one kojima sam shvaćala ispraznost a da je nisam iskusila.

Ostvarene želje

Kako sam vas, ljubljena moja Majko, uvijek gledala kao uzor, željela sam u svemu biti slična vama. Kad sam vidjela da slikate lijepe slike i slažete divne pjesme, mislila sam: "Ah, kako bih bila sretna da mogu slikati, da mogu svoje misli izricati u stihovima čineći na taj način dobro dušama..." Nisam htjela moliti tih prirodnih darova, i moje su želje ostale sakrivene u dnu moga srca. Isus, koji je također bio sakriven u tom siromašnom srdašcu, udostojao se da mu pokaže da je "sve taština i žalost duha pod suncem..." (Prop. 2, 11) Na veliko čudo sestara dali su mi da slikam, i dragi Bog je dopustio te sam se znala okoristiti poukama koje mi je dala moja ljubljena Majka... Htio je također da mogu po njezinu primjeru slagati pjesme, pisati sastavke koji su bili ocijenjeni kao lijepi... Kao što je Salomon, okrenuvši se djelima ruku svojih u koja je uložio tako beskoristan trud, vidio da je sve taština i žalost duha, isto sam tako i ja iskustvom spoznala da se sreća sastoji samo u tome da živiš skrovito i da ništa

ne znaš o stvorenim stvarima. Shvatila sam da su bez ljubavi sva djela samo ništa, pa i najsjajnije, kao na primjer uskrisivanje mrtvih ili obraćanje naroda...

I mjesto da mi naškode, mjesto da me ponesu k taštini, darovi me, kojima me je dragi Bog obasuo (a da ih nisam molila od njega), dižu k njemu: vidim da je jedini On nepromjenljiv, da jedini On može ispuniti moje neizmjerne želje...

Ima još drugih želja druge vrste koje mi se Isus udostojao obilno ispuniti, djetinjih želja poput želje za snijegom na dan moga redovničkog oblačenja.

Vi znate, ljubljena moja Majko, koliko volim cvijeće. Kad sam sa petnaest godina postala dobrovoljnom zatočenicom, zauvijek sam se odrekla sreće da trčim po poljima išaranim proljetnim krasotama. Pa ipak nikada nisam posjedovala više cvijeća nego poslije svoga ulaska u Karmel... Običaj je da zaručnici često darivaju svojim zaručnicama kite cvijeća; Isus to nije zaboravio, poslao mi je u izobilju kita različitaka, ivančica, makova itd. - sve cvijeće koje me najviše očarava. Bio je dapače i mali cvjetić koji se zove žitni kukolj, kojega nisam našla otkad smo se doselili u Lisieux; jako sam ga željela opet vidjeti, taj cvijet moga djetinjstva koji sam brala po poljima Alencon; i došao mi je u Karmel da mi se nasmiješi i da mi pokaže kako u najmanjim stvarima kao i u velikima "dragi Bog već na ovom svijetu daje stotruko dušama koje su njemu za ljubav sve ostavile (usp. Mt 19, 29).

Smrt Terezijina oca. Celina ulazi u Karmel

Ali najskrovitija moja želja, najveća od svih, za koju sam mislila da se nikada neće ostvariti, bila je želja da moja ljubljena Celina uđe u isti Karmel kao mi... Taj mi se san učinio nevjerojatan: živjeti pod istim krovom s drugaricom iz djetinjstva i dijeliti njezine radosti i žalosti; zato sam potpuno izvršila svoju žrtvu, prepustila sam Isusu budućnost svoje ljubljene sestre pomirivši se s time da je vidim kako ide i na kraj svijeta ako bi to bilo potrebno. Jedino što nisam mogla prihvatiti bilo je to da ona ne bude zaručnica Isusova, jer sam je voljela kao samu sebe te je nisam mogla vidjeti da bi svoje srce poklonila kojem smrtniku. Već sam bila mnogo pretrpjela znajući da je u svijetu izložena pogiblima koje su mi bile nepoznate. Mogu reći da je moja ljubav prema Celini poslije moga ulaska u Karmel bila jednako majčinska ljubav kao i sestrinska... Jedne večeri, kad je trebalo poći na zabavu, toliko me je, to žalostilo da sam molila dragoga Boga da joj zapriječi plesati, i dapače sam - protiv svoga običaja - prolila bujicu suza... Isus se udostojao da me usliši. Nije dopustio da njegova zaručnica pleše te večeri (iako je to uvijek znala lijepo činiti kad je bilo potrebno). Premda je bila pozvana tako da nije mogla odbiti, njezin je plesač najednom postao nesposoban da pleše te ju je - na svoju veliku zabunu - morao jednostavno hodajući odvesti natrag na njezino mjesto; zatim se povukao i nije se više vraćao u društvo te večeri. Ta zgoda, jedina svoje vrste, učvrstila me u pouzdanju i u ljubavi prema Onome koji je, stavljajući svoj znak na moje čelo, u isti ga čas utisnuo i na želo moje ljubljene Celine.

29. srpnja prošle godine (1894) dragi je Bog raskinuo zemaljske okove svoga divnoga sluge pozvavši ga da primi vječnu nagradu; u isto vrijeme raskinuo je i okove koji su zadržavali u svijetu njegovu ljubljenu zaručnicu. Ona je ispunila svoju prvu dužnost: preuzevši zadatak da nas sve zastupa kod našega oca, kojega smo tako nježno ljubile, izvršila ga je kao anđeo... Ali anđeli ne ostaju na zemlji: kad izvrše volju Božju, odmah se vraćaju k Njemu, jer zato imaju krila... I naš anđeo strese svoja bijela krila, spreman da leti vrlo daleko da nađe Isusa, ali Isus je dao da poleti sasvim blizu... Zadovoljio se primivši veliku žrtvu koja je bila vrlo bolna za malu Tereziju... Dvije godine skrivala joj je njezina Celina jednu tajnu. Ah, koliko je i ona

sama trpjela!... Napokon se moj ljubljani kralj, koji na zemlji nije volio sporosti, požurio da s neba uredi tako zamršene stvari svoje Celine, i 14. rujna ona se sjedinila s nama!...

Jednoga dana, kad su se teškoće činile nepremostive, rekoh Isusu kod svoje zahvale: "Ti znaš, dragi Bože, koliko želim znati da li je tata otišao ravno u nebo. Ne molim te da mi to kažeš, ali daj mi jedan znak. Ako sestra Amata od Isusa pristane na ulazak Celinin ili se tome ne bude protivila, to će mi biti tvoj odgovor da je tata otišao ravno k tebi." Ta je sestra, kako znate, ljubljena moja Majko, smatrala da nas je već sada previše ovdje kad smo tri i prema tome nije htjela dopustiti da uđe još jedna; ali dragi Bog, koji u svojoj ruci drži srce stvorova i priklanja ga kako hoće, promijenio je raspoloženje ove sestre. Prva osoba koju sam srela poslije zahvale bila je ona; pozvala me ljubezno, rekla mi da se uspnem k vama i govorila mi o Celini sa suzama u očima...

Ah, koliko stvari imam da zahvalim Isusu koji je znao obilno ispuniti sve moje želje!

Sada nemam više nikakve želje osim ljubiti Isusa preko svake mjere... Moje su djetinje želje odletjele; ja bez sumnje još uvijek rado kitim cvijećem oltar Maloga Isusa, ali otkad mi je On dao cvijet koji sam željela, moju ljubljenu Celinu, ne želim više nijednoga, nju ja prinosem Njemu kao svoju najdivniju kiticu...

Utjecaj sv. Ivana od Križa

Ne želim više ni patnju, ni smrt, a ipak ih obje volim; jedino me privlači ljubav... Dugo sam ih željela; posjedovala sam patnju i mislila da sam se prikučila nebeskoj obali, mislila sam da će mali cvijetak biti ubran u svome proljeću... Sada me vodi jedino predanost, nemam nikakva drugoga kompasu!... Ne mogu ništa više moliti sa žarom, osim da se savršeno ispuni volja dragoga Boga na mojoj duši a da to ne mogu spriječiti stvorenja. Mogu reći ove riječi iz "Duhovne pjesme" našega oca sv. Ivana od Križa (strofa 26. i 28.):

U klijeti svoje Ljubavi,

Unutar tamo pih... i kad izadoh van,

U ravnici ovoj

Ne poznah ništa već,

I izgubih stado za kojim hodah otprije.

Moja se duša upregla

Sa svim svojim moćima u Njegovu službu:

Ja ne čuvam više stada,

Ja nemam više druge dužnosti,

Jer je sada sav moj posao: ljubiti.

Ili također:

Otkad u tom ja iskustvo imam,

Ljubav je tako jaka u djelima

Da se svačim okoristit znade,

Dobrom i zlom što nalazi u meni,

I zna dušu moju u sebe pretvarat.

(Sv. Ivan od Križa: Glosa o božanskom)

O ljubljena moja Majko! Kako je sladak put ljubavi! Bez sumnje, čovjek može pasti, može biti nevjeran, ali ljubav se umije okoristiti svime te brzo uništiti sve što može biti nemilo Isusu, ostavljajući u dnu srca samo skroman i dubok mir.

Ah, kolika sam rasvjetljenja crpla iz djela našega oca sv. Ivana od Križa! U dobi od sedamnaest i osamnaest godina nisam imala druge duhovne hrane, ali poslije su me sve knjige ostavljale u suhoći, i još sam u tom stanju. Ako otvorim knjigu kojega duhovnog pisca (pa i najljepšu, najdirljiviju), odmah osjećam da mi se srce zatvara, te čitam, da tako kažem, bez razumijevanja, ili ako i razumijem, duh mi se ukoči i ne može razmatrati...

Čitanje Evandjelja

U toj nemoći dolazi mi u pomoć Sveto Pismo i Nasljeduj Krista; u njima nalazim hranu krepku i sasvim čistu. Ali nadasve me kod mojih razmatranja zaokuplja Evandjelje; u njemu nalazim sve što je potrebno mojoj siromašnoj duši. U njemu otkrivam uvijek nova rasvjetljenja, skrivene i tajanstvene misli... Razumijem i znam iz iskustva da je kraljevstvo Božje u nama. (Lk 17, 21) Isus ne treba knjiga ni učitelja da poučava duše. On, Učitelj učitelja, poučava bez bučnih riječi... (usp. Nasljeduj Krista II, 43, 3) Nikada ga nisam čula govoriti, ali osjećam da je On u meni, u svakom me času On vodi i nadahnjuje što treba da govorim ili činim. Upravo u času kad ih trebam, otkrivam rasvjetljenja kojih prije još nisam vidjela; obično ona nisu najobilnija za vrijeme mojih razmatranja, nego više usred mojih dnevnih poslova...

O, ljubljena moja Majko! Poslije tolikih milosti moram pjevati sa Psalmistom: "Gospodin je dobar, njegovo je milosrđe vječno." (Ps 117, 1) Čini mi se, kad bi svi stvorovi imali iste milosti kao ja, da se nitko ne bi bojao dragoga Boga, nego bi ga svi ljubili preko svake mjere, i da iz ljubavi, a ne od straha, nikada nijedna duša ne bi pristala da ga ražalosti...

Shvaćam, međutim, da sve duše ne mogu biti jednake; treba da ih ima svakojakih, da posebice proslave svaku savršenost Božju. Meni je dao svoje neizmjereno milosrđe, i kroza nj ja promatram i klanjam se ostalim savršenstvima Božjim!... Tada mi se čini da sva ona odsijevaju ljubavlju, pa i sama pravednost (i to možda još više nego svako drugo savršenstvo) čini mi se obavita ljubavlju...

Kako je slatka radost misliti da je dragi Bog pravedan, to jest da uzima u obzir naše slabosti, da savršeno poznaje krhkost naše naravi. Čega bih se dakle bojala? Ah, Bog, koji je beskrajno

pravedan, koji se udostojao tako dobrostivo oprostiti sve pogreške rasipnoga sina, ne mora li on biti pravedan i prema meni koja "sam uvijek s njim"?...(Usp. Lk 15,31)

Prikazanje "Milosrdnoj Ljubavi"

Te godine, 9. lipnja, na blagdan Presvetog Trojstva, primila sam milost te sam shvatila više nego ikada koliko Isus želi biti ljubljjen.

Mislila sam na duše koje sebe prinose kao žrtve Božjoj pravednosti da odvrata i na sebe uzmu kazne određene za grešnike, i ta mi se žrtva učinila velika i plemenita, ali ni izdaleka nisam osjećala da me nešto vuče da je učinim.

"O Bože moj! - zavapih u dnu srca - zar će samo tvoja pravednost primati duše koje se prinose kao žrtve?... Zar ih ne treba i Tvoja milosrdna ljubav?... Ona je svuda nepriznata, odbačena; srca na koja je želiš izliti okreću se k stvorovima tražeći kod njih sreću i njihovu bijednu ljubav, umjesto da se bace u Tvoj naručaj i da prihvate Tvoju neizmjernu ljubav... O moj Bože! Zar će Tvoja prezrena ljubav ostati u Tvom Srcu? Čini mi se, kad bi Ti našao duše koje bi se prikazale kao žrtve paljenice Tvojoj ljubavi, da bi ih Ti ubrzo spalio; čini mi se da bi Ti bio sretan da ne moraš obuzdavati plimu svoje neizmjerne ljubavi koja je u Tebi... Ako se Tvoja pravednost rado rasterećuje, pravednost koja se proteže samo po zemlji, koliko više Tvoja milosrdna ljubav želi da zagrlji duše, jer se Tvoje milosrđe diže do nebesa... (usp. Ps 35, 5) O moj Isuse! Daj da to budem ja, ta sretna žrtva! Spali svoju žrtvu paljenicu vatrom svoje božanske ljubavi!"

Ljubljena moja Majko! Vi, koji ste mi dopustili da se tako prikažem dragom Bogu, vi znate one rijeke, ili bolje, one oceane milosti koji su preplavili moju dušu... Ah, od onoga sretnoga dana čini mi se da me ljubav svu prožima i okružuje, čini mi se da me svakoga časa ta milosrdna ljubav obnavlja, čisti moju dušu ne ostavljajući u njoj ni traga grijeha; tako se ja ne mogu bojati čistilišta... Ja znam da sama po sebi ne bih ni zaslužila da uđem u to mjesto pokore, jer samo svete duše mogu onamo doći, ali ja također znam da Isus ne može željeti da nas zapadnu nekorisne patnje, i da mi ne bi ulio želje koje osjećam, kad ih ne bi htio ispuniti...

Oh, kako je sladak put ljubavi!... Kako želim prionuti tome da uvijek s najvećim predanjem činim volju Božju!...

Eto, ljubljena moja Majko, sve što vam mogu reći o životu vaše male Terezije. Vi sami znate mnogo bolje što je ona i što je Isus za nju učinio; zato ćete mi oprostiti što sam mnogo skratila povijest njezina redovničkog života...

Kako će se svršiti ta "povijest maloga bijelog cvijetka"? - Možda će mali cvijetak biti ubran u svojoj svježini ili će možda biti presađen na druge obale... Ne znam, ali što sigurno znam, to je da će ga milosrđe dragoga Boga uvijek pratiti i da nikada neće prestati da blagoslivlja ljubljenu Majku koja ga je dala Isusu; vječno će se radovati što će biti jedan od cvjetova u njezinoj kruni... Vječno će s tom ljubljenom Majkom pjevati vazda novu pjesmu ljubavi...

Deveto poglavlje: MOJE ZVANJE LJUBAV (1896)

PISMO SESTRI MARIJI OD PRESVETOGA SRCA

RUKOPIS "B"

I. M. J. T.

(Rujan 1896)

Isus +

Ljubljena moja sestro! Molite me da vam dadem kakvu uspomenu na moje duhovne vježbe, na duhovne vježbe koje će možda biti posljednje. Budući da to naša Majka dopušta, radujem se što ću se porazgovarati s vama koja ste mi dva puta sestrom, s vama koji ste mi posudili svoje riječi obećavajući u moje ime da hoću služiti samo Isusu, tada kad još nisam mogla govoriti...

Draga kumice, večeras vam govori dijete koje ste vi prikazali Gospodinu, dijete koje vas ljubi kao što može dijete ljubiti svoju majku... Tek u nebu upoznat ćete svu zahvalnost koja se razlijeva iz moga srca...

Ljubljena moja sestro! Vi biste htjeli čuti tajne što ih Isus povjerava vašoj kćeri; te tajne povjerava, On i vama, ja to znam, jer ste me upravo vi naučili razumijevati božanske pouke. Ipak ću pokušati da protepam nekoliko riječi, iako osjećam da je ljudskom govoru nemoguće izreći stvari koje ljudsko srce jedva može naslućivati...

"Znanost ljubavi"

Nemojte misliti da se ja rastapam u utjehama. O ne, moja je utjeha u tom da ih nemam na zemlji. Isus me upućuje u tajnu, a ne pokazuje se i glas se njegov ne čuje; ne poučava me pomoću knjiga, jer ne razumijem što čitam, ali katkada me utješi jedna riječ, kao ova koju sam izvukla na kraju razmatranja (pošto sam ostala u tišini i suhoći): "Evo učitelja kojeg ti dajem, on će te naučiti sve što treba da činiš. Hoću da te naučim čitati iz knjige života u kojoj je sadržana znanost ljubavi." Znanost ljubavi! Ah da, ta riječ slatko odjekuje u uhu moje duše, ja želim samo tu znanost. Premda sam za nju dala sva svoja bogatstva, smatram, kao zaručnica u Pjesmi nad pjesmama (8, 7), da nisam dala ništa... Shvaćam vrlo dobro da nas samo ljubav može učiniti milima dragom Bogu, i ta je ljubav jedino dobro za kojim težim.

Isus se udostojao da mi pokaže jedini put koji vodi k tom božanskom ognju. Taj put je predanje maloga djeteta koje bez straha zaspri u naručju svoga oca... "Ako je tko sasvim malen, neka dođe k meni", rekao je Duh Sveti na usta Salomonova (Izr 9, 4). I taj isti Duh Ljubavi rekao je također je "milosrđe dano malenima" (Mudr 6, 7). U njegovo ime otkriva nam prorok Izaija da će na Sudnji dan "Gospodin povesti svoje stado na pašnjake, da će skupiti male jaganjce i privinuti ih na svoje grudi" (Izaija 40, 11). I kao da sva obećanja nisu dovoljna, isti prorok, čiji je nadahnuti pogled već ponirao u vječne dubine, uzvikuje u ime Gospodino: "Kao što majka miluje svoje dijete, tako ću ja tješiti vas, nosit ću vas u svom naručju i njihati vas na svojim koljenima. (Izaija 66, 12-13).

O draga kumo, poslije takvih riječi možemo još samo šutjeti i plakati od zahvalnosti i ljubavi... Ah, kad bi sve slabe i nesavršene duše osjećale ono što osjeća najmanja od svih duša, duša vaše male Terezije, ni jedna jedina ne bi gubila nadu da će stići na vrh gore ljubavi, jer Isus ne traži velikih djela, nego samo predanost i zahvalnost, jer je rekao u Psalmu 49 (9-13): "Ja ne trebam jaraca iz tvojih stada, jer su moje sve zvijeri šumske, tisuće životinja što pasu po bregovima; poznam sve ptice nebeske... Ako ogladnim, neću reći tebi, jer zemlja i sve na njoj pripada meni. Zar da jedem bikova i pijem krv jaraca? Žrtvuj Bogu žrtve hvale i zahvale."

Predanje malog djeteta

To je dakle sve što Isus traži od nas. On ne treba naših djela, nego samo našu ljubav, jer se taj isti Bog koji izjavljuje da mu nije potrebno da nam kaže ako je gladan, ne ustručava prositi malo vode od Samaritanke. Bio je žedan... Ali govoreći: "Daj mi piti" (Iv 4, 7), tražio je Stvoritelj svijeta ljubav svoga bijednoga stvora. Bio je žedan ljubavi...

Ah, osjećam više nego ikada, Isus je žedan, a susreće samo nezahvalnike i nehajnike među učenicima svijeta, a i među svojim vlastitim učenicima nalazi, jao, premalo srdaca koja mu se potpuno predaju, koja shvaćaju svu nježnost njegove beskrajne ljubavi.

Ljubljena sestro, kako smo sretne što shvaćamo najskrovitije tajne našega Zaručnika. Ah, kad biste htjeli napisati sve što o tom znate, imale bismo lijepih strana za čitanje, ali ja znam, vi radije čuvate u dnu svoga srca "tajne Kraljeve", a meni kažete da je "časno objavljivati djela Svevišnjega" (Tob 12, 7). Ja vidim da imate pravo kad šutite, i samo zato da vam učinim veselje, pišem ove retke, jer osjećam svoju nemoć da zemaljskim riječima iskažem nebeske tajne, a zatim, pošto bih ispisala strane i strane, vidjela bih da nisam još ni počela... Ima toliko različitih obzorja, toliko raznolikosti koje se izmjenjuju u beskraj, da će mi jedino paleta nebeskoga Slikara, poslije noći ovoga života, moći dati boje kojima se mogu naslikati divote što ih on otkriva oku moje duše.

Ljubljena moja sestro, tražili ste od mene da vam pišem o svom snu i o "mojoj maloj nauci", kako je vi zovete... Ja sam to učinila na slijedećim stranama, ali tako loše da mi se čini nemoguće da to razumijete. Možda ćete moje izraze smatrati pretjeranima... Ah, oprostite mi, to dolazi od moga premalo ugodnoga stila; uvjeravam vas da nema nikakva pretjerivanja u mojoj maloj duši, da je sve u njoj mirno i spokojno...

(Kad pišem, onda govorim Isusu, i tako lakše izražavam svoje misli... Ali to, na žalost, ne priječi da ne budu loše izražene!)

I. M. J. T.

8. rujna 1896.

(Mojoj dragoj sestri Mariji od Presvetog Srca)

O Isuse, moj Predragi! Tko će moći da izrekne s kakvom nježnošću, s kakvom blagošću vodiš ti moju malu dušu! Kako si se udostojao da zapališ zraku svoje milosti i usred najmračnije oluje!... Isuse, oluja je bijesno tutnjila u mojoj duši sve od lijepoga blagdana tvoga slavlja, od svijetloga blagdana Uskrsa, kad sam jedne subote u mjesecu svibnju, razmišljajući o tajanstvenim snima koji se katkada daju odabranim dušama, mislila u sebi da to mora biti vrlo slatka utjeha, ali ja je nisam tražila. Uvečer, promatrajući oblake koji su pokrivali njezino nebo, moja je mala duša mislila i na to kako lijepi sni nisu za nju, i u toj je oluji zaspala...

Sutradan bijaše 10. svibnja, druga nedjelja Marijina mjeseca, možda godišnjica onoga dana kada se Blažena Djevica udostojala nasmiješiti svome malom cvijetku.

Utješan san

U prvi osvit zore nađoh se (u snu) u nekoj vrsti galerije; bilo je ondje više drugih osoba, ali u daljini. Naša Majka bila je sama kraj mene. Najednom, a da nisam vidjela kako su ušle, opazih tri karmelićanke obučene u svoje plašteve i velike koprene. Učinilo mi se da dolaze radi naše Majke, ali jasno sam shvatila da dolaze s neba. U dnu svoga srca kliknula sam: "Ah, kako bih bila sretna da vidim lice jednoj od tih karmelićanki!" Tada, kao da je čula moju molbu, najviša se od svetica približi k meni; odmah padoh na koljena. O sreće! Karmelićanka podiže svoju koprenu, ili bolje, podiže je i pokri me njome... U isti trenutak prepoznah časnu majku Anu od Isusa, utemeljiteljicu Karmela u Francuskoj. Njezino lice bijaše lijepo, nadnaravne ljepote, nikakva zraka nije iz njega izlazila, a ipak sam, usprkos kopreni koja nas je obje ovijala, vidjela to nebesko lice obasjano neizrecivo blagim svjetlom, svjetlom koje lice nije primalo, nego ga je samo iz sebe proizvodilo...

Ne bih znala iskazati veselja svoje duše. Te se stvari osjećaju, a ne mogu se izraziti... Više je mjeseci prošlo od toga slatkog sna, ali uspomena koju je ostavio u mojoj duši nije ništa izgubila od svoje svježine, od svojih nebeskih čara... Još vidim pun ljubavi pogled i smiješak časne majke. Kao da još osjećam milovanja kojima me je obasula...

Videći da me tako nježno ljubi, usudih se izgovoriti ove riječi: "Draga majko, zaklinjem vas, recite mi hoće li me dragi Bog ostaviti dugo na zemlji... Hoće li skoro doći po mene?... " Smiješeći se nježno, svetica prošapće: "Da, skoro, skoro... Ja ti obećajem." - "Draga majko", dodadoh, "recite mi još ovo: ne traži li dragi Bog od mene još štogod osim mojih ubogih djela i mojih želja? Je li zadovoljan sa mnom?"

Svetičino lice poprimi neusporedivo nježniji izraz nego kad mi je prvi put govorila. Njezin pogled i njezina milovanja bijahu mi najslađi odgovor. Ipak mi još reče: "Dragi Bog ne traži ništa drugo od tebe. Zadovoljan je, vrlo zadovoljan!" ... Pošto me je još pomilovala s više ljubavi nego što je to ikada učinila najnježnija majka za svoje dijete, vidjeh je kako se udaljuje... Moje srce bilo je radosno, ali tada se sjetih svojih sestara, te htjedoh zamoliti koju milost za njih, ali jao! ... probudih se!.

O Isuse! Oluja nije više bjesnila, nebo je bilo mirno i vedro... Vjerovala sam, osjećala sam da ima nebo i da je to nebo napučeno dušama koje me ljube, koje me gledaju kao svoje dijete... Taj dojam ostaje u mom srcu, to više što sam prema časnoj majci Ani od Isusa dotada bila potpuno ravnodušna, nikada je nisam zazivala i nikada nisam na nju pomislila, osim kad bih čula o njoj govoriti, a to je bilo rijetko. Tako, kad sam shvatila koliko me ona ljubi i kako ja njoj nisam ravnodušna, moje se srce stalo rastapati od ljubavi i zahvalnosti ne samo prema svetici koja me je pohodila, nego i prema blaženim stanovnicima neba.

Beskrajne želje

O Ljubimče moj! Ta je milost bila samo uvod u još veće milosti kojima si me htio obasuti. Dopusti mi, jedina moja Ljubavi, da te danas sjetim na njih... danas, na šestu godišnjicu našega sjedinjenja. Ah, oprosti mi, Isuse, ako bulaznim hoteći ponoviti svoje želje, svoje nade, koje se dotiču neizmjernosti. Oprosti mi i izliječi moju dušu dajući joj ono čemu se nada!

Biti tvoja zaručnica, Isuse, biti karmelićanka, biti po svom sjedinjenju s tobom majka duša, to bi mi moralo biti dovoljno... Ali nije tako... Bez sumnje, te su tri povlastice svakako moj poziv: karmelićanka, zaručnica, majka. Ali ja osjećam u sebi i druge pozive, osjećam poziv borca, svećenika, apostola, učitelja, mučenika; napokon, osjećam potrebu, želju da ispunim za tebe, Isuse, sva najherojskija djela... Osjećam u svojoj duši odvažnost križara, papinskoga zvanja, htjela bih umrijeti na bojištu za obranu Crkve...

Osjećam u sebi svećenički poziv. S kakvom bih te ljubavi, Isuse, nosila u svojim rukama kad bi ti na moju riječ sišao s neba... S kakvom bih te ljubavi davala dušama... Ali jao! Premda želim biti svećenikom, divim se i zavidim ponizosti sv. Franje Asiškoga i osjećam se pozvanom da ga nasljedujem odbijajući uzvišeno dostojanstvo svećeničko.

O Isuse, ljubavi moja, živote moj... Kako da uskladim te suprotnosti? Kako da ostvarim želje svoje sirote male duše?... Ah, uza svu svoju neznatnost htjela bih prosvjetljivati duše poput proroka, učitelja, imam zvanje da budem apostol... Htjela bih protrčati zemljom, propovijedati tvoje ime i na nevjerničkom tlu zasaditi tvoj slavni križ! Ali, Ljubimče moj, samo jedno misijsko područje ne bi mi bilo dovoljno, htjela bih u isto vrijeme navješćivati evanđelje na svih pet kontinenata i sve do najudaljenijih otoka... Htjela bih biti misionarka ne samo nekoliko godina, nego bih htjela da sam to bila od stvorenja svijeta i da to budem do svršetka vjekova... Ali iznad svega bih htjela, ljubljeni moj Spasitelju, da prolijevam svoju krv za tebe do posljednje kapi...

Mučeništvo, to je san moje mladosti. Taj je san rastao sa mnom pod trijemovima Karmela... Ali i tu još osjećam da je moj san ludost, jer se ne bih znala ograničiti da želim samo jednu vrstu mučeništva... Da bih bila zadovoljna, trebale bi mi sve... Htjela bih poput tebe, božanski moj Zaručnice, biti bičevana i raspeta... Htjela bih umrijeti kao sveti Bartolomej... Htjela bih poput svetog Ivana biti bačena u vrelo ulje, htjela bih podnijeti sve muke koje su pretrpjeli mučenici... Htjela bih sa svetom Agnezom i sa svetom Cecilijom pružiti svoj vrat pod krvnički mač i poput Ivane Arške, moje ljubljene sestre, na zapaljenoj lomači zazivati tvoje ime, Isuse... Misleći na muke koje će podnositi kršćani u vrijeme Antikristovo, osjećam da mi srce dršće, i htjela bih da te muke budu sačuvane za mene... Isuse, Isuse! Kad bih htjela napisati sve svoje želje, morala bih posuditi tvoju knjigu života; u njoj su zapisana sva djela svih svetaca, i ja bih voljela da sam ta djela izvršila za tebe...

O moj Isuse, što ćeš odgovoriti na sve moje ludosti?... Ima li gdje duša koja bi bila manja, koja bi bila slabija od moje!... Ali upravo zbog moje slabosti ti si se, Gospodine, udostojao ispuniti moje djetinje željice, i ti hoćeš danas da ispuniš i druge moje želje veće od svemira...

Terezijino zvanje

Kad su mi kod razmatranja moje želje zadavale pravo mučeništvo, otvorih poslanice sv. Pavla da potražim kakav odgovor. Padoše mi u oči 12. i 13. glava Prve poslanice Korinćanima... Ondje pročitah, u 12. glavi, da ne mogu svi biti apostoli, proroci, učitelji itd., da je Crkva sastavljena od različitih udova i da oko ne može u isti čas biti ruka... (usp. 1 Kor 12, 12-30) Odgovor je bio jasan, ali nije zadovoljio mojih želja, nije mi donio mira ... Kao što je Magdalena, naginjući se neprestano nad prazan grob, napokon našla što je tražila, tako sam se i ja, ponizujući se sve do dubine svoga ništavila, napokon digla tako visoko da sam mogla doseći svoj cilj... (Sv. Ivan od Križa, Pjesme) Ne gubeći srčanosti nastavih čitanje, i ova me rečenica utješi: "Brinite se za savršenije darove, a ja ću vam pokazati još izvrsniji put." (1 Kor 12, 31) I Apostol tumači kako svi najsavršeniji darovi nisu ništa bez ljubavi... i da je ljubav izvrstan put koji sigurno vodi k Bogu.

Napokon sam našla odmor. Promatrajući mistično tijelo Crkve nisam prepoznala sebe ni u jednom od udova koje opisuje sv. Pavao, ili bolje, htjela sam prepoznati sebe u svima... Ljubav mi je dala ključ moga zvanja. Shvatila sam, ako Crkva ima tijelo sastavljeno od različitih udova, da joj onda ne nedostaje najpotrebniji i najplemenitiji od svih udova: shvatila sam da Crkva ima Srce i da to Srce gori od ljubavi. Shvatila sam da jedino ljubav oživljuje udove Crkve, te kad bi se ljubav ugasila, ne bi više apostoli navješćivali Evanđelja, mučenici ne bi više htjeli prolijevati svoju krv... Shvatila sam da ljubav obuhvaća sva zvanja, da je ljubav sve, da ona obuhvaća sva vremena i sva mjesta... jednom riječju, da je ona vječna!...

Tada sam u zanosu svoje mahnite radosti uzviknula: O Isuse, Ljubavi moja... napokon sam našla svoje zvanje moje zvanje je ljubav!

Da, našla sam svoje mjesto u Crkvi, i to si mi mjesto dao ti, o moj Bože!... U srcu Crkve, svoje majke, bit ću ljubav... Tako ću ja biti sve... Tako će se ostvariti moj san!

Zašto da govorim o mahnitosti? Ne, taj izraz nije ispravan. To je više tihi i vedri mir mornara koji je ugledao svjetionik koji treba da ga dovede u luku... O sjajni svjetioniče ljubavi, ja znam kako ću doći k tebi, našla sam tajnu kako ću se razgorjeti tvojim plamenom.

Ja sam samo djevojčica, nemoćna i slaba, ali upravo moja slabost daje mi smionosti da se prikazem kao žrtva tvojoj ljubavi, Isuse! Nekada su samo čiste i neporočne žrtve bile drage jakom i moćnom Bogu. Da se zadovolji Božjoj pravdi, trebalo je savršenih žrtava. Ali poslije zakona straha došao je zakon ljubavi, i Ljubav me je izabrala za žrtvu paljenicu, mene, slabo i nesavršeno stvorenje... Nije li taj izbor vrijedan ljubavi?... Jest, da bi ljubav bila potpuno zadovoljena, treba da se ponizi, da se snizi do ničice i da tu ničicu pretvori u oganj...

O Isuse, znam da se ljubav plaća samo ljubavlju (Sv. Ivan od Križa, Duhovna pjesma). Zato sam tražila i našla sredstvo da olakšam svoje srce vraćajući ti ljubav ljubavlju.

"Načinite sebi prijatelje nepravednim bogatstvom da vas prime u vječne stanove." (Lk 16, 9). To je, Gospodine, savjet što ga daješ svojim učenicima pošto si im rekao da su "sinovi tame spretniji u svojim poslovima nego sinovi svjetlosti." (Lk 16, 8) Kao dijete svjetlosti shvatila sam da su moje želje da budem sve, da obuhvatim sva zvanja, bogatstvo koje bi me lako moglo učiniti nepravednom; zato sam se poslužila njima da sebi pribavim prijatelje... Sjetivši se Elizejeve molitve ocu Iliji, kad se usudio moliti od njega njegov dvostruki duh (usp. 2 Kr 2, 9), pomolila sam se pred anđelima i svecima i rekla im: "Ja sam najmanje stvorenje, poznajem svoju bijedu i slabost, ali znam i to koliko plemenita i velikodušna srca rado čine dobro; zaklinjem vas dakle, blaženi stanovnici nebeski, zaklinjem vas, da me uzmete kao svoje dijete; jedino će vama pripasti slava koju steknem s vašom pomoći; ali udostojte se uslišiti moju molitvu; znam da je presmiona, ali usuđujem se moliti vas da dobijem vašu dvostruku ljubav!"

Isuse, ja ne mogu produbiti svoju molbu, bojala bih se da će me satrti težina mojih smionih želja... Moja je isprika to da sam dijete; a djeca ne misle na zamašaj svojih riječi. Ali njihovi roditelji, ako dođu na prijestolje, ako dođu u posjed silnih bogatstava, bez oklijevanja ispunjuju želje malih bića koja ljube kao same sebe; da ih razvesele, čine ludosti i pokazuju svoju slabost... A eto, ja sam dijete Crkve, a Crkva je kraljica, jer je tvoja zaručnica, o božanski Kralju nad kraljevima!... Srce malog djeteta ne traži bogatstva ni slave - pa ni slavu nebesku... Ono shvaća da slava s pravom pripada njegovoj braći, anđelima i svecima... Njegova će slava biti odsjev slave koja će izbijati iz čela njegove Majke. Ono traži samo ljubav... Ono zna još samo jedno: ljubiti tebe, Isuse... Sjajna djela njemu su uskraćena, ono ne može propovijedati evanđelje, prolijevati svoju krv... Ali to nije važno... njegova braća rade mjesto njega... a ono, malo dijete, stoji uz prijestolje Kralja i Kraljice, ono ljubi za svoju braću koja se bore...

Sipati cvijeće

Ali kako će ono zasvjedočiti svoju ljubav, kad se ljubav dokazuje djelima? Eto, malo će dijete bacati cvijeće, napunit će njegovim mirisima kraljevsko prijestolje, pjevat će svojim srebrnastim glasom pjesmu ljubavi...

Da, Ljubimče moj, evo, tako će se istrošiti moj život... Ja nemam drugoga sredstva da ti dokažem svoju ljubav, nego da bacam cvijeće, to jest, da ne propustim nijednu malu žrtvu, nijedan pogled, nijednu riječ, da iskoristim sva najmanja djela i da ih činim iz ljubavi... Hoću da trpim iz ljubavi i dapače da se radujem u ljubavi; zato ću bacati cvijeće pred tvojim prijestoljem, neću proći ni kraj jednoga cvijeta a da mu ne skinem latice za tebe... Zatim ću, bacajući cvijeće, pjevati (a može li se plakati vršeći tako radosno djelo?), pjevat ću, pa i onda kad budem morala brati cvijeće usred trnja, i moja će pjesma biti toliko skladnija koliko trnje bude veće i oštrije.

Isuse, što će ti moje cvijeće i moje pjesme?... Ah, znam to dobro: ta mirisava kiša, te krhke i bezvrijedne latice, te pjesme ljubavi najmanjega od svih srdaca veselit će te, da, te sitnice pružat će ti veselje, izmamit će smiješak slavnoj Crkvi; ona će pokupiti moje latice što sam ih iz ljubavi pootkidala, stavit će ih na tvoje božanske ruke, o Isuse, i tako će ta Crkva nebeska, hoteći se igrati sa svojim malim djetetom, također bacati to cvijeće pošto ono od tvoga božanskoga dodira primi neizmjernu vrijednost, bacat će ga na trpeću Crkvu da u njoj ugasi plamen, bacat će ih na vojujuću Crkvu da joj donese pobjedu! .

O moj Isuse! Ja te ljubim, ljubim svoju majku Crkvu, sjećam se da "njoj najmanji pokret čiste ljubavi više koristi nego sva druga djela zajedno" (Sv. Ivan od Križa, Duhovna pjesma). Ali je li zaista u mom srcu čista ljubav?... Nisu li moje neizmjerne želje samo san i ludost?... Ah, ako je tako, Isuse, rasvijetli me: ti znaš da ja tražim istinu... Ako su moje želje nepromišljene, rasprši ih, jer su te želje za mene najveće mučeništvo... Međutim, ja osjećam, Isuse, pošto sam težila prema najuzvišenijim predjelima ljubavi, ako bude trebalo da ih jednoga dana ne postignem, ja sam onda ipak osjetila više slatkoće u svom mučeništvu, u svojoj ludosti, nego što ću ih kušati usred radosti u vječnoj domovini, osim ako mi kojim čudom ti oduzmeš sjećanje na moje zemaljske nade. Dopusti mi zato da srčem slatke gorčine svoga mučeništva...

Isuse, Isuse! Ako je želja da te ljubim tako slatka, kakva je tek slatkoća posjedovati, uživati ljubav?...

Slaba ptičica

Kako može duša, tako nesavršena kao moja, težiti za posjedovanjem punine ljubavi?... O Isuse, moj prvi, moj jedini Prijatelju, ti kojega jedino ljubim, kaži mi kakva je to tajna?... Zašto ne zadržavaš te beskrajne težnje za velike duše, za orlove koji lebde u visinama?... Ja pak sebe smatram slabom ptičicom koja je pokrivena samo lakim pahuljicama; ja nisam orao, ja imam samo njegove oči i srce, jer se usprkos svojoj skrajnjoj sićušnosti usuđujem gledati u božansko Sunce, sunce ljubavi, i moje srce osjeća u sebi sve težnje orla... Ptičica bi htjela letjeti prema tome sjajnom Suncu koje joj očarava oči, htjela bi oponašati svoju braću orlove koji se uzdižu do božanskoga ognjišta Presvetoga Trojstva... Jao! Sve što može učiniti, to je da zamahne svojim malim krilima, ali poletjeti - to nije u njezinoj ograničenoj moći!

Što će biti od nje! Zar će umrijeti od žalosti videći da je tako nemoćna?... O ne, mala ptičica neće se ni rastužiti. Sa smionom predanošću ona hoće da ostane i da gleda u svoje božansko

Sunce. Ništa je ne može preplašiti, ni vjetar ni kiša. Pa ako tamni oblaci sakriju Zvijezdu ljubavi, mala ptičica ne napušta svoga mjesta; ona zna da s onu stranu oblaka njezino Sunce sja uvijek, da njegov sjaj ne može potamnjeti ni jedan jedini čas. Katkada, istina, srce male ptičice napada oluja, čini joj se da ne postoji ništa drugo osim oblaka koji je okružuju; to je čas savršene radosti za siroto slabo malo biće. Koje li sreće za njega - ostati ipak ondje, gledati nevidljivu svjetlost koja se izmiče njegovoj vjeri!

Isuse, dovde shvaćam tvoju ljubav prema maloj ptičici, jer se ona ne udaljuje od tebe... Ali, ja to znam, a i ti to znaš, često se nesavršeno malo stvorenje, iako ostaje na svom mjestu (to jest pod zrakama Sunca), daje malo odvući od svoga jedinog zanimanja, uzima zrnce zdesna i slijeva, trči za crvićem... nailazeći na lokvicu vode okvasi jedva razvita krila, ugleda cvijet koji joj se sviđa, i tada se njezin mali duh bavi tim cvijetom... Napokon, ne mogući letjeti poput orlova, siromašna se ptičica bavi još zemaljskim tricama. Međutim, poslije svih svojih nedjela, mjesto da se sakrije u kakav kut i da oplakuje svoju bijedu i da umire od kajanja, ptičica se okreće prema svome ljubljennomu Suncu, izlaže njegovim blagotvornim zrakama svoja okvašena krilca, cvili kao lastavica i u svojoj mu slatkoj pjesmi povjerava, pripovijeda u tančine svoje nevjernosti, misleći da će u svojoj smionoj predanosti na taj način steći više vlasti, potpunije privući ljubav Onoga koji nije došao da zove pravedne, nego grešnike... (Mt 9, 13) Ako božanska Zvijezda ostaje gluha na tužne cvrkute svoga malog stvorenja, ako ostaje zastrta... eto, malo stvorenje ostaje mokro, pristaje da se smrzava od studeni i još se raduje toj patnji koju je, međutim, zaslužilo...

O Isuse, kako je tvoja ptičica sretna što je slaba i malena: a što bi bilo od nje da je velika?... Nikada ne bi imala smionosti da se pojavi u tvojoj nazočnosti, da drijema pred tobom... Da, to je još jedna slabost male ptičice kad hoće da gleda u božansko Sunce i kad joj oblaci smetaju da vidi jednu jedinu zraku; protiv volje joj se njezine oči zatvaraju, njezina se glavica skriva pod krilce, a siromašno malo biće zapada u san, misleći da uvijek gleda u svoju ljubljenu Zvijezdu. Kad se probudi, ona ne tuguje, njezino srdašće ostaje u miru, ona ponovno započinje svoju službu ljubavi, zaziva anđele i svece, koji se uzdižu kao orlovi prema Ognjištu koje uništava, prema predmetu njezine želje, i orlovi sažaljuju svoju sestricu, štite je, brane je i odgone jastrebove koji bi je htjeli proždrijeti. Jastrebovi, to su slike zlih duhova, njih se ptičica ne boji, njoj nije suđeno da postane njihovim plijenom, nego plijenom Orla kojega gleda u Središtu Sunca ljubavi.

Božanski Orao

O Riječi božanska! Ti si onaj božanski Orao kojega ljubim i koji si se zaletio k zemlji progonstva i htio trpjeti i umrijeti da privučesh duše u krilo vječnog ognjišta Blaženoga Trojstva! Ti si onaj koji se vraćaš k nedostupnoj svjetlosti koja će odsada biti tvoje boravište! Ti si onaj koji još ostaješ u dolini suza pod prilikom bijele hostije... Vječni Orle, ti hoćeš da me nahraniš svojim božanskim bićem, mene, siromašno malo stvorenje, koja bih se vratila u ništavilo kad mi ne bi tvoj božanski pogled davao život u svaki čas... O Isuse, dopusti mi da ti u pretjeranoj svojoj zahvalnosti kažem da tvoja ljubav ide do ludila... Kako ti kraj toga ludila možeš htjeti da se moje srce ne vine k tebi? Kako moje pouzdanje može imati granica?... Ah, za tebe su sveci, ja to znam, počinili toliko ludosti, učinili su velikih stvari jer su bili orlovi...

Isuse, ja sam premalena da činim velike stvari... a moja je ludost da se nadam da će me tvoja Ljubav primiti kao žrtvu... Moja se ludost sastoji u tome da zaklinjem svoju braću orlove da mi pribave milost da poletim k Suncu ljubavi na vlastitim krilima božanskog Orla... (Usp. Pnz 32, 11)

Dokle god ti budeš htio, o moj Ljubimče, tvoja će ptičica ostati bez snage i bez krila, uvijek će upirati oči u tebe; ona hoće da bude očarana tvojim božanskim pogledom, hoće da postane plijenom tvoje Ljubavi... Jednoga dana, ja se čvrsto nadam, božanski Orle, ti ćeš doći po svoju ptičicu i s njom ćeš se vratiti na Ognjište Ljubavi, i tada ćeš je za svu vječnost zaroniti u žarki bezdan one Ljubavi kojoj se ona prikazala kao žrtva...

Poziv "malenim" dušama

O Isuse, zašto ne mogu reći svima malim dušama kako je neizreciva tvoja susretljivost... Ja osjećam, kad bi ti - što je nemoguće - našao dušu slabiju i manju od moje, ti bi se udostojao da je obaspeš još većim milostima kad bi se ona predala s potpunim pouzdanjem u tvoje beskrajno milosrđe. Ali čemu da želim objavljivati tajne tvoje ljubavi, o Isuse? Nisi li me ti sam poučio o njima i zar ih ne možeš otkriti i drugima?... Da, ja to znam, i ja te žarko molim da to učiniš, ja te zaklinjem da baciš svoj božanski pogled na velik broj malih duša... Zaklinjem te da izabereš čitavu vojsku malih žrtava vrijednih tvoje ljubavi!...

Sasvim mala sestra Terezija od Djeteta Isusu (i)

od Svetoga Lica

nedostojna karmelićanka

Deseto poglavlje: KUŠNJA VJERE (1896-1897)

RUKOPIS UPRAVLJEN MAJCI MARIJI OD GONZAGE

RUKOPIS "C"

I.M.J.T.

Lipanj 1897.

Posveta č. majci Mariji od Alojzija Gonzage

Predraga moja Majko, vi ste mi izrazili želju da s vama dovršim Pjesmu o milosrđu Gospodnjem (usp. Ps 88, 1). Tu slatku pjesmu započela sam s vašom ljubljenom kćerkom, Agnezom od Isusa, koja mi je bila majka određena od dragoga Boga da me vodi u dane moga djetinjstva. S njom sam dakle imala pjevati pjesmu o milostima koje su bile udijeljene malome cvijetku Blažene Djevice kad je bio u proljeću svoga života, ali s vama moram pjevati sreću toga malog cvjetića sada kad su bojažljive jutarnje zrake ustupile mjesto usijanom žaru podneva. Da, s vama, predraga Majko, da vašoj želji odgovorim, pokušat ću izraziti osjećaje svoje duše, svoju zahvalnost prema dragom Bogu, prema vama koji ste mi njegov vidljivi zastupnik: zar se nisam preko vaših majčinskih ruku potpuno predala Njemu? O draga Majko, sjećate li se onoga dana? Da, ja osjećam da vaše srce ne može zaboraviti... Što se mene tiče, ja moram čekati lijepo nebo, ne nalazeći ovdje dolje riječi koje bi bile kadre izreći ono što se dogodilo u mom srcu onoga blagoslovljenoga dana.

"Cvjetić" Isusov

Predraga Majko, ima jedan drugi dan kad se moja duša još jače privezala uz vašu, ako je to uopće moguće; to je bilo onda kad vam je Isus iznova nametnuo teret poglavarstva. Toga ste dana, ljubljena moja Majko, sijali u suzama, ali u nebu ćete biti ispunjeni radošću kad budete vidjeli da ste natovareni dragocjenim snopljem. (Usp. Ps 125, 5-6) O draga Majko, oprostite mojoj djetinjoj prostodušnosti! Osjećam da mi dopuštate da vam govorim ne tražeći ono što je dopušteno mladoj redovnici da govori svojoj priorici. Možda se neću uvijek držati granica koje su propisane podređenima, ali, draga Majko, usuđujem se to reći, to je vaša krivnja: ja se ponašam prema vama kao dijete jer se vi ne ponašate prema meni kao priorica, nego kao majka...

Ah, osjećam to dobro, ljubljena Majko, da mi upravo dragi Bog govori uvijek preko vas. Mnoge sestre misle da ste me vi razmazili, da sam od svoga ulaska u svetu arku primila od vas samo milovanja i pohvale; ali nije tako: vidjet ćete, draga Majko, u bilježnici koja sadrži moje uspomene iz djetinjstva, što ja mislim o strogom i materinskom odgoju koji sam primila od vas. Iz najdublje dubine svoga srca ja vam zahvaljujem što me niste štedjeli. Isus je dobro znao da njegovu cvjetiću treba životvorne vode poniženja, jer je bio preslab da uhvati korijena bez te pomoći, i preko vas mu je, draga Majko, bila podijeljena ta blagodat.

Već je prošla godina i po otkako je Isus promijenio način kojim je uzgajao svoj mali cvijetak; vidio je, bez sumnje, da je dosta zaliven, jer sada ga uzdiže sunce; Isus želi za njega još samo svoj smiješak, koji mu također daje preko vas, predraga moja Majko. To blago sunce nipošto ne pali maloga cvijetka, nego ga divno pospješuje u rastu. U dnu svoje čaške čuva on dragocjene rosne kapljice što ih je primio, i te ga kapljice uvijek podsjećaju da je malen i slab... Sva se stvorenja mogu naginjati k njemu, diviti mu se, obasipati ga svojim hvalama, ne znam zašto, ali to sve ne može dodati ni jedne jedine kapljice lažne radosti istinitoj radosti koju uživa u svom srcu kad vidi da je on samo ono što je u očima dragoga Boga: siromašna mala ništica, i ništa više... Kažem da ne shvaćam zašto, no nije li to zato što je bio očuvan od vode pohvala u sve vrijeme dok njegova čaška nije bila dosta puna rose poniženja? Sada više nema opasnosti, naprotiv, mali cvijetak vidi da je rosa kojom je natopljen tako divna da bi se dobro čuvao da je zamijeni za bljutavu vodu pohvala.

Ne želim govoriti, ljubljena moja Majko, o ljubavi i povjerenju koje mi vi iskazujete; nemojte misliti da je srce vašega djeteta u tome neosjetljivo, ali ja dobro osjećam da se sada nemam čega bojati, naprotiv, ja mogu u tome uživati, pripisujući dragom Bogu sve dobro koje se udostojao usaditi u mene. Ako mu se mili da se ja drugima činim boljom nego jesam, to se mene ne tiče: on je slobodan da radi kako hoće...

O draga Majko, kako su različiti putovi kojima Gospodin vodi duše! U životu svetaca vidimo da ih ima mnogo koji nisu htjeli ostaviti ništa od sebe poslije svoje smrti, ni najmanju uspomenu, ni najmanji spis. Drugi naprotiv, kao naša majka sv. Terezija, obogatili su Crkvu svojim uzvišenim objavama ne bojeći se objaviti tajne Kraljeve (usp. Tobija 12,7), kako bi ga duše više upoznale, više ljubile. Koja se od tih dviju vrsta svetaca više sviđa dragom Bogu? Čini mi se, draga Majko, da su mu obje jednako mile, jer su svi oni slijedili poticaj Duha Svetoga i jer je Gospodin rekao: "Reci pravedniku da je sve dobro." (Izaija 3,10) Da, sve je dobro kad se traži samo volja Isusova; zato ja, siromašni mali cvijetak, slušam Isusa nastojeći razveseliti svoju predragu Majku.

"Mali put"

Vi znate, draga Majko, da sam uvijek željela biti svetica; ali jao! uvijek sam zaključila, kad sam se usporedila sa svecima, da je između njih i mene ista razlika kao između brda kojega se vrh gubi u nebeskim visinama i zrna neuglednog pijeska što ga prolaznici gaze nogama. Umjesto da klonem, rekoh sama sebi: Dragi Bog ne može ulijevati neispunjivih želja; ja dakle mogu, uza svu svoju sićušnost, težiti za svetošću; povećati se ne mogu, moram podnositi sebe takvu kakva jesam sa svim svojim nesavršenostima; ali ja hoću da potražim način kako ću poći u nebo malim, vrlo ravnim i vrlo kratkim putem: malim, sasvim novim putem.

Božansko dizalo

Živimo u vijeku izuma; danas se više ne moramo mučiti uspinjući se stepenicama, u bogatim ih kućama vrlo zgodno nadomješćuje dizalo. Ja bih također htjela naći dizalo da se dignem do Isusa, jer sam premalena da se popnem tvrdim stepenicama savršenstva. Tada sam potražila u svetim knjigama putokaz za dizalo za kojim sam čeznula, i pročitah ove riječi, koje su izašle iz usta Vječne Mudrosti: "Ako je tko sasvim malen, neka dođe k meni." (Izr 9, 4) I ja sam došla, pogađajući da sam našla što sam tražila, a hoteći znati, o moj Bože, što bi ti učinio sasvim malenome koji bi odgovorio na tvoj poziv, nastavila sam svoja istraživanja, i evo što sam našla: "Kao što majka miluje svoje dijete, tako ću ja tješiti vas, nosit ću vas na grudima svojim i njihati vas na koljenima svojim." (Izaija 66, 13 i 12)

Ah, nikada nisu nježnije, nikada milozvučnije riječi razveselile moju dušu: dizalo koje me ima dići do neba, to sa tvoje ruke, o Isuse! Zato mi nije potrebno da rastem, naprotiv, treba da ostanem malena, i da to postajem sve više i više. O moj Bože, ti si nadmašio moje očekivanje, a ja hoću da pjevam tvoje milosrđe. "Ti si me učio od mladosti moje i ja najvješćivah čudesa tvoja, i dalje ću ih objavljivati sve do duboke starosti." (Ps 70, 17-18) A koja će to biti za mene duboka starost? Meni se čini da bi to moglo biti sada, jer dvije tisuće godina nisu u očima Gospodinovim više od dvadeset godina... nisu više od jednoga jedinoga dana... (Usp. Ps 89, 4)

Ah, nemojte misliti, predraga Majko, da vas vaše dijete želi ostaviti... Nemojte misliti da ono smatra većom milošću umrijeti u zoru nego o smiraju dana. Što ono cijeni, što želi, to je da razveseli Isusa... Sada kad se čini da mu se on približuje da ga privuče u boravište svoje slave, vaše se dijete raduje. Već je odavna shvatilo da dragi Bog ne treba nikoga (a njega još manje nego druge) da čini dobro na zemlji.

Draga Majko, oprostite mi ako vas žalostim... Ah, ja bih vas toliko htjela veseliti... A mislite li vi, ako vaše molitve ne budu uslišane na zemlji, ako Isus na nekoliko dana odvoji dijete od njegove majke, da te molitve neće biti uslišane u nebu?...

Terezijin rad s novakinjama

Vaša je želja, ja to znam, da uz vas ispunjavam vrlo ugodnu, vrlo laku misiju; a zar ja tu misiju neću moći dovršiti iz nebeskih visina?... Kao što je Isus jednoga dana rekao svetom Petru, tako ste vi rekli svome djetetu: "Pasi jaganjce moje!" (Iv 21, 15) I ja sam se začudila, i rekla sam vam da sam previše malena... zaklinjala sam vas da sami vodite na pašu svoje male jaganjce, i da čuvate mene, da i mene po milosti vodite na pašu s njima. I vi ste, predraga moja Majko, ispunjujući malo moju opravdanu želju, čuvali male jaganjce s ovcama, ali ste mi zapovijedali da ih češće vodim na pašu u sjenu, da im pokazujem najizvršnije i najživotvornije trave, da im jasno označujem sjajno cvijeće kojega se nikada ne smiju dotaknuti osim da ga zgaze nogama... Vi se niste bojali, ljubljena moja Majko, da ću zavesti na krivi put vaše male jaganjce; moje neiskustvo, moja mladost nisu vas ništa prestrašili; možda ste se sjetili da se Gospodinu često sviđa da udijeli mudrost malenima, i kako je jednoga dana sav radostan blagoslivljao svoga Oca što je sakrio svoje tajne mudrima a otkrio ih najmanjima. (Usp. Mt 11, 25)

Draga Majko, vi to znate, vrlo su rijetke duše koje ne mjere božansku moć po svojim kratkim mislima: svijet hoće da svuda na zemlji ima izuzetaka, samo dragi Bog nema prava da ih čini! Već je vrlo dugo otkako se, ja to znam, uvriježio običaj među ljudima da se iskustvo mjeri godinama, jer je već sveti kralj David u svojoj mladosti pjevao Gospodinu: "Mlad sam i prezren." (Ps 118, 141) Ali u istom psalmu 118. ne ustručava se reći: "Mudriji sam od staraca, jer sam tražio tvoju volju... Tvoja je riječ svjetiljka koja osvjetljuje moje korake... Spreman sam ispunjavati zapovijedi tvoje i ništa me ne smućuje..." (Ps 118, 100. 105. 60)

Predraga Majko, vi se niste bojali da mi jednoga dana reknete da dragi Bog rasvjetljuje moju dušu i da mi daje iskustvo mnogih godina... O draga Majko, ja sam previše malena da budem tašta sada, još sam premalena da se služim lijepim frazama kako bih vas uvjerila da sam vrlo ponizna; radije priznajem sasvim jednostavno da je Svemogući učinio velikih stvari u duši djeteta svoje Božanske Majke, a najveća je stvar što mu je pokazao njegovu sićušnost, njegovu nemoć.

Velika unutarnja kušnja

Ljubljena Majko, vi to znate vrlo dobro, dragi se Bog udostojao da provede moju dušu kroz svakojake kušnje; mnogo sam pretrpjela otkad sam na zemlji, ali ako sam u djetinjstvu trpjela u žalosti, danas ne trpim više tako, nego u radosti i miru: ja sam uistinu sretna što trpim. O draga Majko, trebalo bi da znate sve tajne moje duše da se ne nasmijete čitajući ove retke, jer ima li koja duša koja bi bila manje kušana od moje, ako se sudi po vanjskom izgledu? Ah, kad bi kušnja koju trpim već godinu dana izašla na vidjelo, kakvog bi bilo čuđenja!...

Predraga Majko, vi poznate tu kušnju. Ali ja ću vam još o njoj govoriti, jer je smatram kao veliku milost koju sam primila pod vašim blagoslovljenim prioratom.

Prošle godine udijelio mi je dragi Bog utjehu da obdržavam korizmeni post u svoj njegovoj strogosti; nikada se nisam osjećala tako jaka, a ta se jakost održala do Uskrsa. Međutim, na Veliki petak htio mi je Isus dati nadu da ću naskoro vidjeti na nebu... Oh, kako mi je slatka ta uspomena!...

"Sreća" Velikog petka 1896.

Pošto sam ostala kod Božjega groba do ponoći, vratila sam se u našu ćeliju. Ali jedva što sam imala vremena položim glavu na jastuk kad osjetih val koji se penjao, kipeći penjao do mojih usana. Nisam znala što je to, ali sam mislila da ću možda umrijeti, i moja je duša bila preplavljena radošću... Ali kako je naša svjetiljka bila ugašena, rekoh sebi da treba čekati do jutra da se uvjerim u svoju sreću, jer mi se činilo da sam ispljuvala krv. I jutro je brzo svanulo. Čim sam se probudila, odmah sam pomislila da smijem očekivati nešto radosno, i kad sam se približila prozoru, mogla sam ustanoviti da se nisam prevarila... Ah! duša mi se ispunila velikom utjehom, bila sam duboko uvjerenjena da Isus na godišnjicu svoje smrti želi da čujem prvi poziv. Bijaše to kao sladak i dalek žubor koji mi je navješćivao dolazak Zaručnika... (Usp. Mt 25, 6)

S velikim sam žarom prisustvovala moljenju Prvoga časa i Kapitolu opraštanja. Žurilo mi se da dođe moj red, da vam mogu, moleći vas za oprostjenje, predraga moja Majko, povjeriti svoju nadu i svoju sreću. Ali ja sam dodala da uopće ne trpim (što je bilo sasvim istinito), i zamolila sam vas, draga Majko, da ne odredite ništa posebno za mene. I doista, dobila sam utjehu da mogu provesti Veliki petak kako sam željela. Nikada mi se pokore u Karmelu nisu činile tako slatke, nada da u poći u nebo prenosila me u izvanrednu radost.

Kad je došla večer toga sretnoga dana, trebalo se odmoriti, ali dobri mi je Isus kao i prethodne noći dao isti znak da moj ulazak u vječni život nije daleko... Imala sam tada tako živu vjeru, tako jasnu, da je misao na nebo sačinjavala svu moju sreću; nisam mogla vjerovati da ima bezbožnika koji ne vjeruju. Bila sam uvjerenjena da govore protiv svoga uvjerenja kad poriču postojanje neba, lijepoga neba gdje sam Bog želi biti njihova vječna nagrada.

U tako radosne dane uskrsnoga vremena dao mi je Isus da osjetim da uistinu ima duša koje nemaju vjere, koje zlorabeći milost gube to dragocjeno blago, izvor jedinih čistih i pravih radosti. On dopusti da mi dušu obuzmu najmračnije tmine i da mi misao na nebo, tako slatka za mene, bude odsada samo predmet borbe i muke... Ta kušnja nije imala trajati samo nekoliko dana, nekoliko tjedana: imala se ugasiti onoga časa kad je odredio dragi Bog, i - taj čas još nije došao... Voljela bih da mogu izreći što osjećam, ali jao! mislim da je to nemoguće. Samo onaj tko je prošao tim mračnim tunelom može shvatiti njegovu tamu. Ipak ću pokušati da to objasnim jednom usporedbom.

Stol grešnika

Pretpostavljam da sam se rodila u zemlji obavitoj gustom maglom; nikada nisam vidjela nasmijani izgled prirode, preplavljen i preobražen sjajnim suncem. Od svoga djetinjstva čujem, doduše, govoriti o tim divotama, znam da zemlja u kojoj živim nije moja domovina, da ima druga zemlja kojom moram težiti bez prestanka.

To nije pripovijest koju je izmislio nekih stanovnik tužne zemlje u kojoj živim: to je sigurna stvarnost, jer je Kralj domovine gdje sjajno sunce sja došao da živi trideset i tri godine u zemlji tmina. Ali jao! tmine nisu shvatile da je taj božanski Kralj svjetlo svijeta... (Usp. Iv 1, 5 i 9).

Ali, Gospodine, tvoje je dijete shvatilo tvoju božansku svjetlost, ono te moli da oprostiš njegovoj braći, spremno je da jede kruh muke dokle god ti hoćeš, i ne želi se od toga stola puna gorčine, za kojim se hrane siromašni grešnici, dići prije dana koji si ti označio... Ali zar ne može tvoje dijete reći u svoje ime i u ime svoje braće: "Smiluj nam se, Gospodine, jer smo siromašni grešnici!"... (Lk 18, 13) O, Gospode, otpusti nas opravdane... Neka svi oni koje još nije obasjala svijetla luč vjere ugledaju napokon njezino svjetlo... O Isuse, ako treba da stol što su ga oni oskvrnuli očisti duša koja ljubi, spremna sam da sama s njega jedem kruh kušnje dok ti se ne sviđa da me uvedeš u svoje svjetlo kraljevstvo. Jedina je milost koju te molim, da te nikada ne uvrijedim!...

Predraga moja Majko, ovo što vam pišem nije suvislo. Moja mala povijest, koja je bila nalik na bajku, prometnula se najednom u molitvu. Ne znam kakvo ćete zanimanje moći naći da čitate sve te misli, zbrkane i loše izražene. Napokon draga Majko, ja ne pišem zato da stvorim književno djelo nego iz poslušnosti; ako vam bude dosadno, bar ćete vidjeti da je vaše dijete dokazalo dobru volju. Ja ću dakle hrabro nastaviti svoju malu usporedbu ondje gdje sam je prekinula. Rekla sam da sam već od svoga djetinjstva dobila sigurnost da ću jednoga dana otići daleko iz ove tužne i mračne zemlje; to sam ne samo vjerovala po tome što sam čula od ljudi mudrijih od mene, nego sam i u dubini svoga srca osjećala težnje za ljepšim krajem. Isto tako kao što je duh Kristofa Kolumba naslutio da postoji nov svijet, tada kad nitko nije o tom sanjao, tako sam i ja osjećala da će mi jednoga dana druga zemlja biti stalnim boravištem. Ali najednom magle koje me okružuju postaju gušće, prodiru u moju dušu i tako je obavijaju da mi više nije moguće da u njoj nađem tako slatku sliku svoje Domovine. Sve je iščeznulo!

Kad hoću da svoje srce, izmoreno tminama koje ga okružuju, odmorim uspomenu na svijetlu zemlju prema kojoj težim, moja se muka podvostručuje: čini mi se da mi tmine, uzimajući glas grešnika, govore rugajući mi se: "Ti sanjaš o svjetlu, o domovini punoj najsladših mirisa, ti sanjaš o vječnom posjedovanju Stvoritelja svih tih divota, ti vjeruješ da ćeš jednog dana izići iz ovih magla koje te okružuju! Samo naprijed! Veseli se smrti koja će ti dati ne ono čemu se nadaš, nego još dublju noć, noć ništavila."

Predraga Majko, slika koju sam vam htjela dati o tminama koje zamračuju moju dušu tako je nesavršena kao skica u usporedbi s modelom. Ali neću dulje o tom pripovijedati, bojala bih se da hulim... bojim se, pače, da sam previše o tom rekla...

Terezija pjeva ono što "hoće" da vjeruje

Ah, neka mi Isus oprosti ako sam ga ražalostila. On zna dobro da, uza sve to što ne nalazim užitka u vjeri, bar pokušavam vršiti djela vjere. Mislim da sam u posljednjoj godini izrekla čin vjere više puta nego za cijeloga svog života. U svakoj novoj prilici za borbu, kad moj neprijatelj dolazi da me izazove, vladam se junački: znajući da je kukavičluk boriti se u dvoboju, okrećem leđa svome protivniku tako prezirno da ga ne gledam u lice; tada trčim k svome Isusu, govorim mu da sam spremna proliti i zadnju kap svoje krvi da posvjedočim svoju vjeru u nebo. Govorim mu da sam sretna što ne uživam to lijepo nebo na zemlji, da bi ga otvorio za vječnost siromašnim nevjernicima.

Tako, unatoč ovoj kušnji, koja mi oduzima svaki osjećaj radosti, mogu ipak klicati: "Gospodine, ti me razveseljuješ svim djelima svojim." (Ps 91, 4) Jer, ima li veće radosti nego trpjeti za tvoju ljubav?... Što je patnja dublja, to se manje pokazuje očima stvorova, to više razveseljuje tebe, o Bože! Ali kad bi se - što je nemoguće - dogodilo da ti ne znaš za moju patnju, ja bih opet bila sretna što je posjedujem, kad bih po njoj mogla spriječiti ili popraviti jedan jedini grijeh počinjen protiv vjere.

Predraga moja Majko, možda vam se čini da preuveličavam svoju kušnju; zaista, ako sudite po osjećajima što ih izražavam u pjesmicama koje sam sastavila ove godine, mora vam se učiniti da sam duša puna utjehe, duša za koju je veo vjere gotovo razgrnut. A ipak... to za mene nije više veo, nego zid koji se diže do neba i sakriva zvjezdani svod nebeski...

Kad pjevam o nebeskoj sreći, o vječnom posjedovanju Boga, ne osjećam nikakve radosti, jer pjevam jednostavno ono što hoću da vjerujem. Katkada, doduše, sasvim slaba zraka sunca obasja moju tamu, tada kušnja na čas prestane, ali iza toga uspomena na zraku, mjesto da me razveseljuje, čini moju tamu još gušćom.

O draga Majko! Nikada nisam tako dobro osjetila koliko je Gospodin blag i milosrdan. On mi je tu kušnju poslao; tek onda kad sam imala snagu da je podnesem; prije bi me ona, čvrsto vjerujem, bacila u malodušnost... Sad mi ona oduzima sve naravno zadovoljstvo što bi se moglo naći u mojoj želji za posjedovanjem neba... Predraga Majko, sad mi se čini da me ništa ne prijeći da odletim, jer nemam više velikih želja, osim želje da ljubim dok ne umrem od ljubavi... (9. lipnja)

Ljubljena moja Majko, sva sam u čudu kad vidim što sam pisala jučer. Kakve li črčkarije!... Ruka mi je tako drhtala da nisam mogla nastaviti, i sada se kajem što sam uopće pokušala pisati. Nadam se da ću to danas učiniti mnogo čitljivije, jer nisam više u ležaljci, nego u lijepom malom, sasvim bijelom naslonjaču.

Sveta ravnodušnost

O draga Majko, dobro osjećam da sve što vam pripovijedam nije povezano, ali također osjećam potrebu da vam, prije nego vam govorim o prošlosti, iskažem svoje sadašnje osjećaje, jer ću ih kasnije možda zaboraviti. Hoću najprije da vam kažem koliko sam dirnuta svim vašim majčinskim nježnostima. Ah! vjerujte, predraga moja Majko, srce vašega djeteta ispunjeno je zahvalnošću i nikada neće zaboraviti sve ono što vam duguje...

Draga Majko, što me dira iznad svega, to je devetnica koju obavljate u čast Našoj Gospi od Pobjede, to su mise koje dajete čitati za moje ozdravljenje. Osjećam da sva ta duhovna blaga čine veliko dobro mojoj duši. U početku devetnice govorila sam vam, draga Majko, da treba da me Blažena Djevica ozdravi ili da me odnese u nebo, jer sam smatrala da je velika žalost za vas i za zajednicu imati na brizi mladu bolesnu redovnicu; sada sam ipak spremna da budem bolesna i cijeli svoj život ako je to milo dragom Bogu, štoviše, pristajem da moj život bude vrlo dug, jedina je milost koju želim, da mi život izgori od ljubavi.

O ne, ne bojim se duga života, ne odbijam borbu, jer "Gospodin je stijena na kojoj sam uzrasla, on je spremio moje ruke za borbu i moje prste za rat; on je moj štit, u njega se uzdam. (Ps 143, 1-2) Isto tako nikada nisam molila dragoga Boga da umrem mlada, ali sam se uvijek nadala da je to njegova volja.

Progonstvo srca

Gospodin se često zadovoljava željom da radimo za njegovu slavu, i vi znate, draga Majko, da su moje želje vrlo velike. Vi znate i to da mi je Isus dao više nego jednu gorku čašu, ali ju je odmakao od mojih usana prije nego sam je pila, no opet ne prije nego sam okusila njezinu gorčinu. Predraga Majko, sveti je kralj David imao pravo kad je pjevao: "Kako je dobro, kako je ugodno kad braća žive zajedno u slozi." (Ps 132, 1) To je istina, to sam osjetila vrlo često, ali ta se sloga postizavala na zemlji samo žrtvama. Ja nipošto nisam došla u Karmel da živim sa svojim sestrama, nego jedino zato da odgovorim na poziv Isusov. Ah, pravo sam slutila da to mora biti predmet trajne patnje ako se živi sa svojim sestrama, a ne želi se ništa popuštati prirodi.

Kako se može reći da je savršenije udaljiti se od svojih?... Je li se ikada prigovorilo braći što se bore na istom bojištu, je li im se prigovorilo što zajedno jure da uberu palmu mučeništva?... Bez sumnje, s pravom se držalo da se oni uzajamno hrabre i potiču, ali i to da mučeništvo jednoga postaje mučeništvo svih. Isto je tako i u redovničkom životu, koji teolozi zovu mučeništvom. Predajući se Bogu, srce ne gubi svoje prirodene nježnosti: ta nježnost naprotiv raste postajući čistija i božanskija.

Predraga Majko, tom nježnošću ljubim ja vas, ljubim svoje sestre; sretna sam što se u obiteljskoj zajednici borim za slavu nebeskoga Kralja, ali sam također spremna da poletim na drugo bojište ako bi mi Božanski Vojskovođa izrazio tu želju. Ne bi bila potrebna zapovijed, nego samo pogled, samo jednostavan znak.

Želja za misijama

Otkako sam ušla u blagoslovljenu arku, uvijek sam mislila, ako me Isus ne odnese vrlo brzo u nebo, da će me zadesiti sudbina male golubice Noine: da će jednoga dana Gospodin otvoriti prozor arke i reći mi neka letim vrlo daleko, vrlo daleko, prema obalama nevjernika, noseći sa sobom maslinovu grančicu. Draga Majko, ta je misao uzdizala moju dušu, učinila je da letim iznad svega stvorenoga. Shvatila sam da i u Karmelu još može biti ristanaka, da će jedino u nebu sjedinjenje biti potpuno i vječno; tada sam htjela da moja duša stanuje u nebu, da gleda zemaljske stvari samo iz daljine. Pristala sam ne samo na to da budem prognana u nepoznat narod, nego sam - što mi je još mnogo gorče - prihvatila i progonstvo svojih sestara.

Nikad neću zaboraviti 2. kolovoza 1896, dana koji je upravo bio dan odlaska misionara; ozbiljno se postavilo pitanje odlaska majke Agneze od Isusa. Ah! ne bih bila htjela da išta učinim da je spriječim u odlasku. Ipak sam osjećala veliku žalost u svom srcu, znala sam da njezina duša, tako osjetljiva, tako nježna, nije stvorena da živi među dušama koje je ne bi mogle razumjeti; tisuću drugih misli natiskivalo se u velikoj množini u moju pamet, a Isus je šutio, nije zapovijedao oluji... A ja sam mu govorila: "Bože moj, za tvoju ljubav primam sve: ako ti to hoćeš, ja sam vrlo rado spremna trpjeti toliko da i umrem od tuge. Isus se zadovoljio mojim pristankom, ali nekoliko mjeseci kasnije govorilo se o odlasku sestre Genoveve i sestre Marije od Presv. Trojstva. Tada je to bila druga vrsta patnje, iskrena, dublja; zamišljala sam sve kušnje, sva razočaranja koja će one trpjeti, ukratko, moje je nebo bilo zastrto oblacima... Samo u dnu moga srca bila je tišina i mir.

Ljubljena moja Majko, vaša je razboritost znala otkriti volju dragoga Boga i u njegovo ste ime zabranili svojim novakinjama da ne smiju sada misliti na to da ostave kolijevku svoga redovničkog djetinjstva; ali njihove ste težnje shvaćali, jer ste i vi sami, draga Majko, u svojoj

mladosti molili da možete poći u Sajgon, a želje majki često nalaze odjeka u dušama njihove djece. O ljubljena moja Majko, vaša želja za apostolatom nalazi u mojoj duši, vi to znate, vrlo vjeran odjek; dopustite mi da vam priznam zašto sam željela i još sada želim, ako me Blažena Djevica ozdravi, da idem u stranu zemlju i ostavim divnu oazu u kojoj živim tako sretna pod vašim majčinskim pogledom.

Za život u stranim karmelskim samostanima potreban je, draga Majko, (vi ste mi to rekli) sasvim poseban poziv. Mnoge duše misle da su za to pozvane, a uistinu nisu; rekli ste mi i to da ja imam taj poziv i da je samo moje zdravlje zapreka. Ja dobro znam da će te zapreke nestati ako bi me dragi Bog zvao u daljinu; tako živim bez ikakva nemira. Kad bih jednoga dana imala ostaviti svoj dragi Karmel, ah! to ne bi bilo bez bola; Isus mi nije dao neosjetljivo srce, i upravo zato što je sposobno da trpi, ja želim da dade Isusu sve što može dati. Ovdje, predraga Majko, bez ikakve smetnje vidim brige bijedne zemlje, ja samo treba da ispunim ugodnu i laku misiju koju ste mi povjerili. Ovdje sam okružena vašim majčinskim nježnostima, ne osjećam siromaštvo, jer mi nikada ništa nije nedostajalo. Ali iznad svega, ovdje imam ljubav vašu i svih sestara, i ta mi je ljubav vrlo ugodna. Eto zašto sanjam o samostanu gdje bih bila nepoznata, gdje bih morala trpjeti siromaštvo, pomanjkanje ljubavi i napokon progonstvo srca.

Ah, ja ne bih s tom namjerom ostavila sve što mi je drago, da učinim uslugu Karmelu koji bi me rado primio; bez sumnje, ja bih učinila sve što bi zavisilo od mene, ali poznam svoju nesposobnost i znam da ne bih uspjela činiti dobro ni onda kad bih činila sve što mogu, jer, kako sam malo prije rekla, nemam nikakva iskustva u zemaljskim stvarima. Jedina bi moja svrha bila, dakle, da ispunjavam volju dragoga Boga, da se žrtvujem za njega onako kako bi se njemu sviđalo.

Dobro osjećam da ne bih doživjela nikakva razočaranja, jer kad čovjek očekuje čisto trpljenje bez ikakve primjese, najmanja mu radost postaje neočekivano iznenađenje; i tada, vi to znate, draga Majko, samo trpljenje postaje najvećom radosti kad ga čovjek traži kao najdragocjenije blago.

O ne! ja ne bih htjela otputovati s namjerom da uživam plod svojih djela; kad bi to bio moj cilj, ne bih osjećala ovaj slatki mir koji me preplavljuje, te bih trpjela i zbog toga što ne mogu ostvariti svoje zvanje za daleke misije. Već dugo ne pripadam sebi, potpuno sam se predala Isusu. On dakle može slobodno činiti sa mnom što mu se sviđi. On mi je dao čežnju za potpunim progonstvom, On mi je dao da shvatim sve patnje koje ću tamo sresti, i pitao me hoću li piti tu čašu do dna; odmah sam htjela zgrabiti tu čašu koju mi je Isus pružao, ali On je povukao svoju ruku i pokazao mi da je zadovoljan mojom dobrom voljom.

Nadnaravna poslušnost

O draga Majko, kakvih li se nemira oslobađa čovjek kad čini zavjet poslušnosti! Kako su sretno jednostavne redovnice! Kako je njihov jedini kompas volja poglavara, uvijek su sigurne da su na pravom putu, ne moraju se bojati da se varaju, pa ni onda kad im se čini sigurnim da se poglavari varaju. Ali kad koja prestane gledati na neprevarljivi kompas, kad se udalji od puta za koji kaže da njime ide, pod izlikom da čini volju dragoga Boga, koji ne obasjava uvijek ni one koji ipak njega zastupaju, duša odmah zaluta na suhe putove, gdje joj doskora ponestane vode milosti.

Predraga Majko, vi ste kompas koji mi je dao Isus da me sigurno dovede na vječnu obalu. Kako mi je ugodno upirati u vas svoj pogled i nakon toga ispunjavati volju Gospodnju! Otkad je dopustio da trpim napasti protiv vjere, mnogo je uvećao u mom srcu duh vjere, koji čini da u vama vidim ne samo majku koja me ljubi i koju ja ljubim, nego iznad svega čini da vidim Isusa kako živi u vašoj duši i po vama mi očituje svoju volju. Znam dobro, draga Majko, da sa mnom postupate kao sa slabom dušom, kao s razmaženim djetetom; tako mi nije teško nositi breme poslušnosti, ali mi se čini, po onom što osjećam u dubini svoga srca, da ne bih promijenila svoga vladanja i da se moja ljubav prema vama ne bi nimalo umanjila kad bi vam se svidjelo da sa mnom postupate strogo, jer bih i tada vidjela da je to volja Isusova da tako postupate za najveće dobro moje duše.

Ove mi je godine, ljubljena moja Majko, dragi Bog udijelio milost te sam shvatila što je ljubav; ja sam je doduše i prije shvaćala, ali nesavršeno: nisam shvatila svu dubinu ove Isusove riječi: "Druga je zapovijed jednaka prvoj: ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe." (Mt 22, 39) Ja sam se osobito trudila da ljubim Boga, i ljubeći njega shvatila sam da se moja ljubav ne smije očitovati samo riječima, jer "neće oni koji govore: "Gospodine, Gospodine! ući u kraljevstvo nebesko, nego oni koji vrše volju Božju" (Mt 7, 21).

"Nova zapovijed"

Tu je volju Isus očitovao više puta, morala bih reći, gotovo na svakoj stranici Evanđelja; ali na posljednjoj večeri, kad zna da srce njegovih učenika gori žarčom ljubavi prema njemu koji im se upravo dao u neiskazanoj tajni svoje Euharistije, taj blagi Spasitelj hoće da im dade novu zapovijed. On im s neizrecivom nježnošću govori: "Dajem vam novu zapovijed da se ljubite među sobom, i kao što sam ja vas ljubio, tako da vi ljubite jedni druge. Po tome će svi poznati da ste moji učenici ako se ljubite među sobom." (Iv 13, 34-35)

Kako je Isus ljubio svoje učenike i zašto ih je ljubio? Ah! njihove naravne vrline nisu ga mogle privlačiti, između njih i njega bila je beskrajna udaljenost. On bijaše znanje, vječna mudrost, a oni bijahu siromašni ribari, neznalice i puni zemaljskih misli. Pa ipak ih Isus zove svojim prijateljima, svojom braćom. (Usp. Iv 15, 15) On želi da oni kraljuju s njim u kraljevstvu njegova Oca, i da im otvori to kraljevstvo, spreman je umrijeti na križu, jer kaže: "Nema veće ljubavi nego dati život svoj za one koje ljubiš." (Iv 15, 13)

Ljubav prema bližnjemu

Predraga Majko! Razmišljajući o tim riječima Isusovim, shvatila sam koliko je moja ljubav prema mojim sestrama nesavršena, vidjela sam da ih ne ljubim kako ih ljubi dragi Bog. Ah! sada shvaćam da se savršena ljubav sastoji u tome da podnosimo pogreške drugih, da se ne čudimo njihovim slabocama, da se uzdižemo najmanjim djelima kreposti koje u njima vidimo, ali nadasve sam shvatila da ljubav ne smije ostati zatvorena u dnu srca. "Nitko", kazao je Isus, "ne užije svjetlo da ga stavi pod posudu, nego ga stavlja na svijećnjak da svijetli svima koji su u kući." (Mt 5, 15) Čini mi se da ovo svjetlo znači ljubav koja treba da osvjetljuje i razveseljuje ne samo one koji su mi najmiliji, nego sve one koji su u kući, ne izuzimajući nikoga.

Kad je Gospodin zapovjedio svome narodu da ljubi svoga bližnjega kao samoga sebe (usp. Lev 19, 18), još nije bio sišao na zemlju; a znajući dobro koliko čovjek ljubi svoju vlastitu

osobu, nije mogao tražiti od svojih stvorova veće ljubavi prema bližnjemu. Ali kad je Isus svojim apostolima dao novu zapovijed, svoju zapovijed, kako kaže malo dalje (usp. Iv 15, 12), ne govori više da ljube bližnjega kao same sebe, nego da ga ljube kao što ga je on, Isus, ljubio, i kao što će ga ljubiti do svršetka vjekova...

Ah! Gospodine, ja znam da ti ne zapovijedaš ništa nemoguće, ti bolje od mene znadeš moju slabost, moju nesavršenost, ti dobro znaš da nikada ne bih mogla ljubiti svoje sestre kao što ih ti ljubiš, kad ih ti sam, o moj Isuse, ne bi ljubio još u meni. Ti si zato proglasio novu zapovijed, jer si mi htio udijeliti tu milost. - Oh, kako ljubim tu zapovijed jer mi daje jamstvo da je tvoja volja da u meni ljubiš sve one koje mi zapovijedaš ljubiti!...

Ne suditi bližnjega

Da, osjećam, kad vršim djela ljubavi, da to Isus sam djeluje u meni; što sam više sjedinjena s njim, to više ljubim sve svoje sestre. Kad hoću da uvećam u sebi tu ljubav, kad osobito davao pokušava da mi pred oči moje duše stavi pogreške ove ili one sestre koja mi je manje simpatična, ja se žurim da potražim njezine vrline, njezine dobre želje; kažem u sebi, ako sam je vidjela da je jednom pala, možda je već izvojevala velik broj pobjeda koje skriva iz poniznosti, i da čak i ono što mi se čini pogreškom može vrlo lako, po svojoj nakani, biti djelo kreposti. Nije mi teško da se o tom uvjerim jer sam jednoga dana doživjela malo iskustvo koje mi je dokazalo da nikada ne valja osuđivati bližnjega.

Bilo je to za vrijeme odmora. Vratarica pozvoni dva puta. Trebalo je otvoriti veliki kolni ulaz da se može unijeti drveće određeno za jaslice. Odmor nije bio veseo jer vi niste bili ondje, ljubljena moja Majko; zato sam mislila, ako me pošalju kao pratilicu sestre ekonomu, da ću biti vrlo sretna; i majka potpriorica odredi za taj posao upravo mene, ili sestru koja se nalazila kraj mene. Odmah sam počela spremati ručni rad, ali tako sporo da je moja drugarica spremila svoj prije mene, jer sam mislila da ću joj ugoditi ako je pustim da ide s ekonomom. Sestra koja je zamjenjivala ekonomu gledala nas je smijući se, i videći da sam ustala posljednja, reče mi: "Ah, pravo sam mislila da nećete zaslužiti biser za svoju krunu: išli ste prepolako..."

Sigurno je cijela zajednica pomislila da sam radila po svojoj naravi, i ja ne bih znala kazati koliko je jedna takva sitnica učinila dobra mojoj duši i kako me je učinila popustljivom prema slabostima drugih. To me ujedno priječi da ne budem tašta kad se o meni povoljno sudi, jer mislim ovako: Kad se moja mala djela kreposti uzimaju kao nesavršenosti, onda se sasvim isto tako može netko varati uzimajući kao krepost ono što je samo nesavršenost. Tada kažem sa svetim Pavlom: "Vrlo mi je malo do toga da me sudi bilo koji ljudski sud. Ja se ni sam ne sudim; onaj koji me sudi, to je Gospodin." (1 Kor 4, 3-4) I zato, da bi mi taj sud bio povoljan, ili štoviše, da mi uopće ne bi bilo suđeno, hoću da moje misli uvijek budu milosrdne, jer je Isus rekao: "Ne sudite, i nećete biti suđeni." (Lk 6, 37)

Draga Majko, vi biste, čitajući ono što sam upravo napisala, mogli misliti da mi nije teško vršiti djela ljubavi. To je istina: već nekoliko mjeseci ne moram se više boriti da vršim tu lijepu krepost. Ne želim kazati time da mi se nikada ne dogodi da počinim pogreške. Ah! previše sam nesavršena za to, ali ja nemam mnogo muke da se dignem kad padnem, jer sam u jednoj borbi iznijela pobjedu; zato mi sada nebeska vojska dolazi u pomoć, jer ne može podnositi da me vidi pobijedenu pošto sam bila pobjednica u slavnom ratu koji ću pokušati da opišem.

Primjeri ljubavi prema bližnjemu

U samostanu se nalazi sestra koja ima dar da mi je u svemu neugodna: njezino ponašanje, njezine riječi, njezin značaj - sve mi se to čini vrlo neugodno. Međutim, to je jedna sveta redovnica koja mora da je vrlo ugodna dragom Bogu. Zato nisam htjela popustiti prirodnoj odbojnosti koju sam osjećala, nego sam rekla sebi da se ljubav ne sastoji u osjećajima, nego u djelima; tada sam se potrudila da za tu sestru činim sve što bih činila za osobu koju najviše volim. Kad god bih je srela, molila bih se dragom Bogu za nju prikazujući mu sve njezine kreposti i zasluge. Osjećala sam dobro da to veseli Isusa, jer nema umjetnika koji ne bi volio da se hvale njegova djela, a Isus, umjetnik duša, sretan je kad se ne ustavljamo na vanjštini, nego kad prodiremo do unutarnjega svetišta što ga je on sebi izabrao za stan, i divimo se njegovoj ljepoti. Nisam se zadovoljila samo time da se mnogo molim za sestru zbog koje sam imala tolike borbe, nego sam još pokušavala da joj učinim svaku moguću uslugu, a kad sam imala napast da joj neprijazno odgovorim, zadovoljila sam se time da joj se najljubeznije nasmiješim i pokušavala sam svratiti razgovor na drugo, jer "Nasljeduj Krista" (III, 44,1) kaže: "Bolje je ostaviti svakoga u njegovu uvjerenju nego se s njime prepirati."

Često također, kad nisam bila na odmoru (hoću reći za vrijeme radnih sati), kad sam imala kakav zajednički posao s tom sestrom i kad su moje borbe bile previše žestoke, pobjegla sam kao vojni bjegunac. Kako ona nije imala ni pojma o onome što sam za nju osjećala, nikada nije mogla naslutiti motive moga ponašanja te je ostala uvjerenjena da mi je njezin značaj ugodan. Jednoga mi dana za vrijeme odmora reče ona otprilike ove riječi, sva sretna: "Biste li mi htjeli kazati, draga sestro Terezijo od Djeteta Isusa, što vas toliko privlači k meni? Kad god me gledate, uvijek vidim da se smiješite." Ah, što me privlačilo, to je bio Isus sakriven u dnu njezine duše... Isus koji pretvara u slatkoću ono što je najveća gorčina... (Nasljeduj Krista III, 5, 3) Odgovorila sam joj da se smiješim jer sam sretna što je vidim (dakako, nisam dodala da je to u duhovnom pogledu).

Predraga moja Majko, rekla sam vam već da je moje posljednje sredstvo da ne podlegnem u borbama - bijeg; to sredstvo upotrebljavam već od svog novicijata, i uvijek mi je savršeno polazilo za rukom. Hoću, draga Majko, da vam navedem jedan primjer koji će vam, mislim, izmamiti smiješak.

Za vrijeme jedne od vaših upala bronhija došla sam jedno jutro sasvim tiho da u vašu sobu vratim ključeve od pričesne ograde, jer sam bila sakristanka. U srcu se nisam ljutila što sam imala tu priliku da vas vidim, bila sam dapače vrlo sretna, ali sam se dobro čuvala da to ne pokažem. Jedna sestra, obuzeta svetim žarom, ali koja me je međutim jako voljela, videći me da ulazim k vama, draga Majko, pomislila je da ću vas probuditi, i htjela mi je oduzeti ključeve, ali ja sam bila previše pakosna da bih joj ih dala i prepustila joj svoja prava. Rekoh joj, što sam uljudnije mogla, da ja isto kao i ona ne želim da vas probudim, i da je moje pravo da vratim ključeve... Danas razumijem da bi bilo mnogo savršenije da sam popustila toj sestri, mladoj doduše, ali ipak starijoj od mene. Onda to nisam shvaćala, zato sam bezuvjetno htjela ući za njom protiv njezine volje, a ona je gurala vrata da mi spriječi prolaz. Ali brzo se dogodi nesreća koje smo se bojale: buka koju smo proizvele probudila vas je... Tada je, draga Majko, sve palo na mene: sirota sestra kojoj sam se usprotivila počeo govoriti čitav govor kojemu je smisao bio ovaj: To je sestra Terezija od Djeteta Isusa napravila buku... Bože dragi, kako je ona neugodna... itd. Ja sam osjećala sasvim suprotno te sam imala vruću želju da se branim; srećom mi padne na um svijetla misao te rekoh u sebi da sigurno neću moći sačuvati svoj duševni mir ako se počnem opravdavati, ali osjećala sam i to da nemam dovoljno kreposti da se dadem optuživati bez ikakve obrane; moja je dakle posljednja daska spasa bio bijeg.

Smišljeno, učinjeno: iziđem bez riječi, ostavivši sestru da nastavi svoj govor, koji je naličio na Kamiline kletve protiv Rima. Srce mi je tako snažno udaralo da mi je bilo nemoguće ići daleko, i ja sjedoh na stepenice da u miru uživam plodove svoje pobjede. To nije bilo nikakvo junaštvo, zar ne, ljubljena Majko, ali ipak mislim da je bolje ne izlagati se borbi kad je siguran poraz!

Jao! Kad se prenesem u vrijeme svoga novicijata, kako vidim koliko sam bila nesavršena!... Trudila sam se za takvu sitnicu da se danas smijem. Ah! kako je Gospodin dobar što je uzdigao moju dušu, što joj je dao krila... Sve lovačke mreže ne bi me mogle prestrašiti, jer "uzalud se razapinje mreža pred očima onih koji imaju krila." (Izr 1, 17) Kasnije će mi se, bez sumnje, sadašnje moje stanje činiti još uvijek puno nesavršenosti, ali sada se više ničemu ne čudim, i ne žalostim se kad vidim da sam sama slabost, naprotiv, u njoj se proslavljujem (usp. 2 Kor 12, 5) i svaki dan očekujem da otkrijem na sebi novih nesavršenosti. Sjećajući se da "ljubav pokriva množinu grijeha" (Izr 10, 12), ja crpem iz toga bogatog rudnika što ga je Isus otvorio preda mnom.

Življeno Evandjelje

U Evandelju tumači Gospodin u čemu se sastoji njegova nova zapovijed. U sv. Mateju kaže on: "Čuli ste da je kazano: Ljubi bližnjega svoga i mrzi neprijatelja svoga. A ja vam kažem: Ljubite neprijatelje svoje i molite se za one koji vas progone." (Mt 5, 43-44)

Bez sumnje, u Karmelu nećeš sresti neprijatelje, ali ipak ima simpatija, osjećaš se privlačena k toj i toj sestri, dok bi zbog druge takve daleko zaobilazila da izbjegneš susret s njom; tako ona i ne znajući postaje predmet progonstva. Ali Isus mi kaže da tu sestru imam ljubiti, da se imam moliti za nju, pa i onda kad bi mi njezino ponašanje ulijevalo uvjerenje da me ona ne voli. "Ako ljubite one koji vas ljube, kakvo ćete priznanje steći? Jer i grešnici ljube one koji njih ljube." (Lk 6, 32) A nije dosta ljubiti, treba to i dokazati. Čovjek je prirodno sretan kad dade kakav dar prijatelju, osobito se rado čine iznenađenja, ali to još nije ljubav, jer to čine i grešnici.

Evo što me Isus još uči: "Svakome koji traži što od tebe, podaj; i ako tko uzme nešto tvoje, ne traži natrag." (Lk 6, 30) Davati svima onima koje traže nije tako slatko kao davati sama od sebe na poticaj svoga srca. Još kada tko uljudno traži, nije teško dati, ali ako tko nesrećom ne upotrebljava dosta nježne riječi, odmah se duša buni ako nije utvrđena u ljubavi. Nalazi tisuću razloga da odbije ono što se od nje traži, i tek pošto je uvjerala moliteljicu da nije bila dosta nježna daje joj napokon kao milost ono što traži, ili joj učini kakvu sitnu uslugu koja bi zahtijevala dvadeset puta manje vremena nego što ga je trebalo za dokazivanje nekakvih svojih zamišljenih prava.

Ako je teško davati svakome tko traži, onda je još teže pustiti da nam se uzme nešto naše ne tražeći to natrag. O draga Majko, kažem da je to teško, a morala bih radije reći da se to samo čini teško, jer "jaram je Gospodnji sladak i lak" (Mt 11, 30): čim ga prihvatimo, odmah osjećamo njegovu slatkoću i kličemo sa Psalmistom: "Trčao sam putem tvojih zapovijedi otkad si raširio moje srce." (Ps 118, 32) Samo ljubav može raširiti moje srce. O Isuse, otkad ga taj slatki plamen uništava, ja radosno trčim putem tvoje nove zapovijedi... Hoću trčati njime do onoga sretnoga dana kada ću se uključiti u djevičansku pratnju i moći slijediti tebe beskrajnim prostorima, pjevajući tvoju novu pjesmu (usp. Otkr 14, 3) koja mora biti pjesma Ljubavi.

Zahtjevi siromaštva

Govorila sam: Isus neće da tražim natrag ono što mi pripada; to bi mi se moralo činiti lako i prirodno, jer ništa nije moje. Zemaljskih sam se dobara odrekla zavjetom siromaštva, nemam dakle prava da se tužim ako mi se oduzima stvar koju nije moja; moram se, naprotiv, radovati kad mi se dogodi da osjetim siromaštvo. Nekad mi se činilo da ni za što ne prijanjam, ali otkako sam shvatila Isusove riječi, vidim da sam prigodice vrlo nesavršena. Tako, na primjer, u slikarskom poslu ništa nije moje, to dobro znam; ali ako, prilazeći poslu, nađem da su kistovi i boje u neredu, ako je nestalo koje ravnalo ili nožić, strpljivost me gotovo napušta te moram objema rukama dobro zgrabiti svoju hrabrost da ne tražim ogorčeno stvari koje mi nedostaju. Katkada doduše moram tražiti stvari koje su mi neophodno potrebne, ali ako to učinim ponizno, ne ogrešujem se o zapovijed Isusovu; naprotiv, radim poput siromaha koji pružaju ruku da dobiju ono što im je potrebno; ako ih tko odbije, ne čude se, jer im nitko ništa ne duguje.

Ah, kakav mir preplavljuje moju dušu kad se uzdiže nad osjećaje naravi... Ne, nema radosti koja bi se mogla usporediti s onom koju uživa pravi siromah duhom. Ako ravnodušno moli što mu je potrebno, pa ako mu ne samo odbiju tu stvar nego mu još pokušaju oduzeti ono što ima, on slijedi savjet Isusov: "Ostavi i svoju kabanicu onome tko se hoće parničiti s tobom za tvoju haljinu..." (Mt 5, 40)

Ostaviti svoju kabanicu, to mi se čini kao da znači odreći se svojih posljednjih prava, znači smatrati se sluškinjom, ropkinjom drugih. Kad čovjek ostavi svoju kabanicu, lakše hoda, lakše trči, pa i Isus dodaje: "I tko god te prisili da ideš tisuću koraka, pođi još dvije tisuće s njim." (Mt 5, 41) Zato nije dosta da dajem svakome tko me moli, nego treba da pretekнем takve želje, treba da se pokažem vrlo zahvalnom, vrlo počašćenom što mogu učiniti uslugu, pa ako mi se uzme stvar kojom se služim, ne smijem pokazati da žalim za njom, nego se naprotiv moram pokazati sretnom što sam je se oslobodila. Ljubljena moja Majko, vrlo sam daleko od toga da vršim ono što shvaćam, ali sama želja da to činim daje mi mir.

Značajna zgod

Još više nego u ostale dane osjećam da sam se u najvećoj mjeri loše izrazila. Izrekla sam neku vrstu govora o ljubavi koji mora da vas je jako izmorio kad ste ga čitali; oprostite mi, predraga Majko, i promislite da u ovom času bolničarke vrše za mene ono što sam upravo napisala; one se ne boje učiniti dvije tisuće koraka ondje gdje bi bilo dovoljno dvadeset: ja sam dakle mogla promatrati ljubav na djelu. Nema sumnje, moja se duša mora osjećati zadahuta mirisom te ljubavi, ali moj se duh, priznajem, malo ukočio pred takvom požrtvovnošću, a moje je pero izgubilo od svoje lakoće. Da bih mogla iskazati svoje misli, morala bih biti kao vrabac pustinja (usp. Ps 101, 7), a to je rijetko moja sudbina.

Kad hoću da uzmem pero, evo jedne dobre sestre koja prolazi kraj mene s vilama na ramenima. Ona misli da će me zabaviti ako malo pročaska sa mnom: sijeno, patke, kokoši, liječnikov posjet - sve dolazi na red; da budem iskrena, to ne traje dugo, ali ima više dobrih milosrdnih sestra i najednom mi druga prevrtačica sijena stavlja cvijeće na koljena, misleći možda da će me ono nadahnuti pjesničkim mislima. Ja ih u taj čas ne tražim, pa bih voljela da je cvijeće ostalo da se njiše na svojim stabljikama. Napokon, izmorena od otvaranja i zatvaranja ove glasovite bilježnice, otvaram knjigu (koja neće da ostane otvorena) i kažem odlučno da prepisujem misli iz Psalama i Evanđelja za imendan naše Majke. To je svakako istina, jer ne štedim citata...

Ljubljena Majko, ja bih vas, mislim, zabavljala kad bih vam pripovijedala sve svoje doživljaje u karmelskim šumicama; ne znam jesam li mogla napisati deset redaka da ne budem smetana. To me ne bi smjelo nasmijavati ni zabavljati, ali za ljubav dragoga Boga i mojih sestara (tako milosrdnih prema meni) nastojim da se pokažem sretna i nadasve da to budem... Gle, evo jedne prevrtačice sijena koja se udaljuje pošto mi je sažalnim tonom rekla: "Sirotina draga sestriče, to mora da vas umara - pisati tako cijeli dan." - "Budite mirni", odgovorila sam joj, "to se samo čini da ja mnogo pišem, ali uistinu ja ne pišem gotovo ništa." - "To bolje!" rekla mi je tako uvjerenom, "ali to je svejedno, i ja sam vrlo sretna što se upravo sada prevrće sijeno, jer vas to uvijek malo rastresa." I doista, to me toliko rastresa (ne brojeći posjete bolničarki) da ne lažem kad kažem da gotovo ništa ne pišem.

Srećom, mene nije bilo lako obeshrabriti; da vam to dokažem, draga Majko, objasniti ću vam na kraju ono što mi je Isus dao razumjeti o ljubavi. Dosad sam vam o tom govorila samo s vanjske strane, a sada bih vam željela povjeriti kako shvaćam ljubav čisto duhovnu. Ja sam doduše sigurna da ću brzo pomiješati jednu s drugom, ali, draga Majko, budući da to govorim s vama, sigurno je da vam neće biti teško uhvatiti moju misao i razmrsiti klupko vašega djeteta.

Nije uvijek moguće u Karmelu doslovce primjenjivati riječi Evanđelja. Katkada je čovjek prisiljen da zbog poslova uskrati uslugu, ali kad ljubav pusti duboko korijenje u duši, pokazuje se ona izvana. Ima tako mio način da odbijemo ono što ne možemo dati, da to odbijanje donosi toliko radosti koliko i sam dar. Istina je, čovjek se manje žaca tražiti kakvu uslugu od sestre koja je uvijek spremna učiniti uslugu, ali Isus je rekao: "Ne uklanjaj se onome koji hoće da uzajmi od tebe." (Mt 5, 42) Tako ne valja, pod izlikom da ćeš biti prisiljena uskratiti uslugu, udaljavati se od sestara koje imaju običaj uvijek tražiti uslugu. Ali ne treba ni da budeš uslužna zato da se takvom pokažeš, ili u nadi da će ti drugom prilikom sestra kojoj činiš uslugu vratiti uslugu za uslugu, jer je naš Gospodin rekao i ovo: "Ako uzimate onima od kojih se nadate da ćete nešto dobiti, kakvo ćete priznanje steći? Jer i grešnici uzajmaju grešnicima da dobiju natrag isto toliko. Nego vi činite dobro i uzajmajte ne očekujući ništa, i vaša će nagrada biti velika." (Lk 6, 34-35)

O da, nagrada je velika, već i na zemlji... Na tom putu samo je prvi korak težak. Uzaimati ne očekujući ništa od toga, to se čini kruto ljudskoj naravi; čovjek bi radije dao, jer poklonjena stvar nije više njegova. Kad vam koja sestra kaže potpuno uvjerenom: "Draga sestriče, trebam vašu pomoć kroz nekoliko sati, ali budite mirni, ja imam dopuštenje od naše Majke i vratiti ću vam vrijeme koje za me žrtvujete, jer znam koliko imate posla", zaista, kad znate vrlo dobro da vam se nikada neće vratiti vrijeme koje uzaimate, radije biste rekli: "Ja vam ga poklanjam." To bi zadovoljilo vaše samoljublje, jer pokloniti je plemenitiji čin nego pozajmiti, i tada pokazujete sestri da ne računate na njezine usluge... Ah! kako su Isusove pouke protivne osjećajima naravi! Bez pomoći njegove milosti bilo bi nemoguće ne samo provoditi ih u djelo nego i razumjeti.

Jedanaesto poglavlje: ONI KOJE SI MI DAO (1896-1897)

Draga Majko, Isus je vašem djetetu podijelio milost da može prodrijeti u tajanstvene dubine ljubavi; kad bi to dijete moglo izraziti ono što razumije, čuli biste nebesku pjesmu! Ali jao! ja vam mogu samo tepati poput djeteta... Kad mi ni Isusove riječi ne bi mogle poslužiti kao

oslonac, bila bih u napasti da vas zamolim za milost i da se okanim pisanja... Ali ne, ja iz poslušnosti moram nastaviti ono što sam iz poslušnosti započela.

Duhovna ljubav prema bližnjemu

Predraga Majko, jučer sam pisala kako ovozemaljska dobra nisu moja te mi ne bi smjelo biti teško da ih nikada ne tražim natrag ako mi ih katkada tko uzme. Nebeska dobro nisu ništa više moja, njih mi je dragi Bog samo pozajmio te mi ih može uzeti natrag a da nemam prava da se tužim. Ali dobra koja neposredno dolaze od dragoga Boga, poleti razuma i srca, duboke misli, sve to sačinjava bogatstvo za koje čovjek prijanja kao za vlastito dobro kojega se nitko nema prava dotaći...

Ako, na primjer, u vrijeme slobodnog razgovora kažeš kojoj sestri kakvo prosvjetljenje primljeno za vrijeme razmatranja, i ako malo kasnije ta sestra u razgovoru s drugom kaže ovoj kao da je to njezina misao, ta misao koju si joj povjerila, onda se čini da ona uzima nešto što nije njezino. Ili ako za vrijeme odmora kažeš sasvim tiho svojoj drugarici kakvu duhovitu i prikladnu dosjetku, pa ako je ona ponovi sasvim glasno, a ne kaže odakle je proizašla, to također izgleda kao krađa od vlasnice, koja se ne buni, ali koja bi to vrlo rado učinila i uhvatit će prvu zgodu da na fini način objavi kako je netko prisvojio njezine misli.

Draga Majko, ja vam ne bih mogla tako dobro izložiti te žalosne prirodne osjećaje da ih nisam sama osjetila u svom srcu, i voljela bih se uljuljati u slatku opsjenu da su oni pohodili samo moje srce, da mi niste naložili da slušam napasti vaših dragih novakinja. Mnogo sam naučila ispunjujući dužnost koju sve mi povjerili, a nadasve, bila sam prisiljena djelom pokazivati što sam druge učila. Tako mi je sada, mogu to reći, Isus udijelio milost da ne budem priklonjena ni dobrima duha i srca više nego zemaljskim dobrima. Ako kada mislim ili kažem nešto što se sviđa mojim sestrama, smatram sasvim naravnim ako one to prisvoje kao svoje dobro. Ta misao pripada Duhu Svetom, a ne meni, jer sv. Pavao kaže da bez toga Duha Ljubavi ne možemo kazati "Oče" Ocu našem koji je na nebesima (Rim 8, 15). On se može slobodno služiti mnome da dade dobru misao nekoj duši; kad bih ja mislila da je ta misao moja, bila bih kao "Magarac koji nosi relikvije" (La Fontaine, Basne 5, 14), koji je mislio da poštovanje što se iskazuje svecima pripada njemu.

Ja ne prezirem dubokih misli koje hrane dušu i ujedinjuju je s Bogom, ali već sam davno shvatila da se ne valja oslanjati na njih i tražiti savršenost u primanju mnogih prosvjetljenja. Najljepše misli nisu ništa bez djela; istina je da drugi mogu od njih imati mnogo koristi ako se ponize i posvjedoče dragom Bogu svoju zahvalnost što im dopušta da učestvuju u gozbi duše koju se On udostojao obogatiti svojim milostima, ali ako ta duša uživa u svojim lijepim mislima i moli molitvu farizeja, postaje slična čovjeku koji umire od gladi kraj bogatoga stola, dok svi njegovi uzvanici uzimaju s njega obilnu hranu i katkada bacaju zavidan pogled na posjednika tolikih dobara.

Ah! kako jedino dragi Bog poznaje dubinu srdaca..., a kako stvorovi imaju površne misli! Kad vide dušu koja dobiva više prosvjetljenja nego druge, odmah zaključuju da ih Isus manje ljubi nego onu dušu i da one ne mogu biti pozvane k istom savršenstvu. A od kada Gospodin nema više prava da se posluži svojim stvorom da dušama koje ljubi dijeli hranu koja im je potrebna? U vrijeme Faraona Gospodin je još imao to pravo, jer u Svetom Pismu kaže On tome vladaru: "Uzdigao sam te zato da pokažem na tebi svoju moć i da se moje ime navješćuje po svojoj zemlji." (Izl. 9, 16) Stoljeća su prolazila za stoljećima otkad je Svevišnji

izgovorio te riječi, i otada se njegov postupak nije promijenio, uvijek se služio svojim stvorovima da izvrši svoje djelo u dušama.

Usporedba s kistom

Kad bi platno na kojemu slikar radi moglo misliti i govoriti, sigurno se ne bi tužilo što ga bez prestanka obrađuje i prerađuje kist, ali ne bi ni zavidalo tome oruđu na njegovoj sudbini, jer bi znalo da ne duguje kistu, nego umjetniku koji njim upravlja, ljepotu kojom je ukrašeno. A ni kist se ne bi mogao dičiti remek-djelom što ga čini, jer zna da umjetnici nisu u neprilici, da se igraju poteškoćama i da katkada vole izabirati slabo i neprikladno oruđe...

Predraga moja Majko, ja sam kistić što ga je izabrao Isus da njime naslika svoju sliku u dušama koje ste mi vi povjerili. Umjetnik se ne služi samo jednim kistom, on ih treba bar dva; prvi mu je najkorisniji, njime daje osnovne boje, njime potpuno pokriva platno u vrlo kratko vrijeme, a drugi, manji, služi mu za pojedinosti.

Draga Majko, vi ste za mene dragocjeni kist što ga Isusova ruka uzima s ljubavlju kad hoće da izvede velik posao u duši vaše djece, a ja sam onaj sasvim mali kist kojim se zatim udostojava služiti za najsitnije pojedinosti. Prvi put se Isus poslužio svojim kistićem oko 8. prosinca 1892. Uvijek ću se sjećati toga razdoblja kao vremena milosti. Odmah ću vam, ljubljena moja Majko, povjeriti te slatke uspomene.

U dobi od petnaest godina, kad sam imala sreću da stupim u Karmel, našla sam jednu drugaricu novakinju koja je ušla nekoliko mjeseci prije mene; bila je od mene starija za osam godina, ali njezin djetinji značaj brisao je razlike u godinama; zato ste vi, draga Majko, doskora s radošću vidjeli kako se vaše dvije postulantice divno razumiju i postaju nerazdvojive. Da u zametku potaknete tu naklonost, za koju ste mislili da mora donijeti plodove, dopustili ste nam da od vremena do vremena imamo zajedno male duhovne razgovore. Moja draga drugarica očaravala me svojom nevinošću, svojim srdačnim značajem, ali s druge sam se strane čudila videći koliko je njezina sklonost prema vama drugačija od moje. Bilo je toliko stvari u njezinu vladanju prema sestrama za koje bih bila željela da ih promijeni... Od toga mi je vremena dragi Bog pokazao da ima duša koje njegovo milosrđe strpljivo čeka i kojima samo postepeno daje svoja rasvijetljenja; zato sam se dobro čuvala da ne pretekнем njegov čas, i strpljivo sam čekala dok se Isusu svidi da taj čas dođe. Razmišljajući jednoga dana o dopuštenju koje ste nam dali da imamo zajedničke razgovore, kako je to rečeno u našim svetim ustanovama, "da se više zagrijavamo u ljubavi prema našem Zaručniku", sa žalošću sam zaključila da naši razgovori ne postižu željena cilja. Tada mi je dragi Bog dao da osjetim da je došao čas i da se ne smijem bojati da govorim, ili bolje, da moram prekinuti te razgovore koji su slični razgovorima među prijateljicama u svijetu. Taj dan bila je subota, a sutradan sam se za vrijeme zahvale pomolila dragom Bogu da mi stavi u usta ljubezne i uvjerljive riječi, ili još bolje, da govori sam preko mene. Isus usliša moju molitvu i dopusti da ishod potpuno ispuni moju nadu, jer "Oni koji budu svraćali svoj pogled k njemu, bit će rasvijetljeni" (Ps 33, 5) i "Svjetlo se diglo u tami da rasvijetli one koji su pravedna srca." (Ps 111, 4) Prva se riječ odnosi na mene, a druga na moju drugaricu, koja je uistinu bila pravedna srca...

Kad je došlo vrijeme koje smo odredile za razgovor, sirota je sestra bacila pogled na mene i odmah opazila da nisam više ista; sjela je kraj mene crveneći se, a ja, prislonivši njezinu glavu na svoje srce, rekoh joj sa suzama u glasu sve što sam mislila o njoj, ali s tako nježnim izrazima, dokazujući joj tako veliku ljubav, da su se naskoro njezine suze pomiješale s

mojima. Ona vrlo ponizno prizna da je sve što govorim istina, obeća mi da će početi nov život, i zamoli me kao milost da je uvijek upozorim na njezine pogreške. Napokon je u času rastanka naša ljubav postala sasvim duhovna, nije bilo ničega ljudskog u njoj. Na nama se obistinilo ovo mjesto Svetoga Pisma: "Brat kojega pomaže njegov brat jest kao utvrđen grad." (Izr 18, 19)

Što je Isus naslikao svojim kistićem, bilo bi se brzo izbrisalo da nije radio preko vas, draga Majko, da izvrši svoje djelo u duši koju je želio imati svu za sebe. Kušnja se pričinila vrlo gorka mojoj siromašnoj drugarici, ali vaša je odlučnost iznijela pobjedu, i tada sam onoj koju ste mi vi dali za sestru među svima drugima, mogla objasniti, kušajući je tješiti, u čemu se sastoji prava ljubav. Pokazala sam joj da to ona ljubi sebe, a ne vas, rekla sam joj kako sam vas ja ljubila, i govorila joj o žrtvama koje sam morala prinijeti u početku svoga redovničkog života da se ne priljubim uz vas posve materijalno kao pas koji se priklanja svome gospodaru. Ljubav se hrani žrtvama: što se duša više odriče prirodnih zadovoljstava, to njezina ljubav postaje jača i nesebičnija.

Sjećam se da sam kao postulantica imala katkada vrlo žestoke napasti da uđem k vama da zadovoljim svojoj želji, da nađem koju kap utjehe; te su napasti bile tako žestoke da sam morala brzo proći kraj vašega ureda i grčevito se držati za stubišnu ogradu. Dolazila mi je na pamet sva sila dopuštenja koja bih vas mogla moliti, ukratko, predraga moja Majko, nalazila sam tisuću razloga da zadovoljim svojoj prirodi... Kako sam sretna danas što sam se odricala već od početka svoga redovničkog života! Već sada uživam nagradu koja je obećana onima koji se hrabro bore. Ne osjećam više da je potrebno da se odričem svih utjeha srca, jer je moju dušu učvrstio Onaj kojega sam željela jedinoga ljubiti. Sretna sam kad vidim da se srce uzdiže ljubeći njega, da može dati neusporedivo više ljubavi onima koji su mu dragi nego što bi moglo dati da se usmjerilo na sebičnu i neplodnu ljubav.

Pomoćna učiteljica novakinja

Ljubljena moja Majko, podsjetila sam vas na prvo djelo koje ste se Isus i vi udostojali izvršiti po meni, ali to je bio samo uvod u poslove koji su mi imali biti povjereni.

Kad mi je bilo dano da prodrem u svetište duša, vidjela sam odmah da taj posao nadilazi moje snage; tada sam se bacila u naručje dragoga Boga, kao malo dijete, i rekla mu, skrivajući svoje lice u njegovu kosu: "Gospodine, ja sam premalena da hranim tvoje kćeri; ako hoćeš da im preko mene daješ ono što svakoj odgovara, napuni moju malu ruku, i ja ću, ne ostavljajući tvoje naručje i ne okrećući glavu, davati tvoga blaga duši koja dođe da me moli hrane. Ako joj hrana bude prijala, znat ću da je ona ne duguje meni, nego tebi; naprotiv, ako se bude tužila i smatrala gorkim ono što joj dajem, moj mir neće biti pomućen; pokušat ću je uvjeriti da ta hrana dolazi od tebe, i dobro ću se čuvati da joj ne tražim druge."

Božanska pomoć

Draga Majko, otkako sam shvatila da ništa ne mogu činiti sama po sebi, nije mi se zadaća koju ste mi nametnuli više činila teškom, jer sam osjetila da je potrebno samo jedno: da se sve više sjedinjujem s Isusom, i da "ću ostatak dobiti povrh toga" (Mt 6, 33). I doista, moja nada nikad nije bila prevarena, dragi se Bog udostojao napuniti moju malu ruku toliko puta koliko je bilo potrebno da nahranim dušu svojih sestara. Priznajem vam, predraga Majko, da bih vam bila brzo položila oružje da sam se i najmanje oslonila na svoje snage...

Iz daljine se sve to čini ružičasto - činiti dobro dušama, navoditi ih da ljube Boga sve više, i napokon ih oblikovati po svojim ličnim pogledima i mislima. Iz blizine sve je obrnuto, ružičasta je boja iščezla... osjeća se da je činiti dobro isto tako nemoguće bez pomoći dragoga Boga kao učiniti da sunce sja u noći... Osjeća se da treba potpuno zaboraviti svoje sklonosti, svoja lična shvaćanja, i da treba duše voditi putem koji im je Isus zacrtao, ne pokušavajući ih siliti da idu tvojim putem. Ali to još nije ono najteže: najviše me stoji muke paziti na pogreške, na najsitnije nesavršenosti i započeti s njima rat do uništenja.

Malo te ne rekoh: na nesreću po mene! Ali ne, to bi bila kukavština, zato kažem: na sreću za moje sestre! Otkako sam našla mjesto u naručju Isusovu, ja sam kao stražar koji motri neprijatelja s najviše kule utvrđenog dvorca. Ništa ne izmiče mojim pogledima; često sam iznenađena što vidim tako jasno, i smatram da proroka Jonu treba opravdati što je pobjegao mjesto da je navješćivao propast Ninive. Tisuću puta bih radije primila ukore nego da druge korim, ali osjećam da je vrlo potrebno da mi to bude patnja, jer kad radim po svojoj naravnoj sklonosti, onda duša kojoj hoću otkriti njezine pogreške ne može upoznati svoju krivnju, ona vidi samo jedno: sestra koja ima dužnost da me vodi zlovoljna je danas, i sve pada na mene, koja sam ipak puna najboljih namjera.

Znam dobro da me vaši mali jaganjci smatraju strogom. Kad bi oni čitali ove retke, kazali bi da im se ne čini da me i najmanje muke stoji trčati za njima, govoriti im ozbiljnim tonom pokazujući im njihovo lijepo runo zamazano, ili možda donositi im po koju laku pahuljicu vune što su je pustili da zapne na trnju kraj puta. Mali jaganjci mogu reći sve što hoće; u dubini srca oni osjećaju da ih ja ljubim pravom ljubavlju i da nikada neću učiniti kao "najamnik koji, videći vuka gdje ide, ostavlja stado i bježi" (Iv 10, 12). Ja sam spremna dati život svoj za njih, ali moja je ljubav tako čista da ne želim da oni to znaju. Nikada nisam, hvala milosti Isusovoj, pokušala privući k sebi njihova srca; ja sam shvatila da je moja dužnost voditi ih k Bogu i poučiti ih da ste ovdje na zemlji vi, draga Majko, vidljivi Isus kojega moraju ljubiti i štovati.

Rekla sam vam, ljubljena Majko, da sam mnogo naučila poučavajući druge. Vidjela sam najprije da sve duše imaju gotovo iste borbe, ali da su opet s druge strane tako različite među sobom da mi nije teško razumjeti što je govorio otac Pichon: "Ima više razlike među dušama nego među licima." Zato je nemoguće sa svima dušama raditi na isti način. U radu s jednim dušama osjećam da se moram učiniti malenom, da me ne smije biti strah ponizivati se priznavajući svoje borbe, svoje pogreške; videći da imam iste slabosti kao one, moje mi sestrice za uzvrat priznavaju pogreške koje sebi predbacuju, i raduju se što ih razumijem iz iskustva. U radu s drugima vidjela sam, naprotiv, da treba, ako im se hoće učiniti dobro, imati mnogo čvrstoće i nikada se ne vraćati na već riješenu stvar. Sniziti se ne bi u njihovim očima bila poniznost, nego slabost.

Dragi mi je Bog udijelio milost da se ne bojim borbe, pod svaku cijenu treba da činim svoju dužnost. Više nego jedanput čula sam ovo: "Ako hoćete kod mene što postići, treba mi prići s blagošću; silom nećete postići ništa." Ali ja znam da nitko nije dobar sudac u vlastitoj stvari i da će dijete koje liječnik podvrgava bolnoj operaciji sigurno jako vikati i govoriti da je lijek gori nego bolest; ali kad ozdravi poslije nekoliko dana, presretno je što se može igrati i trčati. Isto je tako i s dušama: one naskoro uviđaju da je ono malo gorčine bolje od šećera, i ne ustručavaju se to priznati. Katkada ne mogu da se ne nasmijem u sebi videći kakva se promjena događa od danas do sutra; to je divno... Kazali su mi već: "Imali ste jučer pravo što ste bili strogi; najprije me je to ogorčilo, ali kasnije sam sve dobro razmislila i vidjela da ste bili vrlo pravedni... Slušajte: kad sam odlazila od vas, mislila sam da je svršeno, i govorila

sam u sebi: Idem našoj Majci i reći ću joj da više ne idem k sestri Tereziji od Djeteta Isusa. Ali osjetila sam da me to nadahnjuje đavao, a onda mi se učinilo da se vi molite za mene; tada sam se primirila, i svjetlo je počelo ulaziti u moju dušu; sada treba da me vi potpuno prosvijetlite, i zato dolazim k vama."

Razgovor se vrlo brzo započinje; ja sam presretna što mogu raditi po sklonosti svoga srca, ne dajući nijedno gorko jelo. Da, ali... brzo opazim da ne smijem ići predaleko, jedna riječ mogla bi razoriti lijepu zgradu sagrađenu u suzama. Ako na nesreću kažem riječ koja bi se mogla shvatiti kao da hoću ublažiti što sam rekla dan prije, odmah vidim kako se moja draga sestra pokušava ponovno uhvatiti za grane; tada se ja kratko pomolim u sebi, i istina uvijek pobjeđuje.

Moć molitve i žrtve

Ah! molitva i žrtva sačinjavaju svu moju snagu, one su nepobjedivo oružje koje mi je Isus dao, one mogu mnogo bolje nego riječi djelovati na duše: često sam to iskusila. Jedno takvo iskustvo ostavilo je na mene ugodan i dubok dojam.

Bilo je to u korizmi, bavila sam se tada samo jednom jedinom novakinjom koja se nalazila ovdje i kojoj sam bila "anđeo". Ona me potraži jednoga jutra sjajući od radosti: "Ah! kad biste znali", reče mi ona, "što sam noćas sanjala! Bila sam sa svojom sestrom i htjela sam je odvratiti od svih taština koje ona toliko voli; zato sam joj tumačila ovu kiticu iz vaše pjesme 'Živjeti od ljubavi': 'Tebe ljubiti, Isuse, plodnog li gubitka! Svu ti svoju ljubav dajem zauvijek.' Osjećala sam dobro da moje riječi prodiru u njezinu dušu, i bila sam izvan sebe od radosti. Kad sam se ujutro probudila, pomislila sam da dragi Bog možda hoće da mu poklonim tu dušu. Kako bi bilo da joj pišem poslije korizme, da joj ispričovjedim svoj san i da joj kažem da je Isus hoće sasvim za sebe?"

Ja joj bez duga razmišljanja odgovorih da može pokušati, ali prije treba da zamoli dopuštenje od naše Majke. Kako je još bilo daleko do kraja korizme, vi ste, predraga Majko, bili vrlo iznenađeni molbom koja vam se učinila jako preuranjena, i sigurno vas je dragi Bog nadahnuo te ste odgovorili da karmelićanke nisu pozvane da pismima spasavaju duše, nego molitvom.

Čim sam saznala za vašu odluku, odmah sam shvatila da je to Isusova odluka, i rekoh sestri Mariji od Presv. Trojstva: "Trebalo se prihvatiti posla, molimo mnogo! Kakvog li će biti veselja ako na kraju korizme budemo uslišane!"

Oh! beskrajnog li milosrđa našega Gospodina, koji će sigurno poslušati molitvu svoje djece... Na kraju korizme još se jedna duša posvetila Isusu. To je bilo pravo čudo milosti, čudo koje je postignuto revnošću ponizne novakinje!

Kako je velika moć molitve! Mogli bismo je nazvati kraljicom koja u svaki čas ima slobodan pristup pred kralja i može postići sve što moli. Da bismo bili uslišeni, nije nipošto potrebno da čitamo iz knjige kakvu lijepu molitvu sastavljenu za tu priliku; kad bi to bilo tako... jao! kako bih ja bila sažaljenja vrijedna!... Osim Božanskog Oficija, koji sam vrlo nedostojna da molim, nemam smjelosti da se obavežem tražiti po knjigama lijepe molitve; od toga me boli glava, jer ih ima toliko!... i još su sve jedna ljepša od druge... Ja ih ne bih znala izmoliti sve, pa jer ne znam koju da izaberem, činim kao djeca koja ne znaju čitati: kažem sasvim jednostavno dragom Bogu ono što mu hoću reći, ne tražeći lijepe izraze, i On me uvijek razumije...

Za mene je molitva zanos srca, jednostavan pogled upravljen k nebu, poklik zahvalnosti i ljubavi u krilu kušnje kao i u krilu radosti; ukratko, ona je nešto veliko, nešto nadnaravno, što mi širi dušu i sjedinjuje me s Isusom.

Usmene molitve

Ipak ne bih htjela, predraga moja Majko, da vi mislite da molitve što ih molim zajednički, u koru ili u vrtnoj sjenici, molim bez pobožnosti. Naprotiv, ja jako volim zajedničke molitve, jer je Isus obećao da će biti s onima koji se okupljaju u njegovo ime (Mt 18, 20); ja osjećam tada da revnost mojih sestara dopunjuje moju, ali kad sam sasvim sama - stidim se priznati - moljenje krunice stoji me više muke nego pokorničko trpljenje... Osjećam da je molim tako loše! Uzalud se trudim da razmatram tajne svete krunice, ne uspijevam sabrati svoj duh... Dugo sam se žalostila zbog tog nedostatka pobožnosti, što me je i zbunjivalo, jer toliko ljubim Blaženu Djevicu da bi mi moralo biti lako moliti u njezinu čast molitve koje su joj ugodne. Sada se manje žalostim, mislim na to kako je nebeska Kraljica moja majka i da zato mora vidjeti moju dobru volju i da je njom zadovoljna.

Katkada, kad je moj duh u tako velikoj suhoći da mi je nemoguće iz njega izvući jednu jedinu misao da se sjedinim s dragim Bogom, ja izmolim vrlo polagano jedan Očenaš, a zatim jednu Zdravomariju; tada me te molitve zanose, hrane moju dušu mnogo bolje nego što bi to bilo da sam ih molila brzo stotinu puta...

Blažena mi Djevica pokazuje da se ne ljuti na mene, nikada mi ne uskraćuje svoju pomoć čim je zazovem. Ako me obuzme nemir, zbunjenost, ja se odmah obratim njoj, i ona se uvijek kao najnježnija među majkama zauzme za moje dobro. Koliko puta mi se, dok sam govorila novakinjama, dogodilo da sam je zazvala i osjetila blagodati njezine majčinske zaštite!...

Često mi novakinje kažu: "Ali vi imate odgovor za svako pitanje; mislila sam da ću vas ovaj put dovesti u nepriliku... Gdje ćete dakle potražiti ono što nam govorite?" Ima ih i takvih koje su toliko bezazlene te vjeruju da ja čitam iz njihove duše, jer mi se dogodilo da sam ih pretekla i rekla im što misle. Jedne je noći jedna od mojih drugarica odlučila da sakrije od mene žalost koja ju je veoma mučila. Srela sam je odmah ujutro, govorila mi je s nasmiješenim licem, a ja joj, ne odgovarajući na njezine riječi, rekoh uvjerljivim glasom: "Vi imate neku tugu." Da sam pred njezine noge spustila mjesec, mislim da me ne bi pogledala s većim čuđenjem. Njezino zaprepaštenje bijaše tako veliko da je i mene zahvatilo, jer me je jedan čas obuzeo natprirodan strah. Bila sam sasvim sigurna da nemam dara da čitam iz duša, i još sam se više začudila što sam tako dobro pogodila. Osjećala sam dobro da je dragi Bog sasvim blizu, da sam nesvjesno, kao dijete, rekla riječi koje nisu dolazile od mene, nego od njega.

Radost u poniženju

Predraga moja Majko, vi znate da je novakinjama sve dopušteno; potrebno je da one mogu reći što misle, bez ikakva ograničenja, dobro kao i zlo. To im je toliko lakše sa mnom, jer mi ne duguju poštovanja koja se iskazuju učiteljici.

Ne mogu reći da me Isus izvana vodi putem poniženja, on se zadovoljava da me ponizuje u dnu moje duše; u očima stvorova sve mi polazi za rukom, ja stupam putem časti koliko mi je to kao redovnici moguće. Ja osjećam da ne moram za sebe, nego za druge stupati tim putem koji se čini tako opasnim. I doista, kad bih ja u očima naše zajednice vrijedila kao redovnica

puna pogrešaka, kao nesposobna, bez razumijevanja i prosuđivanja, bilo bi vam nemoguće, draga Majko, da me uzmete za svoju pomoćnicu. Eto, zašto je dragi Bog prebacio veo preko mojih unutarnjih i vanjskih pogrešaka. Taj mi veo katkada pribavi koju pohvalu od novakinja; osjećam dobro da to ne čine od laskanja, nego da je to izraz njihovih prostodušnih osjećaja; to zaista ne može u meni izazvati taštinu, jer bez prestanka imam živo u pameti svijest o onome što jesam. Ali katkada me obuzima želja, prilično velika, da čujem i nešto drugo osim pohvala. Vi znate, predraga moja Majko, da više volim ocat nego šećer; i moja se duša umara od previše zaslađene hrane, i tada Isus dopušta da je posluži dobrom salaticom, dobro zakiseljenom, dobro zapaprenom, kojoj nedostaje samo ulje, a to joj daje još jedan poseban tek... Tom me dobrom salaticom poslužuju novakinje u času kad to najmanje očekujem. Dragi Bog diže veo koji pokriva moje nesavršenosti, tada me moje drage sestrice vide takvu kakva jesam, i nalaze da nisam više sasvim po njihovu ukusu. Prostodušnošću, koja me očarava, pripovijedaju mi sve borbe koje im zadajem, i što im se ne sviđa na meni; ukratko, ništa se ne ustručavaju, kao da se radi o nekoj drugoj sestri, znajući da mi takvim postupkom pružaju velik užitak.

Ah! to je više nego užitak, to je slasna gozba koja napunja moju dušu radošću. Ne mogu sebi objasniti kako nešto što se toliko protivi ljudskoj prirodi može pružiti toliku sreću; da to nisam iskusila, ne bih to mogla vjerovati... Jednoga dana, kad sam osobito željela da budem ponižena, dogodilo se da se jedna novakinja toliko pobrinula da me zadovolji da sam odmah pomislila na Šimeja koji je grdio Davida (usp. 2 Sam 16, 10), i ja rekoh u sebi: Da, to je sigurno Gospodin naredio da mi kaže sve te riječi... I moja je duša slasno srkala gorku hranu kojom je bila poslužena u tolikom obilju.

Eto tako se dragi Bog udostojava brinuti za mene. On mi ne može uvijek davati okretni kruh vanjskog poniženja, ali od vremena do vremena dopušta mi da se hranim mrvicama što padaju sa stola dječjega. (Mk 7, 28) Ah! kako je veliko njegovo milosrđe, moći ću ga pjevati tek u nebu...

Predraga Majko! Budući da s vama pokušavam već na zemlji pjevati o tom neizmjenom milosrđu, moram vam još govoriti o velikoj blagodati koju sam ubrala iz zadatka koji ste mi povjerali. Nekoć, kad sam vidjela koju sestru da radi nešto što mi se ne sviđa ili što se protivi našim pravilima, govorila sam u sebi: Ah! kad bih joj mogla kazati što mislim, pokazati joj da ima krivo, kako bi mi to prijalo! Ali otkada sam malo obavljala taj posao, uvjeravam vas, draga Majko, da sam sasvim izmijenila svoje mišljenje. Kad slučajno vidim koju sestru da radi nešto što mi se čini nesavršeno, uzdahnem s olakšanjem i kažem u sebi: Kakva sreća što nije novakinja te je ne moram opominjati! I tada vrlo brzo nastojim opravdati tu sestru i pripisati joj dobre nakane koje sigurno ima.

Druga rasvjetljenja o ljubavi prema bližnjemu

Ah, draga Majko! Otkad sam bolesna, vaše su me brige kojima me obasipate još mnogo poučile o ljubavi. Nijedan vam se lijek ne čini preskup, pa ako ne pomogne, vi neumorno tražite drugi. Kad sam išla na odmor, koliko li ste pazili na to da budem dobro smještena u zaklonu od propuha! Napokon, kad bih htjela sve reći, ne bih nikada završila.

Misleći na sve to, rekla sam u sebi da bih morala imati isto toliko sućuti za duševne patnje svojih sestara koliko je imate vi, ljubljena moja Majko, kad me njegujete s toliko ljubavi.

Opazila sam - i to je sasvim prirodno - da su najsvetije sestre najobljubljenije: svi traže razgovor s njima, čine im uslugu a da je one i ne traže; napokon, te duše, koje su sposobne podnositi nepažnju i grubost, okružene su ljubavlju sa svih strana. Na njih se može primijeniti ova riječ našega oca sv. Ivana od Križa: "Sva su mi dobra bila dana kad ih više nisam tražio iz samoljublja."

Nesavršene duše, naprotiv, nitko ne traži; prema njima se doduše vladamo u granicama redovničke uljudnosti, ali u strahu da im možda ne reknemo koju neljubeznu riječ, izbjegavamo njihovo društvo.

Kad spominjem nesavršene duše, ne mislim samo na duhovne nesavršenosti, jer i najsvetije bit će savršene tek u nebu, nego mislim na nedostatak prosuđivanja i odgoja, na osjetljivost nekih značajeva - sve su to stvari koje ne čine život previše ugodnim. Znam da su te moralne slabosti kronične, nema nade u ozdravljenje, ali dobro znam i to da me moja Majka ne bi prestala njegovati i da bi mi uvijek nastojala pomoći kad bih ostala bolesna i cijeli svoj život. Evo što iz toga zaključujem: Za vrijeme odmora, za vrijeme slobodnog razgovora moram tražiti društvo sestara koje su mi najmanje ugodne, moram kod tih ranjenih duša vršiti dužnost dobrog Samaritanca. Jedna riječ, jedan ljubezan osmijeh često su dovoljni da razvesele žalosnu dušu; ali ja nipošto ne želim vršiti djela ljubavi samo zato da postignem taj cilj, jer znam da bih brzo klonula duhom: jedna riječ koju reknem s najboljom namjerom bit će možda protumačena sasvim obrnuto. Stoga, da ne gubim svoga vremena, želim biti ljubezna sa svima (a osobito sa sestrama koje su najmanje ljubezne) da razveselim Isusa i vršim njegov savjet što ga daje u Evandelju otprilike ovim riječima: "Kad priređuješ gozbu, ne pozivaj svoje rođake i prijatelje, da ne bi i oni tebe za uzvrat pozvali te bi tako primio svoju nagradu; nego pozovi siromahe, hrome i uzete, i bit ćeš sretan što ti oni neće moći uzvratiti, jer Otac tvoj, koji vidi u skrovitosti, nagradit će te za to." (Lk 14,12-14 i Mt 6, 4)

Na kakvu bi gozbu mogla karmelićanka pozvati svoje sestre ako ne na duhovnu gozbu sastavljenu od srdačne i radosne ljubavi? Što se mene tiče, ja ne poznam druge, i ja želim oponašati sv. Pavla, koji se radovao s onima koje je našao u radosti (usp. Rim 12, 15); on je doduše i plakao sa žalosnima, i zato se moraju katkada pokazati i suze na gozbi koju želim prirediti, ali uvijek ću nastojati da se na kraju te suze okrenu u radost (usp. Iv 16, 20), jer Gospodin ljubi one koji daju s radošću (2 Kor 9, 7).

Čin ljubavi i unutarnja radost

Sjećam se jednoga djela ljubavi koje mi je dragi Bog nadahnuo da učinim dok sam još bila novakinja. Bila je to sitnica, ali Otac naš, koji vidi u skrovitosti, koji više gleda na nakanu nego na veličinu djela, već me je za nj nagradio ne čekajući drugoga života. To je bilo u vrijeme dok je sestra od sv. Petra još išla u kor i u blagovaonicu. Za večernjega razmatranja bila je smještena preda mnom; deset minuta prije šest trebalo je da se jedna sestra digne od molitve i da bolesnu sestru odvede u blagovaonicu, jer su bolničarke imale tada previše bolesnica a da bi mogle doći po nju. Stajalo me mnogo muke da se ponudim za tu malu uslugu, jer sam znala da nije lako ugoditi toj jednoj sestri koja je toliko trpjela da nije rado mijenjala pratilicu. Ipak nisam htjela propustiti tako lijepu priliku za obavljanje djela ljubavi, sjećajući se da je Isus rekao: "Što god ste učinili jednome od najmanje moje braće, meni ste učinili." (Mt 25, 40) Zato sam se vrlo ponizno ponudila da je vodim: nisam baš lako postigla da se prime moje usluge! Napokon sam se prihvatila posla, i imala sam toliko dobre volje da sam savršeno uspjela.

Svake večeri, kad sam vidjela da je sestra od sv. Petra potresla svoju pješčanu uru, znala sam da to znači: hajdemo! Nevjerojatno je koliko me je stajalo muke da se dignem od molitve, osobito u početku; učinila bih to ipak smjesta, i tada bi počinjala čitava ceremonija. Trebalo je ukloniti i odnijeti njezino klecalo, ali na određen način, osobito bez žurbe, a onda je slijedila šetnja. Trebalo je ići za jadnom bolesnicom držeći je za pojas; činila sam to s najvećom nježnošću što sam mogla; ali ako je ona na nesreću krivo koraknula, odmah joj se činilo da je slabo držim i da će pasti. - "Ah, Bože dragi! Vi idete prebrzo, ja ću se razbiti." Ako sam kušala ići još polaganije, rekla bi: "Ta hodite za mnom, ne osjećam više vašu ruku; pustili ste me, past ću! Ah, dobro sam rekla da ste vi premladi da me vodite."

Napokon bismo sretno stigle do blagovaonice. Tu su iskrsnule nove teškoće: trebalo je posaditi sestru od sv. Petra i to izvesti spretno da je ne pozlijedim; tada joj je trebalo zadići rukave (i još na određeni način!). Tada sam bila slobodna da odem. Svojim jadnim kljastim rukama drobila je svoj kruh u svoju zdjelicu kako je mogla. Ja sam to brzo primijetila, i svake večeri nisam je prije ostavila dok joj nisam učinila i tu malu uslugu. Kako me ona to nije molila, bila je vrlo ganuta mojom pažnjom, i njom sam, premda to nisam namjerice tražila, stekla potpuno njezinu naklonost, a osobito (to sam saznala tek kasnije) jer sam joj se, pošto bih joj odrezala kruh, nasmiješila najljepšim svojim smiješkom prije nego bih otišla.

Predraga moja Majko, možda se čudite što vam pišem o tom malom djelu ljubavi koje je već tako davno prošlo. Ah! ako sam to učinila, učinila sam zato što osjećam da zbog njega moram pjevati milosrđe Gospodnje; Gospodin se udostojao da mi ostavi uspomenu na to, kao miris koji me potiče da vršim djela ljubavi. Sjećam se katkada nekih pojedinosti koje su za moju dušu kao proljetni povjetarac. Evo jedne koja mi živo dolazi u sjećanje.

Jedne zimske večeri vršila sam, kao obično, svoju malu dužnost; bilo je hladno, bila je noć... Najednom začujem u daljini slatke zvukove glazbala; tada sam sebi zamislila dvoranu, lijepo osvijetljenu, svu sjajnu od pozlate; mlade djevojke otmjeno odjevene laskaju jedna drugoj i nabacuju se uljudnim frazama svjetovnog društva; zatim moj pogled prijeđe na sirotu bolesnicu kojoj sam pomagala; mjesto ljupkog napjeva čula sam od vremena do vremena njezine tužne jecaje, a mjesto pozlate vidjela sam opeke našega strogog samostana, jedva osvijetljena slabšim svjetlom.

Ne mogu izraziti što se događalo u mojoj duši, ali znam da ju je Gospodin prosvijetlio zrakama istine koje su toliko nadjačale mračni sjaj zemaljskih svečanosti da nisam mogla vjerovati u svoju sreću... Ah! ni za tisuću godina uživanja svjetskih svečanosti ne bih bila dala onih deset minuta što sam ih upotrijebila u ispunjavanju svoje ponizne službe ljubavi... Ako već u patnji, u jeku borbe, možemo uživati časak sreće koja nadilazi sve zemaljske sreće, kad mislimo na to da nas je dragi Bog istrgao iz svijeta, što će tek biti u nebu kad budemo vidjeli, u krilu vječne radosti i odmora, neusporedivu milost koju nam je Gospodin udijelio izabravši nas da stanujemo u njegovoj kući, u pravom trijemu nebeskom?... (Usp. Ps 22,6)

Dvije pobjede

Nisam ja uvijek vršila djela ljubavi s takvim zanosima radosti, ali već u početku moga redovničkoga života htio je Isus da osjetim kako je slatko vidjeti njega u duši njegovih zaručnica; kad sam vodila sestru od sv. Petra, činila sam to s tolikom ljubavi da to ne bih bila mogla činiti bolje da sam morala voditi samoga Isusa. Ali vršenje djela ljubavi nije mi uvijek bilo tako slatko, to sam vam rekla maloprije, ljubljena moja Majko. Da vam to dokažem, ispriповjedit ću vam neke male borbe koje će vam sigurno izmamiti smiješak.

Dugo sam vremena kod večernjeg razmatranja imala mjesto pred jednom sestrom koja je imala čudnu strast i - mislim - mnogo prosvjetljenja, jer se rijetko služila knjigom. Evo kako sam to opazila. Čim bi ta sestra došla na svoje mjesto, počela bi praviti neobičnu laganu buku koja je bila nalik na buku kad se taru dvije školjke jedna o drugu. Nitko to nije primjećivao osim mene, jer imam izvanredno osjetljivo uho (katkada malo i previše). Ne mogu vam iskazati, draga Majko, koliko me ta lagana buka umarala: imala sam vruću želju da okrenem glavu i pogledam tu sestru, koja sasvim sigurno nije primjećivala svoju naviku; to je bio jedini način da je opomenem, ali u dnu srca osjećala sam da više vrijedi podnositi to za ljubav dragom Bogu i zato da ne zadajem boli toj sestri. Ostajala sam dakle mirna, nastojala sam se ujediniti s dragim Bogom i zaboravljati na tu malu buku... Sve je bilo uzalud. Osjećala sam znoj koji me oblijeva, i ja sam jednostavno morala izmoliti molitvu patnje, ali usprkos patnji tražila sam sredstvo da ne molim s razdražljivošću, nego s radošću i mirom, bar u dubini duše. Tada sam nastojala da mi ta mala buka, tako neugodna, bude mila: mjesto da pokušam da je ne čujem (jer je to bilo nemoguće), nastojala sam da je pažljivo slušam, kao da je to bio kakav divan koncert, i sva moja molitva (koja nije bila molitva mira) prolazila je u tom da sam taj koncert prikazivala Isusu.

Drugom opet prilikom bila sam u praonici kraj sestre koja mi je štrcala prljavu vodu u lice kad god bi digla rupčice na svoju klupu. Najprije sam htjela da se odmaknem i obrišem lice, da pokažem sestri koja me je prskala da će mi učiniti uslugu ako mirnije radi svoj posao, ali odmah sam pomislila kako sam vrlo glupa kad odbijam blago koje mi se pruža tako obilato, te sam dobro pazila da ne pokažem svoga svladavanja. Uložila sam sve svoje napore kako bih željela dobiti mnogo prljave vode, tako da sam na kraju zaista dobila volju za tom novom vrstom škropljenja i odlučila da ću drugi put opet doći na to sretno mjesto gdje se stječe toliko blago.

Predraga Majko, vi vidite da sam ja vrlo malena duša koja može dragom Bogu prikazati samo vrlo male žrtve; i još mi se često događa da propustim te male žrtve koje donose toliko mira mojoj duši; ali ja ne gubim hrabrosti, nego strpljivo podnosim što imam malo manje mira, te pokušavam biti pažljivija drugi put.

Ah! Gospodin mi je tako dobar da mi je nemoguće bojati ga se, uvijek mi je dao ono što sam željela, ili bolje, uvijek je učinio da želim ono što mi je htio dati; kratko vrijeme prije nego je počela moja kušnja protiv vjere rekla sam u sebi: "Sada zaista nemam velikih, vanjskih kušnja, a da bih imala unutarnjih, trebalo bi da dragi Bog promijeni moj put; ali ja ne vjerujem da će On to učiniti, a ipak ne mogu uvijek živjeti tako bez borbe... Kakvo li će sredstvo naći Isus da me kuša?" Na odgovor nisam dugo čekala, i on mi je pokazao da onaj kojega ljubim ne oskudijeva sredstvima; ne mijenjajući mojega puta poslao mi je kušnju koja je imala primiješati spasonosnu gorčinu u sve moje radosti.

Dva "brata" svećenika

Ali Isus mi ne daje slutnju i želju samo onda kad mi hoće poslati kušnju. Već dugo vremena imala sam želju koja mi se činila potpuno neostvariva, želju da imam brata svećenika; često sam mislila: da moja mala braća nisu odletjela u nebo, imala bih sreću da ih vidim kako se uspinju na oltar; ali budući da ih je dragi Bog izabrao da ih učini svojim anđelčićima, nisam se više mogla nadati da će se moj san ispuniti; a evo, ne samo da mi je Isus udijelio milost koju sam željela, nego me je još ujediniio vezama duše s dvojicom svojih apostola koji su postali mojom braćom... Hoću, predraga Majko, da vam pripovijedam potanko kako je Isus

ispunio moju želju i dapače je nadmašio, jer sam ja željela samo jednoga brata svećenika koji bi svaki dan mislio na mene kod svetoga oltara.

Prvi misionar

Naša sveta majka Terezija poslala mi je kao dar za imendan godine 1895. prvoga brata. Bila sam u praonici, veoma zauzeta svojim poslom, kad me majka Agneza od Isusa pozove u stranu i pročita mi pismo koje je upravo primila. Mladi sjemeništarač, stajalo je u pismu, nadahnut od sv. Terezije, traži sestru koja bi se žrtvovala za spasenje njegove duše i pomagala ga svojim molitvama i žrtvama kad bude misionar kako bi mogao spasiti mnogo duša. Obećavao je da će se uvijek sjećati one koja će postati njegovom sestrom, kad bude mogao prikazivati Svetu Žrtvu. Majka Agneza od Isusa reče mi kako ona želi da ja postanem sestrom toga budućeg misionara.

Draga majko, ne bih vam mogla opisati svoju sreću: moja želja koja se tako neočekivano ispunila izazvala je u mojoj duši radost koju ću nazvati djetinjom, jer se moram vratiti u dane svoga djetinjstva da bih našla uspomenu na te radosti, tako žive da je duša premalena da ih obuhvati; već godinama nisam bila kušala tu vrstu sreće. Osjećala sam da je u tom pogledu moja duša nova, bilo mi je kao da je netko prvi put zaszvirao na strunama koje su dotada bile zaboravljene.

Shvaćala sam obaveze koje preuzimam, zato sam se dala na posao nastojeći podvostručiti svoju gorljivost. Moram priznati da isprva nisam našla utjehe da potaknem svoju revnost; pošto sam napisala ljupko pismo, puno srca i plemenitih osjećaja, da zahvalim majci Agnezi od Isusa, moj dragi brat nije više dao od sebe glasa do slijedećeg srpnja, osim što je poslao kartu u mjesecu studenom javljajući da ulazi u vojarnu. Vama je, predraga moja Majko, dragi Bog odredio da dovršite započeto djelo; nema sumnje da se molitvom i žrtvom mogu pomagati misionari, ali katkada kad se Isusu svidi da ujedini dvije duše za svoju slavu, tada on dopušta da one mogu od vremena do vremena jedna drugoj priopćiti svoje misli i poticati se na veću ljubav prema dragom Bogu; ali za to je potreban izričit nalog poglavara, jer mi se čini da bi inače to dopisivanje donijelo više zla nego dobra, ako ne misionaru; a ono svakako karmelićanki, koja je po svom načinu života neprestano sklona na povlačenje u samu sebe. Tada bi joj to dopisivanje (makar i na daljinu), kad bi ga revno vodila, zaokupljalo duh mjesto da je ujedinjaše s dragim Bogom; dok bi sebi zamišljala da stvara brda i doline, ne bi činila uopće ništa, nego bi sebi, pod plaštem revnosti, pribavljala beskorisnu rastresenost.

Kod mene je u tome isto kao i u drugim stvarima. Osjećam da bi moja pisma, kako bi mogla učiniti dobro, morala biti pisana u poslušnosti i morala bih osjećati više odvratnosti nego užitka u pisanju. Kad na primjer govorim s kojom novakinjom, nastojim to činiti mrtveći se, izbjegavam da joj postavljam pitanja koja bi zadovoljila moju radoznalost; ako ona započne koju zanimljivu stvar i onda prijeđe na drugu koja mi je dosadna, ne dovršivši prvu, dobro se čuvam da je ne podsjetim na predmet od kojega se udaljila, jer mi se čini da čovjek ne može učiniti nikakvo dobro kad traži samoga sebe.

Predraga moja Majko, vidim da se neću nikada popraviti: evo opet sam daleko zastranila od svog predmeta, sa svim svojim raspravama; oprostite mi, molim vas, i dopustite da to ponovno učinim prvom prilikom, jer ne mogu drugačije!... Vi postupate kao dragi Bog, koji se ne umara slušajući me kad mu sasvim jednostavno kazujem svoje muke i svoje radosti kao da ih On ne zna... Vi također, draga Majko, znate već davno moje misli i sve događaje koji su imalo vrijedni spomena; ne bih vam dakle znala pripovijedati ništa novo. Ne mogu da se ne

nasmijem kad mislim na to kako vam pišem tako savjesno o svim stvarima koje vi znate isto tako dobro kao i ja. Napokon, ljubljena moja Majko, ja se vama pokoravam, pa ako vas sada ne zanima čitati te retke, možda će vas zabaviti u vašim starim danima i poslužiti vam tada da zapale vašu vatru; u tom slučaju moje vrijeme neće biti izgubljeno... Ali ja se zabavljam pripovijedajući kao dijete; nemojte misliti, draga Majko, da ja pitam kakvu korist može donijeti moj mali posao; budući da ga radim iz poslušnosti, to mi je dovoljno, i nimalo mi neće biti žao ako ga spalite pred mojim očima prije nego ga pročitate.

Drugi misionar

Vrijeme je da se vratim na povijest moje braće koja sada zauzimaju tako važno mjesto u mom životu.

Prošle godine, koncem mjeseca svibnja (30. svibnja 1896), sjećam se kako ste me prije ručka pozvali k sebi. Srce mi je snažno udaralo kad sam ušla k vama, ljubljena moja Majko; pitala sam se što biste mi to imali kazati, jer je to bilo prvi put što ste me ovako pozvali. Pošto ste mi rekli da sjednem, evo prijedloga koji ste mi postavili: "Hoćete li preuzeti brigu za duhovno dobro jednog misionara koji mora biti zaređen za svećenika i otputovati naskoro?" I onda ste mi, draga Majko, pročitali pismo toga mladog oca, da točno znam što on traži. Moj prvi osjećaj bio je osjećaj radosti, ali je brzo ustupio mjesto strahu. Razložila sam vam, predraga moja Majko, da sam već prinijela svoje bijedne zasluge za jednoga budućeg apostola, pa mislim da to ne mogu više učiniti na nakane drugoga apostola i da, uostalom, ima mnogo sestara boljih od mene koje će moći odgovoriti njegovoj želji. Svi moji prigovori bili su uzaludni, vi ste mi odgovorili da čovjek može imati više braće. Tada sam vas pitala neće li možda poslušnost podvostručiti moje zasluge. Vi ste mi odgovorili da hoće, kazujući mi više stvari koje su me uvjerile da bez straha moram preuzeti novoga brata. U dnu sam duše, draga Majko, mislila kao i vi, štoviše, budući da "revnost karmelićanke mora obuhvatiti cijeli svijet", nadam se da ću milošću dragoga Boga biti korisna više nego dvojici misionara, i nipošto ne bih mogla zaboraviti moliti se za sve, ne zapuštajući obične svećenike, kojih je dužnost katkada isto tako teška kao i dužnost apostola koji propovijedaju nevjernicima. Napokon, hoću da budem kći Crkve, kako je to bila naša majka sv. Terezija, i da molim na nakane našega Svetoga Oca Pape, jer znam da njegove nakane obuhvaćaju cijeli svijet. To je glavni cilj moga života, ali to me ne bi bilo priječilo da molim i da se posebice ujedinem s djelima mojih dragih anđelčića, da su postali svećenicima.

Eto tako sam se duhovno ujediniła s apostolima koje mi je Isus dao za braću: sve što je moje pripada svakome od njih, osjećam dobro da je dragi Bog predobar da bi davao u dijelovima, On je tako bogat da daje bez mjere sve što ga molim... Ali nemojte misliti, draga Majko; da se ja gubim u dugim izbrajanjima.

"Privuci me..."

Otkako imam dva brata i svoje sestrice novakinje, kad bih htjela moliti za svaku dušu ono što ona treba, i to u tančine, dani bi mi bili prekratki i jako bih se bojala da ću zaboraviti kakvu važnu stvar. Jednostavnim dušama ne treba zamršenih sredstava; kako sam ja jedna od njih, jednoga mi je jutro za vrijeme moje zahvale Isus dao jednostavno sredstvo da ispunim svoju dužnost. On mi je dao da shvatim ovu riječ iz Pjesme nad pjesmama (1, 3): "Privuci me k sebi trčat ćemo za mirisom tvojih pomasti." O Isuse, nije dakle potrebno reći ni ovo: "Privlačeći mene privuci duše koje ljubim!" Dovoljna je ova jednostavna riječ: "Privuci me!" Gospodine, ja shvaćam, kad se jedna duša dala zarobiti opojnim mirisom tvojih pomasti, da ona ne umije

trčati sama, za njom zanesene idu sve duše koje ona ljubi; to biva neusiljeno, bez napora, to je prirodna posljedica njezine odanosti prema tebi. Kao što bujica koja silovito juri u ocean vuče za sobom sve na što naiđe na svom putu, isto tako i duša, o moj Isuse, koja se utapa u beskrajnom oceanu tvoje ljubavi vuče za sobom sve dragocjenosti koje posjeduje...
Gospodine, ti znaš da ja nemam drugih dragocjenosti osim duša koje si se umilostivio ujediniti s mojom; te si mi dragocjenosti povjerio ti, zato se usuđujem upotrijebiti riječi koje si upravio Ocu nebeskom posljednje večeri koja te je još vidjela na našoj zemlji kao putnika i smrtnika.

Posljednja molitva

Isuse, moj predragi Ljubimče, ja ne znam kad će se svršiti moje progonstvo... Više nego jedna večer mora me još vidjeti kako pjevam u progonstvu tvoje milosrđe, ali napokon će i za mene doći posljednja večer; tada bih voljela da ti mogu reći, o moj Bože:

"Ja sam te proslavila na zemlji; izvršila sam djelo koje si mi dao da činim; objavila sam tvoje ime onima koje si mi dao: oni su bili tvoji, i ti si mi ih dao. Sada znaju da sve što si mi dao dolazi od tebe, jer sam im priopćila riječi koje si ti meni priopćio; oni su ih primili i povjerovali da si me ti poslao. Ja molim za one koje si mi dao, jer su tvoji. Nisam više u svijetu, ali oni su još ovdje, a ja se vraćam k tebi. Sveti Oče, sačuvaj radi svog imena one koje si mi dao. Ja sada idem k tebi, i zato da radost koja dolazi od tebe bude ispunjena u njima, ja govorim ovo dok sam u svijetu. Ne molim te da ih uzmeš iz svijeta, nego da ih očuvaš od zla. Oni nisu od ovoga svijeta, isto tako kao što nisam ni ja od svijeta. Ali ne molim samo za njih, nego i za one koji će povjerovati u tebe na njihove riječi... Oče moj, ja želim da ondje gdje ja budem budu sa mnom i oni koje si mi dao, i da svijet spozna da si ih ljubio kao što si i mene ljubio." (Usp. Iv 17)

Da, Gospodine, eto to bih htjela ponavljati za tobom prije nego poletim u tvoje naručje. Možda je to presmiono? Ali ne, već odavna si mi dopustio da budem smiona pred tobom. Kao što je otac rasipnoga sina rekao svome starijem sinu, rekao si ti meni: "Sve što je moje i tvoje je." (Lk 15, 31) Tako su tvoje riječi, o Isuse, i moje, pa se mogu njima poslužiti da na duše koje su ujedinjene sa mnom privučem milosti Oca nebeskoga.

Ali, Gospodine, kad kažem da želim da ondje gdje ja budem budu i oni koje si mi ti dao, ne želim time tražiti da oni ne mogu postići i mnogo veću slavu od one koju ćeš ti milostivo udijeliti meni, nego hoću jednostavno moliti to da jednoga dana budemo svi ujedinjeni u tvom lijepom nebu.

Beskrajna ljubav

Ti znaš, o moj Bože, da nikada nisam željela drugo nego ljubiti tebe, ja ne težim ni za kakvom drugom slavom. Tvoja me je ljubav pratila od moga djetinjstva, rasla je sa mnom, i sada je to bezdan kojemu ne mogu izmjeriti dubine. Ali ljubav privlači ljubav, tako se, moj Isuse, i moja ljubav diže k tebi, ona bi htjela ispuniti bezdan koji je privlači, ali jao! to nije ni kaplja rose koja se gubi u oceanu!... Da bih te mogla ljubiti kao što ti mene ljubiš, moram uzajmiti tvoju vlastitu ljubav samo tada mogu naći odmora. O moj Isuse, to je možda obmana, ali čini mi se da ne možeš obasuti jednu dušu većom ljubavi nego što si obasuo moju; i zato se usuđujem moliti te "da ljubiš one koje si mi dao, kao što si ljubio mene" (Iv 17, 23). Ako jednoga dana, u nebu, otkrijem da ih ljubiš više nego mene, radovat ću se tome, priznavajući odsada da te duše zaslužuju tvoju ljubav mnogo više nego moja; ali ovdje dolje ne mogu zamisliti veću neizmjernost ljubavi od one kojom si me milostivo obasuo badava, bez ikakve moje zasluge.

Ljubljena moja Majko, napokon se vraćam k vama. Sva sam u čudu zbog onoga što sam upravo napisala, jer nisam imala te namjere, ali budući da je napisano, treba da to i ostane. No prije nego se vratim na povijest svoje braće, želim vam kazati, draga Majko, da ne primjenjujem na njih, nego na svoje drage sestre - prve riječi uzete iz Evanđelja: "Ja sam im priopćila riječi koje si ti meni priopćio..." (Iv 17, 8), jer smatram da nisam sposobna poučavati misionare; na sreću nisam još dosta ponosna na to! Ne bih ja bila ništa sposobnija ni za svjetovanje mojih sestara da mi niste vi, draga Majko, koji meni zastupate dragoga Boga, dali milost za taj posao.

Naprotiv, na vaše sam drage duhovne sinove, koji su moja braća, mislila kad sam pisala ove riječi Isusove i koje za njima slijede: "Ne molim te da ih uzmeš od svijeta... Molim te još za

one koji će povjerovati u tebe na njihove riječi." (Iv 17,15-20) Kako bih zaista mogla da ne molim za duše koje će oni u svojim dalekim misijama spasiti patnjom i propovijedima?

"... trčat ćemo za tobom"

Draga Majko, ja mislim da je potrebno da vam dadem još nekoliko tumačenja ovih riječi iz Pjesme nad pjesmama: "Privuci me, trčat ćemo", jer mi se ono što sam o tom htjela reći čini premalo shvatljivo. "Nitko", rekao je Isus, "ne može doći k meni ako ga ne privuče Otac moj koji me je poslao." (Iv 6, 44) Zatim nas uzvišenim pričama, a često i bez upotrebe toga sredstva, tako pristupačnog narodu, poučava kako je dosta kucati da nam se otvori, tražiti da nađemo, i ponizno pružiti ruku da dobijemo što tražimo... (Usp. Mt 7, 8) On također kaže da ćemo sve dobiti što god molimo od njegova Oca u njegovo ime. (Iv 16, 23) Zato je bez sumnje Duh Sveti davno prije rođenja Isusova nadahnuo pjesnika ovom proročanskom molitvom: "Privuci me, trčat ćemo."

Što dakle znači moliti da budeš "privučen", ako ne da se najuže ujediniš s predmetom koji osvaja srce? Kad bi vatra i željezo imali razum i kad bi željezo reklo vatri: Privuci me, zar ne bi time dokazalo da se želi izjednačiti s vatrom na taj način da ga ona prožme i natopi svojim užarenim bićem da bi se činilo da je jedno s njom.

Predraga Majko, evo moje molitve: ja molim Isusa da me privuče u vatru svoje ljubavi, da me ujedini tako tijesno sa sobom da On živi i djeluje u meni. Osjećam, što više vatra ljubavi bude zapalila moje srce, više ću govoriti: Privuci me, a brže će i duše koje će mi se približiti (meni, siromašnom malom beskorisnom otpatku željeza, ako se udaljim od božanskog žara), brže će te duše trčati za mirisom pomasti svoga Ljubimca, jer duša zapaljena ljubavlju ne može ostati trom; ona bez sumnje poput sv. Magdalene sjedi do nogu Isusovih, sluša njegovu blagu i vatrenu riječ. Naoko ništa ne dajući, ona daje mnogo više nego Marta koja se brine oko mnogih stvari (usp. Lk 10, 41) i koja bi htjela da se sestra ugleda u nju. Isus nipošto ne kori Martine poslove; te je poslove ponizno radila i njegova božanska Majka cijeli svoj život jer je morala priređivati obroke za svetu Obitelj. On je htio ukoriti samo uznemirenost svoje gorljive domaćice. Svi su sveci to ispravno shvatili, a ponajbolje možda oni koji su cijeli svijet napunili svjetlošću evanđeoske nauke. Nisu li sv. Pavao, sv. Augustin, sv. Ivan od Križa, sv. Toma Akvinski, sv. Franjo, sv. Dominik i toliki drugi ugodnici Božji crpli iz molitve tu božansku mudrost koja zadivljuje najveće umove?

Jedan je stari mudrac rekao: "Dajte mi polugu, uporište, i dignut ću svijet." Što Arhimed nije mogao postići, jer njegov zahtjev nije bio upravljen Bogu i jer je bio postavljen samo u granicama materije, postigli su sveci u svoj svojoj punini. Svemogući im je dao kao uporište sama sebe i samo sebe, a za polugu - molitvu koja pali vatrom ljubavi, i tako su oni digli svijet; tako ga dižu sveci koji se još bore, i tako će ga, sve do konca svijeta, sveci budućnosti također dizati.

Pouzdanje u božansko milosrđe

Ljubljena moja Majko, sada bih vam htjela reći što razumijevam pod riječima "miris pomasti" mogega Ljubimca.

Budući da se Isus vratio na nebo, ja ga mogu slijediti samo tragovima koje je ostavio. A kako su ti tragovi svijetli, kako su mirisni! Treba da samo bacim pogled u sveto Evandjelje, odmah udišem divne mirise života Isusova, i znam na koju stranu treba trčati... Ne težim za prvim mjestom, nego za posljednjim; mjesto da idem naprijed s farizejem, ja ponavljam, puna pouzdanja, poniznu molitvu carinika; ali nadasve nasljedujem primjer Magdalene, njezinu divnu ili bolje njezinu zaljublvenu smionost koja očarava Srce Isusovo, a zavodi moje.

Da, ja osjećam, kad bih imala na svojoj savjesti sve grijeha koji se mogu počinuti, bacila bih se, slomljena srca od kajanja, u naručje Isusovo, jer znam koliko ljubi rasipnog sina koji se vraća k njemu. Dragi je Bog doduše, u svom susretljivom milosrđu, očuvao moju dušu od smrtnoga grijeha, ali to nije razlog zašto se dižem k njemu s pouzdanjem i ljubavlju.

POGOVOR

"... s pouzdanjem i ljubavlju."

Ovdje je olovka koja je zamijenila neugodno pero pala iz Terezijinih ruku. Rukopis pokazuje drhtave retke i očituje snagu volje one koja međutim ne može završiti malu crnu bilježnicu. Iscrpljena, ona napušta... Ostaje joj nešto manje od tri mjeseca života.

Čitajući ove stranice pune mudrosti i mira, tko bi mogao pomisliti da je njihova spisateljica teško bolesna već nekoliko tjedana? Jedva se nađe koji osvrt na njegu koju joj posvećuju, i da nije Majka Agneza uz krevet svoje sestre svaki dan bilježila različite zgone, ne bismo znali o pojedinostima bolesti, smrtnoj borbi i smrti sestre Terezije od Djeteta Isusa i Svetoga Lica. Ali zahvaljujući izvještajima svjedoka, možemo slijediti korak po korak i ustanoviti da ona živi ono o čemu je pisala.

Kad sestra Terezija napušta sastavljanje svoga rukopisa, nalazi se već nekoliko dana u bolesničkoj sobi u prizemlju. Premda je ozbiljno bolesna već nekoliko mjeseci, "službeno" je bolesna tek od kraja korizme: napadana groznicom, kašljem, teško se vukući u kor, malo-pomalo bila je oslobođena svih svojih dužnosti, zajedničkog časoslova i odmora. U lipnju 1897. njezina jedina dužnost bila je da se odmara u svojoj ćeliji, da bude na zraku i ljetnom suncu u vrtu, da završi svoje uspomene kako joj je priorica naredila 3. lipnja na nagovor Majke Agneze. Posljednja mala "dužnost" koju obavlja, ali koju neće moći završiti. "Dok pišem svoj mali život, ne razbijam si glavu; to vam je kao da hvatam ribu udicom; pišem ono što mi padne na pamet."

6. srpnja počinje naglo pogoršanje s nizom bacanja krvi koje će potrajati sve do 5. kolovoza. Liječnik Corniere smatra sestru Tereziju koja kašlje, baca krv "kao iz jetara", gori od groznice, kao "umirućom" i izjavljuje da u njezinu slučaju "samo 2% izbjegnju smrt".

Preplavljena radošću, ispovijeda se samostanskom duhovniku i moli bolesničko pomazanje. Uvečer 8. srpnja, u četvrtak, prenose je u bolesničku sobu.

Odsada je u omeđenom prostoru kojega neće više napustiti U jednom kutu željezni krevet okružen smeđim zastorima na koje će pričvrstiti svoje najdraže slike (Sveto Lice Kristovo, Presvetu Djevicu, svoga "dragog malog" Teofana Venarda, itd.). S lijeve strane kip Gospe od Osmijeha koji je tu postavljen isti dan kad i ona; naslonjač u kojem će se odmarati u dane kad je dignu iz postelje. Kroz prozor može vidjeti vrt u punom cvatu.

9. srpnja poglavar Karmela, misleći da Terezija nije "dosta bolesna", odgađa joj bolesničko pomazanje. Istina je da ona još pokazuje dovoljno života i zadivljuje svoje sestre otvorenom radošću. Ona živi u očekivanju skorog dolaska "Lopova", koji će "raskinuti platno toga slatkog susreta": "umrijeti iz ljubavi" prema opisu svetog Ivana od Križa bila je uvijek njezina nada. Majka Agneza bilježi ovaj razgovor: "Plašite li se smrti sada kad je vidite tako blizu? - Ah! sve manje i manje! - Plašite li se Lopova? Ovaj put on je na vratima! - Ne, nije na vratima, ušao je unutra. Ali što kažete, moja Majčice! Plašim li se Lopova! Kako bih se bojala nekoga koga toliko ljubim?!"

Ona i dalje baca krv, muči je glavobolja, bolovi u prsima, povraća mlijeko koje joj je liječnik propisao. Njezina se slabost neprestano povećava.

U tijeku toga mjeseca srpnja Terezija ima još dovoljno snage da odgovori na mnogobrojna pitanja Majke Agneze i svojih sestara: mole je da točnije opiše neki događaj iz svoje prošlosti, pitaju je za savjet. Bolesnica pristaje na mogućnost da se sve te bilješke upotrijebe pri sastavljanju posmrtno okružnice koja se prema običaju šalje svim karmelima. Malo-pomalo misli se čak na objavljivanje većeg dijela njezinih uspomena. Terezija povjerava Majci Agnezi ostvarenje tog pothvata zahtijevajući da ona dopuni nedovršeni spis pričom o grešnici koja je umrla iz ljubavi. "Duše će odmah shvatiti, jer se radi o tako upadljivom primjeru onoga što sam htjela reći." Govoreći o svojim rukopisima dodaje: "Bit će u njima za sve ukuse, osim za one koji idu izvanrednim putem."

Ona predosjeća da će se njezino posmrtno djelovanje proširiti daleko više od djelovanja jedne knjige i da će djelovati po čitavom svijetu. "Kako ću biti nesretna u nebu ako ne budem mogla iskazivati male radosti na zemlji onima koje ljubim!" Ona nabraja tajanstvena obećanja: "Opet ću doći... sići ću..." I napokon, 17. srpnja, ove riječi koje su postale čuvene: "Osjećam napose da moje poslanje tek počinje, poslanje da činim da dragi Bog bude ljubljen kao što ga ja ljubim, da dadem svoj mali put dušama. Ako dragi Bog usliši moje želje, svoje ću nebo provesti na zemlji sve do svršetka svijeta. Da, proći ću svoje nebo čineći dobro na zemlji." 28. srpnja veoma ozbiljno pogoršanje: prema priznanju bolesnice, to je početak "velikih patnja". Liječnik misli da neće prebroditi noć. U susjednoj se ćeliji (gdje spava sestra Genoveva, njezina bolničarka) priprema sve što je potrebno za pogreb i, u 18 sati, u petak 30. srpnja, velečasni Maupas podjeljuje joj napokon bolesničko pomazanje i svetu pričest kao popudbinu.

Protivno svakom očekivanju (a ponajprije njezinu: "Uopće ne shvaćam više tu svoju bolest"), prešla je i taj greben. Te je promjene zbunjuju, ali ona se potpuno predaje: "Večeras, kad ste mi rekli da liječnik Corniere misli da mogu živjeti još mjesec dana i više, nisam se mogla načuditi; to je prevelika razlika od onoga što je rekao jučer neka mi još isti dan dadu svete sakramente! Ali sam ostala posve mirna." "Sve mi je jednako, živjeti ili umrijeti, volim samo ono što On čini."

I doista, bacanje krvi konačno prestaje 5. kolovoza i bolesnica se osjeća malo bolje. Liječnik Corniere odlazi na odmor; pošto je ustanovio napad na lijevu stranu pluća, propisao je neke

lijekove. Ali to poboljšanje potrajat će samo petnaest dana i Terezija će biti bez liječnika u trenutku novog napada patnje koji počinje na blagdan Uznesenja Marijina.

Kašalj, gušenje, bolovi u rebrima, natečene noge, jaka groznica... Patnja dosiže najviši stupanj između 22. i 27. kolovoza. Sušica (prvi je izgovorio tu riječ liječnik Francis La Neele, Terezijin rođak, koji je dojurio iz Caena na poziv Karmela) proširila se na crijeva: veoma oslabljena, kao da "sjedi na željeznim šiljcima", Terezija žestoko trpi na svaki udisaj. Plaše se gangrene. "Pa dobro, bolje i to nego trpjeti mnogo i posvuda i imati više bolesti zajedno", govori Terezija. Malo kasnije, sva iscrpljena, povjerava: "Što bi bilo od mene da mi dragi Bog ne daje snage? Nitko ne zna što znači toliko trpjeti. Ne, to treba osjetiti." Ispričavajući se uzdiše: "Velika je milost imati vjeru! Da nisam imala vjere, bila bih si zadala smrt bez trenutka kolebanja..."

Novo neočekivano popuštanje u posljednjim danima kolovoza; potrajat će do 13. rujna. Liječnik La Neele tvrdi da njegova rođakinja ima samo jednu polovinu pluća za disanje. Ostaje joj još mjesec dana života.

***

Samo sjećanje na te nagle promjene u bolesti i Terezijino držanje prema njima ne mogu nam dati uvid u sve oblike njezine osobnosti kakvi nam se otkrivaju u njezinim posljednjim razgovorima i njezinu dopisivanju (koje konačno prestaje 10. kolovoza). Ne pokazuje se nikakav lom između onoga što je napisala u svom posljednjem rukopisu i ovoga što sada proživljava u bolesničkoj sobi.

Ona je prije svega bolesnik kao i svi drugi, "koja ne misli na bogzna što": "Sestrice moje, molite za siromašne bolesnike na samrti. Kad biste znale što se događa! Kako malo treba pa da se izgubi strpljivost!... Prije to ne bih vjerovala." Pitaju je: "Kako uređujete sada svoj mali život? - Moj mali život je da trpim i to je sve!"

Međutim, ona se trudi nehinjenom radošću (ona ne podnosi hinjenje) da ublaži sve ono što bi u njezinu stanju moglo biti zabrinjavajuće i što bi uzbuđivalo njezine sestre. U toj bolesničkoj sobi ne osjeća se žalost u zraku: "Što se tiče raspoloženja, uvijek je isto, sama radost, ona nasmijava sve koji joj se približuju. Ima trenutaka kad bi čovjek platio svoje mjesto samo da može biti uz nju. (...) Mislim da će ona umrijeti smijući se, toliko je vesela", piše sestra Marija od Euharistije svojim roditeljima u jednom od svojih tako dragocjenih izvještaja o zdravstvenom stanju bolesnice.

Igre riječi, različite "šale", oponašanja, smijeh na svoj račun ili na račun nemoći liječnika, Terezija posjeduje bogatu zbirku koja izražava dubinu njezine naravi i njezine bratske ljubavi. Izvor njezine radosti dolazi od potpunog prihvaćanja volje "Tate dragog Boga" kojega će uskoro gledati licem u lice. "Ne žalostite se, moja Majčice, što me vidite bolesnu, jer vidite kako me dragi Bog čini sretnom. Uvijek sam vesela i zadovoljna."

Divna nježnost "osjećajnog i ljubežljivog srca" koje daje svakoj prema njezinim potrebama, prima pa čak i traži poljubac, "poljubac koji se čuje; ukratko, neka usne pucaju!" Bratska ljubav, o kojoj je tako lijepo u lipnju pisala, pruža sada mjeru svoga skrivenog heroizma: dolaze u bolesničku sobu radi jednog savjeta ili jednog smiješka. Sve do kraja učiteljica novakinja vodi brigu o suzama sestre Marije od Presvetog Trojstva, o malodušnosti svoje

"Dadilje" (sestre Genoveve) ili ispričava omaške dobre stare sestre Stanislave, svoje bolničarke.

Tko bi onda mogao i posumnjati - osim nekoliko rijetkih pouzdanica - da ona redovito ostaje zaronjena u "noći", u "podzemnom hodniku", kao pred "zidom"?

Jer strašna kušnja povjerena Majci Mariji Gonzagi prestat će tek posljednji dan. Pred smrću, mučena tjelesnim patnjama, Terezija čezne za nebom svim svojim silama: ono joj se čini "zatvoreno". "Nebo je glavno. Kako je to čudno i nepovezano!" Par kratkih povjerljivih izjava Majci Agnezi odskaču kao bljesak: "Trebalo li toliko ljubiti dragoga Boga i Presvetu Djevicu i imati takvih misli!... Ali se ne zaustavljam na njima." Videći kroz prozor "crnu rupu" u vrtu: "Ja sam u jednoj takvoj rupi dušom i tijelom. Ah! da, kakve tmine! Ali ja sam u njoj u miru."

Sjedeći, osamljena, za "stolom grešnika", ona se ne može nadati nikakvoj pomoći izvana. Duhovnik se prestrašio od napasti svoje pokornice: "Ne zadržavajte se na tome, to je veoma opasno!" Veoma je suzdržljiva sa svojim sestrama iz straha da ne saznaju za njene tegobe. Ne može više računati ni na svete sakramente. 19. kolovoza pričešćuje se posljednji put. "Dok joj se nosila sveta pričest, ušle smo sve moleći psalam 'Smiluj mi se'; posljednji put bila je tako slaba da joj je, slušajući naše moljenje, išlo skoro na živce; trpjela je mučeništvo."

Premda se od toga dana nije više mogla pričešćivati, Terezija se nije zbog toga žalostila: "Bez dvojbe, velika je milost, primiti svete sakramente; ali kad to dragi Bog ne dopušta, dobro je i tako, sve je milost."

Ovu zadnju svetu pričest prikazala je na nakanu bivšeg karmelićanina oca Hijacinta Loysona, jer "ne čuva ništa za sebe." "Sve što imam, sve što dobijem, sve je za Crkvu i za duše." Ova briga za grešnike i sveopće spasenje postaje sve življa: u tome je podržava dopisivanje sa svojom duhovnom braćom, kojima obećava uspješnu pomoć: "Kad budem u luci, naučit ću vas, dragi brate moje duše, kako morate ploviti na uzburkanom moru ovoga svijeta: s predanjem i ljubavlju djeteta koje zna da ga njegov Otac ljubi i da ga neće ostaviti sama u času opasnosti... put jednostavnog i ljubeznog pouzdanja upravo je za vas", piše o. Belliereu.

Život u bolesničkoj sobi tako je svakidašnji i tako jednoličan da nitko i ne sluti da u njoj umire jedna svetica. Ponekad, međutim, neke tajanstvene riječi bacaju svjetlo na skorbu budućnost: "Moje sestrice, znate dobro da njegujete malu sveticu!" ...Pokupite svakako ove latice (ruže), moje sestrice, poslužiti će vam kasnije da obradujete nekoga... Nemojte nijednu izgubiti..." Ali ona u isto vrijeme uvjerava o svom potpunom siromaštvu, kad joj predlažu različite dane za njezinu smrt: "Ah! Majko, nagađanja! Kad biste znali u kakvom se siromaštvu nalazim! Znam toliko koliko znate i vi! Ne nagađam ništa osim onoga što vidim i osjećam."

Sve riječi izgovorene u bolesničkoj sobi satakale su kao jedan neizmjeran Magnificat - Veliča na način njezinih rukopisa koji su opjevali Milosrđe Gospodinovo. Prava je milost da je sestra Terezija doprla do takvog predanja: "Ova Jobova riječ: 'Čak kad bi me Bog i ubio, još bih se u njega uzdao', očarala me još od mog djetinjstva: Ali sam dugo čekala prije nego sam se ustalila na tom stupnju predanja. Sada sam tu; dragi Bog me tu stavio, uzeo me u svoje ruke i tu me posadio..."

Svjesno priznaje svoje granice i prihvaća poniženja koja prate njezino stanje teške bolesnice: slabost, plač, nestrpljivost pred nekom dosadnom sestrom: "Oh! kako sam sretna što sebe vidim tako nesavršenu i što mi je tako potrebno milosrđe dragoga Boga na času smrti!"

Čini se kao da je postala posve prozirna: "Lijepo će se vidjeti kako sve dolazi od dragoga Boga; i slava što ću je posjedovati bit će nezasluzeni dar koji neće pripadati meni; svi će to dobro vidjeti..."

***

U međuvremenu, pošto su patnje dosegle najviši vrhunac koncem kolovoza, povukli su krevet nasred bolesničke sobe. Kroz otvoreni prozor Terezija može promatrati ljepotu vrta (ona toliko voli cvijeće i voće), materijalno nebo (ono drugo ostaje zatvoreno), slušati moljenje časoslova u koru ili neku daleku glazbu. Izgleda kao da joj se život vraća: evo sada je gladna. Tetka Guerin izmišlja kako bi udovoljila njezinim "željama raznolikošću dobrih stvari", uključivši tu i kolač s čokoladom!

30. kolovoza, ležeći na pokretnom krevetu, provozali su Tereziju samostanskim hodnikom sve do vratiju kora koji vidi posljednji put. Sestra Genoveva iskoristi priliku i uzme zadnji snimak svoje sestre: veoma izmršavljena, pokušavajući se nasmiješiti, Terezija posipa ružinim laticama raspelo koje ju ne napušta.

8. rujna slavi sedmu godišnjicu svojih zavjeta, sva u cvijeću. Plače od zahvalnosti: "To je radi nježnosti dragoga Boga prema meni; izvana sam ushićena, a ipak, iznutra sam uvijek u kušnji... ali i u miru." Plete dva vijenca od različka za kip Gospe od Osmijeha.

Pri svom povratku liječnik Corniere očituje svoju zbunjenost zbog stanja svoje bolesnice. Novo i posljednje pogoršanje nastupa dvadeset dana nakon stanovitog zatišja: Lijeve strane pluća potpuno je zahvaćena sušicom. Terezija se guši i ne može više govoriti a da ne prekida rečenice: "Mama!... nedostaje mi zemaljski zrak. Kad će mi dragi Bog dati nebeski zrak... Ah, nikad još nije bilo tako kratko!" (njezino disanje).

Kao iznemogao putnik koji tetura pri kraju svoga putovanja, stiže i ona na kraj svoga križnog puta: "Da, ali ja padam u naručje dragoga Boga!" Pred smrću dolaze joj trenuci neizvjesnosti: "Strah me je što sam se plašila smrti... Naravno, ne plašim se više! Ne žalim za životom, oh! ne. Samo se pitam: Što je zapravo tajanstveno dijeljenje duše i tijela? Prvi put sam to osjetila, i odmah sam se predala dragom Bogu."

Smrtna borba u pravom smislu riječi trajat će dva dana, ali, od 21. rujna, Terezija uzdiše: "Ah! Što je to smrtna borba? Čini mi se da sam stalno u njoj."

Ujutro u srijedu 29. rujna bolesnica hrče s mukom. Majka Marija Gonzaga saziva zajednicu koja, zbijena oko kreveta, moli jedan sat molitve umirućih. U podne Terezija pita svoju prioricu: "Majko, je li to smrtna borba?... Što ću raditi kad budem umirala? Nikad neću znati kako se umire!" Poslije liječnikova posjeta ona još raspituje: "Je li to danas, Majko?" - "Da, kćerkice." - "Kakva sreća kad bih odmah umrla!" Nešto kasnije: "... Kad ću se posve ugušiti!... Ne mogu više! Ah! molite se za mene! Isuse! Marijo! Hoću, pristajem..."

Uvečer ju je velečasni Faucon ispovjedio. Dok je izlazio iz bolesničke sobe, veoma potresen povjerava: "Kako lijepa duša! Čini se da je utvrđena u milosti."

Tu noć sestra Genoveva i sestra Marija od Presvetog Srca bdiju uz nju unatoč njezinim prosvjedima. Noć veoma bolna. Ujutro, njezine tri sestre ostaju uz nju za vrijeme mise. Terezija dašće, gleda kip Djevice: "Oh! žarko sam je molila!... Ali to je prava smrtna borba, bez ikakve primjese utjehe..."

Poslije podne toga četvrtka 30. rujna Terezija se digna na svom krevetu, sjedne, što nije mogla već nekoliko tjedana. "Vidite koliko snage imam danas! Ne, neću još umrijeti! Živjet ću još mjesecima, možda i godinama!" Prema riječima svjedoka, ona tada podnese posljednje napade najstrašnije smrtno borbe.

Oko 15 sati, sjedeći na krevetu, ispruži ruke, naslanjajući se na Majku Agnezu i sestru Genovevu, koje je okružuju. Ne možemo da ne spomenemo njezine riječi što ih je izgovorila u lipnju o ovoj "smrti iz ljubavi" kojoj se nadala: "Nemojte se žalostiti, moje sestrice, ako mnogo trpim i ako ne vidite na meni, kako sam vam već rekla, nikakva znaka sreće u času moje smrti. Naš je Gospodin sigurno umro kao Žrtva Ljubavi, a vidite kakva je bila njegova smrtna borba!..."

I u srpnju: "Naš je Gospodin umro na križu, u tjeskobi, a ipak eto najljepše smrti iz ljubavi. (...) Umrijeti iz ljubavi ne znači umrijeti u zanosu. Otvoreno vam priznajem, čini mi se da je to ono što ja proživljavam."

Majka Agneza pribilježila je Terezijine riječi:

"Ne vjerujem više u svoju smrt... Vjerujem samo u patnju..."

"Pa dobro, utoliko bolje!"

"O Bože moj!..."

"Ja volim dragoga Boga!"

"O draga moja Presveta Djevice, dođi mi u pomoć!"

"Ako je to smrtna borba, što je onda smrt?!..."

"Ah! dobri moj Bože... Da, on je veoma dobar, smatram ga veoma dobrim..."

"Kad biste znali kako je to ugušiti se!"

"Bože moj, smiluj se svojoj siromašnoj kćerkici! Smiluj joj se!"

Majci Mariji Gonzagi:

"O moja Majko, uvjeravam vas da je kalež pun do vrha!..."

"... Ali dragi Bog me neće napustiti, posve sigurno..."

"... Nikad me nije napustio."

"... Da, Bože moj, sve što hoćeš, samo mi se smiluj!"

"... Sestrice moje! sestrice moje, molite za mene!"

"... Bože moj! Bože moj! Ti si tako dobar!!!"

"... Oh! da, ti si tako dobar! Ja to znam..."

" Da, čini mi se da nikad nisam drugo tražila osim istine;

da, shvatila sam poniznost srca... Mislim da sam ponizna."

"Sve što sam pisala o svojim željama za trpljenjem. Oh! ipak je to istina!"

"... I ne kajem se što sam se predala Ljubavi."

Ponovno naglašava:

"Oh! ne, ne kajem se, naprotiv!"

Majka Agneza pripovijeda: "Bila sam sama uz nju, kad oko pola pet po iznenadnoj bljedoći zaključih da se približava posljednji čas. Naša se Majka vratila i uskoro je cijela zajednica bila okupljena. Ona joj se nasmiješila, ali nije više govorila do časa svoje smrti. Više od dva sata strašan hropac razdirao joj grudi. Lice joj bilo crveno, ruke plave, noge su joj bile hladne i tresla se cijelim tijelom. Obilan znoj oblio joj čelo u krupnim kapljama i curio niz obraze. Bila je kao pod nekim pritiskom koji se stalno povećavao i da bi lakše disala, puštala je povremeno nehote kratke jecaje."

Terezija se nasmiješi sestri Genovevi koja joj briše čelo i stavlja komadiće leda na suhe usne.

U vrijeme kad se zvoni Anđeo Gospodnji (18 sati) umiruća dugo gleda Gospu od Osmijeha; čvrsto drži svoje raspelo. Zajednicu, koja je u bolesničkoj sobi gotovo dva sata, priorica otpušta. Terezija uzdiše:

"Majko! Nije to još smrtna borba?... Zar neću umrijeti?..."

"Da, draga kćerko, to je smrtna borba, ali možda će je dragi Bog produžiti još koji sat."

"Pa dobro!... idemo!... Idemo!..."

"Oh! Ipak bih htjela dulje trpjeti..."

Glava joj je pala na jastuk, naklonjena u desno. Priorica naredi da se pozvoni zvonice bolesničke sobe, sestre se žurno vrate. "Rastvorite širom vrata!" naredi Majka Gonzaga. Čim

je zajednica ponovno klekla oko kreveta, Terezija razgovijetno izgovori gledajući raspelo:
"Oh! ja ga ljubim... I trenutak kasnije: "Bože moj... ja... te ljubim!..."

Njezine su oči iznenada oživjele i zagledale se u jednu točku malo iznad kipa Presvete Djevice. Njezino lice poprimi izgled kakav je imala dok je bila posve zdrava, izgledala je kao u zanosu. Taj pogled potraja koliko je potrebno da se izmoli Vjeronanje. Zatim je zaklopila oči i izdahnula. Bilo je oko 19,20 sati.

S glavom naklonjenom udesno, s tajanstvenim smiješkom na usnama izgledala je veoma lijepa, kako to pokazuje slika što ju je snimila njezina sestra.

Prema običaju bila je izložena u kuru blizu rešetke, od petka poslije podne do nedjelje uvečer, pokopana je u zemlju u ponedjeljak 4. listopada 1897. na groblju u Lisieuxu.

Iz bolesničke sobe pisala je 9. lipnja ocu Belliereu: ***"Ja ne umirem, nego ulazim u život."***

Sada će započeti čudesan posmrtni život ove nepoznate karmelićanke...

DODACI

LISTIĆ ŠTO GA JE S.TEREZIJA OD DJETETA ISUSA
NOSILA NA SVOM SRCU NA DAN POLAGANJA
ZAVJETA

8. rujna 1890.

O Isuse, moj božanski Zaručniče! Daj da nikada ne izgubim bijelu haljinu svoga krštenja! Uzmi me prije sa svijeta nego učinim i najlakši svojevolutni grijeh. Daj da tražim i nalazim uvijek samo tebe, da stvorenja ne znače za mene ništa i da ja za njih ne značim ništa, nego da mi ti budeš sve!...

Neka mi zemaljske stvari nikada ne uznemire dušu, neka ništa ne pomuti moga mira. Isuse, ja molim samo mir, i uz to ljubav, beskrajnu ljubav bez druge granice osim tebe, ljubav koja ne bi više bila ja, nego ti, moj Isuse!

Isuse, daj da umrem za tebe kao mučenica, mučeništvom srca ili tijela, ili radije i srca i tijela... Daj mi da ispunim svoje zavjete u svoj njihovoj savršenosti, i daj mi da shvatim što zaručnica tvoja mora biti. Daj da nikada ne budem na teret zajednici, daj da se nitko ne zanima za mene, da budem gledana kao pogažena nogama, zaboravljena kao zrnice pijeska, za tebe, Isuse! Neka se tvoja volja vrši u meni savršeno, da stignem na mjesto koje si mi pripremio...

Isuse, daj da spasim mnogo duša, daj da danas ne bude osuđena ni jedna jedina i da se sve duše u čistilištu spase... Isuse, oprosti mi ako govorim što ne bi trebalo govoriti: ja želim samo tebe razveseliti i tebe tješiti.

ČIN PRIKAZANJA MILOSRDNOJ LJUBAVI

I.M.J.T.

Prikazanje mene same kao žrtve paljenice

Milosrdnoj Ljubavi dragoga Boga

O moj Bože, Presveto Trojstvo! Želim te ljubiti i širiti ljubav prema tebi, raditi za proslavu Svete Crkve spasavajući duše koje su na zemlji i oslobađajući one koje trpe u čistilištu. Želim savršeno ispuniti tvoju volju i postići stupanj slave koju si mi pripremio u svom kraljevstvu; jednom riječju, želim postati svetica, ali osjećam svoju nemoć i molim te, o moj Bože, da ti budeš moja svetost!

Budući da si me ti ljubio toliko da si mi dao svoga jedinog Sina da mi bude Spasitelj i Zaručnik, beskrajno bogatstvo njegovih zasluga pripada meni: ja ti ga prinosim u sreći, moleći te da gledaš na me samo kroz Lice Isusovo i u njegovu Srcu koje gori od ljubavi.

Prikazujem ti također sve zasluge svetaca (koji su na nebu i na zemlji), njihove čine ljubavi kao i čine ljubavi svetih anđela. Napokon ti, Presveto Trojstvo, prikazujem ljubav i zasluge Blažene Djevice, moje ljubljene Majke. Njoj povjeravam svoju žrtvu moleći je da je donese pred tebe. Njezin božanski Sin, moj ljubljani Zaručnik, rekao nam je u dane svoga smrtnog života: "Sve što zamolite moga Oca u moje ime, dat će vam." Uvjerena sam dakle da ćeš uslišiti moje želje; znam, o moj Bože, ovo: što nam više želiš dati, to nam veću želju ulijevaš. Osjećam u svom srcu neizmjerne želje i s pouzdanjem te molim da dođeš i zaposjedneš moju dušu. Ah, ne mogu primati svetu pričest toliko puta koliko želim, ali, Gospodine, nisi li ti svemoguć?... Ostani u meni kao u svetohraništu, ne udaljuj se nikada od svoje male hostije... Htjela bih te tješiti što su ti zli ljudi nezahvalni; molim te da mi oduzmeš slobodu da činim što ti se ne sviđa; ako u slabosti katkada padnem, neka odmah tvoj božanski pogled očisti moju dušu uništavajući sve moje nesavršenosti, kao vatra što svaku stvar pretvara u sebe...

Zahvaljujem ti, moj Bože, za sve milosti koje si mi udijelio, osobito što si učinio da prođem kroz kušnju patnje. S radošću ću te promatrati u posljednji dan noseći žezlo križa; budući da si se udostojao dati mi u dio ovaj križ, tako dragocjen, nadam se da ću ti biti slična u nebu i vidjeti kako na mom proslavljenom tijelu blistaju sveti znakovi tvoje Muke...

Poslije zemaljskog progonstva nadam se da ću uživati u tebi u vječnoj Domovini, ali ja ne želim skupljati zasluge za nebo, hoću raditi samo za tvoju ljubav, s jednim ciljem da tebe razveselim, da tješim tvoje presveto Srce i da spasavam duše koje će te vječno ljubiti.

Uvečer ovoga života pojavit ću se pred tobom praznih ruku, jer te ne molim, Gospodine, da brojiš moja djela. Sva naša pravedna djela imaju mrlje u tvojim očima. Zato hoću da se odjenem tvojom pravednošću i da od tvoje Ljubavi primim vječno posjedovanje tebe samoga. Ne želim drugoga prijestolja ni druge krune osim tebe, moj Ljubljani!...

U tvojim očima vrijeme nije ništa, jedan jedini dan je kao tisuću godina: ti me dakle možeš u jednom času pripraviti da se pojavim pred tobom...

Da bih živjela u činu savršene ljubavi, ja se prikazujem kao žrtva paljenica tvojoj Milosrdnoj Ljubavi, moleći te da me spaljuješ bez prestanka puštajući da mi dušu poplavljuju valovi beskrajne nježnosti koji su zatvoreni u tebi, i da tako postanem mučenica tvoje ljubavi, o moj Bože!...

Neka to mučeništvo, pošto me pripravi da se pojavim pred tobom, učini napokon da umrem i da se moja duša nezaustavno vine u vječni zagrljaj tvoje Milosrdne Ljubavi...

Hoću, o moj Ljubljani, da ti pri svakom kucaju svoga srca obnovim ovo prikazanje bezbroj puta sve do časa kad sjene iščeznu a ja ti budem mogla ponavljati svoju ljubav u vječnom gledanju licem u lice!...

Marija Franjka Terezija

od Djeteta Isusa i od Svetoga Lica

nedostojna karmelićanka

Na Blagdan Presvetoga Trojstva

9. lipnja godine Gospodnje 1895.

NAPOMENA O RUKOPISIMA

Autobiografija svete Terezije od Djeteta Isusa prvi je put bila objavljena godine 1898, godinu dana iza Svetičine smrti, pod naslovom "Histoire d'une ame" (Povijest jedne duše). Sastoji se od tri rukopisa koji se razlikuju i vremenom postanka i namjenom.

Rukopis "A" nastao je između Nove godine 1895. i 20. siječnja 1896. To su uspomene iz ranog djetinjstva i života u obitelji. Rukopis je nastao tako da je majka priorica Agneza od Isusa (Terezijina sestra Paulina) naredila Tereziji da napiše uspomene iz djetinjstva. Terezija je poslušala i cijelu godinu pomalo pisala. Rukopis je bio dovršen 20. siječnja 1896, uoči imendana majke Agneze.

Rukopis "B" namijenila je Terezija sestri Mariji od Presvetog Srca, svojoj najstarijoj sestri i krsnoj kumi, jer je ona željela upoznati njezin duhovni život, upravo njezin "mali put predanja i ljubavi". To je Terezija pisala za vrijeme svojih posljednjih duhovnih vježbi, u rujnu 1896.

Rukopis "C" namijenjen je majci Mariji od sv. Alojzija Gonzage, koja je bila priorica u vrijeme Svetičine smrti kao i u vrijeme njezina ulaska u samostan. Ona je željela imati Terezijine uspomene iz redovničkog života kojih u prvom rukopisu nema. Nalog za pisanje

ovog rukopisa primila je Terezija 3. lipnja 1897. Ovaj je rukopis manji od prvoga. Pisala ga je kroz cijeli mjesec lipanj. Posljednje retke, već teško bolesna, pisala je olovkom.

Tri različita rukopisa, svaki namijenjen drugoj osobi, svaki zamišljen na drugi način. Majka Marija od sv. Alojzija Gonzage htjela ih je urediti u jednu cjelinu kao da su sva tri upućena njoj. Taj je posao povjerila majci Agnezi od Isusa. Ona je to učinila vrlo slobodno, jer ju je sama Terezija prije smrti ovlastila da može rukopise dotjerati i izmijeniti koliko bude smatrala potrebnim.

Majka Agneza umrla je godine 1951. Prije smrti izrazila je želju da bi se Svetičini rukopisi izdali u izvornom obliku, bez promjena i dotjerivanja... Toga su se posla prihvatili stručnjaci karmelićani, a dovršio ga je o. Franjo od Svete Marije; on je s grupom stručnjaka tri godine pregledavao i sređivao rukopise. Bio je to mučan posao, jer su neke riječi i cijele rečenice Svetičina rukopisa bile izbrisane, tako da se nikakvim sredstvima nije moglo pročitati što je bilo napisano. Prvo kritičko izdanje rukopisa izišlo je god. 1957.

Kod nas je 1935. izišao "Život svete Terezije od Maloga Isusa" (Isusovci, Zagreb), a 1961. izdali su Karmelićani (Zagreb - Remete) prijevod originalnih rukopisa ciklostilom, koji je brzo bio razgrabljen. Drugo izdanje izišlo je tiskom 1968, treće 1970, a ovo, četvrto izdanje dopunjeno je prijevodom Predgovora i Pogovora iz najnovijeg francuskog izdanja (1973). Ujedno je raspodjela na poglavlja više prilagođena 1. francuskom izdanju (g.1898).

U PDF format prebacio Željko Zubanović